

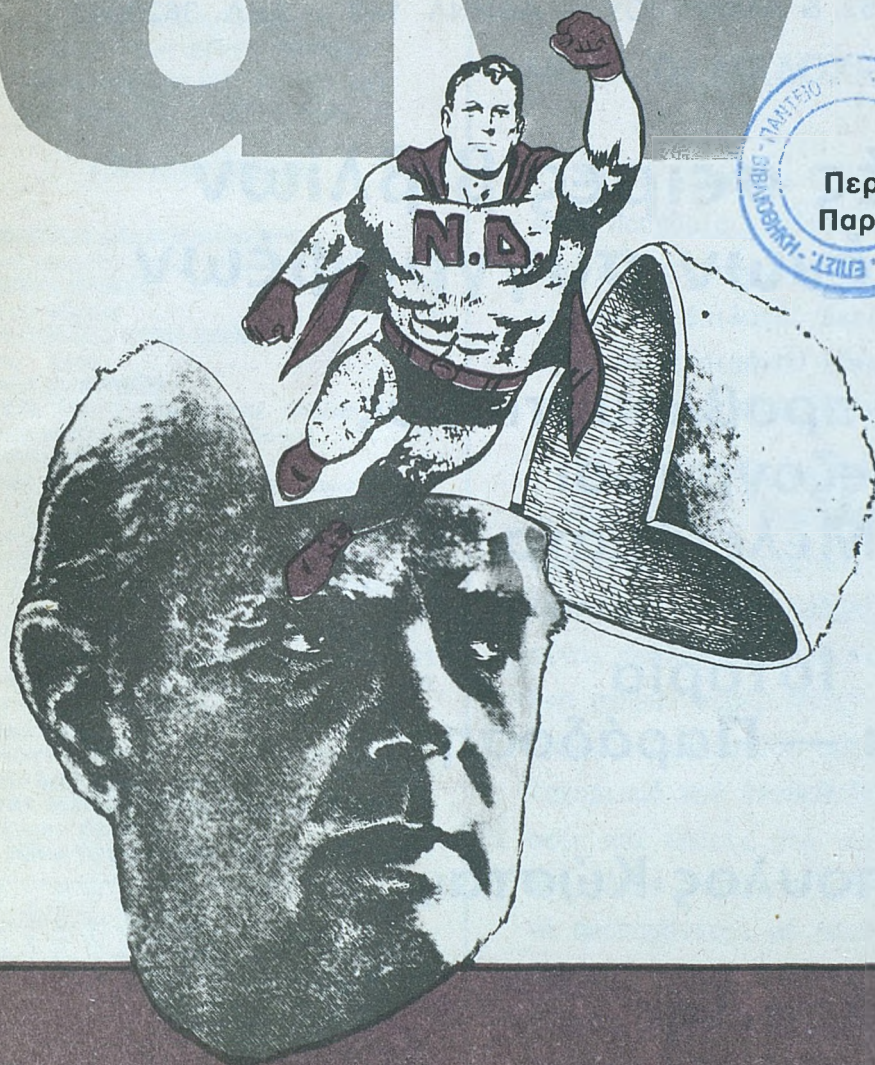
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 151,
Παρασκευή 9 Μαΐου 1980

Δρχ. 25

2 - 18λ. 1989

ΠΑΣΟΚ καί 'Εξουσία

... καί γυμνισμός

Κυπρος –
αμερικανική
«προστασία»

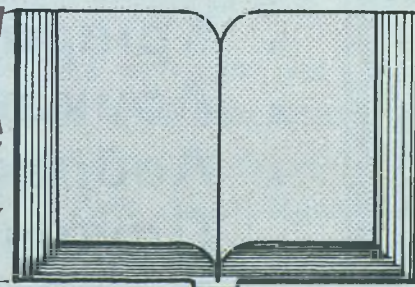
Δ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ:
'Αντιστασιακός Μάης

ΚΚΕ-ΚΝΕ: διαλογος

ΕΟΚ – Πληθωρισμός

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ-
ΑΦΙΕΡΩΜΑ

**Η
ΜΕΡΑ
ΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΥ**

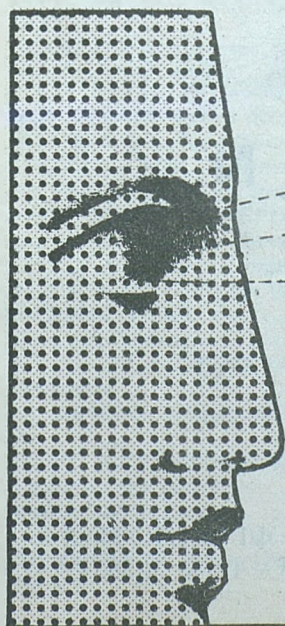
● Δ. ΜΥΤΑΡΑ: Βιβλία 'Ατεχνα

● Ζ. ΒΑΛΑΣΗ: Νεανική Λογοτεχνία

● Μ. ΜΕΛΜΠΕΡΓΚ: Γυναικεία Λογοτεχνία

● Γ. ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ: Κυπριακή Λογοτεχνία

● ΣΠ. ΚΟΚΚΙΝΗ: Αὐτές οἱ βιβλιοθήκες μας...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ — ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Φ Ι Λ Ι Π Π Ο Τ Η

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 52 & ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ — ΑΘΗΝΑ 143 — ΤΗΛ. 3629642

Διαλεκτές σειρές βιβλίων διακεκριμένων συγγραφέων σειρές:

- Σύγχρονος προβληματισμός
- Έλληνες πεζογράφοι
- Κριτική — Μελετήματα
- Μαρτυρίες
- Δοκίμιο — Ίστορία
- Λαογραφία — Παράδοση

συγγραφείς:

- Άσημακόπουλος Κώστας
- Βαλέτας Γ.
- Βασιλικός Βασίλης
- Καραγιώργας Γιώργος
- Κριαράς Έμμ.
- Λουκάτος Δημ. Σ.
- Λοῦρος Ν. Κ. — Άλιβιζάτος Κ. Ν.
- Παναγιωτόπουλος Ι. Μ.
- Παπανοῦτσος Ε. Π.
- Πατατζής Σωτήρης
- Χατζηαργύρης Κώστας

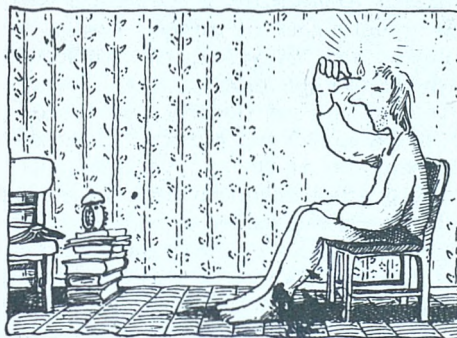
Περίοδος Β'
Χρόνος 7ος
Τεύχος 151

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, 'Αθήνα 601
τηλ. 732.713-732.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Δυό κόμματα από τή σημερινή «Ν.Δ.» ..	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ	5
ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Τίτο - Ίράν	8
ΑΝΤΙ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	
ΔΙΟΝ. ΣΚΑΛΟΥ: Πωλούνται Châteaux ...	10
ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΪΤΖΗ: 'Η επίδρομή	11
ΑΝΤΙ-ΘΕΜΑΤΑ	
ΔΗΜ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τό προνόμιο τής	
Έλληνικής 'Αντίστασης	12
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: 'Η «Ν.Δ.» μετά Καραμανλήν	14
ΑΝΤΡΕΑ ΠΑΠΠΑ: ΠΑΣΟΚ καί 'Εξουσία ..	16
- ΠΑΣΟΚ - Γυμνιστές' ό άγώνας συνεχί-	
ζεται	20
ΜΠ. ΔΡΙΖΟΥ-ΜΙΧ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥ-	
ΛΟΥ: Πολιτική διαφωνία καί αΐρεση	22
- Οικειοποίηση καί Λησμοσύνη	22
ΕΙΡΗΝΗΣ ΨΑΡΕΛΛΗ: Οί παρίες τής	
'Επιστήμης	24
ΠΛΟΥΤΗ ΣΕΡΒΑ: 'Η Κύπρος μπροστά	
στην άμερικανική αντίδραση	26
ΔΗΜ. ΜΑΡΔΑ: Πληθωρισμός στην ΕΟΚ	
καί στην 'Ελλάδα	29
Η ΜΕΡΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ. Αφιέρωμα ...	30-41

ΔΗΜ. ΜΥΤΑΡΑ: Βιβλία άτεχνα	30
ΖΩΗΣ ΒΑΛΑΣΗ: Περιπέτεια καί πλάκα ..	31
Γ. ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ: 'Η Κυπριακή λογοτε-	
χνία στίς έλληνικές γραμματολογίες ...	26
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΜΕΛΜΠΕΡΓΚ: 'Η γυναι-	
κεία λογοτεχνία στην 'Ελλάδα	36
ΣΠΥΡΟΥ ΚΟΚΚΙΝΗ: Τί σημασία έχει νά	
άποφεύγονται τά παχειά λόγια	39
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	42
Τέχνη καί Παιδεία	44
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ: Χρονικό	
'Εκθέσεων	48
Κ.Α. ΜΑΝΙΑΤΗ: Οί άνεπιθύμητες έκπομ-	
πές	49
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο καλός	
άνθρωπος του Σετσουάν	50
ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	51
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	53
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ένδέκατου τόμου (τχ.	
129-141)	59

ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΧΗ: Τα ορια της Εξουσίας

Μέ τή μετάβαση του ίδρυτῆ τῆς "Νέας Δημοκρατίας" στην Προεδρία, φαίνεται πώς κρίνεται, για μιά μεγάλη χρονική περίοδο, τό πρόβλημα τῆς εξουσίας: κατοχυρώνονται οί ἐπιλογές ἐκεῖνες πού κατέληξαν στή διαμόρφωση ἐνός συγκεκριμένου πολιτεύματος καί ἐνός σαφῶς καθορισμένου στίς γενικές γραμμές ἐξωτερικοῦ προσανατολισμοῦ.

Μέ τό γεγονός αὐτό ὡς δεδομένο, τό πρόβλημα τῆς "διαδοχῆς" ἔχει διαστάσεις πολύ πύο περιορισμένες ἀπό ὅσο γενικά πιστεύεται, γιατί τά περιθώρια κίνησης καί ἔκφρασης τοῦ ὁποιοδήποτε νέου κυβερνητικοῦ σχήματος εἶναι τοῦλάχιστο πρὸς τό παρόνπροκαθορισμένα: θά εἶναι ἓνα σχῆμα "κυβέρνησης" καί ὄχι ἓνα σχῆμα "ἐξουσίας". Ὅμως, ἡ διαπίστωση αὐτή δέν ἀποτελεῖ ταυτόχρονα καί ἰσχυρισμό πού ὑποβαθμίζει τίς ἐξωτερικές διαφοροποιήσεις καί τάσεις στή νεοδημοκρατική παράταξη, πού, μετά ἀπό πέντε ὁλόκληρα χρόνια, δέν ἔχει ἀκόμα κατορθώσει νά ἀποσαφηνίσει μέ πειστικότητα τή φυσιογνωμία της καί νά ξεφύγει ὀριστικά ἀπό τό δίλημμα: "ἀνανέωση" ἢ "ἀναπαλαίωση". Μιά πρώτη ἀπάντηση σέ αὐτό τό δίλημμα ἀποτελεῖ ἡ ἔκβαση τῆς διαμάχης μεταξύ Ράλλη καί Ἀβέρωφ, ἀν καί τίποτε δέν εἶναι καθοριστικό σέ αὐτή τή φάση.

Πρέπει ἐδῶ νά σημειώσουμε πώς αὐτό πού ἐσχύει γιά τό ὁποιοδήποτε κυβερνητικό σχῆμα τῆς "Νέας Δημοκρατίας" ἰσχύει, σέ κάποιο βαθμό καί γιά τά κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης: τό "εἰσιτήριο" γιά τήν μετάβαση στήν κυβέρνηση ἀποκτᾶται σήμερα πύο εὔκολα καί τά "δικαιολογητικά" γιά ὑπαναχωρήσεις καί γιά "προσαρμογή" στά δεδομένα εἶναι πολλά ἀρκεῖ κανένας νά λησμονήσει τό σημερινό γεγονός: τή μετάβαση τοῦ Καραμανλή στήν Προεδρία...

Δύο κόμματα από τη σημερινή «Ν.Δ.»;

ΗΤΑΝ «*ήμέρα γενικής εὐτυχίας*», για τή Βουλή των Ἑλλήνων, ἡ Δευτέρα 5 Μαΐου, ὅπως εἶχε προφητέψει ἡ κ. Ἑλένη Βλάχου, στήν «Καθημερινή»;...

ΟΣΟΙ ἔλαχε νά βρεθοῦν στό κτίριο τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων, τήν περασμένη Δευτέρα, κι ἔξησαν ἀπό κοντά τήν «περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα» ἀμέσως μετά τό ἀποτέλεσμα τῆς τρίτης ψηφοφορίας καί τήν ἀνάδειξη τοῦ κ. Καραμανλῆ στό ὑπατο ἀξίωμα τῆς πολιτείας, συγκρατοῦν πάντοτε ἐκεῖνη τή διάχυτη ἱκανοποίηση, τό αἶσθημα εὐφορίας πού συνείχε ὅλους σχεδόν τούς βουλευτές τοῦ σώματος – «νηστεύσαντες καί μή», ψηφίσαντες καί μή! Κοινή, ἄλλωστε, ἦταν ἡ αἶσθησις πῶς μέ τόν Καραμανλῆ στήν Προεδρία, ἀνοίγε μιά νέα φάσις στήν πολιτική ζωή τοῦ τόπου – φάσις νέων ἀγώνων, ὁπωσδήποτε – πού, ὁμως, περιεῖχε δύο θετικά στοιχεῖα: Ἀπό τή μιᾶ, ἀπομάκρυνε τήν προοπτική τῶν ἄμεσων ἐκλογῶν (πού ὅλοι σχεδόν οἱ βουλευτές θέλουν ν' ἀποφύγουν...) καί ἀπό τήν ἄλλη, ἐμπέδωνε τόν θεσμό, ἐναντίον τοῦ ὁποίου δέν ἔπαυσαν νά βυσοδομοῦν ὅλοι οἱ νοσταλγοί τῆς τυραννίας.

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ αὐτά, στό προσωπικό ἐπίπεδο τῶν βουλευτῶν. Γιατί στό κομματικό ἐπίπεδο, ἡ εἰκόνα εἶναι διαφορετική. Γιά τόν γενικό γραμματέα τοῦ ΚΚΕ λ.χ., τό προέχον, τή στιγμή αὐτή, εἶναι νά μή παγιδευτεῖ κανεῖς ἀπό τή δῆλωση τοῦ κ. Καραμανλῆ, ὅτι φιλοδοξεῖ, δηλαδή, νά καταστεί «*Πρόεδρος ὄλων τῶν Ἑλλήνων*». Γιατί τό μόνο πού μπορεῖ νά περιμένει κανεῖς ἀπό τό νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, εἶναι ὅτι «*θά χρησιμοποιήσει τίς ἐξουσίες πού τοῦ παρέχει τό Σύνταγμα, γιά νά ἐπιβάλει τήν πολιτική τῆς ἀρχουσας τάξης*». Συνεπῶς, ἡ μόνη λύσις εἶναι ἡ ἄμεση προσφυγή στίς κάλπες. Γιά τό ΚΚΕ Ἑσωτερικοῦ πάλι, αὐτό πού ἐπιδιάλλεται νά γίνει εἶναι ἡ εὐρύτερη δυνατή συμπαράταξις, γιά τήν προάσπιση τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, γιά ν' ἀποτραπεί ἕνας ἀκόμα πιό δεξιὸς προσανατολισμός τῆς χώρας καί μιᾶ ἀκόμα πιό ἀσφυκτική πρόσδεσή μας στόν ἀτλαντισμό. Ὅσο γιά τό πρόβλημα τῆς διαδοχῆς – πού συνυφαίνεται ἄμεσα μέ τή μετακίνησι τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν Προεδρία – ἡ λύσις του δέν δρῖσκειται στήν ἐπιλογὴ Ράλλη ἢ Ἀδέρωφ, ἀλλά στήν «*προσφυγὴ στό λαό*», μέ τήν καθιέρωσι, φυσικά, τῆς «*ἀπλῆς καί ἄδολης ἀναλογικῆς*». Γιά τήν ΕΔΑ, ἡ ἀνάδειξη τοῦ κ. Καραμανλῆ στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, περνᾷ μέσα ἀπὸ τήν ἐκπλήρωσι εὐχῶν: «*Νά μὴ θέσει (ὁ νέος πρόεδρος) σέ δοκιμασίαν τὴν Δημοκρατίαν, νά σέβεται ὅλα, χωρὶς διάκριση, τὰ κόμματα, νά μὴ παρεμβαίνει στό κυβερνητικὸ ἔργο, κλπ.*».

ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΕΣΤΕΡΟ, ὥστόσο, ἀπὸ τὰ τέσσερα κόμματα τῆς Ἀριστερᾶς στή Βουλή, ἔμελλε ν' ἀποδειχθεῖ τό ΠΑΣΟΚ. Φυσικά, ἐξακολουθεῖ νά πιστεύει πῶς αὐτό – καί μόνον αὐτό – εἶναι «*ὁ φορέας τῆς Ἀλλαγῆς καί ὁ ἐκφραστής τοῦ Λαϊκοῦ κινήματος*». Καί βλέπει «*ἐπερχομένη τήν ἐκλογικὴ ἀναμέτρωσι*» πολὺ νωρίτερα ἀπ' ὅ,τι ὑπολογίζει ἡ Δεξιὰ. (Ὁ πρόεδρος του, Α. Παπανδρέου, μίλησε γιά ἐκλογὲς μέσα στό 1980). Ὅμως, σέ ἀντίθεσι μέ τόν Χ. Φλωράκη, δέν ἔσπευσε νά τοποθετηθεῖ ἐκ προοιμίου ἀρνητικά ἀπέναντι στό νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας: «*Ἀπὸ τήν ἀσκηση τῶν καθηκόντων του καί ἀπὸ τήν διαρκή, συνεπῆ καί εὐλαδῆ διεγερμένη τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας – δῆλωσε ὁ Α. Παπανδρέου – θά ἐκτιμηθεῖ ἡ πολιτεία τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Καί θά κριθεῖ καί θά κρίνεται ἀκόμη ἀπὸ τήν ὁλότητα τῶν πράξεων καί ἔργων του*».

ΓΙΑ ΤΗΝ ἱστορία ὁμως πρέπει νά πούμε πῶς προτοῦ τὰ κόμματα τῆς Ἀριστερᾶς τοποθετηθοῦν ἀπέναντι στόν νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, ἔσπευσε ὁ ἴδιος νά δώσει κάποιον περιγύρῳ τοῦ πῶς ἀντιλαμβάνεται τὰ νέα καθήκοντά του: *Δυό – εἶπε – εἶναι οἱ βασικὲς μου ἐπιδιώξεις: Ἡ στερέωσι τοῦ*

δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἡ ὁμαλὴ λειτουργία τῶν θεσμῶν του, καί ἡ διαφύλαξι καί ἐνίσχυσι τῆς ἐθνικῆς μας ἐνότητος – ἐνότητος τήν ὁποία φιλοδοξῶ νά συμβολίζω ὡς Πρόεδρος ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Καί ἀμέσως παρακάτω: Ἐπιθυμῶ νά συνεργάζομαι ἀρμονικά μέ τήν ἐκάστοτε κυβέρνησι πού ἡ ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία θ' ἀναδεικνύει... Ἐχῶ ἀνάγκη τῆς εἰλικρινοῦς συνεργασίας τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καί τῆς συμπαραστάσεως τοῦ λαοῦ, κλπ.

Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι

ΑΥΤΑ ὅλα εἰπώθηκαν ἡ γράφηκαν τό μεσημέρι τῆς Δευτέρας 5 Μαΐου. Τό βράδυ, ἄρχισαν νά καταφτάνουν τὰ πρῶτα σχόλια τοῦ διεθνοῦς Τύπου: Τό Ἀσσοσιαίητετ Πρές, ἐπ'ἀνέλαβε ὅτι, μέ βάση τό Σύνταγμα τοῦ 1975, ὁ ρόλος τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας δέν εἶναι ἀπλῶς τελετουργικός, ἀπλῶς διακοσμητικός, ἀλλὰ οὐσιαστικός, ἀφοῦ μπορεῖ νά ἐλέγξει καί ἀναγκασθεῖ τήν πολιτικὴ δραστηριότητα τοῦ ὁποιοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἀπὸ τήν πλευρὰ τῆς ἡ «Μόντ» θύμιζε πῶς τό Σύνταγμα τοῦ 1975 συντάχθηκε ὑπὸ τήν ἐμπνευσί τοῦ κ. Καραμανλῆ, ὁ ὁποῖος, ὑπὸ τή νέα ιδιότητά του τώρα, θά μπορεῖ ν' ἀσκήσει «*μιὰ πραγματικὴ πολιτικὴ ἐπιρροή*».

ΦΥΣΙΚΑ οἱ Ἕλληνες δέν περίμεναν νά πληροφορηθοῦν ἀπὸ τούς ξένους τίς ἐξουσίες καί προνομίες πού παρέχει τό Σύνταγμα στόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Καί ἂν ὁ κ. Τσάτσος ἔπαιξε τό παιγνίδι σέ μιάν ἀντίληψιν ὅτι τό πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι «*προεδρευομένη Δημοκρατία*», τίποτε δέν ἀποκλείει, αὐριο-μεθαῦριο, ὁ κ. Καραμανλῆς νά μετατρέψει τήν «*προεδρευομένην*» σέ «*προεδρικήν*» Δημοκρατία! Αὐτό μπορεῖ νά τό διαπιστώσει κανεῖς ἂν ἀπαριθμήσει τίς πράξεις ἐκεῖνες τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας πού δέν χρειάζονται (ἄρθρο 35, παρ. 2), τήν προσυπογραφή τοῦ ἀρμόδιου ὑπουργοῦ. Ἀναφέρουμε ἐπὶ τροχάδην: Τό δικαίωμα τοῦ Προέδρου νά συγκαλεῖ, ὑπὸ τήν προεδρία του, τό ὑπουργικὸ συμβούλιον ἢ ν' ἀναπέμψει νομοσχέδια πού ψηφίστηκαν ἀπὸ τή Βουλή ἢ νά προκηρύσσει δημοψήφισμα χωρὶς κυβερνητικὴ συναίνεσι ἢ ν' ἀπαλλάσσει τήν κυβέρνησι τῶν καθηκόντων της, ἀκόμα κι ἂν διαθέτει κοινοβουλευτικὴ πλειοψηφία (ἄρθρο 38, σέ συνδυασμὸ μέ τό ἄρθρο 35). Συμπεράσμα: Ὅσο καὶ ἂν ὁ κ. Καραμανλῆς διαδεδαιώνει πῶς πρόθεσὶ του εἶναι ἡ «*ἀρμονικὴ συνεργασία μέ τήν ἐκάστοτε κυβέρνησι*», ἡ ἀρχαιοελληνικὴ ρῆσις «*Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι*», ἐξακολουθεῖ νά ἔχει φλέγουσα ἐπικαιρότητα...

ΑΛΛΑ ἡ ἐκλογὴ τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, εἶναι ἀπλῶς τό πρῶτο δῆμα στή σειρά τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων πού ἔμελλαν ν' ἀκολουθήσουν καί ἀκολουθοῦν. Ἦδη, τήν περασμένη Τρίτη ὁ κ. Καραμανλῆς ὑπέβαλε στόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Τσάτσο τήν παραίτησί του, καθὼς καί τήν παραίτησι ὄλων τῶν μελῶν τοῦ ὑπουργικοῦ του συμβουλίου, ἐνῶ θῆξ Πέμπτῃ ἐπρόκειτο νά συνέλθῃ ἡ κοινοβουλευτικὴ ὁμάδα τῆς «*Νέας Δημοκρατίας*» γιά νά ἐκλέξει τόν νέο ἡγέτη της, πού θά εἶναι, ταυτόχρονα καί ὁ νέος πρωθυπουργὸς τῆς χώρας. (Κάποιοι «*προβληματισμοί*» πού κέρδιζε, πρὸς στιγμὴ, ἔδιωξε στήν ἡγετικὴ ὁμάδα τῆς «*Ν.Δ.*», γιά νά εἶναι ἄλλος ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, καί ἄλλος ὁ πρωθυπουργός, ἐγκαταλείφθηκε στὰ μισὰ τοῦ δρόμου...).

ΑΤΥΧΩΣ, τή στιγμή πού σύρονται οἱ γραμμὲς αὐτές (Τετάρτη μεσημέρι) δέν εἶναι δυνατόν νά καλυφθεῖ δημοσιογραφικὰ τό ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας στήν κοινοβουλευτικὴ

ομάδα του κυβερνητικού κόμματος. Πάντως, είτε εκλεγεί ο υπουργός Έθνικης Άμυνας κ. Αδέρωφ, είτε ο υπουργός Έξωτερικών κ. Ράλλης, τα δξύτατα προβλήματα της χώρας θα παραμείνουν δξύτατα και, φυσικά, άλυτα, έφόσον όλόκληρη ή «Νέα Δημοκρατία» σάν κόμμα, σά νοοτροπία, σά συλλογική ήγεσία, δέν μπόρεσε νά συλλάβει τό νόημα τών καιρών και νά χαράξει μιά πολιτική πού ν' ανταποκρίνεται στά λαϊκά συμφέροντα.

ΒΕΒΑΙΑ θά ήταν λάθος, αν κάτω από μιά ίσοπεδωτική αντίληψη, βάζαμε στόν ίδιο σάκκο τόν παρωχημένο και, από καταβολής ΝΑΤΟ, νατοϊκότατο κ. Αδέρωφ μέ τόν «εθρωπαϊστή» κ. Ράλλη πού, μαζί μέ μιά ομάδα νέων κυρίως βουλευτών της «Νέας Δημοκρατίας», δραματίζονται τήν μετεξέλιξη του κυβερνητικού κόμματος σ' ένα εθρωπαϊκού τύπου, έστω συντηρητικό, κόμμα, πού θ' απογειωνόταν, κάποτε, από τή στείροτητα, τόν νεποτισμό, τήν πατριδοκαπηλεία, τήν αντιδραστικότητα, τή λαοφοβία του παρελθόντος... Από τήν πλευρά αυτή, δέν είναι τυχαίες οι «εκκλήσεις» μερίδας του φιλοκυβερνητικού τύπου πρós τόν «νέο πρωθυπουργό της Ελλάδας» (πρωτοῦ ακόμα εκλεγεί), γιά νά προχωρήσει θαρραλέα στήν «ανά- νέωση» - «ανανέωση και όχι αναπαλαίωση» - του, μέχρι χθές, κυβερνητικού συγκροτήματος: «Κύριε νέε πρωθυπουργέ, όποιος και αν είσθε - γράφουν - μή φορτώνετε τή νέα κυβέρνηση μέ τούς γνωστούς πασίγνωστους αποτυχημένους της παλαιάς κυβέρνησης... Μήν ελπίζετε ότι μιά αλλαγή ύπουργείου, μιά νέα στολή, νέα καπέλα, πρόκειται νά δώσουν νέες ικανότητες σέ όσους έχουν ήδη αποτύχει στίς εξετάσεις τους. Ίδιοι θά είναι και χειρότεροι...».

Ή «πολιτισμένη Δεξιά»

ΘΑ ΕΛΕΓΕ κανείς πώς τό ατύχημα μέ τούς εκπροσώπους της «φωτισμένης Δεξιάς» στήν Ελλάδα, είναι πώς βλέπουν τήν αλλαγή, - τήν «απογείωση»... - σάν αλλαγή προσώπων και όχι πολιτικής. Αυτό, τουλάχιστον, δείχνουν τά πράγματα. Ωστόσο, όρισμένες έπίμονες πληροφορίες πού λένε ότι ο κ. Ράλλης - αν παρ' όλα όσα κυκλοφορούν μέχρις αυτή τή στιγμή γιά τήν πιθανή πρόκλήσή του - δέν πρόκειται λ.χ. νά συνεργήσει σ' ένα κυβερνητικό σχήμα Αδέρωφ, και ότι, τελικά, από τή σημερινή «Νέα Δημοκρατία», θά προκύψουν δύο κόμματα, μέ διαφορετικούς ιδεολογικούς προσανατολισμούς, υποβάλλουν πώς ίσως, τελικά, ή αλλαγή, γιά τήν ελληνική «πολιτισμένη Δεξιά», νά σημαίνει και αλλαγή πολιτικής. Αλλά αυτό, απομένει ν' αποδειχθεί.

ΟΠΩΣ και αν έχει τό πράγμα, ή χώρα μπήκε σ' ένα νέο στάδιο γοργών πολιτικών εξελίξεων. Ή νέα κυβέρνηση αναμένεται νά όρκισθεί και νά έμφανισθεί στή Βουλή μέσα σ' ελάχιστες μέρες, ενώ μέχρι τό Σάββατο 17 Μαΐου, αναμένεται νά παραιτηθεί ό σημερινός πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Τσάτσος και ν' αναλάβει τά νέα καθήκοντά του, σάν αρχηγός του κράτους, ό κ. Καραμανλής. Όλα αυτά, όμως, και, προπαντός, ή σπουδή στήν άρση όλων τών εκκρεμοτήτων πού δημιούργησε ή μετακίνηση του κ. Καραμανλή στήν προεδρία της Δημοκρατίας, έπαυξάνουν τίς ανησυχίες τών άπλών Έλλήνων, πού διερωτώνται αν πίσω από τίς ανακατατάξεις αυτές στήν πολιτική και κυβερνητική ήγεσία, υπάρχει κάποιο έτοιμο σχέδιο γιά τήν «τακτοποίηση» όλων τών ελληνοαμερικανικών και ελληνονατοϊκών διαφορών, μέ πρώτο «έπίτευγμα» τήν άμση επάνοδο της χώρας στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ. Πρós τήν «τακτοποίηση» αυτή προσδίδει πάντοτε μέ περισσή έμπιστοσύνη ό κ. Εϋ. Αδέρωφ, ακόμα και όταν βρίσκεται μειοψηφών μέσα στο ύπουργικό συμβούλιο. «Δέν είναι τόσο άνεφικτη - συνηθίζει νά λέει - ή προσέγγιση τών ελληνικών άπόψεων μέ τίς άπόψεις τών Αμερικανών...». Καί, γιά ν' αποδείξει τήν προσέγγιση αυτή, κάθε φορά πού συναντάται μέ τόν Αμερικανό πρέσβη κ. Μακλόσκυ, ανταλλάσσει μαζί του - δέν είναι σχήμα λόγου - φιλικό «συμμαχικό» άσπασμό...

ANTHΩP

ημερομηνίες

Άπρίλιος

Πέμπτη 24

● Κατά 102% έως 150% αύξησαν τά κέρδη τους οι μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες πετρελαίων κατά τό 1979.

Παρασκευή 25

● Έναρξη έμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κίνας. Κινέζικη αντιπροσωπεία έφτασε στήν Αθήνα γιά νά κανονιστούν οι προϋποθέσεις αγοράς ελληνικών προϊόντων μέ αντάλλαγμα Κινέζικες εξαγωγές.

Σάββατο 26

● Αποφασίστηκε από τήν Οικονομική Έπιτροπή ή άγορά λυθικού πετρελαίου μέσω Σοβιετικής Ένωσης μέ τιμή κάπως πιά αύξημένη, λόγω της προμήθειας πού ζητάει ή ΕΣΣΔ. Ταυτόχρονα αναστέλλεται ή παραγγελία πετρελαιοκίνητου σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, πού θά γινόταν στο Λαύριο, από τήν Ιαπωνική εταιρεία Μισουμπίσι.

● Συνεχίζει τήν επίσκεψή της στήν Αθήνα ή Βαλεντίνα Τερέσκοβα. Συναντήθηκε μέ εκπροσώπους της Κυβέρνησης και όρισμένων κομμάτων.

Κυριακή 27

● Συνέρχεται στο Παρίσι συνάντηση τών φιλοσοβιετικών ΚΚ Αιτικής και Ανατολικής Εϋρώπης. Δέν μετέχουν έννέα κόμματα κι άνάμεσα σ' αυτά τά ΚΚ Ιταλίας, Ισπανίας, Ρουμανίας, Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας.

Δευτέρα 28

● Κηρύσσεται άπεργία πείνας τών γυναικών πού κρατούνται στίς φυλακές Κορυδαλλού σάν διαμαρτυρία γιά τά καταπιεστικά μέτρα πού παίρνονται εναντίον τους.

Τρίτη 29

● Έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινήτου σκότωσε τρεις και τραυμάτισε δεκάδες σέ κεντρική πλατεία της Τεχεράνης. ● Σοβαρή κρίση έχει ξεσπάσει στο Σταιητ Νηπαρτμεντ μετά τήν παραιτηση του μετριοπαθούς Υπουργού Έξωτερικών κ. Βάνς.

Τετάρτη 30

● Ο αρχηγός της στρατιωτικής ομάδας πού άνάτρεψε και εκτέλεσε τόν Πρόεδρο Τόλμπερ έπιλοχίας

Ντόου, δήλωσε ότι δέν θά εκτελεστούν άλλοι θύόνοντες του προηγούμενου καθεστώτος στή Λιβερία.

Μάιος

Πέμπτη 1

● Χίλια άτομα, κυρίως συνδικαλιστές, συνέλαβε ή αστυνομία χθές στήν Τουρκία ενώ μονάδες της μαζί μέ τμήματα στρατού έμπόδιζαν τίς πρωτομαγιάτικες συγκεντρώσεις. Σέ συγκρούσεις πού ακολούθησαν πέντε άτομα έχασαν τή ζωή τους.

Σάββατο 3

● Η δυτικογερμανική αντιπροσωπεία πού έπισκέφτηκε τήν Ελλάδα είχε σκοπό νά συζητήσει τήν έπιστροφή της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Ο έπικεφαλής κ. Στύγκεν (συνεργάτης του Στράους) δήλωσε ότι ή Γερμανία θά κάνει ό,τι μπορεί γιά νά διευκολύνει τήν επανένταξη. Συζητήθηκαν επίσης προβλήματα σχετικά μέ τήν ένταξη μας στήν ΕΟΚ, τό Κυπριακό και τίς ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Κυριακή 4

● Στή Σουηδία βρίσκονται σέ άπεργία 1.000.000 περίπου Σουηδοί εργατοϋπάλληλοι. Η αντιπαράθεση μεταξύ βιομηχανών εργοδοτών και συνδικάτων παρέλυσε τό έμπόριο, τίς βιομηχανίες, τίς συγκοινωνίες και τό ραδιόφωνο. Πρós τό παρόν δέν διαφαίνεται λύση γιατί οι εργοδότες κήρυξαν λόκ-αουτ.

● Έκατομμύρια Γιουγκοσλάβοι συμμετέχουν στο πένθος γιά τό θάνατο του μεγάλου ήγέτη τους Τίτο. Ο θάνατός του είχε άπήχηση σ' όλον τόν κόσμο, ήγέτες δε κρατών θά παρακολουθήσουν τήν νεκρώσιμη τελετή. Στελέχη της χώρας δήλωσαν ότι ή Γιουγκοσλαβία θά συνεχίσει τήν άδέσμευτη πολιτική του Τίτο και θά άντισταθεί σέ κάθε είδους εχθρική ενέργεια.

Δευτέρα 5

● Έξελέγη στήν τελική τρίτη ειδική ψηφοφορία της Βουλής ο κ. Καραμανλής πρόεδρος της Δημοκρατίας μέ 183 ψήφους.

Τρίτη 6

● Συνεχίζεται μέ μεγάλη έπιτυχία ή άποχή από τά δικαστήρια τών δικηγόρων όλης της χώρας μέ αίτήματα πού άφορούν όχι μόνο τόν κλάδο τους αλλά και τή γενικότερη λειτουργία της δικαιοσύνης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΛΚΙΔΗΣ

ΤΗ ΤΟ «ΠΕΡΙ ΑΔΙΚΟΥ» ΑΙΣΘΗΜΑ

Κάποτε είχαμε μιά κυβέρνηση πού λεγόταν «χούντα»· τό καθεστώς της ήταν δικτατορικό καί οί πράξεις της από παράνομες ως δολοφονικές. Φυσικό ήταν ή κυβέρνηση αυτή νά αξιοποιήσε όσους θεσμούς καί μηχανισμούς συνέδραμαν στό έργο της καί νά στρατολογήσει εκείνα τά στελέχη πού θά τής εξασφάλιζαν τήν, κατά δύναμη, άρτια καί ταχεία διεκπεραίωση τών εντολών καί αποφάσεών της.

Μετά, λοιπόν, άφου έπεσε αυτή ή κυβέρνηση, ήρθε ή Δημοκρατία (συμβολική όνομασία καί όχι ή δημοκρατία έν γένει) καί όλοι είπαν (κι όσοι άμφέβαλαν, έξοβελίστηκαν ως μή «σώφρονες» καί «ρεαλιστές») ότι θά άποκατασταθεί ή δικαιοσύνη γιά τά θύματα τού προηγούμενου καθεστώτος, ότι θά επιβληθεί τό «κράτος τού νόμου», ότι θά κριθούν, άπ' τή Δικαιοσύνη οί «πρωταίτιοι» (άλλο πάλι αυτό: καθεστώς κρινόταν, άτομα έγκαλούνταν...) τών «άδίκων πράξεων» καί «παραλείψεων» κλπ. Ότι, δηλαδή, «σέ τελική άνάλυση» θά άποκατασταθεί ή «έμπιστοσύνη» τών πολιτών έναντι τού «Κράτους» (πονηρό αυτό) κι έτσι θά άποκατασταθεί καί πάλι ή «άρμονία» στήν Πολιτεία (γενικώς καί άξιωματικώς). Έπειδή, όμως, τά πράγματα δέν κρίνονται (μόνον) άπ' τίς προθέσεις, τίς δηλώσεις καί τίς ιδεολογίες τού οίουδήποτε πολιτικού ήγέτη, αλλά καί άπ' τήν «συγκυρία», τούς «συσχετισμούς δυνάμεων», τά διάφορα άντικειμενικά-ταξικά συμφέροντα κλπ., ή εξέλιξη τής μεταπολιτευτικής Πολιτείας διέψευσε τίς προσδοκίες τών πρώτων ύποσχετικών (γιά πολλούς...) μηνών.

Ο Τετραδάκος

Κάτι τό «στιγμιαίο», κάτι ή «επιείκεια» γιά τούς βασανιστές, κάτι ή «δικονομική» γραφειοκρατία, κάτι τά σταγονίδια, τελικά οί ίσορροπίες μεταξύ τού προηγούμενου καί τού τωρινού καθεστώτος (ή πιστεύεται ότι ύπάρχει «ρήξη» μεταξύ τούς) άποκαταστάθηκαν μέ τό μικρότερο δυνατό κόστος.

Γιατί πώρα τά γράφουμε όλα αυτά τά γνωστά; «Ε, νά, γιά νά σκεφτούμε πολιτικά (κατά τό δυνατόν, μιάς καί μās λείπει, στή συγκεκριμένη περίπτωση, ή δυνατότητα παρέμβασης), πώς γίνεται οί πολιτικοί δολοφόνοι τού Γιάννη Χαλκίδη νά περιορίζονται στόν αριθμό τους (έστω! «δεχόμαστε» ότι τά πρόσωπα έγκαλούνται...), οί έναπομειναντες (τρεις) νά άπαλλάσσονται πλήρως (οί δύο) τών κατηγοριών, ό τρίτος (πού ήδη έκτίει ποινή πολυετούς κάθειρξης) νά άπαλλάσσεται τής βασικής κατηγορίας, δικαζόμενος γιά ύποδεέστερο «έγκλημα» καί μάλιστα νά άνακηρύσσεται σάν ό «έντιμότερος άνθρωπος σ' όλόκληρη τήν Έλλάδα» (χωρίς θαυμαστικό), διά στόματος άνωτέρου στελέχους τής Έθνικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης: «Ο έγκλημαστής τού βασανιστή Τετραδάκου διετέλεσε σ' αυτή τή θέση τήν εποχή τής άποκατάστασης τής «νομιμότητας». Ούτε πρώτος ούτε καί μόνος είναι.

Έμείς διαπιστώνουμε ότι τό «περί δικαίου» αίσθημα, όσων φέρονται νά ύπηρετούν (καί όχι μόνο στό δικαστικό μηχανισμό), τό περί δικαίου αίσθημα τού «λαού», είναι αναγκαίο στοιχείο γιά νά μπορεί νά λειτουργήσει αυτή ή νομιμότητα τής Δημοκρατίας ΤΟΥΣ. Αυτό τό «αίσθημα» τό σπηρίζει μιά ιδεολογία καί παράγει καί πολιτικές συνέπειες: τίς πληρώνουμε μέχρι νευτέρας διαταγής.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι γιά νά «ξεμπερδεύσεις» μέ κάποιον άνεπιθύμητο πού ύπηρετεί, έννοείται, σέ κάποιο τμήμα τού κρατικού μηχανισμού. Οί τρόποι αυτοί, - πέρα άπ' τό «νόμιμο» ή τό «παράνομο» τους πού δέν έχει καί μεγάλη σημασία όταν ή συγκεκριμένη άπόλυση είναι καί ελλημένη καί πολιτική - ποικίλλουν: άπ' τήν διοικητική άπόλυση στήν προβοκάτσια κι άπ' τόν παραμερισμό ως τό χαρακίρι τού θύματος.

Έπειδή έχουμε δημοκρατία (όρίστε σεις τό περιεχόμενο τού όρου) ή λειτουργία τών θεσμών πρέπει νά είναι εύσημη καί, κυρίως, νά μήν δίνει λαθές γιά ένοχλητικές κριτικές σέ βάρος τών υπεύθυνων. Έτσι λοιπόν ή μεθόδευση τού «ξεμπερδέματος» μέ τόν «άνεπιθύμητο», θά πρέπει νά φανεί σάν ελεύθερη άπόφαση τού θύματος.

Εδώ μπαίνει σέ λειτουργία ό μηχανισμός κρίσεων καί προαγωγών. Ο Έπίτροπος τού Στρατοδικείου στήν ύπόθεση τού πραξικοπήματος τού 1973 κ. Νικ. Παπαδάτος, έγινε ύποστράτηγος καί διοικητής τής 2ης Μεραρχίας. Τότε άρχισαν νά λειτουργούν οί στεγανοί μηχανισμοί τών διαφόρων «ύπηρεσιών» τού Στρατού: «ό Παπαδάτος είναι κεντροαριστερός», «ό Παπαδάτος κόπτεται ύπέρ τής εφαρμογής τής δημοτικής γλώσσας στά έγγραφα τού στρατού» κ.λ.π., κ.λ.π.

Αποτέλεσμα: δυσμενείς έκθέσεις γιά τόν κ. Παπαδάτο. Ο ύποστράτηγος προάγεται σέ διοικητή τού Α' Σώματος Στρατού, παρόλα αυτά - ή μάλλον εξαπτίας αυτών, άφου τό Α' Σώμα Στρατού έχει μειωμένη σημασία σήμερα - αλλά εδώ καί δυόμισι χρόνια παραμένει στάσιμος. Στό μεταξύ προάχθηκαν σέ άντιστράτηγους, νεώτεροι τού κ. Παπαδάτου, άναλαμβάνοντας σημαντικές διοικήσεις, μέχρι νά έξαναγκαστεί νά ύποβάλει τήν παραίτησή του.

Άμέσως επιστεύδονται οί διαδικασίες, γιά τήν άποδοχή τής παραίτησης.

Κι έτσι γίνεται άκόμα ένα βήμα γιά νά διατηρηθεί στό στρατό ή παντοδυναμία τών μειωμένης επαγγελματικής άξίας καί προσωπικού κύρους γεφυροποιών κατ' εικόνα καί όμοίωση τού αϋθέντη καί προστάτη τους.

Η ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ

Τό πρόβλημα πού θέτει ή μουσουλμανική μειονότητα τής Θράκης είναι έξαιρετικά λεπτό καί κρίσιμο. Έχουμε συστηματικά καταγγείλει κάθε άπόπειρα διακρίσεων ή πιέσεων πάνω στίς κάθε είδους μειονότητες πού ύπάρχουν στή χώρα μας. Οί Μουσουλμάνοι έχουν όλη τήν άλληλεγγύη μας, γιά νά διασφαλίσουν τά δικαιώματά τους σάν Έλληνες πολίτες καί ταυτόχρονα τήν ελεύθερη άνάπτυξη τής θρησκευτικής, γλωσσικής καί πολιτιστικής ιδιομορφίας τους. Άκόμα όσοι Τούρκοι ύπήκοοι θέλουν νά ζήσουν καί νά δουλέψουν στήν Έλλάδα θά πρέπει, έφ' όσον γίνονται δεκτοί, νά άπολαμβάνουν τά δικαιώματα καί τήν προστασία πού άπολαμβάνουν όλοι οί ξένοι στίς ευρωπαϊκές χώρες.

Άλλάζουν όμως τά πράγματα γιά όσους ενεργούν σάν πρακτορες μιάς ξένης επιθετικής χώρας, τής Τουρκίας, πού έχει έπανειλημμένα άμφισβητήσει τήν έδαφική μας άκεραιότητα, ιδιαίτερα όταν πρόκειται γιά Έλληνες πολίτες πού κατέχουν μάλιστα δημόσια αξιώματα.

Έχουμε ύπόψη μας, π.χ., ένα γράμμα τού κ. Τζελάλ Ζείμπέκ, βουλευτή Ξάνθης τής Ν.Δ. πρós τόν Μουφτή τής ίδιας πόλης.

Ο κ. Τζελάλ Ζείμπέκ κηρύσσει «Cihad» (ιερό πόλεμο) στούς σχετικά άνεξίθρησκους όμόθρησκούς του καί δηλώνει ότι θά προβεί «εις σκληράς παραστάσεις παρά τή κυβερνήσει διά τήν τιμωρίαν των». Ποιά κυβέρνηση όμως έννοει; Άν έννοεί τήν τούρκικη, θά πρέπει κάποιος νά τού θυμίσει ότι

«χαλεπόν δυσίν κυρίοις δουλεύειν». "Αν πάλι έννοιεί τήν ελληνική, θά πρέπει νά ρωτήσουμε ποιός έδωσε στό θρασύτατο αυτόν κύριο τή δυνατότητα νά νομίζει ότι τό ελληνικό κράτος υπάρχει γιά νά εξαναγκάζει τά Ισλαμόπαιδα νά αποστηθίζουν τό Κοράνι, χωρίς νά έχουν διάθεση νά τό κάνουν ούτε τά ίδια ούτε οί γονείς τους.

Καί παραπέρα, ό κ. Ζεϊμπέκ άνακράζει μέ λίγο ύπερβολικό νταηλίκι:

«Γιά όνομα του Θεού, αυτά συμβαίνουν στην 'Ελλάδα κι έσείς άκόμη στέκεσθε». Καί παρακάτω: «Δώστε μου ένα όνομα καί θά τόν κάψω εκείνο τόν άξιωματικό».

Δέν θά έπρεπε ίσως τό κόμμα του κ. Ζεϊμπέκ νά του θυμίσει ότι τό Σύνταγμα της 'Ελλάδας κατοχυρώνει τήν άνεξιθρησκεία κι ότι οί άξιωματικοί πού βρίσκονται στή Θράκη δέν έχουν σάν άποστολή τό βίαιο καταναγκασμό της μειονότητας σέ ύποχρεωτική εύσέβεια;

Τώρα, βέβαια, ποιό κόμμα; Μά φυσικά ή «Ν.Δ» του κ. 'Αβέρωφ, του όποιου ό κ. Ζεϊμπέκ είναι έπιστήθιος φίλος καί όπαδός...

Πόσοι έμαθαν στην 'Ελλάδα ότι όταν τό ελληνικό πλοίο «'Αθήνα Β'» ναυάγησε στην παραλία του Μπραΐτον οί 'Ελληνες άξιωματικοί τό έγκατέλειψαν καί άφησαν άδοήθητους 3 (τρεις) 'Ασιάτες ναυτικούς πού φυλακίστηκαν καί έκτοπίστηκαν από τίς άγγλικές μεταναστευτικές αρχές, χωρίς ποτέ νά εισπράξουν τά δεδουλευμένα;

λουσαν 'Αφρικανοί, Χιλιανοί καί 'Αργεντινοί έμειναν νηοτικοί καί άπλήρωτοι επί όχτώ μήνες πάνω στό πλοίο. 'Αναγκάστηκαν νά ζητιανεύουν στους δρόμους της πόλης καί ταυτόχρονα κάλεσαν τούς δημοσιογράφους καί τά συνδικάτα γιά νά εκθέσουν τά προβλήματά τους.

Ρατσισμός, άνήκουστη έκμετάλλευση καί άδικία είναι στοιχεία της καθημερινής πραγματικότητας των ξένων ναυτικών πάνω τά ελληνικά καράβια. 'Ο Γραμματέας των Γάλλων ναυτικών δήλωσε: «Είναι πιά καιρός, νά πάρουν μέτρα οί 'Ελληνες έναντίον αυτών των έφοπλιστών πού πολλαπλασιάζονται άπεριόριστα, πού ρυπαίνουν τίς θάλασσες καί φτάνουν μέχρι τό σημείο, όπως στην περίπτωση του «Νότης» ν' άφήνουν νά πεθαίνουν από τήν πείνα τά πληρώματά τους».

Γιά νά άντισταθεί στα περιοριστικά μέτρα πού θά πάρουν άσφαλώς οί Εύρωπαίοι άνταγωνιστές μας, τώρα πού μάς έχουν στό χέρι, ή ελληνική ναυτιλία θά έπρεπε πρίν άπ' όλα νά έξυγιάνει «τά του οίκου της».

Νά επιβληθούν δηλαδή καλές συνθήκες εργασίας καί όροι άσφαλείας καί νά καθιερωθούν ίκανοποιητικές άμοιβές. 'Ετσι μόνο θά βρεθούν αρκετά ελληνικά πληρώματα.

'Αλλοιώς ό φαύλος κύκλος των σαπιοκάραβων καί των άπροστάτευτων άνειδίκευτων ναυτεργατών από τόν Τρίτο Κόσμο θά συνεχιστεί μέχρι νά γίνει ή ελληνική σημαία στίγμα γιά τήν παγκόσμια ναυσιπλοία.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΛΩΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑ

'Εδω καί δύο χρόνια κάποιο κάθε φορά διεθνές λιμάνι συγκλονίζεται από τήν άφιξη ενός πλωτού κάτεργου πού φέρει ύπερρήφανα τήν ελληνική σημαία. Συνήθως πρόκειται γιά κάποια επιχείρηση εξαπάτησης του άσφαλιστικού οίκου ή των ναυλωτών ή άκόμα γιά τήν κατάσχεση του πλοίου από δανειστές.

Στήν περίπτωση αυτή οί 'Ελληνες έφοπλιστές πού κυκλοφορούν συχνά σάν άξιοπρεπείς κύριοι σέ κοσμικούς χώρους καί διαδρόμους ύπουργείων ή γραφείων της «Νέας Δημοκρατίας», έγκαταλείπουν τό πανάρχαιο σκάφος, πού κι αυτοί μέ τή σειρά τους, οί 'Ελληνες άξιωματικοί καί τεχνίτες, τό έγκαταλείπουν ξρμαιο. Μένουν μόνο τά άνειδίκευτα άπλά μέλη του πληρώματος πού συνήθως είναι άπλήρωτα γιά πολλούς μήνες.

'Ο παγκόσμιος τύπος έκανε διάσημους πρίν από μήνες τούς πλοιοκτήτες του «Δημήτριος», πού είχαν πουλήσει σάν παλιοσίδερα τό πλοίο τους ένw ήταν άκόμα ναυλωμένο καί έν πλώ καί έγκαταλείψανε άπλήρωτο καί άβοήθητο τό πλήρωμά τους στό Καράτσι. Στίς 3 του 'Απρίλη έγκαταλείφθηκε στή Νάντη τό πλοίο «Νότης» κάποιου κ. Χατζηχρήστου. Τό έγκαταλείψανε άμέσως οί 'Ελληνες άξιωματικοί, παίρνοντας μαζί τους άκόμα καί τά τρόφιμα. Τό πλήρωμα πού άποτε-

ΤΑ ΚΑΛΛΙΣΤΕΙΑ

... Η ΑΓΩΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΕΡΙΓΡΑΠΤΗ... ΠΟΙΑ ΑΠ' ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΙΚΟΝ ΚΑΛΛΙΓΡΑΜΜΕΣ ΚΟΠΕΛΛΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΛΑΥΝΟΥΝ ΜΠΡΟΣΤΑ ΜΑΣ ΘΑ ΕΚΛΕΓΕΙ "ΜΙΣ ΕΛΛΑΣ";...

... ΚΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΙΓΜΗ ΕΦΤΑΣΕ.. ..ΝΙΚΗΤΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΟΛΟΙ ΜΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΑΜΕ... ΣΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΜΕ ΛΟΙΠΟΝ ΤΗΝ ΥΠΕΡΟΧΗ, ΤΗΝ ΑΣΙΑ, ΤΗΝ ΤΝΩΣΤΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ...

ΤΙΤΟ:

Η ζωή ενός αγωνιστή

Τί θα ήταν σήμερα η Γιουγκοσλαβία αν ο Τίτο δεν είχε γεννηθεί ή αν έχανε τη ζωή του πρόωρα σε μίαν από τις άπειρες ταξικές ή εθνικοαπελευθερωτικές μάχες που έδωσε;

Υπάρχουν τέτοιες προσωπικότητες στην Ιστορία που δεν μας επιτρέπουν να διανοηθούμε την απουσία τους. Και που όπως είναι φυσικό, όταν υποκύπτουν στο νόμο της φύσης αφήνουν πίσω τους μία παράξενη ανησυχία, ένα είδος απορίας μπροστά στο μέλλον.

Ο Τίτο είχε μέτριο φροσύνη και σύνεση αποδεχθεί τον εξαιρετικό ρόλο που του είχαν επιφυλάξει η Ιστορία, η τύχη και οι ικανότητές του. Σαν μαρξιστής, προσπάθησε να διατηρήσει πάντα τη διαύγειά του. Δεν παρασύρθηκε από τον πειρασμό μιάς ανεξέλεγκτης προσωπολατρίας ή από τον ηλιγγο της αυθαιρέσις. Μόνος ίσως αυτός από τους μεγάλους του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου - Στάλιν, Μάο, Ντέ Γκωλ και Τσώρτσιλ - όργωνσε την όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή των συνεργατών του στην άσκηση της εξουσίας και αργότερα και τη διαδοχή του.

Τίποτα δεν μπορούσε να προδιαγράψει πριν από τον πόλεμο ότι η Γιουγκοσλαβία θα έπαιζε ένα ρόλο παγκόσμιας ιστορικής πρωτοπορίας, αντιμετωπίζοντας διαδοχικά και το Τρίτο Ράιχ, την Παντοκράτειρα Άμερική και τη σταλινική Ρωσία. Κι ότι εκεί θα προχωρούσε με τα θετικά και τα αρνητικά της μία πρωτοφανής παγκόσμια εμπειρία άμεσης διαχείρισης των επιχειρήσεων από τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Αντίθετα, γιά όσους περιορίζουν την κοινωνική ανάλυση στη γραμμική σύγκριση, η χώρα αυτή έμοιαζε από κάθε άποψη ένα άγονο έδαφος γιά ένα πείραμα κοινωνικής αλλαγής. Οι παραγωγικές δυνάμεις βρίσκονταν σε χαμηλό επίπεδο και

είχαν υποστεί τεράστιες καταστροφές από τους χιτλερικούς. Άγγραμματσούνη και επιδημίες μάστιζαν τους αποσβολωμένους αγρότες. Ενάμισι εκατομμύριο νεκρούς είχε κοστίσει η άγρια στην αδιαλλαξία της και απόλυτη στην έκτασή της, ένοπλη αντίσταση στον κατακτητή. Μίσση και άντεκδικήσεις έκαναν ακόμα βαθύτερο το χάσμα που χώριζε τους όχτω τουλάχιστον βασικούς λαούς που αποτελούσαν το μασαϊκό των νότιων ολάθων. Κι ιδιαίτερα ανάμεσα στους δυο μεγαλύτερους, τους ορθόδοξους βαλκάνιους Σέρβους και τους καθολικούς δυτικοτροπικούς Κροάτες. "Ας θυμηθούμε ότι τό 1943 ο Ρούζβελτ έγραφε στον Ήντεν ότι θα ήταν «παράλογο νά αναγκάσουμε τους Σέρβους και τους Κροάτες, δύο έθνη που δεν έχουν τίποτα κοινό, νά ζήσουν μαζί κάτω από τήν ίδια κυβέρνηση».

Τήν ίδια όμως ώρα ο «Γέρος» όπως ονόμαζαν από τότε τον Γιόζιπ Μπρόζ οι άντάρτες του, οικοδομούσε τήν ενότητα της σύγχρονης Γιουγκοσλαβίας μέ τον πίο σίγουρο, τον μόνο αποτελεσματικό τρόπο: μέσα στις κοινές μάχες γιά τήν εθνική αξιοπρέπεια και τήν κοινωνική απελευθέρωση. Κι όταν τό 1944, αρχηγός ενός στρατού 800.000 δοκιμασμένων πολεμιστών, πέταξε στη θάλασσα τους πράκτορες του Τσώρτσιλ που προσπαθούσαν νά τον εκβιάσουν όπως έκαναν μέ τόση επιτυχία στους δικούς μας «ήγέτες» - οι δυτικοί δεν ήξεραν σχεδόν τίποτα γι' αυτόν τον μυστηριώδη κομμουνιστή. Τό πολύ-πολύ ότι είχε πάρει μέρος στον Ισπανικό εμφύλιο πόλεμο.

Ούτε όμως ο Στάλιν ήταν πολύ ενθουσιασμένος μέ τήν επικράτηση ενός κινήματος που είχε δείξει τόσο μεγάλη πολιτική πρωτοβουλία και δύναμη αυτοοργάνωσης. Δεν είχαν έξ άλλοι τήν ποδοπατήσει αυτοί οι «κουρελιδες» τή συμφωνία της Γιάλτας που πρόβλεπε τήν εγκατάσταση του βασιλιά Πέτρου στο Βελιγράδι μέ τον Τίτο πρωθυπουργό; Είχαν δείξει κατά τή γνώμη του Στάλιν «μιάν ανεύθυνη πολεμοχαρή συμπεριφορά».

Η σύγκρουση ανάμεσα στους δύο ήγέτες και κατά συνέπεια ανάμεσα στα δύο κόμματα και τίς δύο χώρες ήταν μοιραία νά συμβεί από τίς πρώτες μέρες της απελευθέρωσης. Ο Τίτο, που είχε καταρρίψει μέ τά παρτιζάνικα ανταεροπορικά του, άμερικάνικα αεροπλάνα τή στιγμή που ή άμερικάνικη παντοκρατορία ήταν στον κολοφώνα της δόξας της, δεν δίστασε νά απαιτήσει τήν αποχώρηση των σοβιετικών στρατευμάτων που είχαν διακριτικά διεισδύσει στην Μακεδονία.

Όταν ο Στάλιν τον «αφόρισε» τον Ιούνιο του 1948 κανείς δεν πίστευε ότι ο αίρετικός Τίτο θα διατηρούσε τήν έξουσία. Αυτός όμως, δέθηκε μέ τό λαό του σε μιά νέα έποποιία υπεράσπισης της ανεξαρτησίας και οικοδόμησε ταυτόχρονα στέρα τό αυτόδιαχειριστικό του μέτωπο. Η μιά πρακτική και ή άλλη τον έφεραν πάντα πρόμαχο της ελευθερίας των λαών και των κοινωνικών τους επαναστάσεων. Και ή διεθνής καταξίωση ήρθε όταν μαζί μέ τον Νεχρού και τό Νάσερ πήρε τήν πρωτοκαθεδρία του κινήματος των άδεσμεύτων που ήταν ίσως ο παράγοντας που εμπόδισε ένα

τρίτο παγκόσμιο πόλεμο μέσα στη δεκαετία του '60.

Η Γιουγκοσλαβία που αφήνει ο Τίτο είναι σεβαστή σε όλον τον κόσμο. Έχει οικοδομήσει, όποια κι αν είναι τά ελαττώματά του - προνομιούχες ομάδες, πληθωρισμός, άνεργία, περιφερειακές ανισότητες - τον σοσιαλισμό εκείνο που κρατά ορθάνοιχτα τά σύνορά του χωρίς νά τρέπεται σε φυγή ο πληθυσμός του. Και που άτενίζει άγέρωχη τίς άπειλές και τους εκβιασμούς του ενός ή του άλλου χάρη στην πρωτότυπη παλλαϊκή μορφή άμυντικής οργάνωσης που έχει υιοθετήσει.

Άλλά ο Τίτο πεθαίνοντας αφήνει και κάτι άλλο: ένα παράδειγμα γιά όσους δεν θέλουν νά σκύψουν τό κεφάλι και νά παραδεχτούν ότι σ' αυτόν τον κόσμο ισχύει παντού και πάντα ο νόμος του ισχυρότερου.

IPAN:

Μιά επανάσταση που δεν τελειώνει

Τό πρόβλημα των όμήρων της άμερικάνικης πρεσβείας έχει ήδη πάρει τέτοιες διαστάσεις, που κάθε αυτόνομη λύση του νά έχει γίνει άδύνατη. Ξεκίνησε σάν μιά αντιπαράθεση δυο τρόπων σκέψης που ήταν ολότελα άσυμβίβαστοι μεταξύ τους. Οι φοιτητές της Τεχεράνης θεωρούσαν τον έαυτό τους σε άνοιχτό πόλεμο μέ τίς ΗΠΑ, που είχαν φέρει στην έξουσία, είχαν πλαισιώσει και έξοπλίσει τό καθεστώς του Σάχη και που τώρρα παρείχαν άσυλο και περίθαλψη στον αίμοσταγή ξεπεσμένο τύραννο. Τό προσωπικό της πρεσβείας ήταν γι' αυτούς πράκτορες και συνωμότες που ύπονόμευαν συστηματικά, - σύμφωνα μέ άδιαφιλονίκητα στοιχεία που είχαν άνακαλυφθεί μέ τήν κατάληψη της πρεσβείας - τήν Ιρανική επανάσταση. Θεωρούσαν όπως δήλωσαν τους Άμερικάνους, αϊχμαλώτους πολέμου και δεν αντιμετώπιζαν καθόλου θέμα σεβασμού διπλωματικής άσουλίας. Κάθε σκέψη γιά τήν απελευθέρωση του προϋπόθετε τήν επιστροφή του Σάχη στο Ιράν.

Άπό τήν άλλη, ολόκληρος ο δυτικός κόσμος θεώρησε ότι ή σύλληψη και ή κράτηση διπλωματών ήταν ένα σοβαρό έγκλημα κατά της διεθνούς τάξης, που έθετε τους δράστες του στο περιθώριο της πολιτισμένης ανθρωπότητας.

Μιά και κάθε συμβιβασμός ανάμεσα σε τόσο άκραίες θέσεις ήταν από τά πράγματα άδύνατος, τά πίο διαλλακτικά και ψύχραιμα στοιχεία, συσπειρωμένα γύρω από τον Πρόεδρο Μπάνι Σάντρ και τον Υπουργό Έξωτερικών Γκοντζμπλαντέχ, προσπάθησαν νά έκτονώσουν βαθμιαία τήν κατάσταση. Νά προωθήσουν δηλαδή μιά σειρά από βαθμιαίες ύποχωρήσεις της μιάς και της άλλης πλευράς ώστε και μέ τή βοήθεια του χρόνου τό ζήτημα νά λυθεί από μόνο του. Διάφορες μεθοδεύσεις είχαν προταθεί μέσα στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας. Νά μεταφερθεί ή φύλαξη των όμήρων από τους ισλαμιστές φοιτητές στην κυβέρνηση του κ. Μπάνι Σάντρ. Νά δημιουργηθεί ένα διεθνές δικαστήριο τύπου

Νυρεμβέργης, πού θα καταδίκαιζε τό Σάχη γιά τά εγκλήματα πού είχε διαπράξει καί θά διαπίστωνε τήν έκταση τής ευθύνης τών ΗΠΑ γιά τήν εγκαθίδρυση καί τή στερώση του καθεστώτος του. Νά αποσυνδεθεί ή περιουσία του Σάχη από τήν προσωπική του τύχη καί νά αρχίσει ή επιστροφή στον Ιρανικό λαό τών τεραστίων ποσών πού ό έκπτωτος καί τό περιβάλλον του είχαν σφετεριστεί καί τοποθετήσει στό εξωτερικό. Καί άλλα πολλά.

Όλες όμως αυτές οι προτάσεις τών μετριοπαθών ναυαγούσαν γιατί οι κορυφαίοι του δράματος, ό Άγιατολάχ Χομεϊνί καί ό κ. Κάρτερ μέ τό μυστικοσύμβουλό του Μπρεζίνσκι έκαναν τήν κρίσιμη στιγμή τίς απαραίτητες δηλώσεις ή κινήσεις γιά νά διαιωνισθεί τό αδιέξοδο.

Κατά θάθος ή αδιαλλαξία τής μιάς ήγέσας έξυπηρετούσε θαυμάσια τό ανομολόγητο μέρος από τά σχέδια τής άλλης.

Οι απειλές του κ. Κάρτερ ήταν από μιά άποψη μιά πολύτιμη ένιςχυση γιά τό καθεστώς τής Τεχεράνης. Ένώ τά πρώτα μέτρα οικονομικού αποκλεισμού δέν είχαν παρά περιθωριακή επίδραση πάνω στήν ήδη βαρύτατα άποδιοργανωμένη Ιρανική οικονομία, ήταν εύκολο έγχείρημα γιά τούς ανθρώπους του Χομεϊνί νά τά χρησιμοποιήσουν γιά νά δικαιολογήσουν τήν άποδιοργάνωση τής αγοράς καί τή στασιμότητα τών λαϊκών εισοδημάτων. Παράλληλα ή συσπείρωση πού προκάλεσαν οδήγησε σέ δευτερεύουσα θέση τή σύγκρουση φανατικών Ισλαμιστών καί μαρξιστών πού οξύνεται συνεχώς όπως έδειξαν καί οι πρόσφατες συγκρούσεις στό Πανεπιστήμιο, καθώς καί τίς φυγόκεντρες τάσεις τών άλλοθενών - κούρδων, τερκομάνων, άράβων, άτζερμπαϊτζανών κλπ.

Έτσι, τό συγκεχυμένο άπελευθερωτικό κίνημα πού άνάτρεψε τό Σάχη μπορεί νά συγκεκριμενοποιηθεί μέσα από τόν αντιαμερικανισμό τόν εθνικισμό του. Μέ καθαρά εθνικιστικά συνθήματα έγινε καί ή πρώτη ενιαία καί τεράστια διαδήλωση στίς 13 Άπριλίου πού θεωρείται ή μεγαλύτερη, μετά από εκείνη πού υποδέχτηκε τό Χομεϊνί.

Οι άκρότητες τής Τεχεράνης από τήν άλλη μεριά τροφοδοτούσαν τό εθνικιστικό ρεύμα στίς ΗΠΑ. Έχει διαμορφωθεί καί

έπεκτείνεται, μέ άγνωστες συνέπειες γιά τήν ειρήνη στον κόσμο, ένα θολό συναίσθημα στήν αμερικάνικη κοινή γνώμη, ότι δέν πρέπει νά υπάρξουν πιά νέες αίτίες ήτας καί άφορμές έξευτελισμού στό έξωτερικό.

Η τάση αυτή είναι δυνατό νά οδηγήσει σέ ένα νέο άπομονωτισμό. Όρισμένοι κύκλοι στήν Ούάσιγκτον σιγματίζουν ήδη τήν άπροθυμία τών Ευρωπαίων καί τής Ιαπωνίας μπροστά στίς προτάσεις του Κάρτερ γιά έναν γενικευμένο οικονομικό αποκλεισμό του Ιράν, από όλο τόν καπιταλιστικό βιομηχανικό κόσμο. Ούτε καν γιά τήν ύπονόμηση τών Όλυμπιακών αγώνων τής Μόσχας δέν φαίνεται νά υπάρχει όμοφωνία τών δυτικών.

Άλλά ή κυρίαρχη άποψη μοιάζει νά υποστηρίζει τήν επάνοδο σέ μιάν επιθετική πολιτική μέ στρατιωτικές επεμβάσεις παντού όπου διακυβεύονται τά αμερικάνικα στρατηγικά καί οικονομικά συμφέροντα. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι πρόσφατες έκλογές εκλεκτόρων στό Τέξας έδειξαν ότι ή θέση του κ. Κάρτερ όχι μόνο δέν αδυνάτισε από τό φιάσκο του Ταμπές αλλά αντίθετα ένισχύθηκε. Ό μέσος Αμερικάνος θεωρεί ότι ό Πρόεδρος του ενήργησε επιβεβλημένα άποφασίζοντας τήν επίχειρηση καί θαρραλέα όμολογώντας άπερίφραστα καί άμέσως τήν άποτυχία τής. Έπιδεικνύοντας ριψοκίνδυνη άποφασιστικότητα ό κ. Κάρτερ μεγιστοποιεί τίς πιθανότητες επανεκλογής του.

Άς πούμε όμως δυό λόγια καί γι' αυτό τό έντυπωσιακό γεγονός. Από τήν ήμέρα τής κατάληψης τής Πρεσβείας, ό διεθνής τύπος υποψιαζόταν ότι είχε δημιουργηθεί κάπου ένας μηχανισμός επέμβασης ώστε νά αποσβηθεί ή ένδεχόμενη έκτέλεση τών όμήρων από άνεύθυνα έξτρεμιστικά στοιχεία, νά προστατευθεί ή ζωή τους στήν περίπτωση πού θά ξεσπούσαν εμφύλιες ταραχές ή καί νά επιβληθούν αντίποινα άν δέν ήταν δυνατό νά αποσβηθεί τό μοιραίο. Όλοι όμως φαντάζονταν μιά στρατιωτική επίχειρηση πιό μεγάλης έκτασης.

Η άποτυχία τής αμερικάνικης επίχειρησης ήταν τυχαία καί όφειλόταν σέ μιά παράξενη σύμπτωση στοιχείων πού κανείς δέν μπορούσε νά προβλέψει. Όπωςδήποτε δέν δείχνει μιάν οποιαδήποτε κατωτέρω-τητα τών ύπερ-κομάντος του Συνταγματάρχη Μπέγκουιθ - πού μάς θυμίζει τό φιλμ «Αποκάλυψη τώρα» - άπέναντι στίς αντίστοιχες μονάδες τών Ισραηλινών καί δυτικογερμανικών υπηρεσιών, πού πραγματοποίησαν τόσο λαμπρά τούς «άθλους» του Έντεπε καί τού Μογκεντίσιο ή άπέναντι στους Γάλλους άλεξιπτωτιστές του Κολβεζί.

Δέχνει άπλώς, ότι ούτε ό ηλεκτρονικός έγκέφαλος ούτε ό «υπεράνθρωπος» δέν έχουν τήν παντοδυναμία πού χρειάζεται γιά νά άνατραπεί ή παγιωμένη πολιτική θέληση ενός συγκροτημένου λαϊκού κινήματος πού βρίσκεται σέ πλήρη κινητοποίηση.

Όπωςδήποτε, ή άποτυχία τής επίχειρησης, αυτή καθ' έαυτή, δέν είναι άρκετή γιά νά συμπεράνουμε όπως έσπευσε νά τό κάνει ένας όρισμένος τύπος, ότι οι ΗΠΑ μπηκαν όριστικά στή φάση τής παρακμής τους ή ότι «τό στρατιωτικό τους καταρρακώθηκε». Οι ΗΠΑ διαθέτουν σίγουρα ακόμα καί γιά πολύ καιρό έντυπωσιακές στρατιω-

τικές δυνατότητες καί ή Ιρανική κρίση είναι παγκόσμιο πρόβλημα άκρίβως γιατί είναι δυνατό νά δημιουργήσει τόν πειρασμό μιάς πρόωρης χρησιμοποίησής της.

Όπωςδήποτε τό κεντρικό πρόβλημα παραμένει ή συνέχιση καί ό προσανατολισμός τής Ισλαμικής επανάστασης. Τί μορφή θά πάρει ή οικονομική όργάνωση τής ριζοσπαστικής άναθεώρησης τής κοινωνικής θέσης τών «φτωχών» πού επαγγέλθηκε ό Ιμάμης, παραμένει ένα μυστήριο. Πολύ λίγο ίκανοποιητική μοιάζει καί ή άπάντηση πού δίνει ή Ισλαμική Δημοκρατία στό πρόβλημα τής πολυεθνικής συγκρότησης του Ιρανικού κράτους. Γιά πόσον καιρό ακόμα θά συνεχίσουν οι διάφορες μειονότητες - οι Πέρσες είναι μόνο 11 έκατομμύρια από τά 32 έκατομμύρια κατοίκους - νά υποτάσσονται τά αιτήματά τους γιά αυτόδιάθεση στήν άντιμπεριαλιστική κινητοποίηση; Καί πώς θά ξεπεραστεί ή κρίση μέ τό Ιράκ πού όφείλεται βασικά σέ έδαφικές διεκδικήσεις; Η παγκόσμια πείρα έχει δείξει ότι μιά διένεξη γιά μερικές χιλιάδες στρέμματα δέν ξεπερνιστεί ό,τι ιδεολογία καί άν πρεσβεύουν οι ενδιαφερόμενοι.

Υπάρχει καί τό πρόβλημα τής διείσδυσης τών Σοβιετικών πρós τά πετρέλαια του κόλπου. Λίγοι έχουν αντίληψη ότι μετά τήν κατάληψη του Αφγανιστάν τά σοβιετικά άρματα βρίσκονται σέ άπόσταση είκοσι τεσσάρων ώρών από τίς θερμές όχθες του Περσικού Κόλπου. Η ένδιάμηση έρμος κατοικείται μόνο από μερικές έκατοντάδες χιλιάδες νομάδες πού από καιρό έχουν στενούς δεσμούς μέ τούς Σοβιετικούς καί έξοπλίζονται άπ' αυτούς. Ό Μπάνι Σάντρ καί οι «μετριοπαθείς» συνεργάτες του έχουν συνειδητοποιήσει πώς ή όξυνση τής διαμάχης μέ τούς Αμερικανούς σπρώχνει τό Ιράν σέ μιά βαθμιαία έξάρτηση από τήν ΕΣΣΔ, σέ μιά μορφή φιλάνδοποίησης. Οι «άκραίοι» Ισλαμιστές πού συστηματικά ακολουθεί καί ό ίδιος ό Χομεϊνί δέν είναι βέβαια καθόλου φιλοσοβιετικοί. Πιστεύουν όμως ότι θά μπορέσουν νά διατηρήσουν άνοιχτό τό μέτωπο μέ τίς ΗΠΑ χωρίς νά χρειαστεί νά κάνουν παραχωρήσεις πρós τήν άλλην πλευρά: Στό πλευρό τους τάσονται άνεπιφύλακτα καί τό Κ.Κ. Ιράν (Τουντέχ) πού υποτάσσει τίς έσωτερικές διαφωνίες στίς σκοπιμότητες μιάς Ιρανοσοβιετικής προσέγγισης.

Μέ αυτά τά δεδομένα ή κρίση στον Περσικό Κόλπο δέν πρόκειται σύντομα νά πάψει νά προκαλεί τήν προσοχή μας.

**Κάρολ Έρλιχ
Λήν Φάρροου**

**ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ
καί
ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ**

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Αθήνα, τηλ. 3639980

το συναλλαγμα και πως εξαγεται: ΑΥΣΤΡΙΑΚΑ CHALETS ΚΑΙ ΓΑΡΓΑΝΤΟΥΕΣ

Τό κράτος πιστό στην αρχή του Καραγκιόζη, μονά κερδίζω ζυγά χάνεις, δέν ξπαψε ποτέ νά αποδίδει όλα τά δεινά των οικονομικών του επιτευγμάτων στη διαρροή του συναλλάγματος. (Τελευταίο σενάριο: ή υπερκατανάλωση πετρελαίου καί βενζίνης - νοθευμένης ή μή -). Καί βέβαια σάν ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΟ πού είναι, δέν ξπαψε ποτέ νά παραβλέπει τούς χίλιους καί δυό τρόπους πού ή ιδιωτική βουλμία σκαρφίστηκε γιά νά καταστρατηγεϊ περιορισμούς καί απαγορεύσεις.

Ανενόητος λοιπόν ό ταξιδιωτικός Όργανισμός (sic) ΛΥΚΟΥΔΗΣ Ε.Π.Ε, "μέ ιδιαίτερη ευχαρίστηση" καί "φιλικούς χαιρετισμούς" προτρέπει τούς "άγαπητούς" του "φίλους" νά εξαγουν συνάλλαγμα.

Η διαφήμιση μέ τή μορφή πιά "προσωπική" - σέ 10.000

ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΕΠΕ
ΤΑΞΙΔΙΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΣΤΑΔΙΟΥ 3 ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 32.32.140-32.32.155 32.28.194-32.32.179
TELEX 218133 LYBR GR

Αθήνα 31 Οκτωβρίου 1979.

Διακοπές σέ Αυστριακά CHALETS

Αγαπητοί φίλοι,

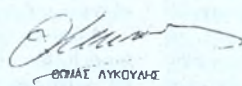
Μέ ιδιαίτερη εύχαριστηση σάς άναγγέλλουμε ότι εύμαστε άποκλειστικοί αντιπρόσωποι της εταιρίας PEGO - HOLIDAY HOMES RENTAL FOR AUSTRIA, γιά τήν Ελλάδα.

Ετσι διαθέτουμε γιά άναψίωση CHALETS πλήρως έπιπλαμένα στή καλύτερη θέαση της Αυστρίας γιά διακοπές οικογενειακές ή άπό τρία άτομα καί πάνω γιά τή χειμερινή περίοδο καί ιδιαίτερα γιά τήν περίοδο Χριστουγέννων-Πρωτοχρονιάς 1979-80 ή γιά άποαυδήλατε περίοδο το έτος.

Νομίζουμε ότι οι διακοπές σέ άυστριακά CHALETS είναι μία ιδέα πρωτότυπη καί φθηνή. Ιδιαίτερα τώρα πού οι οργανωμένες έκδρομές στή έξωτερική έχουν τόσο πολύ άκριβήνει, γιά άναγένειες καί φιλικές συντασεις οι διακοπές σέ CHALETS είναι κάτι τό ιδιαίτερο εύδοιστο, δίνων τήν εύκαιρία γιά πολλές άρνητικές έκδρομές ή άθλητικές έμπειρίες άπως σκι, άρριβισπο, κ.λ.π.

Γτό γράφετο μας ύπάρχει ειδικό τμήμα κρατήσεων καί πωλήσεων των CHALETS καί βδ είναι στή διάθεσή σας γιά κάθε έξυπηρέτηση.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς,

ΕΠΙΣΤΑΣ ΛΥΚΟΥΔΗΣ
 Γενικός Διευθυντής

φωτοαντίγραφο - έπιστολής, έπιστρατεύεται στήν ύπηρεσία μιας άκόμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Η συνταγή είναι γνωστή: Ημερομηνία, Αγαπητοί φίλοι, μέ ιδιαίτερη εύχαριστηση, μπλά, μπλά, μπλά, μπλά....., εύμαστε στή διάθεση σας γιά κάθε έξυπηρέτηση, μέ φιλικούς χαιρετισμούς Υπογραφή: ό Γενικός Διευθυντής.

Η ιδέα, λέει ή έπιστολή, είναι πρωτότυπη καί φθηνή. Σας νοικιάζουμε καί σας ΠΟΥΛΑΜΕ Αυστριακά chalets γιά τίς χειμερινές διακοπές σας. Οι διακοπές σέ chalets είναι κάτι τό ιδιαίτερα εύχάριστο. Η ιδέα όμως πού άπευθύνεται ΑΔΙΑΚΡΙΤΑ σέ όσους διαθέτουν ή όχι νόμιμο συνάλλαγμα, δέν είναι μόνον "πρωτότυπη καί φθηνή". Είναι καί επικίνδυνη, σέ ένα κράτος τουλάχιστον πού θά σεβόταν τόν

εαυτό του καί όσους σέ τελική άνάλυση καλούνται νά πληρώσουν τίς έν Αυστρία διακοπές όρισμένων. Καί οι διακοπές στόν Κορυδαλλό δέν είναι άσφαλώς κάτι τό ιδιαίτερα εύχάριστο.

Πώς εξαγεται τώρα τό συνάλλαγμα; Υπάρχουν βέβαια τρόποι πολλοί καί σκοτεινοί. Ένας είναι καί τά VOUCHERS. Τά VOUCHERS είναι κουπόνια μιας όρισμένης αξίας (1 λίρας, 1 δολλαρίου κ.λ.π.), πού μπορείς νά αγοράσεις μέ δραχμές καί νά πληρώσεις στό έξωτερικό μέ αυτά έστιατόρια καί ξενοδοχεία.

Η Νομισματική Έπιτροπή άναγνωρίζει στά ταξιδιωτικά γραφεία πού οργανώνουν όμαδικές έκδρομές τή δυνατότητα νά διαθέτουν ενός καθορισμένου ποσού VOUCHERS σέ κάθε εισιτήριο πού έκδίδουν. Έτσι τά περισσότερα ταξιδιωτικά γραφεία ζητούν καί παίρνουν ΌΛΑ τά VOUCHERS πού διακαιοούνται παρ'όλο ότι ξέρουν ότι οι περισσότεροι πελάτες τους δέν θά τά χρησιμοποιήσουν. Όσα περισσεύουν - καί είναι πολλά - τά διαθέτουν στήν έκλεκτή εκείνη πελατεία πού είναι διατεθειμένη νά πληρώσει τό άντάλλαγμα της διευκόλυνσης: ένα ΠΑΡΑΝΟΜΟ καπέλλο.

ΓΚΙΝΗΣ FINANCES		ΤΑΞΙΔΙΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Ε.Π.Ε. ΜΙΚΗΣ 10 - ΑΘΗΝΑΙ 126 ΤΗΛ. 3241-214-9		ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ № 14363	
ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΣΑΝ ΑΠΟ <u>Γ. Έκπαυ</u>					
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ <u>Αντ. Βασ. Κωστακίνας 42</u>					
ΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΙΝ					
ΑΙΤΑ	Κουμπία	Φορητοί	ΕΜΙ	653-683	ΠΟΣΟΝ
				30 κουμπία x 100 =	3000
					3000
ΣΥΝΟΛΟΝ ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ <u>ΠΡΟΚΑΤΑΒΕΒΑΛΕ</u>					3000
Ο ΕΙΣΠΡΑΞΑΣ		Ο ΤΑΜΙΑΣ		ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	
				17/4/1980	

Η άπόδειξη αυτή άφορά VOUCHERS της 1 άγγλικής λίρας, πού παρ'όλο ότι δέν ύπερβαίνουν τά "νομίμως έπιτρεπόμενα", έπιβαρύνθηκαν μέ ένα ΠΑΡΑΝΟΜΟ καπέλλο 5δρχ. στό κουπόνι (τήν ίδια μέρα-17/4/1980- ή λίρα πουλιόταν 95 δρχ.).

● Τό ίδιο λοιπόν κράτος πού στέλνει τούς πολίτες του νά κοιμούνται στά άνά τόν κόσμο παγκάκια - άφού τό νόμιμο συνάλλαγμα πού τούς άναγνωρίζει δέν φτάνει γιά τίποτα περισσότερο -, έπιτρέπει σέ όρισμένους Γαργαντούες νά αλλάζουν τόν άέρα τους σέ ιδιόκτητα Αυστριακά chalets. τή εύγενει καί επικερδεστάτη φροντίδι περιορισμένης εύθύνης ταξιδιωτικών Όργανισμών.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

του Γιάννη Καλαϊτζή

ΛΕΪΝΤΙΣ ΕΝΤ
ΤΣΕΝΤΛΕΜΕΝ

ΔΙΣ ΙΖ ΕΠΕΝ

ΓΟΥΟΤ ΙΖ ΔΙΣ;
ΔΙΣ ΙΖ ΕΠΕΝ!

ΙΖ ΔΙΣ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ;
ΝΟ ΙΤ ΙΖ ΝΟΤ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ
ΙΤ ΙΖ Ε ΠΕΝ

ΔΙΣ ΙΖ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ

ΓΟΥΟΤ ΙΖ ΔΙΣ;
Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ

ΙΖ ΔΙΣ Ε ΠΕΝ;
ΝΟ ΙΤ ΙΖ ΝΟΤ Ε ΠΕΝ
ΙΤ ΙΖ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ

ΙΖ ΔΙΣ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ;
ΤΕΣ ΙΤ ΙΖ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ

ΙΖ ΔΙΣ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ;
ΝΟ ΙΤ ΙΖ ΝΟΤ Ε ΣΙΓΚΑΡΕΤ
ΙΤ ΙΖ Ε ΠΕΝ

ΔΙΣ ΙΖ ΔΕ ΣΙΓΚΑΡΕΤ

ΕΝΤ...

...ΔΙΣ ΙΖ ΔΕ ΠΕΝ

ΙΖ ΔΙΣ ΔΕ ΠΡΕΖΙΝΤΕΝΤ;
ΤΕΣ ΙΤ ΙΖ ΔΕ ΠΡΕΖΙΝΤΕΝΤ

Του Δημ. Ραυτόπουλου

Τό προνόμιο της 'Ελληνικής 'Αντίστασης

Μάης είναι γεμάτος μνήμες 'Αντίστασης. Αυτό το μήνα του 41 ολοκληρώθηκε η κατάληψη της ηπειρωτικής Ελλάδας (11 Μάη) και τα κρητικά τουφέκια, τα μαχαίρια, τα κλαδευτήρια της έλλας έδωσαν ένα σκληρό μάθημα στο πιο έπιλεκτο σώμα του γερμανικού στρατού.

Κι ό μήνας πού μπήκε με τη σβάστικα πάνω στην 'Ακρόπολη έβγαине με την αντίσταση της Κρήτης και με τό κουρέλιασμα της πολεμικής σημαίας του Γ' Ράιχ πάνω στην 'Ακρόπολη.

Πραγματικά και συμβολικά η κατάληψη της Εύρώπης είχε ολοκληρωθεί με την έπαρση του συμβόλου του ρατσισμού πλάι στον Παρθενώνα. Οι όρδές του Χίτλερ έρχονταν να δρούν τη «φυλετική ψυχή» των 'Αρείων, τό «πνεύμα και (τήν) ούσα του πατέρα, πού πρυτάνευσαν στη γέννηση εκείνου τό όποιο όνομάζουμε έλληνικό πολιτισμό», όπως είχε γράψει ό θεωρητικός του ναζισμού Ρόζεμπεργκ («MY-THUS»). Ήταν τό σημείο ναδίρ του εύρωπαϊκού πολιτισμού και η πιο φριχτή έκδοχή λύσης των αντιφάσεων του. Τήν άλλη έκδοχή τήν έδωσε η 'Αντίσταση των λαών, πού άρχισε - άλλο τόσο συμβολικό - με την καθαίρεση και κατάσχεση του συμβόλου του ναζισμού-ρατσισμού από τό Γλέζο και τόν Σάντα.

έν πρόκειται να θριαμβολογήσουμε, ούτε να ιδεολογήσουμε. Θά αντίστασιολογήσουμε όμως, μοιραία. Γιατί είναι ήθικά άδάσταχτο: τό 1980 ή Βουλή των 'Ελλήνων συζητάει έρώτηση άρμοδιότητας του ύπουργείου 'Εθνικής 'Αμύνης για τήν αναγνώριση της 'Εθνικής 'Αντίστασης και κλείνει τη συζήτηση χωρίς να τήν αναγνωρίσει. Οι άγωνιστές της 'Αντίστασης άπαγορεύεται ακόμα και να καταθέτουν στεφάνια στις έθνικές έπετελους, τρώνε ξύλο σε κάθε έμφάνισή τους και σέρνονται στα δικαστήρια όπου καταδικάζονται. Αυτά συμβαίνουν στην παράξενη αυτή χώρα όπου η έθνικοφροσύνη έχει γίνει έπάγγελμα, καριέρα, μπίζνες, όπου διακηρύσσεται κάθε λίγο και λιγάκι η έθνική όμοψυχία - καμάρι, λεδεντιά, περηφάνεια -, όπου δηλαδή άνθει φαιδρά πορτοκαλέα.

Στό μεταξύ έχει αναγνωριστεί με δυό νόμους, ένα του έμφύλιου πολέμου (Ν. 971/49) και ένα της χούντας (Ν. 179/69) η αντίσταση κατά της 'Αντίστασης. 'Ο πρώτος μόιρασε μετάλλια σε 75.000 «αντιστασιακούς» και ό δεύτερος πρόσθεσε στις ήθικές και ύλικές άμοιές σε 36.000 άπ' αυτους, ενώ οι αίτήσεις των ύπολοιπων για παραδάκι έκκρεμούν. Ποιοι είναι αυτοί οι «αντιστασιακοί», σάν κατηγορίες, είναι γνωστό. Κοντά σε έλάχιστους πραγματικούς αντιστασιακούς - άνταρριστερούς, είναι πληθος από ταγματάλητες, ήρωες των μπλόκων και των σφαγών άμάχων και χέστηδες των μαχών, ληστοσυμμορίες της δεξιάς κατά τόν έμφύλιο και άλλοι πού τήν πέρασαν κοτσάνι στη Κατοχή. Γενικά όσοι αντίσάθηκαν κατά της έαμικής 'Αντίστασης, έστω και με τη βοήθεια των κατακτητών. Γιατί τό ΕΑΜ

πήγε να «μονοπωλήσει» τόν πατριωτισμό, τήν 'Αντίσταση και σχεδόν τά μονοπώλησε!

Στήν εποχή του μονοπωλιακού καπιταλισμού ύπάρχει ένα μονοπώλιο πού εύχαρίστως παραχωρείται στους λαούς, στις προοδευτικές δυνάμεις και στην άριστερά: τό μονοπώλιο των θυσιών και του αίματος. Στήν κατοχή λοιπόν οι άναντάμ μπαμπαντάμ έθνικόφρονες, οι ύγιως σκεπτόμενοι άφησαν τό ΕΑΜ-ΕΛΑΣ να μονοπωλήσει σχεδόν τόν άγώνα κατά των κατακτητών. Αυτοί έβγαλαν ξαφνικά τό φρονιμίτη. Μάταια πάσχισαν να τούς δγάλουν στο θουνό οι 'Αγγλοι κουδουνίζοντάς τους λίρες, λιλιά, όπλοστάσια. Προτίμησαν να τρυπώσουν σάν ποντικοί στις άποθήκες, στον 'Ερυθρό Σταυρό, να κάνουν μαύρη άγορά κι άλλοι να συνεργαστούν, να πάνε στα Τάγματα 'Ασφαλείας, στην Ειδική!

Αυτά καθόλου προς άθώωση της ήγεσίας του ΕΑΜ και του ΚΚΕ, δηλαδή της σχιζο-πολιτικής πού έχει όρόσημα Κίνημα Μέσης 'Ανατολής - Ψαρρός - Λίβανος - Καζέρτα - Δεκέμβρης - Βάρκιζα και συνέχεια.

Πρέπει να ξεχωρίζουμε τά πράγματα και να μη δεχόμαστε συμψηφισμό. Η ήγεσία αυτή έχει πολιτικές εύθυνες, έχει διαπράξει και πολιτικά έγκλήματα και άποδέχθηκε - συρόμενη από τις συνέπειες της σχιζοφρενικής πολιτικής της - τη λογική του έμφύλιου πολέμου, τροφοδότησε μάλιστα τήν πρόκληση. 'Ο κόσμος του ΕΑΜ όμως είναι η πανστρατιά της 'Εθνικής 'Αντίστασης και ούσιαστικά - δηλαδή σε πανελλήνια κλίμακα - δέν ύπάρχει 'Αντίσταση χωρίς τό ΕΑΜ.

Τόσο καθαρά και άπλά είναι τά πράγματα και καμιά λογοκοπία, κανένα κόλπο, πρόσχημα, καμιά καζουίστική δέν μπορεί να τ' αλλάξει. Η κυβέρνηση, άποκρούοντας στη Βουλή τό «αίτημα» της αναγνώρισης, ξανάπιασε τό κομπολόι της «Μονοπώλησης» και τη μόνιμη μονοπώληση του διχασμού από τη δεξιά!

Μερικά από κείνα πού θά έπρεπε να της άπαντήσει η άριστερά, τά έπε καλύτερα - έστω και δψιμα - ό κ. Παν. Κανελλόπουλος:

«Εγώ θέβαια αναγνωρίζω ότι τό ΕΑΜ, ήταν η μεγαλύτερη αντιστασιακή όργάνωση. Από τήν στιγμή όμως πού δέν ύπήρχε νόμιμη έξουσία, άφ' ότου κυριεύθηκε η χώρα μας από τόν κατακτητή, ό καθένας άκολούθησε στον αντιστασιακό του άγώνα τήν τακτική πού συνεδύαζε τήν άπελευθέρωση με τήν ιδεολογία του. Όσοι ήταν βασιλόφρονες άγωνίσθηκαν εναντίον του κατακτητού με σκοπό να φέρουν πάλι τόν βασιλέα Γεώργιο. Άλλοι άγωνίσθηκαν για τήν εγκαθίδρυση της άδασίλευτης δημοκρατίας. Πολλοί από τήν ήγεσία του ΕΑΜ ήθελαν έπίσης μετά τήν εκδίωξη του κατακτητού να εγκαθιδρυθεί στή χώρα μας η λαϊκή δημοκρατία, όπως έγινε στην Γιουγκοσλαβία.

»Πρέπει να σταματήσουμε να μιλάμε με τά συνθήματα πού μιλούσαμε πρό 30 ετών. Η ιστορία απέδειξε ότι δέν έσκέπτοντο άντεθνικώς οι Γιουγκοσλάβοι. Πρέπει να μάθουμε να σεβόμαστε ό ένας τήν συνείδηση του άλλου. Γιατί να λέμε ότι είναι έγκληματικός ό άγώνας του κομμουνιστή για τήν έγκατάσταση του σοσιαλιστικού καθεστώτος και να μην είναι τό ίδιο έγκληματικός και ό άγώνας ενός βασιλόφρονα για τήν επαναφορά του βασιλέως Γεωργίου. Όσοι άγωνισθήκαμε συνδύασαμε τόν άγώνα μας με κάποια πολιτική ιδεολογία».

Φτωχοί, φιλότιμοι, πολεμιστές λαοί. "Έλληνες, Γιουγκοσλάβοι, Ρώσοι, Πολωνοί. Ο κατάλογος δεν πάει μακριά. Προπαντός "Έλληνες και Γιουγκοσλάβοι. Κατά τους Ευρωπαίους «εταίρους» μας μάλιστα, Γιουγκοσλάβοι ναί, Γάλλοι, ακόμα και Ίταλοι παρόντες, "Έλληνες απόντες.

«Γιατί έσείς οι "Έλληνες δεν κάνετε όπως εμείς στην Κατοχή, να οργανωθείτε και να κάνετε Αντίσταση; Θά κατοχυρώνετε έτσι και τη Δημοκρατία και δεν θά είχατε τώρα δικτατορία».

Αυτά μου τά είπε τό 1969 στό Παρίσι, Γάλλος παρασημοφορημένος μέ τή Λεγεώνα τής τιμής, επειδή είχε κλειστεί από τους Γερμανούς σέ στρατόπεδο δμήρων. Δεν ήξερα τί νά του απαντήσω, ήμουν καλεσμένος στό σπίτι του και μέ είχε τραπεζώσει. Νομπλές όμπλίζ.

Αυτό κάναμε, είπα δαγκωτά! Μόνο πού τό κάναμε πολύ. Κομπράν πά – δέν καταλαβαίνω – είπε ό Εύρωπαίος συναγωνιστής μέ τό ύφος πού λένε συχνά οι δόρειοι: «Αυτοί οι Μεσογειακοί!».

Φεύγοντας, ή φίλη πού μέ είχε πάει εκεί γιά νά μάς «κάνει φίλους» ήταν όλο στενοχώρια.

"Άσε μου λέει, δέν είναι δικό του τό λάθος. Έσείς οι "Έλληνες τό 'χετε μυστικό ότι κάνετε Αντίσταση, σά νά ντρεπόσατε. "Άσε, αύριο θά του στείλω τό βιβλίο του 'Αντρέ Κεντρός.

"Έπρεπε νά τό στείλει σέ πολλά εκατομμύρια ανθρώπους και επιπλέον έπρεπε νά τους υποχρεώσει νά τό διαβάσουνε...

Αλλοι πού βγάζουνε «από τή μύγα ξύγκι» έχουνε κά-νει μυθολογία τήν 'Αντίστασή τους. 'Ακόμα και οι Ίταλοι έχουνε πείσει τόν κόσμο ότι ή Ίταλία ήταν ένα άπέραντο πεδίο μάχης κατά των Γερμανών.

Γράφει ένας Γάλλος γιά τους Ίταλούς, άφού προηγου-μενα έχει μιλήσει γιά τους συμπατριώτες του ψευτοαντιστασιακούς:

«Βέβαια, οι Ίταλοι σημείωσαν ακόμα μεγαλύτερη επί-δοση στίς τούμπες, άφού άν πιστέψουμε ένα άπίθανο φίλμ – «Ρώμη άνοχύρωτη πόλη» του Ρομπέρτο Ροσελίνι – πείστη-καν οι ίδιοι κι έκαναν δλόκληρο τόν κόσμο νά πιστέψει, ότι ό Μουσολίνι, ό φασισμός, ή κήρυξη του πολέμου στή Γα-λλία πού ήταν κίόλας νικημένη τόν Ιούνιο του 1940, τά δια-βήματα του Ντοϋτσε στό Χίτλερ άμέσως μετά τήν άνακωχή νά μεγαλώσει ή Ίταλία, σά θραδείο γιά τή νίκη της, προσ-αρτώντας τή Νίκαια, τή Σαβοΐα, τήν Κορσική, τό Μαρόκο, τήν Άλγερία και τήν Τυννησία, και, όλο αυτό τό πρόσφατο και ξεστό ακόμα παρελθόν δέν ήταν παρά σαπουνόφουσες και όνειροφαντασιές, και ή καθαρή αλήθεια ήταν πώς ή δύστυχη χερσόνησος δέν έκανε άλλο από τό νά μάχεται ήρωικά κατά του γερμανού κατακτητή. Καλοί Ίταλοι, μπροστά σέ μιά τόσο πελώρια και μεγαλοφνά μυθοποίηση τί άλλο μπορούμε νά κάνουμε από τό νά σās βγάλουμε τό καπέλο και μάλιστα σās λατρεύουμε γονατιστοί γιάτί πλου-τίσατε τά χρονικά του πολέμου μ' ένα άξεπέραστο ήρωικό περιστατικό: τό θάνατο στό Τομπρούκ τό 1940 του στρα-τάρχη Ίταλο Μπάλμπο, μεγάλου άσσου της άεροπορίας σας, πού καταρρίφθηκε, όπως λένε, στό μεσουράνημα της δόξας... από τή δική του άεράμνα. Ποτέ, θαρῶ, ή άγροίκα στρατιωτική δόξα και τό ήλίθιο κύρος της στολής δέν χλευάστηκαν τόσο σκληρά».

(MICHEL TOURNIER, «LE VENT PARACLET», GALLIMARD, 1977).

Υιά τους ίδιους τους Γάλλους και τήν αντίστασή τους, τίς πραγματικές της διαστάσεις και τή μυθο-ποίηση, καθώς και γιά τόν τρομαχτικό αριθμό των πεταινικών, των «κολαμπό», των χαφιέδων, των καταδοτών, γιά τήν εκατοντάδες άνώνυμες επιστολές κατα-δόσεων (γιά λόγους προσωπικής εκδίκησης) πού έπαιρναν

καθημερινά οι γερμανικές άρχές Κατοχής, έχουν όμολογη-θεί πολλά, μέ αξιοθαύμαστο θάρρος και ρεαλισμό από τους ίδιους τους σημερινούς Γάλλους (βιβλία, φίλμ, ντοκμανταίρ όπως «Ο πόνος και ή λύπη»).

Ο Τουρνιέ, στό βιβλίο πού σημειώνω παραπάνω, γρά-φει σέ τσουχετήρ είρωνεία:

«Γιά νά πούμε τήν αλήθεια, ή 'Αντίσταση δέν έγινε φαι-νόμενο εθνικής κλίμακας, παρά μόνο μετά τήν άποχώρηση των Γερμανών. Στή διάρκεια της Κατοχής ήταν έργο μιάς προόριζε στή σφαγή και ή άφιλοκέρδειά τους τους έκανε νά άπόσχουν από τό κνήγι των θέσεων μετά τήν Άπελευθέ-ρωση. Τό νά μετάσχεις δραστήρια στήν 'Αντίσταση και τό νά έπωφεληθείς από τή συμμετοχή σου αυτή, προϋποθέτουν ψυχολογίες πολύ διαφορετικές άν όχι άσυνμίδιστες μεταξύ τους. Οι γνήσιοι άντιστασιακοί συχνά πνίγηκαν, καταπον-τίστηκαν άηδιασμένοι από τήν έκρηξη του μύθου της 'Αντί-στασης, μετά τήν Άπελευθέρωση, μύθου πού κατέληξε στό νά πιστέψει ό κόσμος ότι οι νεαροί Γάλλοι έμπαιναν στήν 'Αντίσταση, άνάμεσα στά 1940 και στά 1944, όπως θά έκα-ναν τή στρατιωτική τους θητεία. Ωραίο παράδειγμα αυτο-δηλητηρίασης μιάς δλόκληρης χώρας, γιά μιά περίοδο έλά-χιστα ένδοξη της ιστορίας της».

Τί σās θυμίζουν αυτά τά τελευταία; Έμένα – θά τό πῶ – μου θυμίζουν έλληνικό 1974-75, μετά τή μετα-πολίτευση, άντιστασιακούς τίτλους στό παζάρι, άντιστασιολογία της δεκάρας και άντιστασιο-ποίηση, θεισηρία, δεντετοποίηση, υπεραξία, τόκους.

Γιά νά μήν υπάρξει παρανόηση, έστω και κακόπιστη: Δεν θέλω νά πῶ ότι δέν υπήρξε αντίσταση στή δικτατορία. Υπήρξε εύτυχώς. Και είχε ήρωες – λίγους έστω – άγώνες, ιδιαίτερα της νεολαίας. Η πλατύτερη αντίσταση όμως ήταν παθητική. Και ή άνοχή, ήταν επίσης πλατιά, ή συνεργασία καθόλου άμελητέα.

'Αλλά γιάτί τά συγκρίνουμε;

Μπορεί νά έχει κανείς τή γνώμη ότι ή έθνοπροδοσία (ή συνεργασία μέ τόν κατακτητή) και ή προδοσία της Δημο-κρατίας (ή συνεργασία μέ μιά έσωτερική τυραννία) είναι διαφορετικού βαθμού εγκλήματα. Μπορεί. Εγώ συντάσσο-μαι μάλλον μέ τήν άποψη του Δάντη, πού βλέπει όλων των ειδών τους προδότες στόν ένατο – έσχατο – κύκλο της Κό-λασης, στήν κατάψυξη.

Στήν έσωτερική αντίσταση, όπως και νά τό κάνουμε, είναι πάντα πιό λίγοι οι πιστοί. Γιατί δέν υπάρχουν τά ίδια κοινά αντισώματα (πατριωτισμός, φόβος του ξένου κλπ.) δέν υπάρχει ή δεβαιότητα ότι άργά ή γρήγορα θά τελειώσει ή ξένη κατοχή. Η έσωτερική κατοχή παρουσιάζεται σαν αιώ-νη και νόμιμη και επίσης σαν ιδεολογία και πολιτική έπι-λογή. Η έθνικοφοροσύνη λοιπόν βολεύεται σ' αυτή χωρίς αντιφάσεις, ό ωχαδερφισμός έχει μεγάλη πέραση.

Ας έρθουμε όμως στήν παλιά, τή μεγάλη και μή άνα-γνωρισμένη 'Αντίσταση.

Η Έλλάδα-κράτος θά μπορούσε νά τήν έχει κο-ρώνα της άσπίδα και δόρυ, αντί νά φοράει τήν περικεφαλαία και τήν πανοπλία της Ψωροκώσταινας του Μπόστ. Θά μπορούσε νά τήν προβάλλει αντί νά σεργίρει δλαχοευρωπαϊσμό, σλόγκαν τουριστικού μαγαζιού και κε-νολογίες δελαπατριδικές. Προτίμησε νά κρύβει τήν πιό έν-δοξη πρόσφατη ιστορία της, ακόμα καλύτερα, νά τήν κατα-συνκοφαντεί.

Η ίδια ή 'Αντίσταση όμως δέν παθαίνει τίποτα άπολύτως – είναι προσωπική μου γνώμη – από τή μή άναγνώριση (άναγνώριση από ποιούς και δίπλα σέ ποιούς άλλωστε;). Νομίζω μάλιστα ότι αυτό είναι τό προνόμιό της: νά παρα-μένει 'Αντίσταση.

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

υπόκοσμος καί καταγκιόζης.

★
ψευρολογία.

★
ό τούρκικος καφές εν 'Ελλάδι.

★
τό μπουρδέλο.

★
έγχειρίδιον του Καλού Κλέφτη.

★
ποιήματα.

★
δώδεκα τραγουδάκια

★
από την παλατινή ανθολογία.

★
καλιαρντά (μέ επίμετρον).

★
ελύτης μόραλης τσαρούχης.

★
μικρά κείμενα / 1949-1979.

★
album turc.

★
cages à oiseaux en Grece.

★
le kiosque grec.

★
la voiture grecque.

★
ΝΕΦΕΛΗ

Σόλωνος 94 - τηλ. 3607744

Μ. ΜΠΡΕΧΤ

ΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΗ

ΜΕ ΤΟΝ ΙΑΡΩΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
ΔΕΝ ΔΙΚΑΙΟΥΣΑΙ
ΚΑΙ ΤΟ ΨΩΜΙ ΣΟΥ
ΝΑ ΚΕΡΑΙΣΕΙΣ

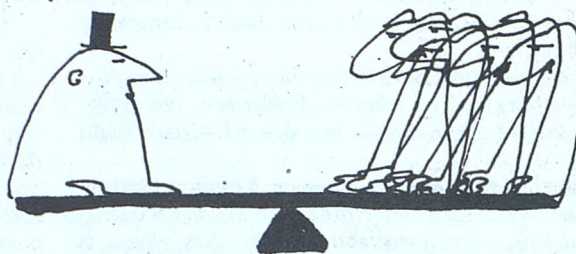
έκδόσεις «άλφαθητάρι»

Περδίκια 73 Θεσσαλονίκη

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΗΣ «Ν.Δ.»

Παιχνίδι συνωμοσίας καί άφροσύνης

του ρεπορτερ

«ΣΚΛΗΡΟΣ αγώνας μέ άμφίρροπο αποτέλεσμα» είναι οι έκτιμήσεις του αντιπολιτευόμενου τύπου την Τετάρτη τό μεσημέρι (όταν γράφονται οι γραμμές αυτές) γιά τόν αγώνα διαδοχής μέσα στην Κοινοβουλευτική Όμάδα της Ν.Δ., την Πέμπτη τό πρωϊ.

ΓΕΝΙΚΗ πάντως είναι ή διαπίστωση ότι ένω πριν από μέρες ό «γεφυροποιός» φαινόταν νά προηγείται άποφασιστικά του κ. Ράλλη, οι πιθανότητες του τελευταίου λέγεται ότι αύξήθηκαν αισθητά έτσι ώστε νά χαρακτηρίζεται τό αποτέλεσμα της έκλογής «δύσκολα προβλεπτό μέ υπεύθυνο τρόπο».

ΑΝ ΚΑΙ υπολογίζεται σάν άποφασιστικός, ό ρόλος των 15-20 βουλευτών της λεγομένης «όμάδας Άχλλέα», μέ επικεφαλής τόν ύπουργό Βιομηχανίας κ. Μιλτιάδη Έβερτ, κανείς δέν μπορεί νά άποκλείσει την μία ή την άλλη υποψηφιότητα, καθώς παραμένουν άγνωστα τά κριτήρια, μέ τά όποια θά άποφασίσει ή σιωπηλή πλειοψηφία των βουλευτών πού δέν έχουν έκδηλωθεί.

Άθέρωφ ή Ράλλης;

ΤΟ ΜΟΝΟ σίγουρο, πού μπορεί νά πεί κανείς σχετικά μέ την έκλογή του νέου κομματικού Άρχηγού καί Πρωθυπουργού, είναι ή γενική πρόβλεψη ότι δέν πρόκειται νά υπάρχουν μεγάλες άποκλίσεις ανάμεσα στις ψήφους, πού θά συγκεντρώσουν οι δύο δελφίνοι (τουλάχιστον στη πρώτη ψηφοφορία).

ΑΚΡΙΒΩΣ αύτή ή «βραχεία κεφαλή» στην καταμέτρηση των ψήφων ανάμεσα στις δύο μερίδες, θά υποθηκεύσει τό πολιτικό μέλλον του νέου Πρωθυπουργού, τή σύνθεση της Κυβέρνησής του καί τούς μελλοντικούς του σχεδιασμούς.

ΩΣΤΟΣΟ, γιά την περίπτωση του Εύαγγελου Άθέρωφ χρειάζεται νά σταθούμε σέ κάτι ιδιαίτερα βασικό, γιά τά πολιτικά μας ήθη:

ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΥΜΕ ότι ή πολιτική συμπεριφορά του ίδιου καί των ανθρώπων του, γύρω από τό πρόβλημα της διαδοχής, έχει τά ίδια καί άπαράλλακτα χαρακτηριστικά της ως τώρα συμπεριφοράς του στο χώρο του ύπουργείου Έθνικής Άμύνης.

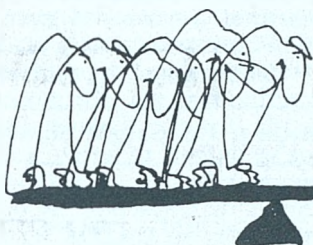
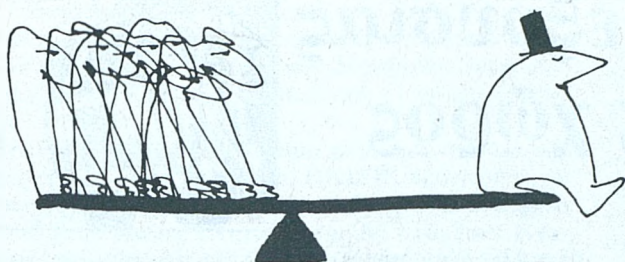
Ο κ. ΑΒΕΡΩΦ άπέδειξε γιά μία ακόμα φορά ότι είναι ό «προικισμένος προδοκάτορας», ό άνθρωπος μέ παχυλές διαβεβαιώ-

σεις πού σέ μεγάλο βαθμό άποδείχτηκαν άνυπόστατες, δημιουργός ψευδών έντυπώσεων πού διοχετεύονταν μέσα από πολλά κανάλια δημοσιότητας γιά νά επηρεάσουν βουλευτές καί κοινή γνώμη. Ό άνθρωπος μέ τό σκοτεινό παρελθόν, καί τις έξ ίσου σκοτεινές προθέσεις γιά τό μέλλον, ό «γεφυροποιός» πού διεκδικεί δόξες αντιστασιακού, ό υπερεθνικόφρων συνθηκολόγος της Ζυρίχης έδρασε μεθοδευμένα, προκειμένου νά προκαλέσει έντυπώσεις γιά την βέβαιη «σαρωτική του πλειοψηφία» στις έκλογές της Κοινοβουλευτικής Όμάδας.

ΜΕ μεθόδους, πού θυμίζουν τή συστηματική ύποστήριξη καί προώθηση «δικών» του χουντικών, τά σκάνδαλα προμηθειών στο Ναυτικό καί την ΥΠΕΝΕΔ, την ύπόθεση της Λόκχηντ καί της Άεροπορικής Βιομηχανίας, τις θάσεις της Κρήτης καί τά πυρηνικά όπλα καί τόσα άλλα (οι άναγνώστες του ΑΝΤΙ, μπορούν άπλως νά ξεσκονίσουν την μνήμη τους).

ΜΙΑ καταγραφή έτσι κάποιων πληροφοριών, πού κυκλοφορούν δήθεν έγκυρα καί κάποιων δημοσιευμάτων άποκαλύπτουν μέ τόν χαρακτηριστικότερο τρόπο, μέ ποίο πολιτικό ήθος ό κ. Άθέρωφ καί οι άνθρωποι του αντιμετώπισαν την πολυπόθητη πρωθυπουργική έξουσία.

ΕΤΣΙ, πριν δύο μήνες καί ως τις τελευταίες ήμέρες ό κ. Εύάγγελος Άθέρωφ καί οι άνθρωποι του διαβεβαίωναν τούς πάντες ότι «έχουμε τουλάχιστον 130 βουλευτές καί θά σαρώσουμε τούς ραλλικούς». Μιλούσαν γιά μετρημένα «κουκιά», πρωτόκολλα ύποστήριξης, εύνοια του «συμμαχι-

κοῦ παράγοντα» (τό μόνο ἀναμφισβήτητο).

ΩΣ ΤΗΝ παραμονή τῆς ψηφοφορίας, ὅμως, οἱ ἀβερωφικοί εἶχαν προσεγγίσει τὰ ὅρια τῆς ἀγωνίας καί οἱ καλύτερες ἐλπίδες τους εἶναι νά ἰσοψηφίσουν ἢ νά πάρουν 5-10 περισσότερους ψήφους ἀπό τούς ραλλικούς.

ΩΣΤΟΣΟ εἶχαν τόσα καί τόσα προηγηθεῖ. Μέ τόν ἀέρα τῆς ἐξουσίας, διοχέτευαν τήν προβοκατόρικη πληροφορία στό συν-ἔδριο Θεσσαλονίκης (τέλη Μάρτη) ἡ ὁποία εἶδε «ἀφελῶς» καί τό φῶς τῆς δημοσιότη-
τας, ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς ἔχρισε διάδοχό του τόν Ἀθέρωφ καί μάλιστα παρουσία τῶν κ.κ. Παπακωνσταντίνου, Ράλλη καί Μητσο-
τάκη.

ΚΑΙ ΟΤΑΝ ἡ προβοκάτσια αὐτή τῶν ἀβε-
ρωφικῶν ἀποδείχθηκε ἀνυπόστατη πληρο-
φορία, διοχέτευαν μιάν ἄλλη φήμη ἀνά-
μεσα στούς βουλευτές τῆς «Νέας Δημο-
κρατίας».

«Ὅτι δηλαδή δέν πρόκειται νά ἐκλεγεῖ
διάδοχος μέ ψηφοφορία ἀλλά «διά
βοῆς» μέ μοναδική ὑποψηφιότητα
ἐκείνη τοῦ κ. Ἀθέρωφ, τήν ὁποία δια-
βεβαίωσαν ὅτι θά ὑποστήριζε ἀνοιχτά ὁ
ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβέρνησης κ. Κων.
Παπακωνσταντίνου.

ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ ὥς ὅτου ὅλα αὐτά ἀποδει-
χθοῦν αὐτή τήν ἐβδομάδα, φανταστικά καί
κατασκευασμένα εἶχαν δημιουργήσει κά-
ποιες ἐντυπώσεις καί ἐξηγηρετοῦσαν ἕνα
ἄλλο σχέδιο τοῦ κ. Ἀθέρωφ καί τῶν ἀν-
θρώπων του.

Ἐκεῖνο τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν στήν
ὑποψηφιότητα τοῦ κ. Καραμανλῆ γιά τήν
Προεδρία.

ΜΑΖΙ μέ τόν «γεφυροποιό», καί ὁ παλιός
μακρονησιώτης Θανασάκης Κανελλόπου-
λος ἀνέλαθαν νά καθησυχάσουν (μεταπή-
σουν) ἀπό τήν πρώτη κιόλας ψηφοφορία
τόν κ. Καραμανλῆ ὅτι «γιατί νά πᾶμε σέ ἐκ-
λογές, ἀφοῦ θά σᾶς ψηφίσουν σίγουρα 195
βουλευτές».

ΜΑΛΙΣΤΑ ὁ ἴδιος ὁ κ. Ἀθέρωφ διαβε-
βαίωσε δεξιά καί ἀριστερά ὅτι «ἔχουμε
στήν τσέπη τό ΚΟΔΗΣΟ καί τούς περισσό-

τερους τῆς ΕΔΗΚ». Καί βέβαια μέσα σέ 15
μέρες, οἱ διαδρομικοί ἰσχυρισμοί τοῦ κ.
Ἀθέρωφ καί τοῦ ἀκροδεξιῶ ἡμέρα κ.
Θανασάκη Κανελλόπουλου, ἀποδείχθηκαν
μέ τήν τρίτη ψηφοφορία κι' αὐτές ἀνυπό-
στατες. Ἀλλά πῶς νά σταματήσουν τήν
βιομηχανία τῶν ἐντυπώσεων;

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ἀπό τήν περασμένη
Δευτέρα, οἱ ἀβερωφικοί ἔθεσαν σέ ἐνέρ-
γεια τό μηχανισμό μέ τήν νέα βιομηχανία
τῶν ὑπουργικῶν ὑποσχέσεων, σέ τέτοιο
βαθμό ὥστε προχθές σέ κάποιο φιλικό της
σπίτι ἡ ἴδια ἡ κ. Ἀθέρωφ νά παρατηρήσει
χιουμοριστικά: «Πῶς θά τά θγάλει πέρα ὁ
Εὐάγγελος, μέ τόσα ὑπουργεῖα πού ἔχει
ὑποσχεθεῖ σέ τόσοι». Γιά παράδειγμα τό
Ἔθνικῆς Ἀμύνης ἔχει ὑποσχεθεῖ στούς
Στράτο καί Βαρβιτσιώτη, τό Οἰκονομικῶν
στούς Μπούτο καί Δεβλέτογλου, τό Γεωρ-
γίας στόν Παναγιωτόπουλο καί Χατζηγάκη,
τό Δικαιοσύνης σέ Στεφανόπουλο καί Σερ-
γάκη κ.ο.κ.

ΑΝΑΛΟΓΕΣ ἦταν οἱ ὑποσχέσεις πού δό-
θηκαν σέ πολλά κομματικά στελέχη γιά τα-
κτοποίησή τους, σέ φιλικούς κονδυλοφό-
ρους γιά ἐπικερδῆ γραφεῖα τύπου καί πολι-
τικές ἐπιρροές, σέ παράγοντες τοῦ Συνδέ-
σμου Βιομηχάνων (μέ πρῶτο τόν ἐκλεκτό
του κ. Σκαλιστήρη) γιά χρυσοφόρες ἐπεν-
δύσεις.

ΕΤΣΙ μέ τή σειρά τους καί αὐτοί οἱ ἀβε-
ρωφικοί διαβεβαίωσαν τούς πάντες ὅτι
ἔχουν τήν ὑποστήριξη ὅλων τῶν παραγόν-
των τῆς ἐλληνικῆς πολιτικῆς καί οἰκονομι-
κῆς ζωῆς.

ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ δέν μπορεῖ νά περιμένει τί-
ποτα διαφορετικό στό ἐξῆς ἀπό τόν κ.
Ἀθέρωφ σάν Πρωθυπουργό ἡ ὑποχρεωτικό
ἀντιπρόεδρο, παρά νά συνεχίσει μέ τούς
ἀνθρώπους του τήν ἴδια μικροκομματική
τακτική, ἡ ὁποία τόσες ἐπιδόσεις σημείωσε
τόν τελευταῖο καιρό.

ΓΙΑΤΙ, ὁ κ. Ἀθέρωφ καί οἱ ἄνθρωποι του
ἀπέδειξαν μέ τή συμπεριφορά τους καί τό
πολιτικό τους ἥθος, ὅτι γιά μιὰ ἀκόμα φορά
τό πάθος τῆς ἐξουσίας καί ἡ συνωμοσία εἶ-
ναι πράγματα ἀξεχώριστα.

Βιβλία γιά μιὰ σφαιρική ἐνημέρωση

Τά Πανεπιστήμια στή Δυτ. Εὐρώπη

● Συσχετισμός μέ τήν ἐλληνική
πραγματικότητα

Εισαγωγή:

Μ. Νικολάου
Μ. Γεωργίου
Τ. Καρανίου
Α. Φορλῆ
Α. Κρητιώτη
Ρ. Παπαδόπουλου
Β. Δραγέτση
Μ. Παπαγιάννη
Γ. Βουδούρη
Α. Φωτεινῆ
Κ. Χαλῆ

Παραρτήματα:

Δ. Μερφίς
Γ. Τσιώτης
Δ. Μαρωνίτης
Κ. Κρακε
Γ. Σαλιόπουλος
Ι. Παναγιώτου
Δ. Ρίζος
Γ. Σπυριδίου
Θ. Σπυριδίου
Γ. Καρούλης
Κ. Ζουβίτης

Ἐκδόσεις Π. ΠΑΠΑΚΑΡΑΝΤΩΠΟΥΛΟΣ

Δ.Α. ΦΑΤΟΥΡΟΣ

Πέρα ἀπό τήν Ἔνταξη

διοικητική
πολιτισμός
εκπαίδευση

μία καταγραφή

Παπακωνσταντίνου

Ἐκδοτικός Οἶκος ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ,
Πρ. Κορομηλά 38,
τηλ. 264958, 277350 Θεσσαλονίκη

Τό ΠΑΣΟΚ, τά διλήμματα τῆς ἐξουσίας καί ὁ ἀνανεωτικός χῶρος

τοῦ Ἀντρέα Παππά

Τό φαινόμενο ΠΑΣΟΚ

ΘΑ μπορούσε κανείς νά ξεκινήσει λέγοντας πώς τό ΠΑΣΟΚ εἶναι ἓνα κόμμα καθαρά «ἑλληνικό», μέ ὅ,τι καλό καί κακό συνεπάγεται ὁ ὅρος. Μὲ ἄλλα λόγια, πρόκειται γιὰ ἓνα κόμμα ἀντανάκλαση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνικῆς πραγματικότητος καί προέκτασή της στό ἐπίπεδο τῆς πολιτικῆς ἐκπροσώπησης, μιᾶς πραγματικότητος πού βασικά της χαρακτηριστικά εἶναι, ἀνάμεσα στά ἄλλα α) ἡ ὑπερτροφία τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου, καί β) ἡ ὑπερτροφία τῆς λεγόμενης «πολιτικῆς κοινωνίας» (société politique) σέ ὅρος τῆς λεγόμενης «κοινωνίας πολιτῶν» (société civile), ἢ, πιό ἀπλά, ἡ τάση τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων νά συμπυκνώνονται στό πολιτικό μέ τή στενή ἔννοια πεδίο.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, μιὰ γρήγορη ἀναλυτική ματιά στό ΠΑΣΟΚ δείχνει πῶς πρόκειται γιὰ κόμμα πολυταξικό ἀπό κοινωνική ἀποψη, πού, κάτω ἀπό ὅρους πολύ ἔντεχνους ἀπό ἀποψη πολιτικῆς προπαγάνδας ἀλλά κάθε ἄλλο παρά δόκιμους μαρξιστικά, ὅπως «μή προνομιούχοι Ἕλληνες», «λαός», κλπ, συσπειρώνει πλατιά στρώματα μεσοαστῶν, μικροαστῶν τῆς πόλης καί τῆς υπαίθρου καί ἐργατῶν, μέ σαφή πάντως ἡγεμονία τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου στό ἐσωτερικό του. Σέ τελευταία ἀνάλυση, οἱ ἀντιφάσεις καί οἱ δυσμορφίες τοῦ ΠΑΣΟΚ μπορεί κανείς νά πει πῶς εἶναι οἱ ἀντιφάσεις καί οἱ δυσμορφίες τῆς ἴδιας τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

ΕΤΣΙ λοιπόν, ἡ μεγάλη μάζα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τείνει σήμερα – εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι – νά ἐπενδύσει τήν, λιγότερο ἢ περισσότερο νεφελώδη ὀπωσδήποτε, θέλησή της γιὰ «ἀλλαγὴ» στό ΠΑΣΟΚ. Ἀλλωστε, ἡ περίφημη πόλωση τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου ἀνάμεσα στή Νέα Δημοκρατία καί τό ΠΑΣΟΚ δέν πιστεύω, προσωπικά, ὅτι εἶναι οὔτε προϊόν τῆς θέλησης τοῦ Καραμανλῆ καί τοῦ Παπανδρέου, οὔτε ἀποτέλεσμα τῆς χαρακτηριστικῆς προσωπικότητος τῶν δύο πολιτικῶν ἡγετῶν (πού ὀπωσδήποτε ἐνισχύει τίς ἤδη ὑπάρχουσες τάσεις), οὔτε καί σατανικό σχέδιο κάποιων σκοτεινῶν «ἀποσταθεροποιητικῶν» δυνάμεων. Ἀντίθετα, ἡ πολιτική αὐτῆς πόλωσης δέν εἶναι, κατά τήν ἀποψη μου, παρά ἀντανάκλαση πρὶν ἀπ' ὅλα τῆς κοινωνικῆς πόλωσης καί τῶν ὀξυτάτων ἀντιθέσεων πού διαπερνοῦν σήμερα τήν ἑλληνική κοινωνία.

Κι ἂν τό ΠΑΣΟΚ γινόταν κυβέρνηση;

ΚΑΤΩ ἀπ' αὐτές τίς συνθήκες, καί καθώς, ὅσο περνάει ὁ καιρός καί ἡ Νέα Δημοκρατία θά ἐξακολουθεῖ νά διαχειρίζεται μέ τόν ἴδιο τρόπο τὰ ἀδιέξοδά της, ἡ τάση αὐτή θά ἐνισχύεται, μπορούμε νά θεωρήσουμε σάν δεδομένο πῶς στό ἄμεσα προσεχές μέλλον (σέ 1-2 τό πολύ χρόνια) τό ΠΑΣΟΚ θά κληθεῖ νά κυβερνήσει τή χώρα. Σέ μιὰ τέτοια περίπτωση τί εἶναι ἐνδεχόμενο νά συμβεῖ καί ποιές οἱ πιθανές ἐξελίξεις;

ΤΟ μόνο πού σέ μιὰ τέτοια περίπτωση δέν μπορεί νά κάνει τό ΠΑΣΟΚ – κι αὐτό ἀντικειμενικά καί ἄσχετα ἀπό τίς ὁποιοδήποτε προθέσεις – εἶναι, πιστεύω, νά διαχειριστεῖ σοσιαλδημοκρατικά τόν ἑλληνικό καπιταλισμό. Ἡ ἀποψη ὅτι μπορούν νά υπάρξουν στήν Ἑλλάδα δύο μεγάλα κόμματα πού θά ἐναλλάσσονται ἀνῶδυνα στήν κυβέρνηση, ὅπως συμβαίνει

σέ πολλές ξένες χώρες, εἶναι βαθύτατα λαθιμένη, καθώς ἀγνοεῖ τόσο τήν ἴδια τήν ἑλληνική κοινωνική πραγματικότητα καί τή δομή καί τήν ὕψή τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στή χώρα μας (τί τελικά, δηλαδή, εἶναι αὐτό τό περίφημο «κράτος τῆς δεξιᾶς» πού ὅλοι πιπιλάμε) ὅσο καί κάποια ἱστορικά προηγούμενα, πού μᾶς διδάσκουν πῶς οὔτε τόν ἀστικότατο καί οὔτε κἄν σοσιαλδημοκρατικό μεταρρυθμισμό τῆς Ἑνώσης Κέντρου τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου δέν μπόρεσε νά ἀνεχθεῖ τό ἀστικό καθεστῶς στήν Ἑλλάδα. Ἀλλωστε, πέρα ἀπό τοὺς δομικοὺς χαρακτήρα αὐτοῦς λόγους, καί ἀπό τήν ἀποψη τῆς συγκυρίας ἂν δεῖ κανεῖς τό θέμα, εἶναι προφανές πῶς, ὅταν τό ΠΑΣΟΚ θά κληθεῖ στήν κυβέρνηση, ἡ οἰκουμενική κατάσταση τῆς χώρας (κατάσταση βαθύτατης κρίσης) κάθε ἄλλο παρά θά εὐνοεῖ καί θά ἐπιτρέπει μιὰ σοσιαλδημοκρατική διαχείριση τοῦ συστήματος, πού πρῶτα ἀπ' ὅλα σημαίνει μιὰ πολιτική κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν παροχῶν πρὸς τίς πλατιές λαϊκές μάζες.

ΕΠΟΜΕΝΩΣ, σχηματικά καί σέ χοντρές γραμμές λόγῳ περιορισμένου χώρου, δύο πιστεύω πῶς μπορεί νά εἶναι οἱ πιθανές ἐξελίξεις μετὰ τήν ἀνάληψη τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας ἀπό τό ΠΑΣΟΚ:

ἢ τό ΠΑΣΟΚ – σπρωγμένο καί ἀπό μιὰ ὀρισμένη λαϊκή δυναμική πού θά ἔχει ἀναπτυχθεῖ γύρω ἀπό τήν προσδοκία κάποιων τομῶν στήν πολιτική καί κοινωνική ζωὴ τοῦ τόπου – θά θιλήσει νά προχωρήσει μπροστά καί νά δικδικήσει ὄχι πιά τήν κυβέρνηση ἀλλά τήν ἐξουσία γιὰ νά ἐφαρμόσει τό πρόγραμμά του, ὅποτε, ἀναπόφυκτα καί πάλι καί ἄσχετα ἀπό τίς προθέσεις του, θά συγκρουστεῖ μέ κάποια κέντρα ἐξουσίας καί κάποιες δυνάμεις πού δοῦν στό ἐσωτερικό τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

ἢ θά προσπαθήσει νά κατασιγάσει ὅλη αὐτή τήν κοινωνική δυναμική καί τοὺς διεκδικητικούς ἀγῶνες πού θά ἀκολουθήσουν τήν ἀνοδό του στήν κυβέρνηση, ἀρχίζοντας ἓνα παιχνίδι ἐλιγμών καί συμβιβασμῶν, ὅποτε ὅμως ἡ ἴδια του ἡ δυναμική θά ἐκφυλιστεῖ καί, μέσα σέ ἓνα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, θά πέσει θύμα τῶν ἰδίων του τῶν ἀντιφάσεων (βλ. ἀποψη καί τῆς ὑπονόμισής του ἀπό μέρος τῶν διαφορῶν ἀντιδραστικῶν κέντρων στό ἐσωτερικό καί τό ἐξωτερικό τῆς χώρας). Σέ μιὰ τέτοια περίπτωση, ὁ γίγας αὐτός μέ τά – δυστυχῶς – πῆλινα πόδια πού λέγεται ΠΑΣΟΚ κινδυνεύει νά «σκάσει σάν μπαλόνι» καί νά ὀδηγηθοῦμε σέ μιὰ πανηγυρική, ὅπως γίνεται σ' αὐτές τίς περιπτώσεις, ἐπιστροφή τῆς δεξιᾶς στήν ἐξουσία (βλ. Πορτογαλία, κλπ).

ΕΝΑ παραπέρα στοιχεῖο πού θά ἄξιζε νά ἐπισημανθεῖ: τό ΠΑΣΟΚ θά πρέπει νά εἶναι προετοιμασμένο νά ἀντιμετωπίσει, πέρα ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα, καί τή δεδομένη ἐχθρότητα τοῦ ΚΚΕ, ἰδίως στήν περίπτωση πού τραβάει μπροστά πρὸς μιὰ κατεύθυνση σύγκρισης μέ ὀρισμένα κέντρα ἐξουσίας. Τό ΚΚΕ – πού δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἐλέγχει καί ποδηγετεῖ σημαντική καί ἀπό ἀριθμητική ἀλλά καί ἀπό κοινωνική ἀποψη μερίδα τοῦ ἐργαζόμενου ἑλληνικοῦ λαοῦ – μὴ συμπαθώντας γενικά, ὅπως εἶναι γνωστό, τὰ πράγματα καί τίς καταστάσεις πού δέν ἐλέγχει, θεωρώντας ἀδιανόητη τήν ἀνάπτυξη ὁποιοδήποτε ἐπαναστατικῶν κινήματος χωρίς τήν καθοδήγησή του, καί μὴ ἔχοντας

καμιά διάθεση νά θέσει θέμα σοσιαλισμού στην Ελλάδα σήμερα εφόσον οι διεθνείς συνθήκες (βλέπε ή πολιτική της Σοβ. Ένωσης) δέν θέτουν τέτοιο θέμα, είναι εντελώς φυσικό νά αντιμετωπίζει εξελίξεις σάν κι αυτές πού περιγράφηκαν παραπάνω μέ καθόλου «καλό μάτι» καί νά προτιμάει σίγουρα τό δεύτερο ενδεχόμενο (του εκφυλισμού του ΠΑΣΟΚ), ώστε, εκτός όλων των άλλων, νά του ανοίξει καί ένα ευρύτατο πεδίο στρατολογίων πού θά είναι οι μάζες των δυσαρεστημένων «μικροαστών» καί άλλων πού θά εγκαταλείπουν τό χρεωκοπημένο πιά ΠΑΣΟΚ.

ΓΙΑ νά ξαναγυρίσω ωστόσο στό θέμα μου: Καί στή μιά καί στην άλλη περίπτωση – είτε δηλαδή τό ΠΑΣΟΚ προχωρήσει σέ κάποια σύγκρουση είτε όχι – θά πρέπει νά θεωρείται δεδομένο πώς θά ανασπυχθούν λαϊκές κινητικότητες, θά υπάρξουν έντονες κοινωνικές κινητοποιήσεις, θά μπουν μπροστά κάποιες διαδικασίες, καί θά απεμπλακούν κάποιες μάζες, είτε μέ τήν έννοια της, αντικειμενικά πιά επαναστατικής, εισόδου τους στην Ιστορία είτε μέ τήν έννοια της απομυθοποίησης των μέχρι τότε πολιτικών τους εκπροσωπήσεων.

‘Ο ανανεωτικός χώρος καί ή κρίση του

ΚΑΙ νά πού φτάνουμε στό δεύτερο μέρος όλης αυτής της συλλογιστικής. Πώς εμείς οι της μαρξιστικής ανανεωτικής άριστεράς (κόμματα, οργανώσεις καί μεμονωμένα άτομα) μπορούμε νά υπάρξουμε σέ σχέση μέ όλες αυτές τις επερχόμενες εξελίξεις.

ΙΣΩΣ όμως, πρίν απ’ αυτό, νά πρέπει κανείς νά αντιμετωπίσει τό ερώτημα τί σχέση έχουμε εμείς οι ανανεωτικοί μέ όλο αυτό τό «νταραξέρι» καί γιατί τελικά πρέπει «νά υπάρξουμε σέ σχέση μ’ αυτό». Υπάρχουν π.χ., άπόψεις, όπως του Σωτήρη Βαλντέν στο τελευταίο τεύχος της Κομμουνιστικής Θεωρίας καί Πολιτικής, θεωρητικού όργάνου του ΚΚΕσ. πού πολύ άπλά υποστηρίζουν: «τό ΠΑΣΟΚ είναι κεντρώο κόμμα καί κάνει τούς ανένδοτους άγώνες του σέ σύγχρονη έκδοση· εμείς αντίθετα, είμαστε άριστοί καί ό χώρος πού μās ενδιαφέρει άμεσα είναι ό χώρος της παραδοσιακής άριστεράς». Είναι σίγουρο πώς μιά τέτοια άποψη κλείνει τό θέμα. Φυδάμαι, όμως, πώς μαζί μέ τό θέμα κλείνει καί τά μάτια μας, σπρώχνοντάς μας στή μακαριότητα της αυτοϊκανοποίησης καί του ξορκίσματος του κακού. Τότε άνενόχλητοι πιά θά μπορούσαμε νά παρακολουθήσουμε τή μεγάλη μάζα του ελληνικού λαού – γιά νά μήν πώ καί τήν Ιστορία τήν ίδια – νά περνάει πάνω άπό τά κεφάλια μας, άποδείχνοντας έτσι, γιά μιά ακόμη φορά, πώς ή άριστερά στή χώρα μας έχει πάρει πιά όριστικό αλλά καί «κοινή συναινέσει» διαζύγιο μέ τήν εξουσία.

ΔΗΛΑΝΩΝΤΑΣ λοιπόν άπό τήν άρχή ξεκάθαρα πώς γιά μένα τά πράγματα είναι κάπως πού σύνθετα καί άντιφατικά, καί άρνούμενος μπροστά σέ μιά ελληνική κοινωνία πού θράζει νά δηλώσω «έγώ είμαι άριστερός καί δέν έχω καμιά δουλειά νά ανακατευθώ μέ τις υποθέσεις των κεντρώων!», προχωρώ σέ κάποιες διαπιστώσεις καί όρισμένες δειλές σκέψεις-προτάσεις γιά τό χώρο αυτό πού, συμβατικά καί γιά νά μπορούμε νά συνεννοηθούμε, συνηθίζουμε θάλοι μας νά ονομάζουμε ανανεωτικό, έστω κι άν δέ θεωρούμε τόν όρο σάν τόν πιο σωστό ή τόν πιο πετυχημένο.

ΑΠΟ τήν άποψη της άπήχησης (έκλογικής καί άλλης) στίς πλατιές μάζες του ελληνικού λαού, ό χώρος της ανανέωσης βρίσκεται ελάχιστα πάνω άπό τό σημείο μηδέν, πράγμα πού άλλωστε, τουλάχιστον σέ ό,τι άφορά τήν έκλογική του διάσταση, φοβάμαι πώς δά άργήσει νά τό διαπισώσει, καί μέ τόν πιο όδυνηρό τρόπο μάλιστα. Τήν ίδια στιγμή, ή κοινωνική άγκύρωση του ρεύματος αυτού της άριστεράς είναι, άν όχι άνύπαρκτη, κατά βάση περιορισμένη σέ όρισμένους πολύ συγκεκριμένους χώρους (έπιστήμονες, φοιτητές, διανοούμενοι γενικά). Η ουσιαστική πολιτική ζωή του τόπου, αυτή πού οι μεγάλες μάζες του λαού θεωρούν άν μή τι άλλο τουλάχιστον ότι τις άφορά, έκτυλίσσεται έξημην των δυνάμεων της ανανεωτι-

κής άριστεράς. Όσα προγράμματα δημοκρατικής διεξόδου – ακόμη καί τά πιο σωστά – κι άν συντάξει ή ήγεσία του ΚΚΕσ. καί όσες εκκλήσεις γιά ένότητα κι άν άπευθύνει ό συμπαθέστατος πρόεδρος της ΕΔΑ, είναι σήμερα καταδικασμένα νά πέφτουν στό κενό, στό βαθμό πού ό χώρος αυτός δέν έκφράζει κάποιες κοινωνικές δυνάμεις πού θά στηρίξουν τήν όποιαδήποτε πρόταση καί στό βαθμό πού πολιτική σημαίνει συσχετισμός δυνάμεων. Η ίδια λοιπόν ή άδυναμία του ανανεωτικού χώρου καί ό άμείλικτος σέ βάρος του συσχετισμός στά πλαίσια της ελληνικής άριστεράς είναι φυσικό νά μετατρέπουν τις όποιες προτάσεις του σέ ευχολόγια καί τόν ίδιο σέ κομπάρσο της πολιτικής ζωής του τόπου.

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ έτσι μπροστά στην εξής περίεργη κατάσταση. Άπό τή μιά μεριά, ή κρίση πού περνάει τό παγκόσμιο αλλά καί τό ελληνικό ειδικότερα κίνημα γίνεται κάθε μέρα καί πιο βαθιά, κάθε μέρα καί πιο έκδηλη. Άπό τό Άφγανιστάν καί τις συγκρούσεις στην Ίνδοκίνα μέχρι τόν τρόπο αντιμετώπισης των διαφωνούντων άπό τό ΚΚΕ καί τό ότι μπορεί ακόμη νά έμφωνίζεται σάν προσωπικότητα της άριστεράς ό άνεκδιήγητος (άπό πολιτική φυσικά άποψη) Μίκης Θεοδωράκης, τό μήνυμα γιά μένα είναι ξεκάθαρο: πρέπει νά ξαναανακαλύψουμε καί νά ξανακατακτήσουμε τό τί σημαίνει είμαι κομμουνιστής, τό τί σημαίνει είμαι άριστερός. Άκόμη καί τά άγια των άγίων της κομμουνιστικής καί άριστερής μας διαπαιδαγώγησης πρέπει ίσως σήμερα νά τεθούν υπό άμφισβήτηση καί νά είδωθούν κάτω άπό νέο πρίσμα. Τί σημαίνουν πιά όροι όπως «προοδευτικές δυνάμεις» καί «τό σοσιαλιστικό στρατόπεδο», όταν κάποιος κομμουνιστής ξυλοκοπούν στα πανεπιστήμια κάποιους άλλους κομμουνιστές μόνο καί μόνο γιατί θέλουν νά είναι κομμουνιστές μέ άλλον τρόπο άπό εκείνους, όταν ή «σοσιαλιστική» Σοβ. Ένωση εισβάλλει στή «σοσιαλιστική» Τσεχοσλοβακία, όταν τό «σοσιαλιστικό» Βιετνάμ καταλαμβάνει έν ψυχρό τό «σοσιαλιστική» Καμπότζη γιά νά δέχτει στή συνέχεια τήν επίθεση της «σοσιαλιστικής» Κίνας ή όποια παράλληλα συμμαχεί μέ τις καπιταλιστικές Η.Π.Α κατά της «σοσιαλιστικής» Σοβιετικής Ένωσης.

ΑΠΟ τήν άλλη μεριά, ό χώρος της ανανέωσης, άν καί προϊόν της βαθιάς αυτής κρίσης ιδεών καί πρακτικών στά πλαίσια της άριστεράς καί της διαπίστωσης της ανάγκης γιά βαθιές τομές στό ιδεολογικό, πολιτικό καί οργανωτικό επίπεδο, «κολλάει στή χώρα μας» (καί όχι μόνο σ’ αυτή) «όλο καί περισσότερο στόν τοίχο», συρρικνώνεται όργανωτικά όλο καί περισσότερο, βλέπει τά άδιέξοδά του νά μεγαλώνουν, καί, τελικά, άδυνατεί νά παίξει τό ρόλο του, πού δέν μπορεί νά είναι άλλος άπό τό νά επαναπροσδώσει στή μαρξιστική θεωρία τό κοινωνικό επαναστατικό της περιεχόμενο καί νά εισαγάγει μιά άλλη λογική καί μιά άλλη μεθοδολογία στην άριστερά, απεμπλέκοντάς τήν άπό τήν παρατεταμένη καί βαθιά της κρίση.

ΣΤΑ πλαίσια τώρα αυτού του χώρου, μπορεί κανείς ειδικότερα νά υποστηρίξει πώς ή κυρίαρχη μέχρι σήμερα στό έσωτερικό του πολιτική πρόταση, ή πρόταση του ΚΚΕσ ή άλλιώς ή δική του έκδοχή της ανανέωσης, έχει φτάσει κοντά στή στιγμή της όδυνηρής άλήθειας, έχει εξαντλήσει τήν όποια δυναμική είχε-άν είχε ποτέ κάποια. Δέν είναι σήμερα δυνατόν τό ΚΚΕσ ούτε νά ξανακερδίσει εκείνους πού έχασε όλα αυτά τά χρόνια ούτε νά πείσει ξαφνικά αυτούς πού δέν έπεισε ούτε σέ καλύτερες εποχές. Άρα, ή όποια άποψη γιά ανασυγκρότηση καί νέα δυναμική πορεία του χώρου «διά του ΚΚΕσ», μέσω καί της συσπείρωσης όλων των ανανεωτών στους κόλπους του, ούτε πείθει, ούτε «περπατάει» ούτε καί μπορεί νά περπατήσει, όπως δέν πείθει καί δέν «περπατάει», όπως είναι φυσικό, καί ή έκλογική πρόταση του ΚΚΕσ πού ούτε τούς πιο κοντινούς του ανανεωτές δέν πρόκειται νά προσελκύσει.

ΤΗΝ ίδια στιγμή, κάτι καινούργιο κυφορεείται σ’ αυτό τό χώρο. Αυτό είναι σίγουρο. Όταν όμως λέμε κυφορεείται έννοούμε κυφορεείται καί τίποτα παραπάνω. Φαινόμενα άμφισβήτησης μέ τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο των κυριάρχων μέχρι σήμερα πρακτικών στα πλαίσια του λαϊκού κινήματος υπάρ-

χουν ήδη και θα υπάρχουν με ολοένα μεγαλύτερη ένταση και συχνότητα. Από το κίνημα των καταλήψεων και τις φοιτητικές εκλογές μέχρι τις αποχωρήσεις από το ΚΚΕ και τη διάσπαση στο ΕΚΚΕ, από την εξάπλωση κάθε μέρα και περισσότερο των ιδεών για την αυτονομία των μαζικών χώρων μέχρι την, έστω και έμβρυακή, εμφάνιση κάποιων κινήσεων κοινωνικής κριτικής, το μήνυμα είναι και πάλι σαφές. Το ρεύμα εκείνο, που στη «Σοσιαλιστική Πορεία», το λέγαμε κάποτε επαναστατική ανανεωτική άριστερά, αυτό το ίδιο ρεύμα (με όλη τη ρευστότητα που συνεπάγεται και ο ίδιος ο όρος), που άλλοι λένε άριστερό Εύρωκομμουνισμό, άλλοι δημοκρατική επαναστατική άριστερά, και άλλοι δέν ξέρω πώς, έχει ήδη μπει στο στάδιο της μορφοποίησής του. Πρόκειται, ωστόσο, σαφώς για ένα στάδιο αναζητήσεων, πρώτων πειραματισμών, ψηλάφησης της ίδιας του της ταυτότητας και των όρων υπάρξεώς του.

ΟΛΕΣ αυτές οι διαπιστώσεις δεν μπορούν κατά την άποψή μου παρά να οδηγήσουν σε ένα τελικό συμπέρασμα: ο χώρος της ανανέωσης, τόσο στην επαναστατική του έκδοχή όσο και συνολικά, αρνείται σήμερα οποιαδήποτε οργανωτική πρόταση για την ανασυγκρότησή του. Η ίδια ή φάση στην οποία βρίσκεται σήμερα ο χώρος αυτός τον κάνει να αρνείται, να «ξερνάει» την όποια οργανωτική πρόταση. Αυτός είναι ο λόγος που απέτυχε και ο Ένιαιος Φορέας της Μαρξιστικής Άνανεωτικής Έπαναστατικής Άριστεράς που προσπάθησε να προωθήσει ή «Σοσιαλιστική Πορεία», και η κίνηση για το Μέτωπο των Άριστερών-Κομμουνιστών της Άνανέωσης, και το Ένωτικό Συνέδριο της ΕΔΑ, και η πρόταση του ΚΚΕεσ. για συσπείρωση όλων των ανανεωτών στις γραμμές του.

Ο ανανεωτικός χώρος και το ΠΑΣΟΚ

ΜΠΑΙΝΕΙ λοιπόν πλέον φυσιολογικά το ερώτημα. Τι πρέπει να κάνουν κάτω από τις συνθήκες αυτές οι αγωνιστές και οι οργανώσεις του χώρου της μαρξιστικής ανανεωτικής άριστεράς; Νά διακηρύξουν μήπως τα αδιέξοδά τους και να αποσυρθούν, σάν ρεύμα τουλάχιστον, από την πολιτική σκηνή αξιοπρεπώς; Ή μήπως να συνεχίσουν να «χτυπάνε το κεφάλι τους στον τοίχο» μιάς πραγματικότητας που θα αρνείται πεισματικά να συμμορφωθεί με τις προθέσεις τους; Όχι βέβαια.

ΤΟ κλειδί της όλης υπόθεσης του ανανεωτικού χώρου βρίσκεται, κατά την άποψή μου, στο ζήτημα της μη συνδεσής του με τις πλατιές μάζες των Ελλήνων εργαζομένων, της αποκοπής του από το μαζικό κίνημα. Μόνο αν η ανανεωτική άριστερά μπορεί να πάψει να βράζει στο ζουμί της και να συνδεθεί, έστω και με έμμεσο τρόπο, μ' αυτό που συνηθίσαμε όλοι να αποκαλούμε μαζικό κίνημα, θα μπορέσει να αναπαράγει την κρίση της. Μόνο τότε οι τόσο πολλές και τόσο «σαφές» ιδέες και προτάσεις που κυκλοφορούν και διασταυρώνονται στα πλαίσια του ανανεωτικού χώρου θα μπορέσουν να πάψουν να αποτελούν απλά εγκεφαλικά κατασκευάσματα και να αποκτήσουν πραγματική υλική υπόσταση. Μόνο τότε όλες αυτές οι ιδέες θα πάψουν να κρέμονται στο κενό και θα μπορούν να δοκιμάζονται, να επαληθεύονται, να διορθώνονται ή να απορρίπτονται στον τόπο του φυσικού τους προορισμού, τους έπι-

μέρους κοινωνικούς χώρους και τη συνολική κοινωνική πραγματικότητα.

ΚΑΙ νά που φτάνουμε επιτέλους στο κρίσιμο σημείο! Φοβάμαι πως είτε μās άρέσει είτε όχι — και είναι φυσικό λιγότερο απ' όλους νά άρέσει κάτι τέτοιο σε όσους από εμάς περάσαμε σε κάποια φάση από το ΠΑΣΟΚ και ζήσαμε μερικά πράγματα στο πετσί μας — ή μόνη πολιτική που υπάρχει σήμερα για τους αγωνιστές και τις οργανώσεις του ανανεωτικού χώρου, αν θέλουν νά κρατηθούν σε κάποια έστω και στοιχειώδη έπαφή με το μαζικό κίνημα και τις κεντρικές πολιτικές εξελίξεις, είναι ή πολιτική της κριτικής υποστήριξης προς το ΠΑΣΟΚ.

ΟΤΑΝ μιλάω για κριτική υποστήριξη και για την ανάγκη νά υπάρξουμε σε σχέση με το φαινόμενο του ΠΑΣΟΚ, είναι προφανές πως πρόκειται για κάτι έντελώς διαφορετικό τόσο από την οργανωτική προσχώρηση στο ΠΑΣΟΚ (οι χ λόγοι για τους οποίους όλοι όσοι ανήκουν στο χώρο της μαρξιστικής ανανεωτικής άριστεράς δεν μπορούν νά ένταχθούν στο ΠΑΣΟΚ είναι, πιστεύω, προφανείς, όπως φυσικά εξίσου προφανείς είναι οι 2χ λόγοι για τους οποίους κανείς από μās δεν μπορεί νά ένταχθεί στο ΚΚΕ) όσο και από μιά άνευ όρων υποστήριξη-προσκόλληση σ' αυτό.

ΕΠΕΞΗΓΩΝΤΑΣ και προχωρώντας παραπέρα: μιά τέτοια πολιτική δεν σημαίνει ότι ζητάμε νά μπουμε στο μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ έστω και σάν σύμμαχοι, ούτε ότι ξαφνικά αρχίζουμε νά το λιθανίζουμε ή νά του «κρατάμε το ίσο», ούτε καν ότι ζητάμε νά διαπραγματευθούμε τους όρους αυτής μας της υποστήριξης μαζί του, όποτε με δέος θά έπρεπε νά αντιμετωπίσουμε και πάλι το τέρας αυτό που λέγεται συσχετισμός δυνάμεων.

ΟΣΟ το ΠΑΣΟΚ θά έχει πίσω του, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, εκατομμύρια λαού κι εμείς θά αποτελούμε απλώς όμάδες συμπαθέστων κατά τά άλλα ατόμων ξεκομμένων όμως από κάθε σχεδόν μαζική διαδικασία, το ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται νά διαπραγματευθεί μαζί μας καμιά συνεργασία και, σε τελευταία ανάλυση, καλά θά κάμει, στο βαθμό που επαναλαμβάνω «πολιτική σημαίνει συσχετισμός δυνάμεων» (ή επανάληψη της φράσης δεν είναι τυχαία· πρόκειται όπως είναι φανερό για φράση-κλειδί στην όλη μου συλλογιστική). Τό μόνο ίσως που θά δεχόταν νά συζητήσει μαζί μας το ΠΑΣΟΚ σήμερα, είναι ή ατομική προσχώρηση, στο βαθμό που θά κρίνει ότι θά κερδίσει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο από τη συγκεκριμένη προσχώρηση (ένδεχόμενο όμως που, όπως έπισήμανα παραπάνω, δεν μπορεί νά γίνει σε καμιά περίπτωση αποδεκτό από μās).

ΦΥΣΙΚΑ, ακόμη και μιά πιθανή διακήρυξη της πρόθεσής μας νά ακολουθήσουμε την πολιτική αυτή της κριτικής υποστήριξης δεν κλείνει τό θέμα. Σίγουρα, τό πρόβλημα παραμένει νά μπορέσουμε νά ξειδιεύσουμε την πολιτική αυτή τόσο κατά χώρους όσο και κεντρικά, νά της δώσουμε πιό συγκεκριμένο περιεχόμενο. Νά δούμε τί σημαίνει και τί συνεπάγεται ή πολιτική αυτή σε κάθε συγκεκριμένο κοινωνικό χώρο, πώς οι σύγχρονοι του ΠΑΣΟΚ τοποθετούνται ή θά τοποθετηθούν απέναντι σε μιά τέτοια κατάσταση πραγμάτων, πώς εκφράζεται αυτή ή πολιτική στο κεντρικό επίπεδο, σε ποιό βαθμό οι πολιτικές μας θέσεις θά μπορούν νά μολιάζονται ή έστω και νά κυκλοφορούν απλά στο έσωτερικό του ΠΑΣΟΚ, κλπ.

Η ΠΑΡΑΠΙΕΡΑ ωστόσο έπεξεργασία όλων αυτών των ζητημάτων και οι έστω και πρώτες απόπειρες νά άπαντηθούν τά έρωτήματα αυτά ξεπερνούν κατά πολύ και τις προθέσεις και τις δυνατότητες αυτού του κειμένου. Τό μόνο που θά μπορούσε νά κάνει μιά τέτοια πρώτη προσέγγιση θά ήταν νά διαπιστώσει όρισμένες καταστάσεις και νά θέσει τό νέο αυτό προβληματισμό. Εύχομαι σε όλα αυτά νά υπάρξουν και αντιρρήσεις και άπαντήσεις και κριτικές είτε από τις στήλες του ΑΝΤΙ, που αυτόν άκριβώς του τύπου τό διάλογο συνηθίζει και εύχεται νά φιλοξενεί, είτε από τις στήλες οποιουδήποτε άλλου έντύπου της άριστεράς.

ΙΩΑΝΝΗ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ
**ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΥΤΘΠΙΑ

η πολιτική θέση του σουρρεαλισμού

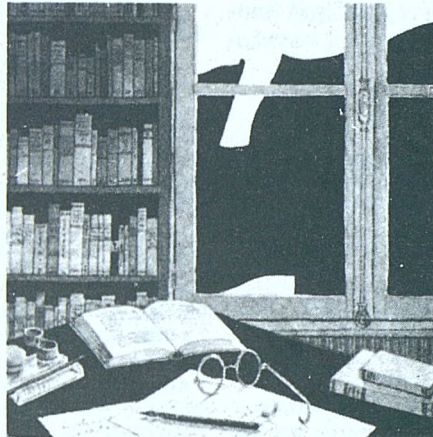
ΑΝΤΡΕ ΜΠΙΡΕΤΟΝ

ΘΥΤΘΠΙΑ

φοιτητες, διανοουμενοι και παλη των ταξεων

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ

ΘΥΤΘΠΙΑ

προβλήματα της καθημερινής ζωής

ΛΕΟΝ ΤΡΟΤΣΚΙ

ΘΥΤΘΠΙΑ

συνδικαλισμος και ελευθεριες στην ΕΣΣΔ

ΟΛΓΑ ΣΕΜΙΟΝΟΒΑ
ΒΙΚΤΟΡ ΧΕΪΝΕΣ

ΘΥΤΘΠΙΑ

προς την ελευθερία στον εργωτα

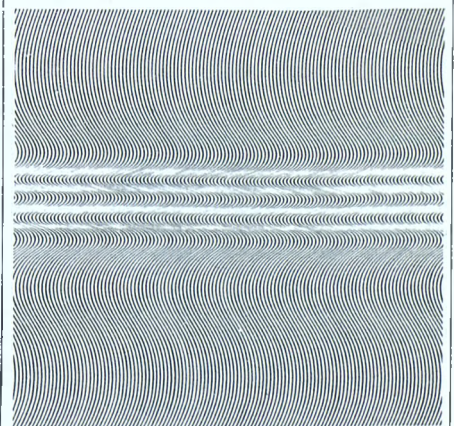
ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΟΥΡΙΕ

ΘΥΤΘΠΙΑ

Απάντηση στον Αλιονοέρ και στον Ελλενοτιέν

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ

ΘΥΤΘΠΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΥΤΘΠΙΑ

‘Ο αγώνας συνεχίζεται

ΟΙ απαντήσεις που πήραμε από την Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροιζηνίας και από το μέλος της κ. Β. ‘Ανδρέου μας αναγκάζουν να δώσουμε μεγαλύτερες διαστάσεις στο ζήτημα του γυμνιστικού στρατοπέδου και της αντιμετώπισής του από αυτές που είχαμε αρχικά την πρόθεση να δώσουμε. Παραθέτουμε ακόμη επιστολή του τακτικού «άντικομμουνιστή» αναγνώστη μας κ. ‘Αγραπίδη, την προκήρυξη της «Επιτροπής ‘Αγώνας» που έχει δημιουργήσει ο Μητροπολίτης ‘Υδρας κ. ‘Ιερόθεος και την αρχική προκήρυξη του ΠΑΣΟΚ Τροιζηνίας που καλεί πανστρατιά για την σωτηρία της Φυλής μας. ‘Η όμοφωνία που αποπνέουν όλα αυτά τα κείμενα, είναι κατά τη γνώμη μας συγκλονιστική. ‘Απολαύστε τι.

● Το γράμμα που μας έστειλε η Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροιζηνίας:

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ, ΟΧΙ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΗΠΕΔΟΥ

Πριν μας κατηγορήσετε για τις δθεν συνεργασίες μας, θα έπρεπε να γνωρίζετε τις θέσεις της Τ.Ο.Τροιζηνίας, που προκύπτουν, βέβαια, από τις τοπικές ιδιομορφίες, θέσεις, που φαίνεται να παρανοείτε σκόπιμα.

Κάθε θέση τρίτων, που ένισχύει δική μας θέση, σύμφωνη με τις αρχές του Κινήματος, για μας είναι ευπρόσδεκτη, ανεξάρτητα αν οι ένισχυστες είναι της άρεσκείας σας, ή όχι.

Παρ’ όλα αυτά, σας πληροφορούμε, ότι ο Μητροπολίτης ‘Υδρας, ουδέποτε υπήρξε μέλος... του ΠΑΣΟΚ, καθώς προκύπτει τουλάχιστον από το αρχείο μας! Γι’ αυτό μας εκπλήσσει που χρεώνετε δικές του ενέργειες και επιδιώξεις, στην... Τ.Ο.Τροιζηνίας!!!

Τώρα, κατά ποιάν έννοια θεωρείτε «κάρφωμα» ένα έγγραφο επώνυμο και υπεύθυνο, που στέλνεται μάλιστα προς πάσα κατεύθυνση, για να λάβουν γνώση και μέτρα οι υπεύθυνοι, ώστε να μη μπορούν στο μέλλον να δηλώσουν άγνοια, είναι κάτι που έμεις ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕ να μην καταλαβαίνουμε.

‘Εσείς, αλήθεια, πώς θα αντιδρούσατε, αν στην περιοχή σας ξεσηκωνόταν τόσος θόρυβος για το γυμνισμό, ενώ ταυτόχρονα προβάλλονταν σκληρά πορνό στα ανήλικα παιδιά σας;

‘Αν η κρίση σας είναι αντικειμενική, ΠΟΥ βρίσκετε «σκοταδισμούς» και ύποπτες δωσοληψίες;

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ δέν καταλαβαίνετε, ή απλώς ΛΑΣΠΟΛΟΓΗΤΕ;

Πόρος, 28 ‘Απρίλη 1980
Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ.
ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ

Υ.Γ. ‘Υπενθυμίζουμε την υπο-

χρέωσή σας να δημοσιεύσετε ΣΤΟ ΙΔΙΟ μέρος και μέ ΤΑ ΙΔΙΑ στοιχεία, όλoκληρη την απάντησή μας.

● Το γράμμα του «άπλου μέλους του ΠΑΣΟΚ» κ. Β. ‘Ανδρέου:

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ΓΔΥΘΗΤΕ!

Κύριοι του «ΑΝΤΙ»

Σάν απάντηση στο «έπισημαίνουμε» του 150 τεύχους που επιτίθεται με μάλλον φτηνή ειρωνία στην Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροιζηνίας, έχω να σας υποδείξω μερικά πράγματα:

1. Θά είχατε πολύ μεγαλύτερη ευκαιρία... κιτρινοτυπίας, αν αναφερώσατε στην άλλη ανακοίνωση, που μοίρασε ή ίδια οργάνωση ENANTION (του γυμνισμού στην ‘Αργολίδα». Τά επιχειρήματα όμως σ’ αυτήν ήταν ΚΙΝΩΝΙΚΑ και ΠΟΛΙΤΙΚΑ και κατ’ επέκτασιν ΗΘΙΚΑ. Γι’ αυτό, αποσιωπώντας τα απλώς μας μαλώσατε, επειδή «συνταχίχαμε με τό Μητροπολίτη!».

2. Τά θέματα και τά προβλήματα φανερώνονται ΕΝ ΤΟΠΩ και ΧΡΩΝΩ και τώρα μιλάμε «για τό γυμνισμό στην ‘Αργολίδα». ‘Αν έχετε όρεξη για φιλολογική ολοκλήρωση του θέματος ΓΥΜΝΙΣΜΟΣ, μπορείτε να απευθυνθείτε στους γνωστούς κουλτουριάρικους κύκλους, που μάς.. μαρτυρήσανε και μάς, με τί σειρά τους, σέ...σας!

3. ‘Εσείς, οι συνήθως τόσο καλά πληροφορημένοι, ΔΕΝ μάθατε από κανένα ότι ο γυμνισμός, στην ‘Αργολίδα τουλάχιστον, είναι ΠΡΟΦΑΣΗ για να πετύχει

ένα τουριστικό συγκρότημα την απαλλοτρίωση και των τελευταίων 43 στρεμμάτων ακρογιαλιάς των Διδύμων;

4. Είσατε ΥΠΕΡ των αγορασμένων ακρογιαλιών;

5. Φέτος είσατε ΥΠΕΡ της παραχώρησης κλειστών χώρων στους ξένους; Πέρσι ήσατε ENANTION! («Σκάρλετ, Προλετ. όλου του κόσμου, ‘Απομακρυνθείτε!»). ‘Η θεαματική σας 180° στροφή, έγινε άραγε για λόγους ΘΕΑ-ΜΑΤΙ-κούς;

6. Δέν σας περνάει ή ύποψία ότι ο γυμνισμός, έτσι που πασάρεται, είναι ο πρώτος χαλκάς (χρυσός δέβαια) μιάς ακόμα αλυσίδας στο λαιμό του ‘Ελληνα έπαρχιώτη; ‘Ακολουθούν τά ΠΟΡΝΟ, ή – μεταδοτική φυσικά – βία, τά ναρκωτικά και λοιπά υποπρόϊοντα της παρακαμικής Δύσης, στην οποία σώνει και καλά, πρέπει να... ΑΝΗΚΟΜΕΝ. Γιατί, βέβαια, ασφαλώς οι ξένοι μας μέσα στις «προστατευμένες» περιοχές, θά επιδοθούν ανενόχλητοι στις έλπιδοφόρες αυτές συνηθειές τους. ‘Η πιστεύετε ότι αυτού του είδους ή εγκληματικότητα ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ! Συνέδθηκαν όλα αυτά ΟΠΟΥ δώσαμε λιγότερο ή περισσότερο «κλειστές» περιοχές στους ξένους, είτε άνηκαν σέ κάποιο στόλο είτε όχι; ‘Εκτός αν πρέπει να χαρούμε, γιατί έφτασε επί τέλους, ο.. πολιτισμός και στον τόπο μας.. ΑΥΤΕΣ ήταν (και είναι φυσικά) οι θέσεις μας.

7. Μιά Τ.Ο. ΔΕΝ έχει δικαίωμα να διαλέγει τά θέματα που θά ασχοληθεί. ‘Εχει ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ να πάρει θέση σέ ΟΛΑ. Καί τά προβλήματα σέ μιά έπαρχιακή περιοχή είναι ΠΟΛΛΑ, ΚΑΥΤΑ και πολλές φορές ΙΔΙΟΜΟΡΦΑ. Αυτό, τό τελευταίο ίδως, τό ξεχνάτε. ‘Αν τώρα σέ κάποια έκτιμησή μας έτυχε «να είσπράξουμε τίς εύλογίες του Μητροπολίτη» ειλικρινά, τί να σας απαντήσω; Τό πολύ πολύ... σκουνητήσε μας στην πλάτη!

8. ‘Αν είμαστε ύποπτοι για χαφιέδες, επειδή στείλαμε ένα έγγραφο στη Χωροφυλακή (και σέ κάμποσους άλλους ακόμα), τότε φαντάζομαι τί θά σούρνετε στον (κάποτε) ‘Υπουργό Δημ. Τάξης του ΠΑΣΟΚ που θά συσκέπτεται κάθε μέρα με τούς ‘Αρχηγούς της αστυνομίας, και μάλιστα... κελκυσμένων των θυρών!

9. Είχαμε τό νόμο με τό μέρος μας (πόσες φορές άραγε) και δέν θά τον χρησιμοποιούσαμε, μόνο και μόνο επειδή ή Δικαιοσύνη είναι... άστικη; Για όνομα του Θ... του Μάρξ!

10. ‘Ο συντάκτης σας έχει όλα τά κόμπλεξ του πρώην παρανόμου που δέν μπορεί να συνηθίσει ακόμα στην ιδέα της νομιμότητας. ‘Οσο καιρό προσπαθεί, άς μή γράφει τουλάχιστον.

11. Δέν αναρωτηθήκατε γιατί «καρφώνουμε» ΕΓΓΡΑΦΩΣ και ζητάμε μάλιστα και έγγραφη απάντηση του τί έκαναν σχετικά; Καί όλα αυτά σέ μιά περιοχή 13.000 κατοίκων που μυστικά δέν υπάρχουν; ‘Αν έστω και τώρα βρείτε τό ΓΙΑΤΙ, θά κερδίσετε ένα μικρό πράσινο ήλιο (πλαστικό!)

12. ‘Όταν ο ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ κ/φος της περιοχής, που αποτελεί την ακόμα ΠΙΟ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ψυχαγωγία των παιδιών, προβάλλει ΑΝΕΝΟΧΑΗΤΟΣ τούντες ακόμα και στα μικρά παιδιά, ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑ, για σας. Τότε θά σας παρακαλούσα να μάς γνωρίσετε ΠΟΙΑ, τέλος πάντων, είναι τά... ΕΠΙΤΡΕΠΤΑ προβλήματα «για ένα σοσιαλιστή!». ‘Η προεδρολογία, άς πούμε;

13. Την πρώτη μας ενέργεια για τό παραπάνω πρόβλημα την δρίσκετε «κωμικοτραγική». Πέστε μας λοιπόν, ΠΩΣ έπρεπε να αντιδράσουμε, και θά τό κάνουμε. Να μπορούμε και να τά σάσουμε, μήπως;

14. Τέλος, στο όλο θέμα, εκπλήσσομαι για την σύμπτωση των απόψεών σας με τίς... ΒΡΑΔΥΝΗ (!). Αλήθεια δρίσκετε κοινά σημεία μεταξύ σας; Είναι αυτό που κοροΐδετε πέρσι στο «ΑΝΤΙ» ο Γ. Καλαϊτζής; ‘Η φωτισμένη Δεξιά και ή φωτισμένη ‘Αριστερά κάπου-κάπου σμίγουνε, φαίνεται...

Κατά τά άλλα με έκτίμηση
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
ΦΥΣΙΚΟΣ
ΔΗΜ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΠΟΡΟΥ
(ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ)
ΑΠΛΟ ΜΕΛΟΣ Τ.Ο. ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ του ΠΑΣΟΚ

Υ.Γ.1. ‘Εχω την άφέλεια να θέλω να δημοσιεύσετε, όσα γράφω.

Υ.Γ.2. ‘Εχω κάπως τό δικαίωμα να τό θέλω, μετά από παρακολούθηση των 150 τευχών του ΑΝΤΙ.

Υ.Γ.3. Τούς... τίτλους μου δέν ενδιαφέρομαι να τούς δώ δημοσιευμένους. Γράψτε μόνο την τελευταία σειρά.

Πόρος, 27-4-80

● ‘Από τόν κ. ‘Ανδρέα ‘Αγραπίδη από την Ανδροβίδα πήραμε και δημοσιεύουμε τό γράμμα που ακολουθεί και συνεπικουρεί στις

Η ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΙΣΜΟ

1. Κάθε Έλληνας έχει υποχρέωση να υπερασπίζεται τα άγν' ήθη και έθιμα της Φυλής μας, απέναντι σε μόδες κατευσυνομένες απ' το εξωτερικό, και μάλιστα όταν είναι διεφθαρμένες και άναιδέστες, όπως π.χ. ο ΓΥΜΝΙΣΜΟΣ στην 'Αργολίδα και ο' όλη την Ελλάδα μας.

2. Είναι πολύ σωστή η ανανάκτηση όλου του κόσμου για το θέμα που μας δημιουργήσαν ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΜΑΣ ΡΩΤΗΣΟΥΝ και χωρίς να σκεφτούν την ήθική μας και των παιδιών μας, οι άρμόδιοι, επιτρέποντας την εγκατάσταση διεφθαρμένων ξένων στις 'Ιερές ακτές μας.

3. Η απαράδεκτη αυτή ενέργεια έφερε και θα φέρει όλο και μεγαλύτερη ήθική και οικονομική και κοινωνική αναστάτωση στην περιοχή μας. 'Ας το ξέρουν οι κυβερνώντες.

4. 'Ας μήν ξεχνάμε οι παντός είδους υπεύθυνοι, ότι το θέμα του ΓΥΜΝΙΣΜΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟ. Τά ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ, οι ΤΕΝΤΥΜΠΟΥΣΜΟΙ, οι ΒΙΑΣΜΟΙ μικρών και μεγάλων, Η ΕΝΟΠΛΗ ΒΙΑ, ΟΙ ΠΟΡΝΟ-ταινίες με ήρωες μικρούς και μεγάλους, σ'όν Κιν/φο και την Τ.Β. ΔΥΣΤΥΧΩΣ είναι πραγματικότητα και σ'όν Τόπο μας.

5. ΓΙΑ ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΦΤΑΙΕΙ: ΚΑΙ Ο ΕΟΤ που έδωσε τέτοιες άδειες, χωρίς να ρωτήσει τους κατόικους της περιοχής που θλάφτει. Και η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, πρό παντός,

πού για λίγο εύκολο συνάλλαγμα, δίνει «ΓΗΝ ΚΑΙ ΥΔΩΡ» ή μάλλον «ΓΗΝ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΝ» στους άφηνιασμένους ξένους, και δεν βλέπει ότι αφού ζήτησαν τις ακρογιαλίες μας, και τις πήρανε, τώρα ζητάνε ΚΑΙ ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΜΑΣ (και θα τα πάρουν αν πάμε έτσι) εν όνόματι του ραγιαδισμού, ότι... «ΑΝΗΚΟΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΣΙΝ», άρα Ο,ΤΙ μας ζητάνε οι... «πολιτισμένοι» Δυτικοί... πρέπει να τους το δι-νουμε!!!

6. ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥΣ; ΔΕΝ ΤΟΝ ΘΕΛΟΥΜΕ!

7. ΓΙΑ ΟΛΑ ΑΥΤΑ,

ΚΑΛΟΥΜΕ,

ΟΠΟΙΟΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΤΑΙ ΕΙΤΕ γιά τή Θρησκευτική, ΕΙΤΕ γιά τήν 'Ηθική, ΕΙΤΕ γιά τήν Κοινωνική ΕΙΤΕ γιά τήν Πολιτική ΠΡΟΚΟΠΗ των ανθρώπων αυτής της ΧΙΛΙΟΒΑΣΑΝΙ-ΣΜΕΝΗΣ Χώρας,

ΝΑ ΞΕΣΗΚΩΘΗ

ΜΕ ΚΑΘΕ ΝΟΜΙΜΟ ΜΕΣΟ, ενάντια στο ξεπούλημα της 'Αξιοπρέπειας, της 'Ηθικής, της Οικονομίας και, τελικά της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ των ευγενικών ανθρώπων της Περιοχής μας και της Χώρας ολόκληρης.

8. Νά καταλάβουμε ότι θανάσιμος έχθρος δεν είναι ΜΟΝΟ ο γυμνισμός, αλλά και τα ναρκωτικά, και ΟΛΑ τὰ ξενόφερτα προϊόντα της διαφθοράς και της ΣΑΠΙΛΙΑΣ της παρακμασμένης «Δύσης», πού, σώνει και καλά, θέλουμε να ανήκουμε!

Τ.Ο. Π.Α.Σ.Ο.Κ.
ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ

ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΗ Ο ΓΥΜΝΙΣΜΟΣ!

ΠΑΛΛΑΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΓΥΜΝΙΣΜΟΥ

ΣΤΑ ΔΙΑΥΜΑ ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΜΑΡΤΙΟΥ - ΩΡΑ 2.30 Μ.Μ.

ΚΑΛΟΥΜΕ γιά δεύτερη φορά το λαό της 'Ερμιονίδος, της 'Αργολίδος, των νήσων και των πόλεων του Σαρωνικού τήν προσεχή Κυριακή 23 Μαρτίου και ώρα 2.30' μ.μ. να προσέλθουν στο Ναό του Αγίου ΝΙΚΟΛΑΟΥ Διδύμων.

Δυστυχώς μέχρι τή στιγμή αυτή δεν υπαίχθηκε η εγκατάσταση του γυμνιστικού σταθμού στην περιοχή Σαλάντη - Διδύμων. Ο 'Οργανισμός Τουρισμού με νεώτερο έγγραφο του ανέβει πράσινο φως, γιά να περάσουν οι γυμνιστές. Αυτό μεγάλωσε τήν αγανάκτησή μας.

Στή συγκέντρωσή μας προσκεκλήθησαν οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες 'Αργολίδος κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, 'Ερμιονίδος κ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ και ο 'Ιερός κληρικός, γιά ν' αναπέμψουν δέση προ των θαυματουργών εικόνων του Αγίου Νικολάου και του Αγίου 'Ιωάννου του Καρτέρη. Θα μιλήσουν εκπρόσωποι απ' τὰ νήσια και τις πόλεις του Σαρωνικού και θα παρουσιάσουν το βούρκο της γυμνιστικής διαστροφής.

ΝΑ ΜΗ ΛΕΙΨΗ ΚΑΝΕΙΣ! Όλοι μαζί να διατρανώσουμε τήν απόφασή μας:

★ Δέν παραδίνουμε στους διεστραμμένους Εύρωπαίους τήν μοναδική παραλία μας, στην οποία λούζονται οι γονείς, οι γυναίκες, τα παιδιά μας τήν παραλία, πού είναι ποτισμένη με το αίμα των πατέρων μας, πού σφαγίστηκαν στα χρόνια της κατοχής από τους Ούνους. Δέν τήν παραδίνουμε σε κανένα, πολύ περισσότερο στους ξεβράκωτους απογόνους των δημίων των πατέρων μας. Γιατί δέν μās αφήνουν οι άρμόδιοι να λησμονήσουμε: ...

★ Δέν θέλουμε, ο λαός της 'Ερμιονίδος, τόν γυμνισμό. 'Αρνούμεθα να δεχθούμε τα δολάρια, τα μάρκα, τις λίρες της άτιμίας. 'Αρνούμεθα τους θησαυρούς πού μās υπόσχονται. Δέν πουλάμε γιά άργύρια τα έθιμά μας, τις ελληνικές παραδόσεις μας. Πρέπει να γίνουν τραγικά επεισόδια γιά να το καταλάβουν αυτό οι άρμόδιοι;

★ Δέν διασκεδάζεται η άγνωση μας. Μαύρες σημαίες θα ύψώσουμε στα Δίδυμα σε ένδειξη βαθυτάτης λύπης και έντονωτάτης διαμαρτυρίας. Τα παλληκάρια του χωριού θα φορέσουν μαύρα περιβραχιόνια. Γιατί θέλουν λίγοι άμωραλισται να στραγγαλίσουν τις έλευθερίες μας, το «πιστεύω» μας; Τι έδος δημοκρατία είναι τό να γίνεται το θέλημα όλων άμωραλιστών και όχι του λαού;

ΟΛΟΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΜΑΡΤΙΟΥ - ΩΡΑ 2.30 Μ.Μ.

ΝΑ ΜΗ ΛΕΙΨΗ ΚΑΝΕΙΣ, ΜΟΝΟ ΑΡΩΣΤΟΙ ΚΑΙ ΥΠΕΡΗΛΙΚΕΣ ΕΧΟΥΝ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΑΠΟΥΣΙΑΣΟΥΝ, ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΟΝΤΕΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΟΣ

θέσεις του ΠΑΣΟΚ Τροϊζηνίας:

'Αξιότιμε Κύριε Διευθυντά,
Στο τεύχος 150 της 25ης 'Απριλίου του «ΑΝΤΙ», και στην σελίδα 40 (στήλη: επίσημαί-νουμε) διάβασα τό επικριτικό σας σχόλιο κατά της Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροϊζηνίας με άφορμή έγγραφο της, γιά τήν προβολή άσεμνων ταινιών, με τρόπο μάλιστα προβολής έξοργιστικό. Δέν ανήκω στο ΠΑΣΟΚ, είμαι αντί-κομμουνιστής, αλλά τακτικές αναγνώστης σας, και με τό δικαίωμα αυτό έρχομαι να σας εκφράσω τήν θλιβερή μου κατά-πληξη γιά τό παραπάνω σχόλιο σας. Τό ΠΑΣΟΚ της Τροϊζηνίας είναι πολύ άξιόπαινο γιά τήν ενέργειά του, και είναι άδικο και άδανόητο να τό χαρακτηρίζετε «πληροφοριοδότη». Οι ύπηρε-τούντες στην 'Αστυνομία προέ-χονται από τόν Λαό και επιβάλ-λεται η συνεργασία μαζί τους γιά τήν άποτροπή της διαφθοράς. Μήν υποτιμάτε τήν τεράστια κοι-νωνική προσφορά των Σωμάτων 'Ασφαλείας επειδή η κομματική νοστορία σας έμποδίζει. Μήν ειρωνεύεσθε τά εκκλησιαστικά στελέχη επειδή άγωνίζονται γιά μία καθαρή κοινωνία, με τά φλο-γερά τους κηρύγματα. Μακάρι

ό,τι έκανε ο' αυτή τήν περίπτωση ή Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροϊζηνίας, να τό έκαναν και άλλες 'Οργανώσεις και Σωματεία. Δέν είμαι άγιος ή άναμάρτητος, πιστεύω όμως ότι οι τσόντες και τά λοιπά αίσχρο-γραφήματα, άποκηλώνουν τους ανθρώπους, εξαγριώνουν τις καρδιές τους, δολοφονούν τις ώραιές ιδέες και προάγουν τήν σαρκολατρεία. Και με τέτοιες «προόδους» ούτε ή έλευθερία, ούτε ή κοινωνική δικαιοσύνη, ούτε ή αγάπη, ούτε ή πατρίδα μας, δέν πρόκειται να προοδεύ-σουν.

'Ανδρέας 'Αγραπιδής

'Αφήνουμε τους αναγνώστες μας να κρίνουν τό ιδιότυπο ύφος και ήθος πού φαίνεται ότι επι-κρατούν στην Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροϊζηνίας. Κι ακόμα, τήν οργα-νωτική πρωτοτυπία πού συνιστά τό γεγονός ότι γιά τό ίδιο ζήτημα άπαντά και ή οργάνωση και ένα μεμονωμένο «άπλό μέλος».

Αυτό έμεις τό λέμε παλαιοκομ-ματικό παραγοντισμό.

'Η δική μας θέση είναι απλή:

1. 'Ο γυμνισμός δέν έχει καμιά σχέση αυτός καθ' εαυτός με όποιαδήποτε σεξουαλική δρα-στηριότητα. Είναι άπλώς μία

μορφή φυσιολατρίας. Κι αυτό τό ξέρουν πιά σήμερα όλοι, εκτός από τους φανατικούς θρησκομα-νείς και τους παρανοϊκούς διε-στραμμένους σεξουαλικά ύποκρι-τές. Και αυτά, χωρίς να μās έν-διαφέρει ή να προπαγανδί-ζουμε... τόν γυμνισμό.

2. 'Η πρωτόγονη αντίληψη γιά τήν «παρηκμασμένη» Δύση και τήν άγνή 'Ελλάδα είναι κοινή σε όλους τους φασίστες πού κατά καιρούς καταδυναστεύσαν τόν 'Ελληνικό λαό (Μεταξάς, Παττα-κός, 'Ιωαννίδης κλπ.). Πρόκειται γιά μία χυδαία και άπλοϊκή αντί-ληψη της άνάγκης να διατηρήσει ο λαός μας όσες πολιτιστικές του ιδιομορφίες αξίζουν πραγματικά τόν κόπο να διατηρηθούν.

3. 'Αλλο είναι όλοτελο τό θέμα του ξεπουλήματος των ελληνικών άκτων στο ξένο κεφάλαιο. Γιατί όμως δέν ξύπνησε ή Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροϊζηνίας με άλλα τουρι-στικά συγκροτήματα πού έχουν άπαλλοτριώσει μεγάλες εκτάσεις γής από καιρό; Γιατί δέν ξεκινάει μία σταυροφορία εναντίον του παπαδαριού πού είναι στην περι-οχή τους ο μεγαλύτερος φεου-δάρχης έπενδυτής και εκμεταλ-λευτής; 'Αφού μάλιστα ο Μητρο-πολίτης 'Υδρας «ουδέποτε

ύπηρεε μέλος» τους; Πάλι καλά! Και έν πάση περιπτώσει θα μπο-ρούσε να μιλήσει εύθως γιά «τουριστικές κομπίνες» στη συ-γκριμένη περίπτωση χωρίς να μεπερδεύει άλλα θέματα.

4. 'Επιμένουμε ακόμα πώς δέν είναι δουλειά ενός κόμματος των «μή προνομιούχων 'Ελλήνων» να διευκολύνει τήν αστυνομία με καταγγελίες. Κι όταν ακόμα ο 'Υπουργός Δημοσίας Τάξης θα είναι δουλητής του ΠΑΣΟΚ νο-μίζουμε ότι οι Τ.Ο. του σοσιαλι-στικού κινήματος θα πρέπει να έχουν άλλες άσχολίες από τήν κατάδοση. Οι φίλοι μας της Τροϊζηνίας άποκαλύπτουν τις προθέσεις τους περί του αντίθε-του. Μās προσκαλούν τρόμο κι άς μās συγχωρήσει ο φίλος μας κ. 'Ανδρέου «τά κόμπλεξ του πρώην παρανόμου». Τά άποκτήσαμε, χωρίς να τό θέλουμε σε παλιότε-ρες εποχές.

5. Τέλος, άν πρέπει να ομίγει κάποιον κάποιον κανείς με μία με-ρίδα της Δεξιάς, έμεις προτι-μούμε τή «φωτισμένη Δεξιά». Οι φίλοι του ΠΑΣΟΚ Τροϊζηνίας προτιμούν να βρίσκονται στην ίδια παρέα με τόν αντίκομμουνι-στή αναγνώστη μας κ. 'Αγραπιδή. Με γιά τους, με χαρά τους!

Τό ΑΝΤΙ στό τεύχος 147 δημοσίευσε τό κείμενο τών διαφωνούντων καί τών διαγραφέντων από τό ΚΚΕ καί τήν ΚΝΕ. Ἀλλά καί στό ἐπόμενο τεύχος (ἀρ. 148) καί μέχρι τό σημερινό, δημοσιεύθηκαν πλήθος από απόψεις καί ἐπιστολές πού συμπαράστέκονται ἡ ἀντικρούουν τίς βασικές θέσεις τοῦ κειμένου τών διαφωνούντων. Στό πλαίσιο αὐτοῦ τοῦ διαλόγου δημοσιεύουμε ἐδῶ τό ἄρθρο τών ΜΠΑΜΠΗ ΔΡΙΖΟΥ καί ΜΙΧΑΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ – ἀπό τοὺς ἀρχικά ὑπογράψαντες τό κείμενο.

Δημοσιεύουμε ἐπίσης ἕνα ἀκόμα κατάλογο πρῶν μελῶν τοῦ ΚΚΕ καί τῆς ΚΝΕ πού μέ γράμματά τους πρὸς τό ΑΝΤΙ δηλώνουν ὅτι προσηγογράφουν τό κείμενο τών διαφωνούντων. Ἄλλοι κατάλογοι

ὀνομάτων δημοσιεύθηκαν στά τεύχη 147 (388 ὀνόματα) καί 148 (68 ὀνόματα).

Τ. Ζουμπούλη
Πέτρος Χαραλαμπίκος
Λένα Παναγιώτου
Α.Κ. φοιτήτης (Θεσ/κη)
Τζένη Φωτιάδου
Βούλα Φασούλη
Νίκος Δαμτούκης (Καισαριανή)
Λουκάς Μαργιωλάκης
Ἀργυρώ Πικάκη
Φώτης Βασιλείου

Βαγγέλης Καλπίας
Γιώργος Εὐστ. Βλάχος (ΚΟΒ Ἄνω Λιοσίων)
Νία Γεωργοπούλου
Νικολέττα Μ. (Κορυδαλλός)
Νίκος Στυλιανόπουλος (Στερεά)
Λάκης Σ. (Θεσ/κη)
Γιάννης Βασιλόπουλος
Σ.Μ. Ἐργάτρια-μαθήτρια

Πολιτική διαφωνία καί αἵρεση

τῶν Μπάμπη Δρίζου – Μιχάλη Κωνσταντόπουλου

«Πρόσεξα, εἶπε ὁ κ. Κ., ὅτι κάνουμε πολλοὺς νά τρομάζουν μέ τήν θεωρία-μας ἐπειδὴ θρίσκουμε στό κάθε ἐρώτημα καί μίαν ἀπάντηση. Δέν θά μπορούσαμε, γιὰ τό καλό τῆς προπαγάνδας, νά κάνουμε ἕναν κατάλογο τῶν ἐρωτημάτων πού μᾶς φαίνονται τελείως ἀναπάντητα;»

(Ἱστορίες τοῦ κ. Κόνερ, Μπ. Μπρέχτ)

Ἡ δημοσιοποίηση, πρὶν λίγο καιρό, ἀπόψεων καί ἐμπειριῶν ἀνθρώπων, πού μέ τόν ἕνα ἢ τόν ἄλλο τρόπο θρέθηκαν ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη, τάρaxε τήν ἡσυχία τῶν κλειδοκρατῶν.

Τό φαινόμενο, πού ἀποτελέσει προηγούμενο, ἔδρασε καταλυτικά γιὰ δυὸ λόγους. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού γίνεται δημόσια γνωστὴ ἀποψη διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν κυρίαρχη τὸ κόμμα καί προερχόμενη ἀπὸ τὴν βάση. Καί εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού νέοι ἄνθρωποι ἀρνιούνται τὸν πολιτικὸ παροπλισμὸ πού τοὺς ἐπιβάλλει ἡ κομματικὴ «ἰδεολογία». Ἡ διατήρηση τῆς πολιτικῆς δράσεως ἔξω ἀπὸ τὸ κόμμα γιὰ καιρὸ ἀποτελοῦσε ταμποῦ στὴν συνείδηση τῶν ἀριστερῶν. Ἡ ἀποπομπὴ ἀπὸ τὸ κόμμα σήμαινε «νοικοκύρεμα». Σήμαινε συμβιβασμὸ καί ἐνσωμάτωση στὸν ἀστικὸ τρόπο ζωῆς. Ἡ ἄρνηση μιᾶς τέτοιας ἀναγκαστικῆς πολιτικῆς πτώχευσης εἶναι ἴσως τώρα ἡ κύρια συνεισφορά τῶν «400» στὸ ἀριστερὸ κίνημα. Συνεισφορά πού γίνεται τόσο πῶς ἐπικαιρὴ ὅσο μιά σειρά κοινωνικῶν καί πολιτικῶν δυνάμεων συγκλίνουν σήμερα στὴν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ, κάτι πού ἐκφράζεται πιά καί στίς θεωρητικὲς ἀναζητήσεις τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ παραδοχὴ ὅμως μιᾶς τέτοιας ἀντίληψης θά σήμαινε γιὰ τὸ κόμμα ἀπώλεια τοῦ κύριου, γι' αὐτὸ τὸ ἴδιο, χαρακτηριστικοῦ-του, πού δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ μοναδικὸ κόμμα τῆς ἐργατικῆς

τάξης καί τῆς σοσιαλιστικῆς ἀλλαγῆς.

Ἐχοντας αὐτὸ σὰν δεδομένο, θά ἔπρεπε νά ἔαν κανεὶς ἀφελὴς γιὰ νά περιμένει μίαν ἀπάντηση, πού ἀπηχώντας τίς ἡγετικές θέσεις, θά χαρακτηριζόταν ὡστόσο ἀπὸ δημοσιογραφικὴ δεοντολογία καί πολιτικὸ ἥθος. Κι αὐτὸ γιὰτὴν ἰδεολογικὴ ἀντιπαραθέση, πού ἀπὸ μόνη τῆς σημαίνει ἀποδοχὴ τῆς ἄλλης ἀποψῆς σὰν συζητήσιμης κατ' ἀρχήν, θά εἰσήγε καινὰ δαιμόνια στὴν ἐσωκομματικὴ πρακτικὴ. Εἶναι ἀντίθετα πολὺ πῶς εὐκόλο καί ἀποτελεῖ παράδοση τῆς ἀριστερᾶς στὸν τόπο μας νά ἀνάγονται οἱ ἰδεολογικὲς ἀντιπαραθέσεις σὲ ταξικὲς ἀντιθέσεις καί νά ἀκολουθοῦν, κατὰ τὰ σταλινικὰ πρότυπα, ἀφορισμοὶ τῶν αἰρετικῶν.

Ἔτσι, ἄνθρωποι πού δοκίμασαν τὴν ἀξιοπρέπειά-τους στά χρόνια τῆς δικτατορίας ἀκριβῶς γιὰτὴν ἀνῆκαν στὸ κόμμα, ἀποκαλοῦνται στὴν ἡπιότερη γλώσσα «ἀσταθὴ καί ἀριδιότικα στοιχεῖα» ἢ στὴν χειρότερη περίπτωση θεωροῦνται πράκτορες καί προδοκάτορες. Πόσο ἀπομακρυσμένη εἶναι ἡ ἀντιμετώπιση αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἐπαναστατικὸ ἥθος τοῦ Λένιν πού τόσο συχνὰ ἐπικαλεῖται τὸ κόμμα! Ἀλλὰ καί πόσο ἐλάχιστα πειστικὴ γιὰ ὅσους, μέσα στοὺς κόλπους-του, δέν παρέδωσαν ἀκόμη τὴν πνευματικὴ-τους αὐτοδυναμία.

Ἡ δυστυχία τῆς ἑλληνικῆς ἀριστερᾶς εἶναι ἡ ἰδεολογικὴ-τῆς ἀλλοτροποίηση. Εἶναι τὸ «κόκκινο καί τὸ μαῦρο». Εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς πολυπλοκότητος τῶν φαινομένων, ὅταν τὸ ψαλίδι τῆς κομματικῆς λογοκρισίας διατείνεται ὅτι «τὸ τριαντάφυλλο ἔχει τὸ ἴδιο χρῶμα μέ τίς διόλες», ὅτι «τὸ πνεῦμα θά ἔπρεπε νά ὑπάρχει κάτω ἀπὸ μίαν μόνον μορφή», ὅτι «ὁ πνευματικὸς ἥλιος θά ἔπρεπε νά δημιουργεῖ ἕνα μόνον χρῶμα, μόνον τὸ ἐπίσημο

Οἰκειοποίηση καί Λημοσύνη

Στὸ «Θοῦριο» (τχ. 119) ὁ Χ.Α. σὲ ἄρθρο του μέ τίτλο «Ἀντικειοποίηση», ἀσκεῖ κριτικὴ στὸ ἄρθρο τοῦ Χρ. Κυριαζῆ «Ἡ ἰδεολογία τοῦ πολιτικοῦ κειμένου τῶν διαφωνούντων» (τχ. 147), πού γράφτηκε στὰ πλαίσια τῆς παρουσίας τοῦ κειμένου τῶν «400» ἀποχωρησάντων στελεχῶν καί μελῶν τῆς ΚΝΕ καί τοῦ ΚΚΕ.

Ποιά εἶναι τὰ σημεία στὰ ὅποια ἐντοπίζει τὴν κριτικὴ τοῦ ὁ Χ.Α.; Ἡ μᾶλλον (μιά καί πρόκειται καί γιὰ κριτικὴ προθέσεως μας) ποιά εἶναι ἡ ἀνάδειξη τῆς «κρυμμένης» σκοποθέτησής μας;

1. Ὅτι «θλέπαμε» πῶς

ἔχουμε... «ξεμπερδέψει μέ τὸ κόμμα τοῦ Φλωράκη»... «κι ἐπομένως» (ἀφοῦ, δηλαδὴ, κατὰ τὸν Θοῦριο, αὐτὸ «θλέπουμε») «δέν πρέπει νά περιοριζόμαστε στίς ἐπιπτώσεις πού ἔχει τὸ κείμενο» (σ.σ. τῶν «400») σ' αὐτὸ τὸ κόμμα. Κι ἐμεῖς λέμε:

● Τί θά πῇ «ξεμπερδέψει»;
● Τί θά πῇ «θλέπουμε», ἡ μάλλον ἀπὸ πού θγαίνει τὸ τί θλέπουμε;

● Γιατί δημοσιεύσαμε τὸ ΚΕΙΜΕΝΟ τῶν «400»; (δεδομένο ὅτι ἔτσι παράγουμε ἐπιπτώσεις στὸ κόμμα).

2. Λέει ὁ Χ.Α. ὅτι καθ' ἡμᾶς ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ.δ. δέν διαφέρει καί πολὺ ἀπ' τὴν «κακὴ

ἡγεσία» (τὰ εἰσαγωγικά εἶναι τοῦ Χ.Α., ὡς μὴ ἔπρεπε, καθότι, κατ' αὐτοὺς, φταίει ἡ «κακὴ ἡγεσία» τοῦ «μηχανισμοῦ». Σ' αὐτὸ ἐπιμένουμε), τοῦ «δ. ΚΚΕ». Κι ἡ παρενθετικὴ διευκρίνιση «(Αὐτὸ δέν λέγεται καθαρὰ, ἀλλὰ ἐξυπονοεῖται)».

Πάλι, λοιπόν, ἀνάγνωση προθέσεων.

Γιατί, ὅπωςδὴποτε, τὸ νά λέμε ὅτι καί τὸ ΚΚΕ.δ. εἶχε ἀντιμετωπίσει τὴν Β' Πανελλαδικὴ σὰν κίνδυνο γιὰ τὴν αὐθεντία τῶν ἐπιλογῶν τοῦ ἡγετικοῦ του πυρήνα, καί ὅτι «ξεμπερδέψει» μαζὶ τῆς μέ τὸ χαρακτηρισμὸ τους σὰν «ἀριστεριστές», αὐτὸ δέν σημαίνει ὅτι «προσφέρουμε τὴν καλύτερη ὑπηρεσία στὸ δογματικὸ ΚΚΕ πού μπορεῖ... ἀνενόχλητα νά μιλήσει γιὰ προβοκατόρικα στοιχεῖα». (Ἐπειδὴ ἐξομοιω-

νουμε τὴν ἀντιμετώπιση πού εἶχε τὸ «έσ.» ἀπέναντι στὴν Πανελλαδικὴ μέ τὴν ἀντίστοιχη τοῦ ΚΚΕ ἀπέναντι στοὺς «400»...). Τὰ κείμενα ὑπάρχουν (καί τοῦ διαλόγου φυσικά μεταξύ ἐσ.-Β' Πανελλαδικῆς. Διαλόγου πού ἦταν ἀναπόφευκτος μιά καί ξέρουμε ὅτι στὴ Β' Πανελλαδικὴ μετεῖχαν ἀνώτερα στελέχη τῆς νεολαίας τοῦ Ρ.Φ.) Καί τὰ γεγονότα (πολλὰ ἀπ' αὐτὰ θυμίζουμε κάποιες παλιές καλὲς συνθήκες Ζαχαριαδισμοῦ...).

Ἄλλὰ

3. Ἄν «προσφέρουμε ὑπηρεσία» στὸ «δ. ΚΚΕ» (ἢ ΚΚΕ.δ. ἢ ΚΚΕ-Φλωράκη, κλπ.), τότε πρέπει νά ἴμαστε παράλογοι γιὰ νὰ «πρινίζουμε» (πολλὰ ἀπ' κλαδί τοῦ δέντρου πού καθόμαστε –μέ τὸ νά δημοσιεύουμε τέτοιου εἶδους κείμενα. Μήπως

χρώμα, χωρίς να υπολογίζονται τόσα άτομα, τόσα αντικείμενα στά όποια ό άνθρωπος άντανανκλάται» (Κ. Μάρξ «γιά τήν λογοκρισία»).

Η πραγματικότητα όμως ξέρει να ξεφεύγει από τά χέρια εκείνων πού πασχίζουν να τήν φέρουν στά δικά-τους μέτρα. Καί τόσο μεγαλύτερη είναι ή εκπληξη-τους όταν, μέσα από τήν φαινομενική ήρεμία, έρθει ή στιγμή να έμφανιστούν μέ ένταση οί συγκαλυμμένες αντίθέσεις. Η πολιτική διαφωνία, όπως κι αν εκφράζεται, δέν είναι λοιπόν αποτέλεσμα «διεθνών αντικομμουνιστικών ίνστιτούτων» ή «σκοτεινών κυκλωμάτων» (τουλάχιστον υποχρεωτικά). Η πολιτική διαφωνία είναι αποτέλεσμα διεργασιών σ' ένα ζωντανό χώρο. Καί τέτοιος, παρά τήν κρίση-του, είναι ή άριστερά. Γιατί «ζωντανός» σημαίνει ικανός να έρευνά, να κινείται. Σημαίνει να άντιλαμβάνεται ότι τήν εποχή-του τήν προλαβαίνει μόνο όταν τήν παρακολουθεί καί τήν έρμηνεύει. Καί ή πολιτική διαφωνία πρέπει να εκφράζεται. Πολύ περισσότερο εκφράζεται! Καί πάντα όταν ώριμάζουν οί συνθήκες. Τότε, άνώνυμοι σχολιαστές πρωινής εργατικής έφημερίδος επιφορτίζονται μέ τό άχαρο έργο να πείσουν γιά τό αντίθετο. Καί ή ποικιλία των απόψεών-τους κυμαίνεται από τήν μεταφυσική ως τόν... Λακάν!

Τό ΚΚΕ φέρνει πίσω-του μία πλούσια άγωνιστική παράδοση γιά τήν δημοκρατία καί τόν σοσιαλισμό. Καί ή σημερινή δράση-του στοχεύει βασικά στην ίδια γενική κατεύθυνση. Κι αυτό παρά τήν, κατά τήν άποψη-μας, προσκόλησή-του σέ ιστορικά ξεπερασμένες πολιτικές επιλογές, τόσο στην έπεξεργασία της στρατηγικής καί της τακτικής-του όσο καί στην άντιμετώπιση των αντίθέσεων στην άριστερά. Αποτελεί άκόμη τήν σημαντικότερη οργανωμένη δύναμη του εργατικού κινήματος σήμερα.

Είναι δυστύχημα πού αυτή ή δύναμη δέν συμβάλλει μέ τήν επιβαλλόμενη ευθύνη καί ισότιμα στόν διάλογο γιά τήν ένότητα της άριστεράς. Γιατί ό διάλογος αυτός, ή γύρω από ένα τραπέζι νηφάλια συμπάράθεση των διαφορετικών απόψεων καί ή έν συνέχεια δοκιμασία-τους καί ή λύση των αντίθέσεων μέσα στο μαζικό κίνημα, έχει καταστεί σήμερα, καί λόγω της άστικής επίθεσης καί λόγω της πολιτικής άναποτελεσματικότητας της άριστεράς, ή ύπ' αριθμόν ένα άπαίτηση του εργατικού κινήματος.

Η πραγματοποίηση αυτής της ανάγκης είναι έργο της πρωτοπορίας μέσα στην άριστερά. Καί σ' αυτή τήν κατεύθυνση καλούνται να συμβάλλουν όλες οί δυνάμεις πού μέ τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο διαπιστώνουν τήν κρίση στην άριστερά, χωρίς τόν αποκλεισμό καμιάς από τίς φωνές πού συνθέτουν τήν σημερινή πολυφωνία-της «ώσπου να γίνει φώς τό σκοτάδι καί χορός ή γαλήνη».

□

τό κάνουμε γιά έμπορικούς λόγους, όπως αφήνει να ύπονοηθεί ό Χ.Α. μέσα στην «ευσχρημη» χυδαιότητά του;

Κι αυτό δέν εϋσταθεί, γιατί θά σήμαινε ότι θά χάναμε ένα σημαντικό μέρος του άναγνωστικού μας κοινού (17%, σύμφωνα μέ έρευνα του 1979, βλ. τχ. 150).

Τότε τί γίνεται;

4. Ίσως τά πάντα οφείλονται στη «λογική των ίσων άποστάσεων» πού τηρεί τό περιοδικό. Αυτή πού άποτελεί καί τό κεντρικό σημείο κριτικής του κειμένου. Κι όμως: δέν έχουμε καμιά εξήγηση γιά τό τί σημαίνει, κατά τόν Χ.Α., αυτή ή «λογική», πώς μεταφράζεται δηλαδή πολιτικά, ποιές είναι οί προϋποθέσεις της καί ποιά τά, κατ' αυτόν καί καθ' ήμάς, όριά της. Ίσως από δώ μπορέ-

σει να ξεκινήσει ένας διάλογος γιά τό αν ύπάρχει χώρος γιά τήν ύπαρξη μιάς άνεξάρτητης πολιτικής φιλολογίας στο χώρο της άριστεράς. Έτσι, ονομάζουμε έμεις αυτή τή «λογική των ίσων άποστάσεων».

5. Τά περί «μή έπωνομαζόμενου» «χώρου», «άρεστου» «σ' έμάς», στόν όποίο «άποφασίσαμε» «να δωρήσουμε» (ποιός είναι τό ύποκείμενο του ρήματος; τό περιοδικό;) τούς «400», αυτό τό άφήνουμε στην άκρη: στη συγκεκριμένη περίπτωση άφορά μιά «διαδικασία χωρίς ύποκείμενο» (μιά καί κάτι τέτοιο τό κάνει κάποια ομάδα μέ βοήθηση καί πρόγραμμα: π.χ. Κόμμα, Σύλλογος, κλπ.). Έμεις σάν ύποκείμενο, παράγουμε ένα περιοδικό. Έδώ αρχίζει, έδώ τελειώνει ή διαδικασία «μας».

εκδόσεις Γλάρος

Τζόναχ Κάλμπ
Νταϊνχβιτ Βισκότ

Όταν είσαι

ΑΓΟΡΙ

Όταν είσαι

ΚΟΡΙΤΣΙ

*

Γιά να καταλάβεις τόν εαυτό σου
να χαρείς τήν ήλικία σου καί
να ώριμάσεις μέσα από τίς
δικές σου έμπειρίες.

Εκδόσεις Γλάρος

Ένα βιβλίο πού γράφτηκε γιά να διαβαστεί από παιδιά νεαρής ήλικίας: γιά να καταλάβουν τά συναισθήματά τους καί τά προβλήματα της άνάπτυξης καί της ώριμανσης καθώς έτοιμάζονται να περάσουν στην έφηβεία καί τήν ένηλικίωση.

- * Τι ακριβώς είναι τά συναισθήματα;
- * Πόσο εύκολα αλλάζουν;
- * Καί οί στιγμές του θυμού;
- * Οί στιγμές της μοναξιάς;
- * Έντάξει αν αγαπάς τούς γονείς σου
αν, όμως, δέν τούς άνέχεσαι;
- * Οί μεγάλοι δέν καταλαβαίνουν.
- * Να πās ένάντια σ' όλες τίς άπαγορεύσεις;

Έρωτήματα, άπορίες, δισταγμοί καί έξεγέρσεις της νεαρής ήλικίας. Μιά ήλικία μέ τήν όμορφιά της αλλά καί τίς δυσκολίες της. Μιά ήλικία πού μπορεί κάθε παιδί να τήν κατανοήσει, να τή χαρεί καί να προετοιμαστεί να γίνει ό ένήλικος πού φιλοδοξεi να γίνει.

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:
Θεμιστοκλέους 31 • Αθήνα 142 • Τηλ. 3618457

ΙΠΠΑΛΕΚΤΡΥΩΝ
Δογάνη 99 τηλ. 4617948

- ΤΑΚΗ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ
"Έρκος 'Οδόντων
- ΤΑΚΗ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ
"Η "Αλωσις
της Κωνσταντινουπόλεως
καί
άλλα Ρεμπέτικα
- ΓΙΑΝΝΗ ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ
MODUS VIVENDI
ή
γυμνό μοντέλο πού ποζάρει
καί άντισιτέκεται

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΟΔΥΣΣΕΑΣ
Σόλωνος 116, τηλ. 36.19.724

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ
αφραξε
διαβαξε
διαδιδε
την ΑΥΓΗ
τη δίκη 68
ΦΩΝΗ

ΣΕΙΡΑ ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

- 1) 'Αλῆτες του Παρισιου και του Λονδίνου
- 2) Κρατήστε Σφιχτά τό Μικροαστισμό σας
- 3) 'Η Φάρμα των Ζώων
- 4) Στη Σκιά του 1984
- 5) Στίς Φάμπρικες του Γουήγκαν Πάιαρ
- 6) Φόρος Τιμής στην Καταλωνία

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, 'Αθήνα, τηλ. 3639980

ΤΑ ΠΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Οί παρίες τῆς ἐπιστήμης

της Ειρήνης Ψαρέλλη

Μέ ἔνταση ἤρθε καί πάλι στήν ἐπικαιρότητα τό θέμα τῆς ἰσοτιμίας τῶν πτυχίων. Χρειάστηκε ἡ παρουσία τῆς ἀστυνομίας στίς ἐξετάσεις τῶν πτυχιούχων ξένων σχολῶν (24 Μαρτίου) γιά νά συγκρατηθεῖ ἡ συσσωρευμένη ἀγανάκτηση τῶν θυμάτων τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Χρόνια τώρα, τό θέμα τῆς πρόσβασης σέ ἐπαγγελματικούς χώρους ἀνθρώπων πού ὑποχρεώνονται ἀπό τήν κατάσταση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος νά καταφύγουν στό ἐξωτερικό γιά νά σπουδάσουν, δέν ἀντιμετωπίζεται ὑπεύθυνα.

Ἀπό τό 1975 διαρκῶς αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν ἐπιστημόνων πού ἔκαναν σπουδές στό ἐξωτερικό μέ ἀναγνωρισμένα ἀπό τό ἐλληνικό κράτος δεδομένα (συνάλλαγμα, ὑποτροφίες, κλπ) καί πού ἐπιστρέφοντας, δέν ἀναγνωρίζονται σάν ἐπιστημονικό προσωπικό, οὔτε διαγράφεται ἀπό μέρους τῶν φορέων καμιά προοπτική ἐπαγγελματικῆς ἀποκατάστασής τους.

Τό πρόβλημα ἐμφανίζεται ὀξύτερο στούς ἀρχιτέκτονες, τοὺς πολιτικούς μηχανικούς καί τοὺς φαρμακοποιούς. Στήν ἐρευνά μας αὐτή θά δώσουμε τό μεγαλύτερο θάρος στά θέματα τῶν ἀρχιτεκτόνων πού εἶναι καί ὀξύτερα. Οἱ φοιτητές τῆς φυσικομαθηματικῆς, π.χ., σ' ὅλα τά πανεπιστήμια, ἔχουν ἕνα κοινό γενικό πλαίσιο ὕλης, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἔχουν ἄλλη ὕλη στό Πολυτεχνεῖο τῆς Ἀθήνας, ἄλλη στής Ρώμης, στοῦ Παρισιῦ, στοῦ Λονδίνου, κλπ.

Ἀπό τότε πού ἱδρύθηκε τό ΕΜΠ καί μέχρι σήμερα, ἔχει ἀναγνωρίσει μιά σειρά ἀπό ξένες σχολές, χωρίς παράλληλα νά διεκδικήσει ἀμοιβαιότητα στήν ἀναγνώριση, ἐνῶ ἂν ζητοῦσε, θά τό πετύχαινε. Ἔτσι, ἐνῶ μέ τίς ἀναγνωρίσεις πανεπιστημίων πού ἔχει κάνει τό ΕΜΠ (ΦΕΚ 54/1-8-78) πρέπει νά γίνεται αὐτόματη ἀναγνώριση τῶν πτυχίων, τό ἴδρυμα παραπέμπει τό θέμα στό Δι. Κ. Α. Τ. Σ. Α. (Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Ἀναγνώρισης Τίτλων Σπουδῶν Ἐξωτερικοῦ), δημιουργώντας ἀδιέξοδο. Παράλληλα, ὁ Μεταξικός νόμος 1029/1938 διαφορίζει τίς ἐξετάσεις γιά τήν ἐπαγγελματική ἀδεια ὑπέρ τῶν ἀποφοίτων ἐσωτερικοῦ καί σέ θάρος τῶν ἀποφοίτων ἐξωτερικοῦ, γιατί οἱ ἀπόφοιτοι ἐσωτερικοῦ ἀντιμετωπίζουν τήν ὕλη πού διδάχτηκαν, ἐνῶ οἱ σπουδαστές ἐξωτερικοῦ μοιραῖα ἐξετάζονται ἐξω ἀπό τό κλίμα καί τίς ἐπιδόσεις τῶν σχολῶν πού παρακολούθησαν.

Μέ πρωτοβουλία μερικῶν δημοκρατικῶν καθηγητῶν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Σχολῆς, ἐπιβλήθηκε οὐσιαστικά ἡ ἰσοτιμία (μέ προ-

φορική συζήτηση ἐξεταστοῦ-ἐξεταζόμενου) μέχρι τό 1974. Τό 1975 ὅμως ἀρχίζει τό λόκ ἄουτ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Σχολῆς κατὰ τῶν ἀποφοίτων ἐξωτερικοῦ πού στήν ἐξεταστική περίοδο τοῦ 1976 εἶναι ἤδη 550 περίπου. Ἀπ' αὐτούς ἡ σχολή κόβει ἕνα 40%, ἐνῶ περνά ὅλους τοὺς δικούς της. Στά τρία χρόνια 1977, 1978, 1979 ἐκχωρεῖ 4 ἢ 5 ἐξεταστικές περιόδους, ἀντί γιά 9, κι ὁ μέσος ὅρος ἐπιτυχόντων κυμαίνεται ἀπό 8% μέχρι 17%, ἐνῶ τοὺς τελευταίους μήνες οἱ πτυχιούχοι ἐξωτερικοῦ (περίπου 1200) ἀντιμετωπίζονται μέ πλήρη ἄρνηση. Ὑπάρχουν, ἔτσι, ἀπόφοιτοι τοῦ 1975 οἱ ὁποῖοι δέν ἔχουν ἀκόμη πάρει τήν ἰσοτιμία.

Ὁ Ὑφυπουργός Παιδείας κ. Καρατζᾶς στήν προσπάθειά του νά κρατήσῃ τό πρόβλημα κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ ὑπουργείου, κατοχύρωσε τίς ἐπιθυμίες τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Σχολῆς. Ἔτσι, μέ τόν Ν. 983/1979, ἀποκλείοντας ὅλους τοὺς φορεῖς (Υ.Δ.Ε., Τ. Ε. Ε. κλπ.), ἀναθέτει τή γενική εὐθύνη γιά τήν ἐξέταση τῶν πτυχιούχων καί τήν κύρωση τῶν ἀποτελεσμάτων, σέ 5μελῆ ἐξεταστική ἐπιτροπή ἀποτελούμενη ἀπό καθηγητές τῶν ΑΕΙ πού δέν εἶναι ἀπαραίτητα ἀρχιτέκτονες, ἐνῶ τήν ἐπιτήρηση κατὰ τή διάρκεια τῆς ἐξέτασης κάνουν καθηγητές μέσης ἐκπαίδευσης. Οἱ ἐξετάσεις διεξάγονται σέ 5 ἐνότητες ὕλης ἀπό τίς ὁποῖες ἐπιλέγονται 3 ἀπό τόν ὑποψήφιο. Ἀπ' αὐτές 2 τουλάχιστον ἐπιλέγονται ἀπό τίς 3 πρώτες ἐνότητες. Εἰδικά ὅμως οἱ Ναυπηγοί καί οἱ Ναυτικοί-Μηχανολόγοι ἐξετάζονται χωρίς ἐπιλογή σέ 3 ὑποχρεωτικές ἐνότητες ὕλης.

Οι εξετάσεις γίνονται τὸ Μάρτη καὶ τὸ Νοέμβρη μὲ πρόγραμμα πού καταρτίζεται ἀπὸ τὴ Διαπανεπιστημιακὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἀνακοινώνεται 15 μέρες πρὶν. Τὰ δὲ διακιολογητικά πού χρειάζονται εἶναι:

Α) Γιά τὴν ἀναγνώριση τίτλου σπουδῶν:

1) Αἴτηση.

2) Παράβολο.

3) Τίτλος Σπουδῶν ἢ ἀντίγραφο τίτλου σπουδῶν πού πρόκειται νά κριθεῖ.

4) Ἀναλυτικὸ πιστοποιητικὸ βαθμολογίας ὅλων τῶν μαθημάτων, ὅλων τῶν ἐτῶν φοίτησης.

5) Ἀντίγραφο πτυχίου ἡμεδαποῦ Πανεπιστημίου, ὅταν πρόκειται γιά τὴν κρίση τίτλων μεταπτυχιακῶν βαθμίδων φοίτησης.

6) Ὁδηγὸς σπουδῶν τῆς σχολῆς ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται ὁ ὑπὸ κρίσην τίτλος.

7) Ἀποδεικτικὸ σπουδῶν ἐξαταξίου γυμνασίου ἢ λυκείου.

8) Κάθε ἄλλο πιστοποιητικὸ πού κατὰ τὴ γνώμη τοῦ ἐνδιαφερόμενου κρίνεται χρήσιμο γιά τὴ λήψη τῆς ἀπόφασης (σημ: συστατικές ἐπιστολές εὐποληπτῶν προσώπων).

9) Ὑπεύθυνη δήλωση τοῦ Ν. 105/69 ὅτι τὰ ὑποβληθέντα πιστοποιητικά σπουδῶν εἶναι γνήσια.

Τονίζεται ὅτι τὰ πιστοποιητικά τῶν περιπτώσεων 3, 4, 7 καὶ 8 θὰ πρέπει, πρὶν τὴν ὑποβολή τους, νά ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Προξενικὴ ἀρχὴ τῆς χώρας προελεύσεώς τους, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν ἀρμόδια ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδας.

Β) Γιά τὴν συμμετοχὴ στὶς ἐξετάσεις τῆς Ἀδίας:

1) Αἴτηση (καθορίζονται ἐκεῖ καὶ οἱ ἐνόητες ὕλης στὶς ὁποῖες ἐπιθυμεῖ νά ἐξετασθεῖ ὁ ὑποψήφιος).

2) Πρωτότυπο ἢ ἐπίσημο ἀντίγραφο διπλώματος μεταφρασμένο καὶ ἐπικυρωμένο.

3) Βεβαίωση ἰσοτιμίας ἀπὸ τὸ Δι. Κ.Α.Τ.Σ.Α. ἢ τὸ Ε.Μ.Π.

4) Διπλότυπο καταβολῆς ἐξετάστρων 2.000 δρχ. ἢ 667 δρχ. κατὰ ἐνότητα ὕλης.

5) Δύο φωτογραφίες.

Βρισκόμαστε λοιπὸν μπροστὰ στὸ ἐρώτημα: Οἱ ἐξετάσεις τῆς Ἀδίας ἔχουν ἀντικείμενο τὴν πρόσβαση τῶν πτυχιούχων στὸ ἐπάγγελμα ἢ τὸν ἔλεγχο τῶν γνώσεων; Μποροῦμε ἀνεπιφύλακτα νά ποῦμε ὅτι μὲ τὸν τρόπο πού διεξάγονται οἱ ἐξετάσεις, κάθε ἄλλο παρὰ τὴν πρόσβαση στὸ ἐπάγγελμα ἐξυπηρετοῦν. Στὴν οὐσία ἐλέγχουν τίς γνώσεις τῶν ἀποφοίτων. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὰ ὀχτάωρα τῶν ἀποφοίτων ἐξωτερικοῦ εἶναι ἐνσωματωμένα στὶς σπουδές πού προηγούνται τοῦ πτυχίου. Καὶ στὴν περίπτωσή ἀκόμη τῆς ἀποτυχίας οἱ ἐξεταστικές ἐπιτροπές δὲν ἀνακοινώνουν στοὺς ὑποψήφιους σὲ τί ἀπέτυχαν, πράγμα ἀπαράδεκτο. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι σ' ὅλους τοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς διαγωνισμοὺς δημοσιοποιοῦνται τ' ἀποτελέσματα, γιὰτὶ στὰ συνθετικά μαθήματα – καὶ τὰ ὀχτάωρα εἶναι συνθετικά μαθήματα – ὑπαισέρχεται ἡ ὑποκειμενικὴ-ἀντικειμενικὴ ἀντίληψη τῆς κάθε σχολῆς καὶ εἶναι καταξιωμένο ὁ κριτὴς νά εἶναι καὶ κρινόμενος. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συγκεχυμένης κατάστασης εἶναι ὅτι τόσο τὸ ΕΜΠ, ὅσο καὶ μεγάλο μέρος τῶν τεχνικῶν ἀντιμετωπίζει τοὺς ἀποφοίτους σάν φοιτητές καὶ ὄχι σάν συναδέλφους ἀρχιτέκτονες, καταργώντας αὐτόματα τὴν ἰσοτιμία πού τὸ ἴδιο τὸ ΕΜΠ

ἔχει ἐγκρίνει. Τὸ Τ.Ε.Ε. μὲ ψήφισμά του στὶς 25/2/80, ἀφοῦ ἐπισημαίνει τὴν ἰδιαίτερη σοβαρότητα τοῦ θέματος, καταγγέλει τὴν ἀπαράδεκτη καθυστέρηση πού ὑπῆρξε στὴν ἐκδοση τῆς Ὑπουργικῆς Ἀπόφασης γιά τὴ διενέργεια τῶν ἐξετάσεων μὲ ἀποκλειστικὴ εὐθύνη τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὴν, γιά τόσο χρόνο, ἀναγκαστικὴ ἀνεργία ἐνός σεβαστοῦ ἀριθμοῦ ἀρχιτεκτόνων, στοὺς ὁποίους δὲν ἔδωσε καν τὴ δυνατότητα νά ἐξεταστούν. Ἀκόμα ἐπισημαίνει τὴν καθοριστικὴ σημασία πού ἔχει στὸ ὅλο θέμα ἀφενὸς ἡ διαδικασία ἀναγνώρισης τῆς ἰσοτιμίας τῶν πτυχίων, ἀφετέρου ἡ ἴση μεταχείριση ἀποφοίτων ἰσοτίμων σχολῶν.

1) Ζητὰ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας.

α) Νά ἐκδοθοῦν ΑΜΕΣΑ οἱ ἀναγνωρίσεις ἰσοτιμίας ἀπὸ τὸ Δι.Κ.Α.Τ.Σ.Α. (δηλαδή γιά τίς ἤδη ἀναγνωρισμένες σχολές οἱ ἰσοτίμες νά δίνονται αὐτόματα, μὲ τὴ προσκόμιση τῆς ἐφημερίδας τῆς Κυβερνήσεως τοῦ '78 καὶ τὸ δίπλωμα τῆς ξένης σχολῆς).

β) Νά δοθεῖ μικρὴ παράταση τῶν ἐξετάσεων τῆς πρώτης περιόδου.

γ) Νά γίνῃ ἀναγνώριση τῶν ἰσοτιμιῶν ὅλων ὅσων ὑποβλήθηκαν, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκδοση τῆς ὑπουργικῆς ἀπόφασης.

δ) Νά ὀριστοῦν σταθερές ἐξεταστικές περιόδους τρεῖς φορές τὸ χρόνο καὶ ὄχι δύο, ὅπως προτείνει ἡ ὑπουργικὴ ἀπόφαση.

Γιά νὰ σταματήσει ἡ ταλαιπωρία τῶν ἐξεταζομένων τῆς περιφέρειας καὶ ἀντὶ νά μετακαλοῦνται καὶ οἱ ἐξεταστές ἀπὸ κεῖ στὴν Ἀθήνα, ζητεῖται ἡ λειτουργία ἐξεταστικοῦ κλιμακίου καὶ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ ὁποῖο θὰ λειτουργεῖ σὲ προκαθορισμένο πανελλήνιο πλαίσιο καὶ στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα μὲ τὸ κλιμάκιο τῆς Ἀθῆνας.

Ἐκτός ἀπὸ τὴν κατοχύρωση τῆς ἐπιλογῆς τῶν θώρων, νά κατοχυρωθεῖ καὶ ἡ δυνατότητα ἐπιλογῆς ἀπὸ 3-4 θέματα ἀνά θωρο, θέματα πού θὰ δίνονται ἀπὸ τοὺς ἐξετάζοντες μὲ τὸ κριτήριο τῆς προσέγγισης τῆς ἐπιστημονικῆς ἰδιομορφίας τῶν διαφόρων σχολῶν ὅπου φοίτησαν οἱ ἐξεταζόμενοι.

1) ΖΗΤΑ ἀπ' τὴ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ:

Νά ἀναθεσθῇ ΑΜΕΣΑ στὴ Μ.Ε. Παιδείας, σὲ συνεργασία καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἐνδιαφερόμενους φορεῖς, νά ἐπανεξετάσει τὸ ὅλο θέμα στὶς σημερινές συνθήκες καὶ νά διατυπώσει προτάσεις σὲ τακτὸ διάστημα.

Γιά τίς διαδικασίες ἀναγνώρισης τῶν ἰσοτιμιῶν.

Γιά τίς ἐξετάσεις Ἀδίας ἀσκησης ἐπαγγέλματος τῶν ἀποφοίτων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Μπροστὰ στὸ ἀδιέξοδο πού ὑπάρχει καὶ τὴν ἔλλειψη μιᾶς μελετημένης ἀπὸ ἐιδικὴ ὁμάδα ἐργασίας, καθολικὰ παραδεκτῆς διαδικασίας γιά τὴν ἀντιμετώπιση τῶν πτυχιούχων ξένων σχολῶν, ἡ μόνη πρόσφορη λύση εἶναι: Ἡ ἀνάληψη ἀπὸ πλευρᾶς Τ.Ε.Ε. τῆς εὐθύνης διεξαγωγῆς τῶν ἐξετάσεων. Τὸ Τ.Ε.Ε. ἔχει τὴ δυνατότητα νά δημιουργήσει πολλὰ ἐπιτροπές, ἐνῶ παράλληλα εἶναι μέλη του οἱ καθηγητές τοῦ ΕΜΠ. Πρέπει νά ἐφαρμοστεῖ ἡ προφορικὴ ἐξέταση τῶν ὑποψηφίων πᾶν ὅπου ἐργασίες τους. Κι αὐτό, βέβαια, ὄχι σάν πάγια διαδικασία, ἀλλὰ σάν ἄμεση ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος, μὲ ἀμέσως ἐπόμενο θῆμα τὴ συγκρότηση ἐπιτροπῶν γιά μελέτη τοῦ θέματος.

καλβος

ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

1. Λαϊκὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο Ἑρυθραίας
2. Λαϊκὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο Παλαιστίνης
3. Σαντινιστικὸ Μέτωπο Ἑθνικῆς Ἀπελευθέρωσης
4. Μέτωπο Πολιτάριο (Δυτ. Σαχάρα)
5. Ἀφρικανικὸ Κόμμα Γουινέας-Μπισαῦ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

1. Ἡμερολόγιο Νυχτός (Στ. Τασσόπουλος)
2. Ἀλισάχνη (Παν. Κουδελάκης)
3. Κομματάκια (Βαγ. Ραπτόπουλος)
4. Κυριακάτικη διασκέδαση (Χάρι Σταθάτου)
5. Διελκυστίδα (Νικ. Μπλάγκας)
6. Τρεῖς χιλιόμετρα χιλιόμετρα (Δ. Κούρτοβικ)

ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. Τὸ πιστεύω τοῦ Ἐπικούρου (Β. Φάριγκτον)
2. Ἡ μουσικὴ στοὺς πρωτόγονους πολιτισμούς (Μπ. Νέτλ)
3. Δοκίμια τοῦ Montaigne
4. Ἰσλὰμ καὶ καπιταλισμός (Μ. Ρόντισον)
5. Γιά τὴ φωνητικὴ γραφὴ (10 Μελέτες)
6. Τὰ οἰκονομικὰ χωρὶς προσωπεῖο (Φ. Γκρήν-Π. Νόρ).

Ἀναξαγόρα 1, Ἀθήνα (112)
Τηλεφ: 5246241

Μπροστά στην αμερικανική αντίδραση

Του Πλουτή Σέρβα

Η ΠΛΗΜΜΥΡΑ των δολλαρίων, όχι μόνο από την Ουάσιγκτον αλλά και από άλλες δυτικές πρωτεύουσες προς την "Αγκυρα είχε επιτρέψει στον Ραούφ Ντενκτάς, με έπαρση νικητή-κατακτητή, να ματαιώσει και τις τελευταίες διακοινοτικές διαπραγματεύσεις. Η προπέτεια του μετατρεπόταν σε δόγμα.

ΚΑΙ διακήρυτε η προπέτεια: Πρωτίστως να παραμεριστεί το ψήφισμα της τελευταίας Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Τα "Ηνωμένα Έθνη να παύσουν να αναγνωρίζουν ως Πρόεδρο του Κυπριακού κράτους τον Κυπριανού. Και να γίνει παραδεκτό ότι στην Κύπρο υπάρχουν μόνο δυό διοικήσεις, η μία η τουρκοκυπριακή και η άλλη η "Ελληνοκυπριακή. Ίσοτάξεις και ισότιμες. Και πρόσθετε: Στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων δεν θα προσέλθουμε, αν εκ των προτέρων η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν δεχτεί, χωρίς συζήτηση, τη διζωνική.

Ο ΔΡ. ΒΑΛΑΝΤΧΑΪΜ είχε βρεθεί σε δύσκολη θέση. Και οι σύμβουλοί του, πηγαίνονταν για βδομάδες από τη Βόρεια στη Νότια Λευκωσία για να βρουν μία νέα φόρμουλα, πιέζοντας συνεχώς τον Κύπριο Πρόεδρο για μεγαλύτερη υποχώρηση, ενώ ο Ραούφ Ντενκτάς παράμενε άκαμπτος και άνυποχώρητος.

ΤΕΛΙΚΑ, μέσα σε κατάσταση συνεχών απογοητεύσεων ο Γ.Γ. του ΟΗΕ είχε κατορθώσει, με πολύπλευρες πιέσεις (πού, όπως φαίνεται η Αθήνα είχε το μεγαλύτερο μερίδιό της) να πείσει την ελληνοκυπριακή πλευρά για την ύστατη των υποχωρήσεων, και να δεχθεί να συζητήσει τη διζωνική. Με «αναπτερωμένες», τότε, τις ελπίδες, ο Γ. Γραμματέας, πληροφορούσε τον Ντενκτάς ότι ήταν έτοιμος να συμπεριλάξει στην έναρκτηρία δήλωσή του την πιο κάτω διατύπωση:

«Αμφότερα τα μέρη επαναβεβαίωσαν την από μέρους τους υποστήριξη μιάς ομοσπονδιακής λύσεως της ανταγωνιστικής πλευράς και μιάς διζωνικής λύσεως της εδαφικής πλευράς του Κυπριακού προβλήματος».

ΑΛΛΑ και πάλι ο Ντενκτάς, στάθηκε αλύγιστος. Και επαναλάμβανε: Πρώτα να γίνει απερίφραστα αποδεκτή η διζωνική κι ύστερα ν' αρχίσει η συζήτηση, για την όποια, και πάλι, δεν έγγυον καμιά επιτυχία. Κι ούτε πού θέλουν να προσέξει στην τελική εισήγηση του Κύπριου Προέδρου, ο Γ. Γραμματέας του ΟΗΕ να αρχίσει σ' ένα κύκλο ξεχωριστών διαπραγματεύσεων (από τη μία, με την τουρκοκυπριακή πλευρά και από την άλλη, με την ελληνοκυπριακή) για να διαφανούν τα επίμαχα σημεία. Χωρίς σ' όλες αυτές τις παρασκηνιακές συζητήσεις να γίνεται καμιά αναφορά στις αποφάσεις του ΟΗΕ, ήταν έκδηλο ότι ουσιαστικά παραμεριζόταν το τελευταίο ψήφισμα της

Γ. Συνέλευσης, πράγμα πού έπρεπε να διευκολύνει τον Ντενκτάς.

ΠΑΡ' ΟΛΑ αυτά εξακολουθούσε ο Ντενκτάς, να παραμένει αμετάθετος για να διαφανεί ότι ο παραμερισμός του ψηφίσματος αποτελούσε απλώς το πρόσχημα και ότι μόνιμη επιδίωξη της "Αγκυρας ήταν και παραμένει η διχοτόμηση. Ουσιαστικά η "Αγκυρα είχε θέσει ανοιχτά πλέον όρους παραδόσεως. Ουδέποτε προηγουμένως είχε σκληρύνει τόσο πολύ τις θέσεις της, ανατρέποντας τα τέσσερα σημεία της συμφωνίας Μακαρίου-Ντενκτάς και τα μεταγενέστερα δέκα σημεία της συμφωνίας Κυπριανού-Ντενκτάς.

ΑΛΛΑ, γιατί η τόση σκληρυνση; Πού όφειλεται; Η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί στο νέο προσκήνιο, πού, γοργά διαμορφωνόταν στην περιοχή, μετά από το τελευταίο ψήφισμα της Γεν. Συνέλευσης του ΟΗΕ για το Κυπριακό. Κάτω από άλλες περιστάσεις χωρίς ένταση στην περιοχή, το ψήφισμα θα μπορούσε να προκαλέσει μετριοπαθέστερες σκέψεις στους εισβολείς.

ΣΤΗ γειτονική, προς την Τουρκία, Περσία, μετά την ανατροπή του Σάχη, η επανάσταση θά προχωρούσε στην αντίπεριφερειακή της πορεία. Και όταν η Ουάσιγκτον προσπάθησε να στηριχτεί στις αυταπάτες της, παραχωρώντας «ιατρικό» άσυλο στον Σάχη, οι αμερικανο-ιρανικές σχέσεις έφθασαν στη μεγαλύτερη δέυνση. Το τελευταίο φιάσκο της πειρατείας του Κάρτερ ήρθε για να επιβεβαιώσει την οριστική ρήξη Τεχεράνης-Ουάσιγκτον. Από την άλλη, η σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν δημιούργησε μεγαλύτερη επιπλοκή και όξυνε τα προβλήματα για τους στρατηγικούς σχεδιασμούς της Ουάσιγκτον.

ΜΕΣΑ σ' αυτό τον κυκλώνα των αντιθέσεων στην Κεντρική Ασία καμιά άλλη χώρα, στην περιοχή, εκτός από την Τουρκία δεν μπορούσε να διαθέσει μεγαλύτε-

ρες υπηρεσίες στην Ουάσιγκτον. Η Τουρκία έπρεπε να προσφέρει κάτι περισσότερο από όσα προσφέρουν η Αίγυπτος και το Ισραήλ. Η Τουρκία λόγω της ιδιόζουσας γεωγραφικής της θέσης (γείτονας με τη Σοβιετική Ένωση, το Ιράν, το Ιράκ, τη Συρία και με δεσπόζουσα θέση στη νοτιο-ανατολική λεκάνη της Μεσογείου) έπρεπε τώρα πιά να διαφυλαχθεί σαν κόρη όφθαλμού.

ΓΙ ΑΥΤΟ και χύθηκαν οι κρουνοί των δολλαρίων προς την Τουρκία, όταν, πριν από την αμερικανο-ιρανική κρίση γινόταν τόσα σκληρά παραθέματα, για την εξασφάλιση αμερικανικών βάσεων σε στρατηγικά σημεία της Τουρκίας. Όσα θέλει και ό,τι θέλει η Τουρκία είναι οι σκέψεις πού κυριαρχούν σήμερα στον Λευκό Οίκο. Πέρα απ' αυτό η Ουάσιγκτον κινητοποίησε όλους τους δυτικούς συμμάχους της για να δώσουν τον όβολό τους. Προχθές, ακόμη, στις 15 'Απριλίου, ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Ο.Σ.Α. Βάν Λέννεπ ανακοίνωσε επίσημα ότι η νέα βοήθεια του 'Οργανισμού προς την Τουρκία φτάνει στο ύψος των 1.161 εκατ. δολλαρίων. Σ' αυτή τη βοήθεια συνεισφέρουν:

ΗΠΑ	295 εκατ.	Αυστρία	15 εκατ.
Γερμανία	295 εκατ.	Καναδάς	10 εκατ.
Ιταλία	115 εκατ.	Σουηδία	10 εκατ.
Γαλλία	100 εκατ.	Νορβηγία	10 εκατ.
Ιαπωνία	100 εκατ.	Βέλγιο	10 εκατ.
ΕΟΚ	100 εκατ.	Δανία	4 εκατ.
Ελβετία	37 εκατ.	Φιλανδία	3 εκατ.
Αγγλία	33 εκατ.	Λουξε.	1 εκατ.
Ολλανδία	21 εκατ.	μθούργο	

ΣΥΝΟΛΟ: 1.161 εκατ. δολ.

ΚΙ ΑΠΟ αυτές τις 17 Δυτικές χώρες, μεγάλες, μικρές και μικροσκοπικές, όλες φίλες της Αμερικής, πού πρέπει να γνωρίζουν πώς συμπεριφέρθηκε και συμπεριφέρεται η "Αγκυρα στην Κύπρο, ούτε μιά αποτόλμισε να ζητήσει από τους Τούρκους εισβολείς ν' αποσύρουν τα στρατεύματά τους. Κι αυτό όταν οι φωνές αυτών (και άλλων) χωρών συνεχώς και πιο ύψηλα έγγειρονται για την απομάκρυνση των σοβιετικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν.

Σ' ΑΥΤΗΝ την Δυτική συμπαράσταση υπολόγιζε ο Ντενκτάς για να επιδείξει μεγαλύτερη αδιαλλαξία.

ΕΞΑΛΛΟΥ καλά τό ξέρει η "Αγκυρα, ότι η Ουάσιγκτον έννοει τη διζωνική όπως και αυτή: Δυό 'Ομόσπονδα με εύρύτατες εξουσίες κράτη, μέσα σε μιά Συνομοσπονδία, πού ανοίγει το δρόμο για την πλήρη τουρκική κυριαρχία στην Κύπρο. Γιατί σε μιά ολοκληρωμένη Κύπρο κάτω από την κυρίαρχη "Ελληνο-Κυπριακή διοίκηση, να τοίχη έμπορούν δεν υπάρχει. Η Ουάσιγκτον δεν μπορεί να αισθάνεται άνετα, ιδιαίτερα μετά τις τραγικές γι' αυτήν περιπλοκές. Τό άριστερό κίνημα είναι τόσο δυναμικό και προσκείμενο στον αντίποδα των ΗΠΑ, τη Σοβιετική Ένωση. Ένώ ένα «'Ομόσπονδο» τουρκοκυπριακό κράτος προσφέρει ασφάλεια και την δυνατότητα για νέα επέκταση.

ΜΕΣΑ σ' αυτό τό κλίμα είναι φανερό πώς οι δύο πλευρές ήταν αδύνατο να καθίσουν στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων. Οι

ένδοκοινοτικές αντιθέσεις είχαν ήδη δεθεί στενότερα, με τις αντιθέσεις όχι μόνο στη μεσογειακή περιοχή, αλλά και τις ευρύτερες στην Κεντρική Άσία. Καί συνεχώς περισσότερο περιπλέκονται όσο βαστάει αυτή η ένταση.

ΚΑΝΕΝΑ από τα ένταγμένα στα δύο στρατόπεδα κράτη δεν αναμένεται να προσφέρει σήμερα στην Κύπρο καμιά, θετική συμπαράσταση. Ούτε η Γαλλία, πού στο παρελθόν δεν παράλειπε εύκαιρία για να εκδηλωθεί ευνοϊκά προς τις έλληνοκυπριακές θέσεις. Είναι γνωστό ότι τη ίδια στιγμή πού ο Γάλλος Πρόεδρος συσκεπτόταν με τον Κύπριο συνάδελφό του, κατά τό τελευταίο ταξίδι του στο Παρίσι, ο Γάλλος Υπουργός των Έξωτερικών κ. Πονσέ έδινε υποσχέσεις, στην "Αγκυρα για παροχή οικονομικής βοήθειας, πράγμα πού ήδη πραγματοποιήσε, εν μέρει, με τη συνεισφορά της Γαλλίας στον έρανο του Ο.Ο.Σ.Α. Ούτε, η Σοβιετική Ένωση, τελικά συμπαρίσταται σήμερα παρά τις μακρόχρονες επανειλημμένες διακηρύξεις της. Είναι γνωστό ότι από τον περασμένο Μάιο ο Κύπριος Πρόεδρος ζήτησε να γίνει δεχτός από τό Κρεμλίνο καί, αφού πέρασαν έντεκα ολόκληροι μήνες, ο κ. Ίβάν Σαρώφ, υπεύθυνος τύπου της Σοβιετικής Πρεσβείας στη Λευκωσία, σέ δημοσιογραφική διάσκεψη (15 'Απριλίου) δήλωσε ότι «Τό θέμα της επίσκεψης του Προέδρου Κυπριανού στη Μόσχα μελετάται καί δεν είναι γνωστό πότε θά ορισθεί ή ημερομηνία επίσκεψης».

ΗΔΗ ο δρ. Βαλνταχάιμ δήλωσε άποτυχία στην άποστολή του για να προωθήσει την τελευταία άπόφαση της Γεν. Συνέλευσης του ΟΗΕ καί συμπλήρωσε ότι θά συνεχίσει

τις προσπάθειές του, καθότι οι ένδοκοινοτικές διαπραγματεύσεις άποτελούν την πιό σωστή γραμμή. Γι' αυτό καί δεν έχει, άκόμα, υποβάλλει στον Πρόεδρο της Γ. Συνέλευσης την εισηγήση για τό διορισμό της Διεθνούς Έπιτροπής, όπως διαλάμβανε τό ψήφισμα.

ΑΛΛΑ πώς; Καί προς ποιά κατεύθυνση θά προχωρήσει ο Δρ. Βαλνταχάιμ για να φέρει τις δυό πλευρές στη τράπεζα των διαπραγματεύσεων; Σ' αυτό, ο Δρ. Βαλνταχάιμ καμιά διευκρίνιση ως ώφειλε δεν έχει κάμει. Άλλ' ούτε στη έκθεσή του, έχει αναφέρει ποιά πλευρά είναι πού φταίει για την άποτελμάτωση. Είναι φανερό πως υπάρχουν ισχυρές δυνάμεις πού τον έμποδίζουν στο να προχωρήσει σέ επεχτάσεις.

ΣΤΙΣ τέτοιες κρίσιμες στιγμές έπιστρατεύεται ή Συντηρητική Κυβέρνηση της Μ. Βρετανίας. Καί ο λόρδος σφραγιδοφύλακας (ύφυπουργός Έξωτερικών) Σέρ Ίαρ Γκίλμουν άποστέλνεται, έπευσμένα στην Κύπρο. Έκεί θά πρέπει από τη μία να έκφοβίσει τούς Έλληνοκύπριους καί, από την άλλη, να ένθαρρύνει, άκόμη περισσότερο, τον Ντενκτάς. Καί μυστά στους αίφνις δισσμένους δημοσιογράφους διακηρύττει:

- Δεν μπορούμε, τίποτε να προσφέρουμε σάν Έγγυητρια Δύναμη καί παρά τη Συνθήκη Έγγυήσεως.
- Δεκάρα δεν έχουμε να προσφέρουμε περισσότερο για τις διευκολύνσεις πού παρέχει ή Κυπριακή Κυβέρνηση στις Βάσεις μας, πού θά τις διατηρήσουμε. Ξοφλήσαμε στα 1965. Κι ως ζητά ή Κυβέρνηση άλλα 250 εκατομμύρια, σάν νόμιμες υποχρεώσεις μας.
- Ό ΟΗΕ τίποτε δεν μπορεί να σάς

κάνει. Αυτό, καλά τό ξέρετε. Καί,

● Νά τό ξέρετε. Εισβολή στην Κύπρο δεν έγινε. Τά Τουρκικά στρατεύματα δεν εισέβαλαν. Άφίχθησαν. Καί θά παραμείνουν ως την τελική διευθέτηση.

Η ΧΩΡΙΣ προηγούμενο αυτή άνεντιμότητα αντί για έκφοβισμό, προκάλεσε, έντελώς τό αντίθετο άποτέλεσμα: Την αγανάχτηση καί την όργη, όλων των Κυπρίων, έκτός, βέβαια, της νατοϊκής πέμπτης φάλαγγας. Οι Κύπριοι, κάτω από όλες τις άπειλές είναι άποφασισμένοι, με σθένος να συνεχίσουν την άδόσμευτη πολιτική τους.

ΠΑΝΤΩΣ, δεν υπάρχει θεμιτός τρόπος για να άποφευχθεί ο διορισμός της Διεθνούς Έπιτροπής, παρά τις παρασκηνιακές αντιδράσεις των Δυτικών, πού δε διστάζουν να λένε ότι θά μπούκοτάρουν καί τό διορισμό καί τό έργο της Διεθνούς Έπιτροπής. Ήδη ή "Αγκυρα άνοιχτά έχει έκδηλώσει τούς φόβους της για ή σύσταση της Έπιτροπής. Καί ο «δυναμικός» Ντενκτάς δεν παράλειψε να δηλώσει ότι θά παραγνωρίσει την Διεθνή Έπιτροπή, όπως έχει παραγνωρίσει όλες τις άποφάσεις του ΟΗΕ. Σήμερα περισσότερο παρά προηγουμένως αισθάνεται ότι πνέει ούριος άνεμος, τόσο για τά τωρινά, όσο καί για τά μακροπρόθεσμα σχέδια των εισβολών.

ΟΜΩΣ, ούριος άνεμος είναι καί για την Έλληνο-κυπριακή πλευρά ο διορισμός της Διεθνούς Έπιτροπής, πού κατ' άρχήν θά φέρει τό Κυπριακό θέμα πλησίον, εκεί πού όλες οι προοδευτικές, αντικατοχικές καί άντιϊμπεριαλιστικές δυνάμεις συμπλέουν, για την άπαγκίστρωση τους από τά πλοκάμια της διεθνούς, άμερικανόπνευστης αντίδρασης. □

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΚΟΤΖΙΑΣ

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ
ΔΩΜΑΤΙΟΝ
ΜΕΤ' ΕΠΙΠΛΩΝ

ΚΕΔΡΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ
ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ
ΔΩΜΑΤΙΟΝ ΜΕΤ' ΕΠΙΠΛΩΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΑΝΙΩΤΗΣ

κοινή λογική

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ
ΚΟΙΝΗ ΛΟΓΙΚΗ

ΚΩΣΤΟΥΛΑ
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

**μουσική για
μία αναχώρηση**

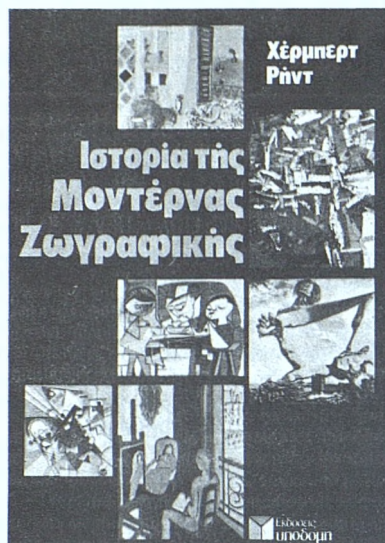
ΚΕΔΡΟΣ

ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΙΑ ΜΙΑ
ΑΝΑΧΩΡΙΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ Πανεπιστημίου 44 - Τηλ: 3615.783

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

Κυκλοφορούν στή Σειρά Τέχνης

μέ 500 εικόνες
2η έκδοση

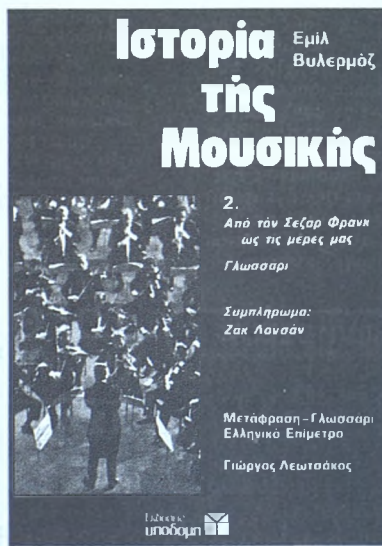
μέ 340 εικόνες

μέ 245 εικόνες

μέ 40 εικόνες
2η έκδοση

μέ 70 εικόνες

Κυκλοφορούν τό Φθινόπωρο

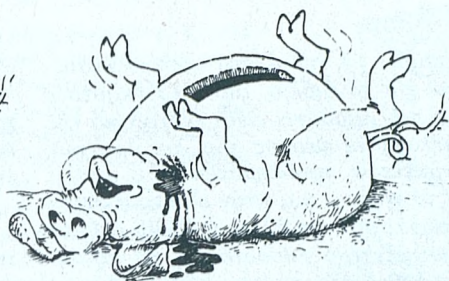
- Φύλις Χάρτνολ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
- Φερντινάντο Ρέϋνα
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΠΑΛΛΕΤΟΥ
- Π. Φουρνώ-Τζόρνταν
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Κεντρική διάθεση:

Αθήνα: εκδόσεις υπόδομη, Γ' Σεπτεμβρίου 22, τηλ. 5234790

Θεσσαλονίκη: Βιβλιοπωλείο Μ. ΚΟΤΖΙΑ κ' Σία, Τσιμισκή 78, τηλ. 279720

«Πληθωρισμός στην ΕΟΚ καί στην 'Ελλάδα»

του Δημήτρη Μάρδα

‘Αρχίζει νά ξεπερνιέται ή μάχη έντυπώσεων, πού προκάλεσε κυρίως ή προπαγανδιστική έκμεταλλεύση της κυβέρνησης, γύρω από τό άπλοϊκό δίλημμα, «Μέσα ή έξω από την ΕΟΚ;» ‘Ηρθε επομένως και ή ώρα για

μία ώριμότερη και ουσιαστικότερη συζήτηση. Μετά τό άρθρο του Κ. Βεργόπουλου (τχ. 145) παρουσιάζουμε σήμερα μία νέα άποψη για τόν οικονομικό συσχετισμό ανάμεσα στην ‘Ελλάδα και στην ΕΟΚ.

Οι έπιπτώσεις της κρίσης επεκτάθηκαν από τά βιομηχανικά κέντρα, τις μητροπόλεις, μέσω των Διεθνών ανταλλαγών στην περιφέρεια, επηρεάζοντας τούς έθνικούς τιμάριθμους, τά νομίματα, τά Ισοζύγια πληρωμών, την άνεργία, την παραγωγικότητα των κρατών κλπ.

Στή Δυτική Εύρώπη ό πληθωρισμός έκδηλώθηκε πιό έντονος στή Νότια πτέρυγά της (‘Ελλάδα, ‘Ισπανία, Πορτογαλία) ενώ πήρε άλλη μορφή στα κράτη του Βορρά και του Κέντρου. ‘Ενδειξη της διαφοράς αυτής είναι τό ποσοστό της αύξησης του δείκτη τιμών κάθε χώρας. ‘Όταν στα κράτη της ΕΟΚ κατά μέσο όρο τό ποσοστό αυτό ήταν 5-8%, στην ‘Ελλάδα προσέγγιζε τό 12-14%. Τό 1979 πού προσέγγιζε εκεί τό 10-12%, ξεπέρασε έδω τό 23%.

Οι άριθμοί αυτοί όφείλονται τόσο στή δομή των οικονομιών, όσο και στον σχεδιασμό πού εφαρμόζει κάθε κράτος, μέ άπώτερο σκοπό πάντοτε την όλοκλήρωσή του σάν οικονομική μονάδα. Πιό συγκεκριμένα οι λόγοι πού συντείνουν στον άλματώδη ρυθμό του πληθωρισμού της χώρας μας είναι: ή υιοθέτηση ακατάλληλων μέχρι σήμερα οικονομικών προτύπων και ή έλλειψη ενός μακρόχρονου, εύπροσάρμοστου πρός τις ανάγκες της έγχωριας και παγκόσμιας αγοράς, σχεδιασμού.

‘Εκεί όπου εφαρμόσθηκαν τά κατάλληλα αναπτυξιακά προγράμματα, έξειδικεύοντας τις οικονομίες των χωρών (Γερμανία, Σουηδία) ό πληθωρισμός έλέχθηκε μέ μεγάλη έπιτυχία.

Βέβαια, έφ’ όσον ό πληθωρισμός άποτελεί φαινόμενο των διεθνών συναλλαγών, ή «είσαγωγή» του μέσω του έμπορίου σέ αντιπληθωριστικές οικονομίες είναι ένα φυσιολογικό επακόλουθο. Μπορεί όμως, όπως άποδείχθηκε, να περιοριστεί ή έπέκταση των έπιπτώσεών του. Σ’ αυτό τό σημείο έντοπίζεται ή διαφορά της δικής μας πολιτικής από την αντίστοιχη των χωρών μελών της ΕΟΚ, σ’ ότι άφορά τούς ακό-

λουθους βασικούς οικονομικούς παράγοντες: τόν τιμάριθμο, τη συναλλαγματική νομισματική άξία - αγοραστική δύναμη και τη σχέση εργασίας - άνεργίας.

Οι άναλογικά μεγαλύτερες έγχωριες άνατιμήσεις σέ σχέση μέ την ΕΟΚ, συντείνουν πάντοτε στην προσέγγιση του έλληνικού τιμάριθμου στον αντίστοιχο των χωρών της ΕΟΚ, χωρίς φυσικά νά συμβαίνει τό ίδιο μέ τά ήμερομίσθια. Τό ότι ό έλληνικός τιμάριθμος προσέγγισε και σχεδόν έξισώθηκε μέ τόν πανάκριβο γαλλικό, δέν είναι πιά μύθος. Τά έλληνικά όμως ήμερομίσθια συγκρινόμενα κατά κατηγορίες μέ τά γαλλικά είναι έλάχιστα παραπάνω από τά μισά. Οι δυσανάλογες, συχνά άδικαιολόγητες, άνατιμήσεις άποφέρουν άφθονα κέρδη, τά όποια όμως δέν διοχετεύονται σέ παραγωγικές επενδύσεις, αλλά στο έμποριο. ‘Ός ότου προσαρμοσθούν έπίσης τά ήμερομίσθια στο νέο τιμάριθμο ή διαφορά άποτελεί πάλι κέρδος, πού μεγιστοποιείται στή περίπτωση κατά την όποία οι άνατιμήσεις δέν όφείλονται σέ αύξηση της τιμής των πρώτων ύλών, αλλά σέ άλλους λόγους, όπως ή αύξανόμενη κατανάλωση.

Στήν ΕΟΚ όμως, λόγω των δομικών οικονομικών διαφορών και της αντιμετώπισης του πληθωρισμού μ’ άλλο τρόπο, ό δείκτης αυτός είναι αισθητά χαμηλότερος. ‘Όλο αυτό τό κύκλωμα άνατιμήσεων και εύνοει τόν συντελεστή εργασίας και δέν παύει νά επηρεάζει την αγοραστική δύναμη του έγχωριου νομίσματος, και την συναλλαγματική άξία του.

Μέ τις διαρκείς άνατιμήσεις, ή ανταγωνιστικότητα των έλληνικών προϊόντων περιορίζεται, ενώ αντίθετα εύνοούνται οι εισαγωγές μέ δυσμενέστατο άντίκτυπο στο έμπορικό Ισοζύγιο και τό Ισοζύγιο συναλλάγματος χρυσού. ‘Η έξαγωγή συναλλάγματος, ή έντονη ζήτηση έγχωριου νομίσματος για τις συναλλαγές λόγω των άνατιμήσεων, ή διόγκωση της ποσότητας του

έγχωριου νομίσματος και ή ύποστήριξη των έλληνικών έξαγωγών, οδηγούν σέ φυσιολογική πτώση της άξίας της δραχμής τόσο στην έσωτερική αγορά, όσο και στην έξωτερική διεθνή.

‘Ετσι θλέπουμε ότι στις χώρες της ΕΟΚ ή έλληνική δραχμή, μέ βαθμιαίες de facto ύποτιμήσεις, έπεσε ακόμα πιό κάτω και από αυτή την Ιταλική λινέτα, πού θεωρείται τό πιό πεσμένο νόμισμα της ΕΟΚ. Συγκρατώντας μέ μεγαλύτερη άποτελεσματικότητα οι χώρες της ΕΟΚ την άξία των νομισμάτων τους, βρίσκονται πάντοτε σέ πλεονεκτική θέση άπέναντι στην δραχμή, και δυσχεραίνουν τη λειτουργία της έλληνικής οικονομίας, πού δέχεται από εκεί τά 42,5% των συνολικών εισαγωγών της.

Και έρχόμαστε στον τρίτο παράγοντα, τόν οικονομικό συντελεστή εργασίας, πού άποτελεί αυτή τη στιγμή την «Αχίλλειο Πτέρνα» της έλληνικής οικονομίας.

Προσπαθώντας, τέλος, ή έγχωρια πολιτική νά διατηρήσει την άνεργία σέ χαμηλά επίπεδα, πράγμα τό όποιο πέτυχε σχετικά μέχρι σήμερα, θυσίασε τούς άλλους δύο παράγοντες. Μέ την τεχνική των άνατιμήσεων έφ’ όσον δέν περιορίζονταν τά έπιχειρησιακά κέρδη, δέν αντιμετωπιζόταν τό πρόβλημα των μαζικών άπολύσεων, της άνεργίας. Αυτό τονιζόταν επανειλημμένα παλαιότερα, από τις κυβερνητικές πηγές, χωρίς φυσικά νά γίνεται λόγος για τόν τιμάριθμο και την άξία της δραχμής.

‘Εδώ όμως και λίγο διάστημα οι δηλώσεις σταμάτησαν και έρχονται άπαισιόδοξα μηνύματα από την έλληνική πραγματικότητα στο θέμα της εργασίας. Προβλέπεται από πολλούς μία μελλοντική άνεργία πού θά όλοκληρώσει τό πληθωριστικό κύκλωμα της χώρας μας.

Αυτό όφείλεται στο ότι έχουμε φθάσει στο άνώτατο όριο οικονομικής εύκινησίας και οι παραπάνω άνατιμήσεις των αγαθών και ύποτιμήσεις της δραχμής θά προκαλέσουν φοδερά προβλήματα, όπως στή γειτονική Τουρκία. ‘Ο παράγοντας πού συγκρατεί την πλήρη άπασχόληση σέ παγκόσμια κλίμακα είναι τό κέρδος. ‘Από την στιγμή πού θά σταματήσουν στην χώρα μας νά λειτουργούν όλοι εκείνοι οι μηχανισμοί πού τό συγκρατούν σ’ ένα Ικανοποιητικό για κάθε έπιχειρηματία επίπεδο, τότε θά πρέπει νά θρεθούν άλλα στηρίγματα πού θά ύποκαταστήσουν τούς προηγούμενους μηχανισμούς της αγοράς. Σ’ αυτή την περίπτωση ό μοναδικός διαθέσιμος συντελεστής είναι ή εργασία. ‘Ετσι μέ την μείωση των προσλήψεων ή τις άπολύσεις, τό έπιχειρηματικό κέρδος θά παραμεινεί μέν σέ έπιθυμητά επίπεδα, θά κλονισθεί όμως ακόμα περισσότερο ή έλληνική οικονομία.

Ταυτόχρονα, όλο αυτό τό διάστημα, δέν δημιουργήθηκε τό ύπόβαθρο εκείνο πού θά άπορροφούσε τό πλεόνασμα. ‘Ετσι λοιπόν ή έλληνική κρίση πλησιάζει και θά έχει βαρύτερες έπιπτώσεις από ό,τι στις χώρες της ΕΟΚ. ‘Εκείνες, θυσιάζοντας την πλήρη άπασχόληση, συγκράτησαν σχετικά τόν τιμάριθμο και την άξία του νομίσματός τους, σ’ ένα χαμηλό επίπεδο. ‘Εμείς άρχισαμε άνάποδο: θυσιάσαμε τούς δύο τελευταίους παράγοντες για νά συγκρατήσουμε την άνεργία. ‘Ηρθε όμως ή ώρα και της άνεργίας μέ επακόλουθα κάθε άλλο παρά εύνοικά για την έλληνική κοινωνία.

το ελληνικό βιβλίο

...ΧΡΟΝΙΑ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ἡ καθιέρωση «ἡμερῶν» ἀφιερῶμένων κάπου – σέ πρόσωπο, γεγονός ἢ ἀντικείμενο – ἀποβλέπει, κυρίως, στό νά ἀποτελέσει τήν ἀφορμή γιά τήν ἀπόδοση τιμῆς, γιά τή λειτουργία τῆς μνήμης ἢ γιά τή βαθύτερη συνειδητοποίηση ενός προβλήματος καί, κατά συνέπεια, γιά τή δημιουργία κάποιων, στοιχειωδῶν ἔστω, προϋποθέσεων γιά τήν ἐπίλυσή του...

Ἡ καθιέρωση, ὅπως στήν προκειμένη περίπτωση, «ἡμέρας βιβλίου» (14 Μαΐου), εἰδικά στήν Ἑλλάδα, πέρα ἀπό τίς ὅποιες εὐλογες ψευδαισθήσεις τῶν ἐπισήμων γύρω ἀπό τό εἶδος, ἔχει σάν ἀποτέλεσμα, γιά τόν ὁποιοδήποτε πού ἔστω καί ἐλάχιστα πράγματα γνωρίζει γιά τό βιβλίο καί τά προβλήματα πού τό περιβάλλουν, τή δημιουργία ενός αἰσθήματος ἀπελπισίας καί θατιᾶς θλίψης. Καί τό πανηγυρικό τῆς ἡμέρας δέν συντελεῖ παρά στήν γιά μιᾶ ἀκόμη φορά συνειδητοποίηση τῆς πνευματικῆς μας ἔνδειας, πού κατά κύριο λόγο ὀφείλεται σέ δύο αἰτίες: στήν κρατική ἀδιαφορία ἀπό τήν μία – ἀδιαφορία πού γίνεται περισσότερο ἐμφανῆς ὅταν τό κράτος

προσπαθεῖ νά ἐκδηλώσει κάποιον ἐνδιαφέρον γιά τό βιβλίο, ἀφοῦ τά ἐκάστοτε μέτρα πού λαμβάνει εἶναι ἐνδεικτικά τῆς παντελοῦς ἐκ μέρους του ἄγνοιας τῶν πραγματικῶν προβλημάτων πού μαστίζουν τό χώρο – καί στήν ιδιωτική ἀνευθυνότητα ἀπό τήν ἄλλη, ἡ ὁποία θέβαια στό μεγαλύτερο ποσοστό τῆς θά πρέπει ν' ἀποδοθεῖ στήν πρώτη αἰτία: στήν κρατική ἀδιαφορία.

Τό «Ἀντί» ἔχει ἐδῶ καί πολύ καιρό, σέ προηγούμενα ἀφιερῶματά του στό βιβλίο, ἀσχοληθεῖ μέ ἰδιαίτερη προσοχή καί ἐνδιαφέρον μέ τά σχετικά μ' αὐτό προβλήματα, ὅχι μόνο ὑποδεικνύοντάς τα ἀλλά καί προτείνοντας λύσεις. Καί ἔχει ἐπανειλημμένα τονιστεῖ ἀπό τίς σελίδες του ὅτι τό βιβλίο εἶναι πρωτίστως πνευματικό ἀγαθό καί μόνο κατά δεύτερο λόγο ἐμπορευματικό εἶδος· καθὼς καί ὅτι ὁ ἀναγνώστης εἶναι πρωτ' ἀπ' ὅλα φορέας καί δέκτης γνώσης καί πληροφοροφύλαξ καί ὕστερα καταναλωτής. Θά ἦταν λοιπόν τουλάχιστον περιττολογία νά ἐπανεέλθει στό θέμα θίγοντας τά ἴδια ἀκριβῶς προβλήματα, πού παραμένουν πολλά χρόνια τώρα ὅχι μόνο ἄλυτα ἀλλά

οὔτε καν συνειδητοποιημένα ἀπ' αὐτούς πού, στό κάτω τῆς γραφῆς, εἶναι ὑποχρεωμένοι νά τά συνειδητοποιήσουν καί νά συντελέσουν στήν προώθησή τῆς ἐπίλυσής τους.

Αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο τά κείμενα πού περιλαμβάνονται σ' αὐτό τό μικρό ἀφιέρωμα δέν ἀφοροῦν ἀποκλειστικά τό βιβλίο καί τήν προβληματική του, ἀλλά θέλουν νά τίξουν γενικότερα πολιτιστικά ζητήματα. Ἔτσι, ἐκτός ἀπό τό κείμενο τοῦ Μυταρά, πού ἀναφέρεται σ' ἓνα ἐξειδικευμένο θέμα, αὐτό τῆς ἐμφάνισης τοῦ βιβλίου καί τῆς Βαλάσης, πού ἔχει σάν ἀντικείμενο τά βιβλία πού γράφονται γιά παιδιά, τά ἄλλα τρία εἶναι γενικότερου πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος. Συγκεκριμένα τά κείμενα τῆς Μέλμεπεργκ καί τοῦ Κεχαγιόγλου ἀναφέρονται στή γυναικεία καί στήν κυπριακή λογοτεχνία ἀντίστοιχα, ἐνῶ ὁ Κοκκίνης καταφεύγει στό ἔσχατο μέρος, τήν διακωμώδηση ενός προβλήματος πού χάσκει σάν ἀνοιχτή πληγή χρόνια τώρα, δίχως καμιάν ἐλπίδα νά γιатρευτεῖ: τῶν βιβλιοθηκῶν στήν Ἑλλάδα.

Βιβλία ἄτεχνα

τοῦ Δημήτρη Μυταρά

Τά τελευταῖα χρόνια – θά πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι – ἡ ἐμφάνιση τῶν βιβλίων πού ἐκδίδονται στήν Ἑλλάδα ἔχει αἰσθητά βελτιωθεῖ. Ἐνα πλῆθος γραφίστες ἔχουν ἐμφανιστεῖ συχνά ἀξιόλογοι καί πολλά τά σχετικά γραφεῖα.

Μολαταῦτα θά εἶχε νά κάνει κανεῖς μερικές παρατηρήσεις. Πιστεύω λόγου χάριν ὅτι οἱ διάφοροι ἐκδότες προκειμένου νά κάνουν ἐλάχιστη οἰκονομία ἀπορρίπτουν ὅτιδήποτε εἶναι κάπως ἀξιόλογο. Ἐπιχειρηματίες πού κερδίζουν ἑκατομμύρια ἀπό τά βιβλία ἀρνοῦνται δύο δεκάρες γιά τό ἐξώφυλλο. Αὐτό σημαίνει δύο πράγματα: Ἀφ' ενός

ὅτι ὑποτιμοῦν τό ἀναγνωστικό τους κοινό τό ὁποῖον ἔχει ἀνεπτυγμένες ἀπαιτήσεις πιστεύω καί ἀπό τήν ἄλλη ὅτι συχνά οἱ ἴδιοι στεροῦνται ενός στοιχειώδους γούστου. Τά ἴδια ἰσχύουν γιά τά ἐξώφυλλα τῶν δίσκων. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά οἱ γραφίστες πού ἀνάμεσα σ' αὐτά φτιάχνουν καί ἐξώφυλλα προτιμοῦν πολύ συχνά νά χρησιμοποιοῦν ἔτοιμα πράγματα «ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ» ἢ νά ἀντιγράψουν. Ἐλάχιστοι εἶναι οἱ γραφίστες πού δέν διαθέτουν βιβλιοθήκες μέ «graphis» ἢ ἄλλα συναφῆ βιβλία, ἀπό τά ὁποῖα ἀντιγράφουν ἀσυστόλως τά πάντα. Ἡ πρωτότυπη μακέττα στήν Ἑλλάδα εἶναι σπάνιο εἶδος. Δέν θά

ἐλεγα νά ἀναπτύξουμε μιᾶ «Ἐθνική Σχολή» στίς γραφικές Τέχνες ἀλλά λίγη φιλοδοξία δέν θά ἔβλαπτε.

Ὁ καλλιτεχνικός σύμβουλος ἐξ ἄλλου ἡ ὁ εἰδικός στα ἐργοστάσια γραφικῶν τεχνῶν θεωρεῖται σχεδόν περιττό εἶδος. Συνήθως ὑπάρχουν μερικοί καλοί παλιοί τεχνίτες πού ἔχουν καί «καλλιτεχνική» γνώμη. Λεῖπει ὁ εὐφυῆς καί ἐνημερωμένος γραφίστας πού θά ἔδινε ἓνα ὕψος καί μιᾶ πνοή στήν παραγωγή τῶν ἐντύπων. Συνήθως ἡ αὐθεντία εἶναι ὁ ἐργοστασιάρχης τοῦ ὁποῖου ὁ παππούς ἔκανε λιθογραφίες μέ χειροκίνητο πιεστήριο. Συχνά σ' αὐτό ἐξώφυλλο δίσκων-βιβλίων ποζάρουν διάφορες φάτσες ὀγκωμένες ἀπό φωτογραφεῖο συνοικίας τρίτης κατηγορίας μέ φλουταρίσματα καί γλυκερά χαμόγελα, ἀπόδειξη ἑνός ὑποανάπτυκτου βενετισμοῦ. Θά ἔχετε παρατηρήσει πόσο χιοῦμος ἔχουν παρόμοια ἐξώφυλλα πού μᾶς ἔρχονται ἀπ' ἔξω. Ἐχομε δάσιντες ἐλπίδες ὅμως ὅτι μέ τά χρόνια θά φτιάξουν τά πράγματα. Καί γιατί ὅχι; Καί τό κοινό θά ἔχει ἀπαιτήσεις καί οἱ γραφίστες δέν θά ἀντιγράφουν καί οἱ ἐκδότες θά διαβάζουν τά βιβλία πού ἐκδίδουν καί τά ἐργοστάσια γραφικῶν τεχνῶν θά ἀποκτήσουν εἰδικούς καλλιτέχνες. Λίγη ὑπομονή.

Περιπέτεια και πλάκα

της Ζωής Βαλασσάν

“Όταν, πριν κάμποσα χρόνια, έπαψα πιά νά 'μαι παιδί, σκέφτηκα νά μαζέψω όλα τὰ βιβλία τών παιδικών μου χρόνων και νά τὰ καταχωριάσω στο πατάρι.

‘Αλλά, στόν τελευταίο αποχαιρετισμό πού λένε, δίστασα.

‘Εκείνο τόν παλιόφιλο τόν Τόμ Σώγερ, τήν παρηγοριά όλων τών δεινών μου και τή δόξα όλων τών ανταρσιών μου, πώς νά τόν αποχωριστώ; Και τίς αφηρημάδες τών Παγκανέλ, τόν άνοστο Φίλεα Φόγκ, τή μυστηριώδη μουγγή τής Δέλτα και τόν κουτσομπόλη Μάγκα, μέ τί καρδιά νά τὰ θάψω στο σκοτάδι;

Λοιπόν, αντί νά τὰ βάλω στο πατάρι, έπιασα νά τὰ ξαναδιαβάξω και έπαθα τούτο τό καταπληχτικό. “Έγιναν δυό άνθρωποι!

“Ο ένας πού ρούφαγε τό βιβλίο και ένιωθε τὰ ίδια συναισθήματα του παιδιού άναγνώστη και ο άλλος πού τὰ ‘δλεπε μέ κριτικό μάτι και τὰ ζύγιαζε μέ τή λογική.

‘Εδώ και έξι χρόνια πού κάνω βιβλιοκριτική, διάβασα πολλά από τὰ παλιά βιβλία και σχεδόν όλα τὰ καινούρια. Κι είδα πώς τὰ νέα βιβλία έχουν κάνει πολλά δήματα μπρός. Τά σύγχρονα ελληνικά βιβλία για παιδιά αξίζουν και μπορούν νά προχωρήσουν.

‘Η, για μεγαλύτερη άκρίβεια, οί “Ελληνες συγγραφείς. Πού μπορεί νά μὴν αντιλαμβάνονται πάντα τὰ μειονεκτήματα τής γραφής τους, όμως θέλουν ελκινά νά δώσουν καλά κείμενα στα παιδιά.

‘Ερχομαι τώρα, όχι επαγγελματικά, αλλά, μοναχά μέ τήν πείρα του πολυδιαβασμένου άναγνώστη και τήν άνησυχία του σκεπτόμενου ανθρώπου, νά σας φανερώσω τή γνώμη μου για τή σημερινή ελληνική λογοτεχνική παραγωγή πού άπευθύνεται στους νέους. Ξέρω πώς θρίσκομαι σέ πλεονεχτική θέση. Γιατί, μιάς και δέν υπάρχουν βιβλιοθήκες και υπάργχουν πολλές ή άκριβές εκδόσεις, για νά γνωρίσεις τὰ καινούρια βιβλία πρέπει νά ‘σαι ή Κροίσος ή Κριτικός.

‘Η αλήθεια είναι πώς όλο και περισσότεροι γράφουν. “Όλο και περισσότεροι εκδίδουν. ‘Αλλά πάντα λίγοι διαβάζουν. Τό άναγνωστικό κοινό δέν έχει πλατύνει. “Όλοι άγωνιζόμαστε γι’ αυτό και ίσως τελικά κάτι πετύχουμε. “Όχι, ίσως, σίγουρα κάτι θά πετύχουμε. “Όμως τότε πού θ’ άνοίξουν οι πύλες, δηλαδή οι σελίδες, τί θά θρουν μπρός τους τὰ παιδιά; Θά γοητευθούν από τό

βιβλίο ή θά κουνήσουν τό κεφάλι τους και θά πάνε πάλι στο περίπτερο ν’ αγοράσουν μίκυ μάνου;

Σέ μία έρευνα πού κάναμε, ρωτήσαμε τὰ μεγάλα παιδιά τί προτιμάνε σ’ ένα βιβλίο και πήραμε τήν ίδια άπ’ όλα άπόκριση:

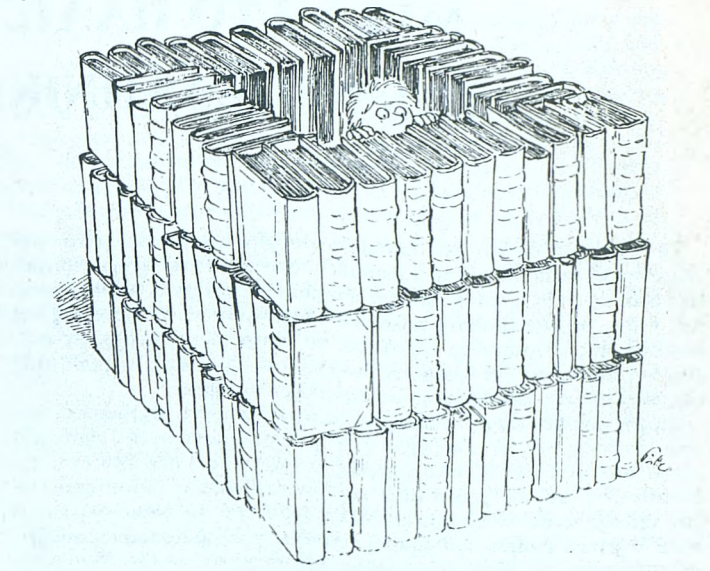
Περιπέτεια και πλάκα!

‘Ας ρίξουμε μία ματιά στήν παραγωγή.

‘Υπάρχουν μερικά βιβλία μέ ωραίες περιπετειώδεις σελίδες. Πολλά όμως έχουν περιπέτειες «κατασκευασμένες» μέ άπίθανες συμπτώσεις, «στημένες». Τά παιδιά ήρωες κινούνται μέ μία εκπληκτική ευχέρεια σέ όποιουσδήποτε χώρους και χρόνους, καταπιάνονται μέ έξωφρενικές επιχειρήσεις, καταλαβαίνουν τὰ πάντα και διαθέτουν κάθε φορά, σάν από θαύμα, τίς ειδικές ικανότητες πού απαιτούνται. Φυσικά στή ζωή υπάρχουν πολλές άπίθανες συμπτώσεις και συχνά δημιουργούνται έξωφρενικές καταστάσεις. ‘Η τέχνη όμως έχει τούς δικούς της κανόνες και τό ότι κάτι μπορεί νά είναι άληθινό δέ σημαίνει αυτόματα ότι μπορεί νά είναι και στοιχείο ενός καλλιτεχνήματος. Τά παιδιά δέν ξεγελούνται εύκολα από τίς άφελεις ιστορίες πού τό χάπν έντ τους πάντα τό μαντεύουν. Κι άν τίς διαβάζουν από περιέργεια, όμως, τίς κριτικάρουν μέ ευστοχία σάν κλείσουν τό βιβλίο.

Λίγα είναι τὰ βιβλία όπου ή περιπέτεια παρουσιάζεται ρέουσα, γνήσια και συναρπαστική. “Όπου δέν χρησιμοποιείται για νά έντυπωσιάσει άλλα για νά προβληματίσει, δάζοντας σέ κίνηση τούς μηχανισμούς τής έρευνας, τής φαντασίας και τής συγκίνησης. “Όπου δέν είναι μέσο φυγής αλλά ο στίβος για νά φανερόνται και νά ολοκληρώνονται οί χαρακτήρες, νά προβάλλονται οί διαφορετικές θέσεις και νά οξύνεται ή κριτική διαμάχη.

Ναί, τὰ παιδιά μας θέλουν περιπέτεια. ‘Αλλά τό είδος τής περιπέτειας πού τούς δίνουμε άντανακλά τήν ιδεολογία μας και τήν υπευθυνότητά μας. “Όταν προτείνουμε στους νεαρούς άναγνώστες μας για πρότυπα παιδιά πού τό ένδιαφέρον τους είναι νά κυνηγάνε θησαυρούς ή κακοποιούς, πού ύποπτεύονται όλο τόν κόσμο και δυσπιστούν σ’ όλους, είναι φανερό ότι δέν τούς καλλιεργούμε άνθρωπιστικές αξίες. “Όταν τὰ πρότυπα τών βιβλίων μας είναι μικρά παιδιά πού

άντιποιοούν τó έργο τής αστυνομίας, σφάλλουμε στή διαπαιδαγώγηση και άποπροσανατολίζουμε τόν άναγνώστη. ‘Αποκόδουμε τό έγκλημα από τήν κοινωνική του βάση και τό προσφέρουμε σέ κλισιαρισμένα σχήματα παραποιώντας τήν αλήθεια και υποβάλλοντας συνάμα τήν ιδέα τής αλάνθαστης έξουσίας. “Όσο για τό είδος λογοτεχνία έπιστημονικής φαντασίας, δέν άνθεϊ ιδιαίτερα. Οί άναγνώστες τρελαίνονται γι’ αυτό αλλά οί “Ελληνες συγγραφείς δέν τό ριψοκινδυνεύουν. Χρειάζεται δουλειά!.. “Ο συγγραφέας ενός τέτοιου έργου έχει υποχρέωση όχι μόνο νά γράφει ωραία αλλά και νά κατέχει καλά τίς σχετικές έπιστήμες – φυσική, κυβερνητική, κοινωνιολογία – και νά μπορεί νά εκφράζει με ορθότητα και σαφήνεια τὰ δύσκολα θέματα. Λογοτεχνία έπιστημονικής φαντασίας δέν είναι ένα κείμενο μέ παράξενα ονόματα και ζωγραφιές έξωγίγνων όντων αλλά μία εικόνα του μέλλοντικού κόσμου μέ τίς συγκρούσεις τής άνθρωπιστικής και τεχνολογικής ιδεολογίας, μέ τὰ προβλήματα μιάς υπερχορευμένης κοινωνίας και μιάς έπιστημονικά έξοπλισμένης μονοπωλιακής άδηφαγίας.

‘Αντίθετα, τὰ ελληνικά βιβλία μέ ιστορικές περιπέτειες έχουν συχνά συγκίνηση και δύναμη και καταφέρνουν νά ξυπνούν στους μικρούς άναγνώστες τό ένδιαφέρον πού τὰ σχολικά βιβλία έχουν στομώσει. Παρά τίς άντιρρήσεις πού κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί, πιστεύω πώς τὰ σημερινά ιστορικά βιβλία, άς έχουν άδυνα-

μίες – όταν έχουν – όμως είναι χρήσιμα στα παιδιά. ‘Εκείνο πού θά είχα μόνο νά παρατηρήσω είναι ότι κάποτε, ή ιστορία χρησιμοποιείται έρμήνη της και κείνο πού προβάλλει ανάγλυφα είναι ή προσωπικότητα του συγγραφέα μέ τίς άδυναμίες και τίς άντινομίες του. ‘Υπάρχουν λ.χ. βιβλία όπου ο συγγραφέας όχι μόνο υιοθετεί λαθεμένη ταχτική στα κοινωνικά θέματα, όχι μόνο παίρνει θέση αντίθετη μέ τή διαλεκτική τής ιστορίας αλλά νομίζει ότι κάνει τό αντίθετο. Πώς κηρύσσει τήν άγάπη στο συνάνθρωπο ενώ καλλιεργεί τό σωβινισμό. Πώς ένώνει τούς λαούς ενώ τούς χωρίζει εκθέτοντας γεγονότα ξεκομμένα από τή γενεσιουργό αίτία τους και άσχετα μέ τίς ρεαλιστικές τους διαστάσεις.

Στήν έρευνά μας, τί τούς άρέσει στα βιβλία, τὰ παιδιά άποκρίθηκαν «περιπέτεια και πλάκα». Για τήν περιπέτεια στήν ελληνική λογοτεχνία (και τή δικιά της μαζί) πολλά είπαμε. “Όσο για τήν πλάκα (χιούμορ), έ, δέ θά σας κουράσω. ‘Αν τύχει νά βρω πάνω από 5 βιβλία γραμμένα μέ έξυπνάδα, μέ χαρούμενη διάθεση, μέ κριτικό μάτι, κέφι και ειρωνία, θά μού έπιτραπεί νά σας ξαναπασχαλώσω.

Τελειώνοντας θά θέλα τούτο νά τονίσω: ότι όσο δύσκολο είναι νά ‘ναι κανείς σωστός άνθρωπος, άλλο τόσο δύσκολο και τό νά ‘ναι σωστός συγγραφέας για παιδιά. Κι όταν κανείς γκρινιάζει δέν είναι γιατί έπιτραπεί τούς συγγραφείς αλλά γιατί άγαπάει τὰ παιδιά.

Ἡ νεότερη κυπριακή λογοτεχνία

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ¹

του Γιώργου Κεχαγιόγλου

Τό θέμα μου αφορά ένα ζήτημα καταρχήν φιλολογικό: είναι μία «ἐρευνητική ἀναφορά», πού προσπαθεῖ, ἀφενός νά περιγράψει κριτικά τό πόσο, πώς καί γιατί ἡ νεότερη κυπριακή λογοτεχνία περιλαμβάνεται, ἤ ὄχι, σέ μιὰ ὁμάδα φιλολογικῶν δοθημάτων, τίς ἱστορίες τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἀφετέρου, νά προχωρήσει σέ μερικές σχέψεις καί προτάσεις γιά ὁρισμένες δυνατές καί ἐπιθυμητές κατευθύνσεις τῆς νεοελληνικῆς φιλολογικῆς καί κριτικῆς ἐπιστήμης.

Στόχος μου δέν εἶναι, λοιπόν, μιὰ ἐμπεριστατωμένη ἱστοριοφιλογική εἰσήγηση γιά τό ποιά θέση ἔχει ἡ νεότερη κυπριακή λογοτεχνία «μέσα στό πλαίσιο τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας»: δέν ἔχω οὔτε τίς δυνατότητες καί τόν χρόνο οὔτε καί τήν ἐπιθυμία νά προχωρήσω σέ ἕνα τέτοιο, λειψό ἀναγκαστικά, διάγραμμα, γιά τό ὁποῖο θά ἦμουν πολύ λιγότερο ἔτοιμος καί ὥριμος ἀπό ὅ,τι πολλοί Κύπριοι, τουλάχιστον, ἀκροατές μου, πού σχετίζονται δημιουργικά, κριτικά ἢ φιλολογικά μέ τό ζήτημα. Αὐτό πού ἤθελα νά σᾶς προτείνω ἀπόψε, εἶναι νά μεταφερθεῖτε στή θέση ἐνός Ἑλλαδίτη νεοελληνιστῆ (θὰ ἔλεγα, καλύτερα, ἐνός μή Κύπριου ἀναγνώστη καί μελετητῆ τῆς κυπριακῆς λογοτεχνίας), πού ξεκινᾷ νά γνωρίζει ἐποπτικά τή νεότερη κυπριακή λογοτεχνία μέ βάση ἕναν ἢ περισσότερους κατά τεκμήριο ἔγκυρους ὁδηγούς: «μέσα στό πλαίσιο», ἐπομένως, «τῶν ἱστοριῶν τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας», ὅσων ὑπάρχουν ὡς αὕτη τή στιγμή. Σκοπεύω νά μετρήσουμε μαζί πόσο-ἰκανή, ἐργήγορη καί πρόθυμη στάθηκε ἡ νεότερη γραμματολογική ἐπιστήμη νά συνεχιστοῦν τήν εἰδική κυπριακή παραγωγή μέσα στό σύνολο τῆς νεοελληνικῆς. Νά δοῦμε, δηλαδή, πώς ἕνα δεδομένο ὄργανο παρατρεῖ τό ἀντικείμενό του, ἢ καλύτερα, πώς, μέσα ἀπό ἕνα ὄργανο, ἕνα τμήμα τῆς ἐξεταζόμενης ὕλης βρίσκει ἢ ὄχι τή θέση του, ἀναδύεται ἢ παθαίνει ἔκλειψη.

Τί εἶναι, ὁμως, μιὰ ἱστορία τῆς λογοτεχνίας καί γιατί τῆς δίνουμε τόση σημασία, ἀπέναντι σέ μιὰ σειρά διαφορετικά φιλολογικά καί κριτικά δοθήματα; Μιὰ ἱστορία τῆς λογοτεχνίας εἶναι – τουλάχιστο, πρέπει νά εἶναι – ἕνα ἔργο πού δίνει σύνθετη περιγραφική καί ἐρμηνευτική εἰκόνα τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς μέσα στούς ποικίλους ὁρους πού τήν περιέχουν, τήν καθορίζουν ἢ τήν ἐπηρεάζουν: στήν περίπτωσή μας, εἰκόνα τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς πού γράφτηκε στή νεοελληνική γλῶσσα, μέσα στά χρονικά ὅρια πού δεχόμαστε γενικά γιά τό ὅλο της, δηλαδή, συνήθως ἀπό τὰ πρῶτα δημόδη κείμενα τῆς μεσαιωνικῆς γραμματείας, χοντρικά ἀπό τόν 11. ἢ τόν 12. αἰ. κ.ἐ. Μιὰ ἱστορία τῆς λογοτεχνίας εἶναι, ὁμως, καί ὄργανο κριτικό, κατεξοχὴν μορφοποιητικό: οἱ κατατάξεις καί οἱ ἐπιλογές της, ἢ κατανομή καί προβολή τῆς ὕλης, ἢ κριτική ἐπεξεργασία καί οἱ κάθε εἶδους συνδέσεις ἢ ἀποσυνδέσεις καταλήγουν σέ σχήματα ἀποτιμητικά, πού ἀποτελοῦν ταυτόχρονα τέλος καί ἀρχή: τέλος γιά τήν προσπάθεια καί – συχνά – τά συμπεράσματα τοῦ γραμματολόγου (καί τοῦ ἀνυποψίαστου, ἢ μὴ κριτικοῦ ἀναγνώστη): ἀρχή γιά τόν ἐρεθισμό, τίς ἀπορίες καί τίς ζητήσεις τοῦ ἐπισυνδεδεμένου μελετητῆ ἢ τοῦ κριτικοῦ ἀναγνώστη, πού μπορεῖ νά ἀποκτᾷ, στίς καλύτερες περιπτώσεις ἕνα «ὄργανο ἱστορικῆς συνείδησης»². Στή σημερινή μας συζήτηση μᾶς ἐνδιαφέρουν καί οἱ δύο αὐτές ὀψεις μιᾶς ἱστορίας τῆς λογοτεχνίας.

Πρὶν δοῦμε ἀναλυτικότερα τίς ἱστορίες τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἄς ξεκαθαρίσουμε σύντομα τό καθαυτό ἐπιμέρους ἀντικείμενό μας, τή «νεότερη κυπριακή λογοτεχνία». Ἄν μπορούμε νά ποῦμε ὅτι ἡ νέα ἑλληνική λογοτεχνία ἀρχίζει περίπου ταυτόχρονα γιά ὅλες τίς περιοχές τοῦ ἑλληνισμοῦ, μέσα στή βυζαντινὴ ἐποχή, ἢ παρακολούθηση τῆς ἐξέλιξής της, μέσα στὸν πολιτικό καί πολιτισμικό καταμερισμό πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 12. ἢ τίς ἀρχές τοῦ 13. αἰ., καί τονίζεται, κατόπιν, σέ ἐπανεὐλημένες καίριες ἱστορικές στιγμές (κυρίως: 1453, 1570/1, 1669, 1821), παρουσιάζει ἀρκετές δυσκολίες. Γιά νά συνεννοηθοῦμε, στήν ἀνακοίνωση αὕτη περιορίζομαι, αὐθαίρετα ἂν θέλετε,

στό τμήμα ἐκεῖνο τῆς «νεότερης κυπριακῆς λογοτεχνίας» πού ἀνήκει στὸν τελευταῖο αἰῶνα κυπριακῆς ζωῆς, δηλαδή ἀπὸ τὴν ἐναρξὴ τῆς Ἀγγλοκρατίας (1878) κ.ἐ. Ἡ τομὴ βρίσκω πὺς εἶναι καί λογοτεχνικά ἰσχυρή: ὅσον ἀφορᾷ γενικά τὴ νεοελληνικὴ ποίηση, θυμίζω πὺς πρόσφατα, ἐδῶ στὴ Λευκωσία, ὁ καθηγητὴς Γιώργος Σαββίδης διατύπωσε ὡς ἑξῆς μιὰ ἀπὸ τίς ἐρεθιστικές ὁξυνούσες παρατηρήσεις του³:

Ἀπὸ τό 1880 ὡς σήμερα ἀξιοθῆκαμε ἕναν σχεδόν ἀδιάκοπο «χρυσό αἰῶνα» ἑλληνικῆς ποίησης, πού τώρα φαίνεται νά τὸν διαδέχεται ἕνας «ἀργυρὸς αἰῶνας». Στὸ χέρι μας, ἐν πολλοῖς, βρίσκειται ἡ εὐθύνη νά μὴν τὸν διαδεχτοῦμε ἕνας τενεκεδένιος αἰῶνας.

Ὑπολογίζοντας, λοιπόν, σήμερα, Σεπτέμβριο τοῦ 1979, ὡς ἀρχὴ τοῦ λόγου μου γιά τὴ γραμματολογικὴ παραγμάτευση τῆς κυπριακῆς λογοτεχνίας τὸ 1878, δέν ξεπερνῶ παρὰ κατὰ ἕνα μόνο χρόνο τὴ συμπλήρωση ἐνός αἰῶνα καθαυτοῦ «νεότερης κυπριακῆς λογοτεχνίας», καί δέν ὑπολείπομαι παρὰ κατὰ ἕναν, ἐπίσης, χρόνο ἀπὸ τὴ μαθηματικὴ δολοκλήρωση (γιατί ποῖος «χρυσὸς αἰῶνας» κράτησε ἐκατὸ γεμάτα χρόνια;) τοῦ διανύσματος πού ὑποθέτει ὁ δάσκαλος στὸν ὁποῖο χρωστῶ καί ἐγὼ τὴ γνωριμία μου μέ τὴ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία.

Γιά νά μὴν ξεχαστοῦν, ὁμως, καί ὁρισμένες ἄλλες ἀπὸ τίς χρήσιμες προκαταρκτικὲς διακρίσεις τοῦ Γιώργου Σαββίδη – περιεχομένου καί κριτικῆς ἀξιολόγησης, αὐτὴ τὴ φορὰ –, θεωρῶ ἀναγκαῖο νά δεχθῶ ἐδῶ τὸν ἑξῆς ἀρχικὸ περιορισμό του, ὅτι μέ «κυπριακὴ λογοτεχνία» ἐννοοῦμε «ἔργα Κυπρίων πού ζοῦν στὴν Κύπρο, γραμμένα ἑλληνικά, εἴτε στὴν κοινὴ νεοελληνικὴ εἴτε στὸ κυπριακὸ ἰδίωμα», καί δηλώνω πὺς μέ βρίσκει, ἐπίσης, ἀπόλυτα σύμφωνο ἡ τελευταία του φράση, ὅτι, ἐφόσον «ἡ Κυπριακὴ λογοτεχνία, ὅπως ἄλλοτε ἡ Κρητικὴ, εἶναι ἀναπόσπαστο μέλος τῆς Ἑλληνικῆς, οἱ Κύπριοι συγγραφεῖς ἔχουν αὐτοδικαίως θέση ἀνάμεσα στούς Ἑλλαδίτες ὁμόγλωσσους καί ὁμοτεχνούς τους. Οἱ σημαντικότεροι μέ τούς σημαντικότερους καί ὁ συρφετός μέ τὸν συρφετό»⁴.

Γιά τὴν ἀνίχνευση τῆς νεότερης κυπριακῆς λογοτεχνίας μέσα στὰ γραμματολογικά δοθήματα, ὁ δειγματολογικὸς ἐλεγχός μου περιέλαβε γύρω στὰ εἴκοσι διβλία⁵. Ἡ ἐπιλογή ἔγινε ἀπὸ ἱστορίες τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας γραμμένες ἀπὸ Ἑλλήνες (Ἑλλαδίτες καί Κύπριους) ἢ ξένους, πού κυκλοφόρησαν μεταπολεμικά· κατ' ἐξαίρεση, ἔκρινα σκόπιμο νά περιλάβω, ἀπὸ τίς παλαιότερες, μόνον ὅσες ἑλληνικὲς ἐπανεκδόθηκαν, ἀνατυπώθηκαν ἢ κυκλοφοροῦν ἀκόμα: οὐσιαστικά, δηλαδή, δύο διβλία, τὴν ἱστορία τοῦ Καμπάνη (1925) καί τὴ Σύντομη ἱστορία τοῦ Βουτιερίδη (1933). Ἡ ἐξέταση καλύπτει μόνο τὰ ἔργα πού περιλαμβάνουν καί τὰ χρόνια ἀπὸ τό 3. τέταρτο τοῦ 19. αἰ. κ.ἐ.⁶: ἐκτενεῖς συνθετικὲς μονογραφίες, ἐπιλογὴ ἀπὸ τίς «σύντομες» καί «συνοπτικὲς» ἱστορίες, καί ἕνα εὐρύτερο, συλλογικὸ ἔργο, τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τῆς ἑκδοτικῆς Ἀθηνῶν (ἀποκλειστικὰ γενικά τὰ, συντομὰ συνήθως, δοθήματα πού προσανατολίζονται ἀποκλειστικά στίς ἀνάγκες τῶν δύο πρώτων βαθμίδων τῆς ἑλλαδικῆς ἐκπαίδευσης καί τῆς προετοιμασίας γιά τίς ἐξετάσεις εἰσαγωγῆς σέ Ἀνώτατες Σχολές)⁷.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς διερεύνησης αὐτῆς εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

(1) Ἐνὼ σέ ὅλες σχεδόν τίς ἱστορίες τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας γίνεται, ἐπαρκῆς κάποτε, λόγος γιά τὴν παλαιότερη δημοτικὴ καί δημόδη κυπριακὴ ποίηση καί πεζογραφία: ἀκριτικὰ τραγούδια, Ἀσιζες, Μαχαιράς, Βουστρινῶνιος, Ἀνακάλυψη, Κυπριακὰ ἔρωτα, Ὁρῆνος τῆς Κύπρου, συγγραφεῖς τῆς Τουρκοκρατίας: Κυγάλας, Ροδινός κ.ἀ., μόνο σέ τέσσερις ἀπὸ τίς γραμματολογίες πού εἶναι γραμμένες ἀπὸ Ἑλλαδίτες ἢ ξένους (Κορδάτος, 1962· Ὁρακίου, 1965· Βαλέτας, 1966· Βουτιερίδης-Γιάκος, 1966 καί 1976) γίνεται ἰδιαίτερος λόγος γιά τὴ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία· στίς ὑπόλοιπες (τῆς πρώτης αὐτῆς· πάντοτε, κατηγορίας), δέν συμπεριλαμβάνονται παρὰ μεμονωμένες

άναφορές σέ ὁρισμένους λογοτέχνες καί ἔργα. Ὡς ἀρχίσουμε ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς: ἂν ἐξαίρεσουμε περιπτώσεις συγγραφέων πού δὲν ἀνήκουν οὐσιαστικά στὴν καθαυτὴ κυπριακὴ λογοτεχνία, ἢ πού βρίσκονται σὸ μεταίχμιο ἀνάμεσα στὴν ἑλλαδική (ἢ, κάποτε, τὴν ἀλεξανδρινή) καὶ τὴν κυπριακὴ λογοτεχνία (π.χ. Ἀκρίτας, Ἀλιθέρος), Ἀνθίας, Κριναῖος, Νίκος Νικολαΐδης)⁸, θά δοῦμε ὅτι τὸ κυπριακὸ ὑπόλοιπο στὰ ἔργα αὐτὰ εἴτε ἐλαχιστοποιεῖται (Mirambel, Παππάς) εἴτε μὴδενίζεται (στὶς ὑπόλοιπες γραμματολογίες). Ὡς ἔρθουμε, τώρα, στὰ τέσσερα ἔργα, γιὰ τὰ ὁποῖα εἴπαμε ὅτι περιλαμβάνουν παράλληλο λόγο γιὰ τὴ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία. Στὸ ἔργο τοῦ Βουτιερῆ, οἱ πληροφορίες προέρχονται ἀπὸ τὸ νεότερο συνοπτικὸ Συμπλήρωμα τοῦ Δ. Γιάκου⁹: ἐκεῖ ἀπαντοῦν, πέρα ἀπὸ τῆς ὁριακῆς περιπτώσεως, πάνω ἀπὸ δέκα ὀνόματα λογοτεχνῶν, πού, ὅμως, σὲ καμιά περίπτωση δὲν ἀφοροῦν πρόσωπα πού πρωτοεμφανίστηκαν μεταπολεμικά· ὁ λόγος εἶναι σύντομος, οἱ κατατάξεις πρόχειρες, οἱ πληροφορίες ἀνεπαρκέστατες. Στὸ ἐκτενέστερο βιβλίο τοῦ Κορδάτου (1962), γιὰ τὴν κυπριακὴ λογοτεχνία ἀφιερώνονται ἔξι σελίδες¹⁰: ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῆς αἰγυπτιακῆς λογοτεχνίας τῶν ἀρχῶν τοῦ 20. αἰ., γίνεται σύντομος λόγος γιὰ ἑπτὰ Κύπριους «προοδευτικούς» συγγραφεῖς τῶν χρόνων ὕστερα ἀπὸ τὸ 1915, ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ὅμως, οἱ πέντε δὲν ἀνήκουν στὴν καθαυτὴ κυπριακὴ λογοτεχνία, ἢ εἶναι περιπτώσεις ὁριακῆς. Στὸ σύντομο ἔργο τοῦ Θρακιώτη (1965), δρίσκουμε λιγότερο ἀπὸ μία σελίδα¹¹: καὶ πάλι ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀλεξανδρινὴ λογοτεχνία, παρατίθεται ἓνα πολὺ συνοπτικὸ ἐπίμετρο, μὲ προσπάθεια νὰ περιληφθοῦν ἀντιπροσωπευτικὰ ὀνόματα, ἀπὸ τὸν Βασίλη Μιχαηλῆ ὡς τὴν παραγωγή τῶν χρόνων 1940 καὶ 1950. Τέλος, στὴν σύντομη («ἐπίτομη») Ἱστορία τοῦ Βαλέτα (1966) ἀφιερώνεται μία σελίδα στὸν λεγόμενον «Κυπριακὸ κύκλο»¹²: ἡ κυπριακὴ παραγωγή συνδέεται καὶ πάλι – ἐντελῶς τεχνικά – μὲ τὴν ἀλεξανδρινή, ἢ παρουσίαση ἀρχίζει μὲ τὸν Μιχαηλῆ καὶ φτάνει ὡς τὰ χρόνια 1940, μέσα σὲ μιά συντομοτάτη καὶ ἐντελῶς ἀμήχανη ἐξέταση.

(2) Στὰ δύο γραμματολογικὰ βοηθήματα πού εἶναι γραμμένα ἀπὸ Κύπριους (Χατζηγιάννου Κουρράς, 1960· Τοφαλλῆς, ¹1972, ²1976) – στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ τμήματα πού ἀφιερώνουν στὴν κυπριακὴ λογοτεχνία οἱ τ. ΙΓ', ΙΔ', ΙΕ' (1833-1941) τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (Κιτρομηλίδης, 1977-1978) – ἡ εἰκόνα, βέβαια, εἶναι κάπως διαφορετικὴ. Στὸ ἔργο τοῦ Χατζηγιάννου Κουρρά, γίνεται προσπάθεια «ἡ κυπριακὴ προσφορά [νὰ] ἐξετάζεται πάντα σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἑλλαδικὴ παραγωγή»· αὐτὸ, ὅμως, ἰσχύει κυρίως γιὰ τὸ πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου καὶ τὴ λαϊκὴ-λαογραφικὴ παραγωγή¹³, ἐνῶ γιὰ τὴν περίοδο ± 1878 κ.έ. στὴν Κύπρο ἀφιερώνεται ἰδιαίτερο, τελευταῖο τμήμα τοῦ βιβλίου (ἔξι σελίδες)¹⁴: ἐκτενέστερος λόγος γίνεται μόνον γιὰ τὸν Μιχαηλῆ καὶ τὸν Λιπέρτη, ἐνῶ ἀναφέρεται, ἄλλως ὀνομαστικά, μιά δωδεκάδα ἀκόμη ποιητῶν καὶ πεζογράφων καὶ δίνονται χρήσιμα, ἀλλὰ πολὺ σύντομα στοιχεῖα γιὰ τὴ φιλολογικὴ, ἐπιστημονικὴ καὶ θεατρικὴ κίνηση, τὰ περιοδικὰ καὶ τὴ γενικότερη πνευματικὴ ζωὴ στὴν Κύπρο τῆς περιόδου 1923-1959· πρόκειται οὐσιαστικά γιὰ «διδασκτικὲς σημειώσεις», ὅπου ἡ ἔκθεσι γίνεται μὲ τὸν ἀσύμφορο συνδυασμὸ σύντομων ἐρωταποκρίσεων καὶ παραθεμάτων, χωρὶς ὁποιαδήποτε μέρηματα γιὰ ὁργανικὴ σύνδεση ἢ συσχέτιση μὲ τὴν ὑπόλοιπη γραμματολογικὴ ὕλη. Στὴ δεύτερη ἐκδοσὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Τοφαλλῆ, γιὰ τὴν κυπριακὴ λογοτεχνία ἀφιερώνονται οἱ δεκατέσσερις σελίδες τοῦ προτελευταίου κεφαλαίου¹⁵: καὶ ἐδῶ ἡ πραγμάτευση εἶναι ἐκτενέστερη μόνον γιὰ τοὺς τρεῖς πρῶτους ποιητῆς τοῦ κεφαλαίου (Μιχαηλῆ, Λιπέρτη, Ἀνθίας) καὶ σύντομη, ἢ ἄπλως ὀνομαστικὴ γιὰ ἓνα πληθὺς ἄλλων νεότερων κυρίως λογοτεχνῶν καὶ κριτικῶν· πρόκειται, στὴν καλύτερη περίπτωσι, γιὰ ἐπανάληψη γνωστῶν στοιχείων καὶ παραθεμάτων ἀπὸ εἰδικότερες μελέτες, στὴ χειρότερη, γιὰ μηχανικὴ συντομευμένη ἀντιγραφή βιογραφικῶν σημειωμάτων, χωρὶς ἱστορικὴ, εἰδολογικὴ ἢ ἄλλη τάξη, σὲ ἔκθεσι πού προδίδει ἑλλειψη εὐαισθησίας καὶ ἄμετρη προχειρότητα. Τέλος, μέσα στὴ συλλογικὴ σύνθεσι τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, καὶ σύμφωνα μὲ τὴ γενικότερη προδιαγραφή νὰ διαχωρίζονται ἀπὸ τὴν κυρίως πραγμάτευσι τὰ τμήματα γιὰ τὸν «Υπόδουλο Ἑλληνισμό» καὶ τὴ «Ζωὴ καὶ Δράσι τῶν Ὑποδούλων Ἑλλήνων», ὁ Κιτρομηλίδης, τεματίζοντας κάθε φορὰ τὴν ἱστορικὴ ἔκθεσι γιὰ τὴν Κύπρο, ἀφιερώνει, ἀντίστοιχα, μισή παραγραφο γιὰ τὴν περίοδο τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐξόρισις στὴν «καθ' ἡμᾶς Ἀνατολήν» καὶ τῆς πνευματικῆς «προετοιμασίας» τῆς Κύπρου πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀγγλοκρατίαν (1833-1881)¹⁶, μιάμιση σχεδὸν στήλη γιὰ τὴν περίοδο 1881-1913, ὅπου, μὲ βάση τὸν Μιχαηλῆ, γίνεται συντομότερος λόγος γιὰ ἐφημερίδες, περιοδικὰ, καὶ ἄλλους λογοτέχνες τῆς ἐποχῆς¹⁷, καὶ μία σελίδα – σὲ αὐτόνομο κεφάλαιο –¹⁸ γιὰ τὴν περίοδο 1913-1941, ὅπου ἐξετάζονται, σὲ εἰδολογικὴ διάταξι, ποιητῆς (Λιπέρτης, Λιασίδης, Ἀλιθέρος, Ἀνθίας), πεζογράφοι (Ν. Νικολαΐδης, Μ. Νικολαΐδης, Ἀκρίτας) καὶ λογοτεχνικά-φιλολογικά περιοδικὰ τοῦ μεσοπολέμου: ἡ ἐξέταση εἶναι πολὺ λιτὴ, ἀλλὰ ἐγκυρη, καὶ ὁ ἀνα-

γνώστης ἔχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ σχηματίσῃ μιά πρώτη ιδέα γιὰ τρεῖς τουλάχιστον ἐνδιαφέρουσες φάσεις τῆς νεότερης κυπριακῆς λογοτεχνίας, τὴν περίοδο πρὶν ἀπὸ τὸ 1878, τὴν πρώτη ἀκμὴ τῆς δεκαετίας τοῦ 1890 καὶ τὴ σημαντικὴ ἀνθήσι τοῦ μεσοπολέμου.

Ἄν θελήσουμε νὰ ἐπεξεργαστοῦμε κάπως τὰ ἀποτελέσματα τῆς διπλῆς αὐτῆς διερεύνησις, ἀφενὸς βλέπουμε ὅτι:

(1) «Αὐτόνομος» λόγος γιὰ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία μέσα στὸ πλαίσιο τῶν ἱστοριῶν τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας γίνεται μόλις ἀπὸ τὸ 1960 κ.έ. (2) Σὲ ὁρισμένες ἀπὸ αὐτῆς περιπτώσεις, ἡ ἐξέτασι ἐντάσσεται, σὲ μορφή θύλακα, μόνον σὲ κεφάλαια σχετικὰ μὲ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ 20. αἰ., ἢ τὸν μεσοπόλεμο, συνήθως σὲ σύνδεσι μὲ μὴ ἑλλαδικὴ παραγωγή (π.χ. τὴν αἰγυπτιακὴν) καὶ πάντως – καθόλου ὀρθά, βέβαια – μὲ τὴν παραγωγή τοῦ «ἀπόδημου ἑλληνισμοῦ»· στὰ βοηθήματα πού εἶναι γραμμένα ἀπὸ Κύπριους, οἱ θύλακες αὐτοὶ μεγαλώνουν καὶ ἀποκοτῶν μεγαλύτερη αὐτονομία, χωρὶς, πάντως, νὰ συνδέονται μὲ ἐπάρκεια οὔτε μὲ τὴν ὑπόλοιπη νεοελληνικὴ οὔτε μὲ ἄλλες λογοτεχνίες. (3) Ἡ ἀνάπτυξι εἶναι συνήθως συντομότερη καὶ ἐλλιπέστατη: δὲν δίνονται ἀπαραίτητα γιὰ γραμματολογικὴ σύνθεσι στοιχεῖα οὔτε γίνεται προσπάθεια ὁργανικῆς ἐντάξεως ἢ συσχέτισις μὲ ἄλλα σύνολα.

Ἀφετέρου μπορούμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι: (1) Ἡ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία λείπει γενικά ἀπὸ τῆς ἀνεπτυγμένης καὶ μάλιστα καὶ ἀπὸ τῆς ἀριστερῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Ἡ ἀπουσία ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα ἔργα τῶν τριῶν καλύτερων σύγχρονων γραμματολόγων μας (Δημαράς, Πολίτης, Vitti) εἶναι ἰδιαίτερα ὀδυνηρή. (2) Ἄν ἐξαιρεθεῖ ἡ προσπάθεια τοῦ Κιτρομηλίδη, πού ἀκολουθεῖ ἄλλες συμβάσεις, ἡ συμπερίληψι τῆς κυπριακῆς λογοτεχνίας σὲ ἔργα ἄνισα, μὲ μεγάλες ἐγγενεῖς ἀτέλειες, πρόχειρη σύνθεσι, μεροληπτικὲς συχνὰ τοποθετήσεις καὶ ἑπεξεργασμένες φιλολογικὲς καὶ κριτικὲς ἀπόψεις (ἂς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι οἱ Θρακιώτης, Βαλέτας, Γιάκος εἶναι περισσότερο λογοτέχνες, ὁ Κορδάτος ἱστορικός, ἐνῶ οἱ Χατζηγιάννου Κουρράς, Τοφαλλῆς ἰδιότυποι ἐκπαιδευτικοί), ἀντὶ νὰ βοηθᾷ τὴ γόνιμη προσπάθεια τῆς κυπριακῆς λογοτεχνίας ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη καὶ τὸν μελετητὴ, λειτουργεῖ μᾶλλον ἀντιθετικά, ἀρνητικά: ὁ ρηχὸς καὶ πρόχειρος λόγος στομῶναι καὶ ἀποκοιμᾷ τὴ φιλολογικὴ περιέργεια.

Νομίζω, λοιπόν, ὅτι μπορούμε νὰ καταλήξουμε στὰ ἑξῆς: ἡ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία ἐμφανίζεται ἀνύπαρκτη ἢ ἔχει θέση ἐντελῶς ὑποτονικὴ καὶ σχηματικὴ μέσα στὶς ὑπάρχουσες ἱστορίες τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας· ἓνα δῆμα γιὰ τὴν αὐτονομίη τῆς, πού φαίνεται νὰ ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὸ 1960 – ὅχι ἀσύνδετα, νομίζω, ἀπὸ τῆς ἐπιπτώσεως τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτισμικῆς ἀνεξαρτητοποίησης τῆς Κύπρου –, ἔγινε πολὺ διστακτικὰ καὶ μὲ μεγάλη ἀπειρία καὶ, πάντως, δὲν εἶχε συνέχεια, τουλάχιστον ἀπὸ τὴν ἑλλαδικὴ κριτικὴ.

Ἡ περιγραφικὴ μας ἐξέτασι θά ἔμενε, ὥστόσο, συμβατικὴ, ἂν δὲν προσπαθοῦσαμε νὰ δοῦμε μερικὰ ἀπὸ τὰ αἷτια τῆς εἰκόνας πού παίρνει ἡ νεότερη κυπριακὴ λογοτεχνία μέσα στὶς ἱστορίες τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Καὶ πρῶτα, ἂς δοῦμε ἢ ἂς ὑποθέσουμε τίς δυσκολίες τοῦ γραμματολόγου: καταρχήν, τὰ πῶς εὐεξήγητα κενὰ μιάς γραμματολογίας ὀφείλονται σὲ ἀτέλειες τῆς διδολογραφικῆς ὑποδομῆς, πού κάποτε εἶναι καὶ ἀτέλειες τῆς νεοελληνικῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης γενικότερα¹⁹. ὅταν, τώρα, τὰ κενὰ αὐτὰ δὲν προσπαθεῖ ὁ γραμματολόγος νὰ τὰ ἀναπληρώσει μὲ προσωπικὸ ἐρευνητικὸ ἔργο ἢ, τὸ χειρότερο, ὅταν, γιὰ διάφορους λόγους, δὲν ἐκμεταλλεύεται τὴν ἐρευνητικὴ προεργασία πού ὑπάρχει, τότε τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι δυνατό νὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὸ πού ἐπισημαίνουμε σήμερα γιὰ τὴν περίπτωσι τῆς κυπριακῆς λογοτεχνίας. Γιὰ νὰ συμπληρώσουμε, πάντως, τὴν ἀναφορὰ

κυκλοφορεῖ GEORGES BATAILLE ἡ ἱστορία τοῦ ματιοῦ

εἰσαγωγή – μετάφρασι

ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Ἄ γ ρ α

Πλατεία Σταδίου 5, Ἀθήνα 501, τηλ. 728-263

μας στη διδολογραφική υποδομή, σημειώνουμε ότι ο πληρέστερος φιλολογικός «τυφλοσύρτης» που διαθέτουμε σήμερα, ή *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Φιλολογία* του Μαστροδημήτρη, συγκεντρώνει μία χρησιμική σειρά διδολογραφιών για την Κύπρο και τη γραμματειακή της παραγωγή, σειρά που φαίνεται να συστηματοποιείται ιδιαίτερα για τα χρόνια 1960-1969²⁰: είμαστε δίκαιοι, λοιπόν, αν αποδίδουμε ένα σοβαρό μέρος της ευθύνης στη φιλολογική ολιγωρία των ίδιων των ιστορικών της λογοτεχνίας μας. Άς μην ξεχνούμε, όμως, ότι, όταν δεν πρόκειται για έποχές και έργα που κινούν το ιδιαίτερο ενδιαφέρον ή το μεράκι του γραμματολόγου (π.χ. για τον Δημαρά ή 18. και 19. αϊ., για τον Vittì ή 17., για τον Πολίτη κυρίως οι παλαιότερες φάσεις της λογοτεχνίας μας), ο συγγραφέας τέτοιων συνθέσεων δεν έχει πάντοτε την όρεξη και τη δυνατότητα να αρχίσει από πρωτοβάθμια έπεξεργασία του λογοτεχνικού ύλικου, με άλλα λόγια να αναχθεί άπευθείας στη συνδρομή καθαράαιμων διδολογραφικών όδηγων: του χρειάζεται, και ψάχνει μόνο για μασημένη τροφή (και μάλιστα του γούστου του).

Άφηνοντας, επομένως, την ευθύνη του γραμματολόγου, ας δούμε τους όρους της ίδιας της νεότερης κυπριακής λογοτεχνίας και των φιλολογικών-κριτικών έκφραστών της: πόσο γνωστή καταφέρνει να γίνεται στον ίδιο τον έαυτό της και στον «έξωτερικό» κόσμο, και ποιά όργανα φιλολογικής και κριτικής πρόσβασης προσφέρει στον άναγνώστη που στέκεται από έξω, στην περίπτωσή μας στον κατά τεκμήριο δεκτικότερο και δημιουργικότερο άναγνώστη, τον ιστορικό της λογοτεχνίας. Γυρίζοντας τον Μάιο του 1976 από τη Θεσσαλονίκη, όπου είχε μιλήσει για τη νεότερη κυπριακή λογοτεχνία, ο ποιητής Κώστας Μόντης διαπίστωνε, πολύ σωστά, ότι «δυστυχώς ελάχιστα γνωρίζουν στην Ελλάδα την Κυπριακή λογοτεχνία κι ακόμα πιο ελάχιστοι είναι οι μελετητές της»²¹. Στη δίκαιη αυτή εκτίμηση, που τη συνόδευαν όρθες προτάσεις, δεν θα μπορούσα, βέβαια, να άπολογηθώ. Θά είχα, όμως, να καταθέσω όρισμένες παρατηρήσεις, που προέρχονται από έναν Έλλαδιτή προσανατολισμένο στη μελέτη και την πανεπιστημιακή διδασκαλία της νεοελληνικής λογοτεχνίας: προσπαθώντας να άναγνωρίσουμε το λογοτεχνικό «κυπριακό πρόσωπο» των νεότερων χρόνων, τί βοηθήματα κυπριακά διαθέτουμε έμεις οι έκτος Κύπρου; Άν εξαίρεσουμε όσες γραμματολογικές προσπάθειες Κυπρίων άναφέρθηκαν παραπάνω, και περιοριστούμε – κατ' άνάγκη – σέ εκδόσεις προσιτές στην Ελλάδα και, γι' αυτό, καταγραμμένες τακτικά ή άτακτα, πάντως άνυποψίαστα, σέ μερικές γραμματολογίες μας, σημειώνω ότι, πέρα από τα ίδια τα κείμενα (συνήθως άβιδολογάρφια ή ιστορικά άναγγελόμενα, και μία σειρά από άνθολογίες ποίησης και πεζογραφίας²², τό σκοτάδι δεν τό τρυπούν παρά όρισμένες σύντομες μονογραφίες (συνήθως διαλέξεις) ή μικρότερου άκόμε εύρους κριτικές τομές²³, καμία από τις όποιες δεν φτάνει στο έπίπεδο της τόσο επιθυμητής έπιστημονικής Ιστορίας της κυπριακής λογοτεχνίας. Γιατί, μιλώντας σας από την άρχή για τη θέση και την ένταξη της τελευταίας στην εύρυχωρία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι όρισκω άσύμφορη μία ή περισσότερες άναξάρτητες γραμματολογικές συνθετικές προσπάθειες για τη λογοτεχνία της νεότερης Κύπρου και του Κυπριακού κράτους.

Φτάνοντας στο τελευταίο τμήμα της άνακοίνωσης αυτής, θά ήθελα πρώτα να έπικυρώσω όρισμένες γενικές παρατηρήσεις, που ήδη έχουν κάνει, ως θα δούμε, άλλοι πριν από μένα, και, κατόπιν, να κάνω μερικές πρόσθετες προτάσεις για την άρτιότερη μελέτη της νεότερης κυπριακής λογοτεχνίας.

Άπό τις τελευταίες δεκαετίες του 19. αϊ. ή κυπριακή λογοτεχνία²⁴ συμπορεύεται στις τάσεις και τις έπιτεύξεις της με την άλλη ελληνική και, βέβαια, τις ευρωπαϊκές λογοτεχνίες. Η άνάπτυξη της έντεχνης ποίησης, πρώτα, έντονότερη από τις άρχές του 20. αϊ., συνεχίζεται άμείωτη ως σήμερα και κορυφώνεται, πιστεύω, στά χρόνια ύστερα από τό 1960. Η σημασία της και ή διπλή θालερή της εμφάνιση (ποίηση στο κυπριακό ίδίωμα και ποίηση στην κοινή νεοελληνική) έπιβάλλει, κάποτε, εκτενέστερες διαφοροποιήσεις από την άξιόλογη, έπίσης, νεότερη κυπριακή πεζογραφία (ή τό άκαίο κυπριακό θέατρο). Η συγκέντρωση, πάλι, ενός σημαντικού άριθμού τεχνιτών σέ έπανελημμένες «γενιές» με άδιάκοπη πύκνωση στις κατακτήσεις και τά άποτελέσματα, οι έντονες ιδιοτυπίες και ή είδική πρωτοτυπία της παραγωγής αυτής, ύπαγορεύουν την άδήριτη γραμματολογική άξιοποίηση της «περιφερειακής» κυπριακής λογοτεχνίας πλάι στην ύπόλοιτη ελληνική παραγωγή. Τό πόσο θά άργήσει ή άξιοποίηση αυτή (ας θυμηθούμε ένα παράλληλο, έλλαδικό παράδειγμα αυτό, τη λογοτεχνία της Θεσσαλονίκης στά ίδια πάνω-κάτω χρόνια) έξαρτάται φυσικά και από την άναένωση των Ιστοριών της νεοελληνικής λογοτεχνίας, που καιρός είναι να ξεπεράσουν τό στάδιο του έπίτομου (συνήθως) έγχειριδίου και να διδαχθούν, από τις συλλογικές ή όχι, αναλυτικότερες και ώριμότερες πάντως, γραμματολογικές συνθέσεις που ύπάρχουν για ξένες λογοτε-

χνίες²⁵. Άς μην ξεχνούμε, όμως, ότι ή άδράνεια του γραμματολόγου χρειάζεται, για να ύπερνικηθεί, μία σειρά ώθήσεις από τά ίδια τα άντικείμενά του και τις πρωτοβάθμιες κριτικές άποτιμήσεις τους. Δεν πρόκειται να έξετάσω εδώ με λεπτομέρειες τό κυπριακό μερίδιο για την άλλαγή της σημερινής κατάστασης: άνάμεσά σας όρίζονται πρόσωπα πιο άρμόδια από μένα για να έπισημάνουν ή να συλλογιστούν τό παράλληλο αυτό χρέος. Κρίνω, όμως, ώφέλιμο να τελειώσω κάνοντας δύο πράγματα, που έλπίζω να φέρουν άρκετά προσανάμματα στη συζήτηση που θά έπακολουθήσει: πρώτα, να σας διαβάσω μερικές από τις άπαντήσεις και πάλι του Γιώργου Σαββίδη στο δημοσιογραφικό έρώτημα: «Πώς θά μπορούσει ή Κυπριακή λογοτεχνία να διακινηθεί ώστε να ξεφύγει από τον άπομονωτισμό της;»: κατόπιν, να προβάλω μερικά άκόμα ζητούμενα του νεοελληνιστή που θέλει να μελετήσει σοβαρά ή να διδάξει τη νεότερη κυπριακή λογοτεχνία. Οι προτάσεις του Σαββίδη²⁶:

«Άν κρίνω από τό προηγούμενο της Αίγυπτιώτικης λογοτεχνίας, ένας τρόπος [για να ξεφύγει από τον άπομονωτισμό της ή κυπριακή λογοτεχνία] είναι ή ύπαρξη, στην Κύπρο, λογοτεχνικών περιοδικών ύψηλης στάθμης, με πανελλήνιο κύρος. Παράλληλα, ή συνεργασία Κυπρίων λογοτεχνών στά πιο ζωντανά έλλαδικά έντυπα, περιοδικά ή έφημερίδες, και ή ύπεύθυνη έτοιμασία είδικών τευχών («άφιερωμάτων») σέ ξένα περιοδικά διεθνούς κύρους. Άφ' έτέρου, βέβαια, ή συστηματική έκδοση κυπριακών διδλίων από γνωστούς έκδοτικούς οίκους της Άθήνας ή της Θεσσαλονίκης (έστω με ίδιωτικές είτε κρατικές χορηγίες), άλλα ίδιως ή προώθηση των Κυπριακών εκδόσεων σέ τουλάχιστον δέκα μεγάλα διδλωπολεία στην Άθήνα, την Θεσσαλονίκη, τά Γιάννενα, την Πατρα, την Κρήτη κλπ. [...] Σέ προσωπικότερο έπίπεδο, θά εύχόμουν λιγότερες προσκλήσεις Έλλαδιτών «σούπερσταρ» (πόσο είναι δά, όλοι κι όλοι;) και συχνότερες όμαδικές συναντήσεις είτε δημόσιες συζητήσεις Κυπρίων και Έλλαδιτών λογοτεχνών, κατά προτίμηση στην Κύπρο και μακάρι με κοινή πρωτοβουλία των δύο λογοτεχνικών σωματείων σας [= της Κύπρου]. Τέλος, μία ένεργοποίηση των Κυπρίων κριτικών (πού σίγουρα δεν είναι κατώτεροι από την σημερινή έλλαδική στάθμη) προς κάθε κατεύθυνση, άλλα με φυσική προτεραιότητα σέ πρόσωπα, κείμενα και θέματα της Κυπριακής λογοτεχνίας.

Ύστερα από τις προτάσεις αυτές²⁷, τά δικά μου έπιλεγόμενα περιορίζονται μόνο σέ μερικές πρακτικότερες φιλολογικές έφαρμογές, άρχίζοντας άνάποδα: από τό εύρύτερο προς τό μεικρότερο²⁸. Έπισημαίνω, λοιπόν, ότι θά χρωστούσαμε εύγνωμοσύνη σέ όποιους μάς έδιναν: μία έπιστημονική αναλυτική Ιστορία της κυπριακής λογοτεχνίας (και / ή των δύο κύριων έπιμερισμών της: Ιστορία της κυπριακής ποίησης και Ιστορία της κυπριακής πεζογραφίας²⁹: περιεκτικές σχολιασμένες άνθολογίες της κυπριακής λογοτεχνίας (γενικές, περιόδων, θεματικές ή άτομικές)³⁰: φιλολογικές σχολιασμένες εκδόσεις του έργου παλαιότερων κυρίως, άλλα και σύγχρονων λογοτεχνών: όλοκληρωμένες μονογραφίες ή «έισαγωγές» για τό έργο των κύριων εκπροσώπων της νεότερης κυπριακής λογοτεχνίας (ένημερωμένες, κατά τό δυνατόν, με διδλωγραφικό όδηγό και χρονολόγιο). Έλπίζω, πάντως, να δεχθείτε ότι ή έπιλογή των βοηθημάτων που έκανα δεν έξυπηρετεί μόνο τις πρώτες άνάγκες ενός πανεπιστημιακού πού θά ήθελε να διδάξει και κυπριακή λογοτεχνία, άλλα αποτελούν άναφάιρετη άπαίτηση κάθε άναγνώστη και μελετητή³¹. Όσότου άποκτήσει ή Κύπρος τη Φιλοσοφική της Σχολή, που προσδοκούμε να τονώσει την έρευνα των πραγμάτων τό τόσο, και περιμένοντας τις Ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας να ώριμάσουν, πιστεύω τουλάχιστο πώς δεν θά θεωρήσετε περιττές ούτε πρόωρες τις χρηστικές αυτές προτάσεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Άνακοίνωση στο Συνέδριο Νεοελληνικού Πολιτισμού, που όργάνωσε τό Κυπριακό Ύπουργείο Παιδείας στη Λευκωσία (20.9.1979). Δεν μεταβάλλω την προφορική «μορφή» της άνακοίνωσης. Για τό θέμα της όφελω πολλά από φίλα του Κ. Μόντη, του Κ. Χαλαραμπίδη και του Γ. Κατσούρη: για τις διδλωγραφικές διελιώσεις του γραπτού κειμένου, στις πρόθυμες παρατηρήσεις του Γ.Π. Σαββίδη και στη συνδρομή του Α. Πολίτη.
2. Κατά τον δίκαιο λόγο του Γ.Π. Σαββίδη, στη διδλωπαρουσία της τρίτης έκδοσης της *Ιστορίας της νεοελληνικής λογοτεχνίας* τό Κ.Θ. Δημαρά: «Τό νέο μας όργανο Ιστορικής συνείδησης», περ. *Εποχές* 40 (Αύγουστος 1967): 166-169.
3. Συνέντευξη (δοσμένη στη Μαρία Δωρίτη) στην έφ. *Φιλελεύθερος* της Λευ-

κωσσίας, 13.5.1979, με τίτλο: «Η Κυπριακή λογοτεχνία από Έλλαδική σκοπιά».

4. "Ο.π., σμ. 3.

5. Κατά τη χρονολόγηση της πρώτης τους έκδοσης: "Αριστος Καμπάνης, *Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1925, 1948 (ανάτυπ. 1971)· "Ηλίας Π. Βουτιερδής, *Σύντομη ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας (1000-1930)*, Αθήνα 1933, 1966 (με Συμπλήρωμα του Δ. Γιάκου για τα χρόνια 1931-1975)· "Αδαμάντιος Δ. Παπαδήμας, *Νέα ελληνική γραμματολογία. Γενικά στοιχεία*, Αθήνα 1948· Κ.Θ. Δημαράς, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Από τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας*, Αθήνα 1948-1949, 1975· André Mirmambel, *La littérature grecque moderne*, Paris 1953, 1965· Bruno Lavagnini, *La letteratura neoellenica*, Milano 1955 (με άλλο τίτλο), Firenze 1969· Νίκος Χατζηγιάννου Κουρράς, *Εισαγωγή στη νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία*, Λευκωσία 1960· Γιάννης Κορδάτος, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, (Από το 1453 ως το 1961), τ. 1-2, Αθήνα 1962· Κώστας Θρακιώτης [= Θαλής Π. Προδρόμου], *Σύντομη ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας (1000-1965)*, Αθήνα 1965· Γ. Βαλέτας, *Επίτομη ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1966· José Alsina Clota — Carlos Miralles Solá, *La literatura griega medieval y moderna*, Barcelona 1966· Λίνος Πολίτης, *Συνοπτική ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας*, Βιβλιογραφία-Επιμετρο, Θεσσαλονίκη 1968 (με άλλο τίτλο), 1977 (ανάτυπ. 1980)· Mario Vitti, *Storia della letteratura neogreca*, Torino 1971· Mario Vitti, *Einführung in die Geschichte der neugriechischen Literatur*, München 1972 (ανάτυπ. 1975)· Κύπρος Τοφαλλής, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Λευκωσία-London 1972, 1976· Νίκος Παππάς, *Η αληθινή ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας (από 1100-1973)*, Αθήνα 1973· Λίνος Πολίτης, *A History of Modern Greek Literature*, Oxford 1973 (ανάτυπ. 1975)· Έκδοτική Αθηνών (για τη λογοτεχνία: Α. Αγγέλου, Σ. Αλεξίου, Π. Μουλλάς, Κ.Θ. Δημαράς, Π. Κυρινοπούλου), *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους*, τ. Γ'-Ε', Αθήνα 1974-1978· Π.Δ. Μαστροδημήτρης, *Εισαγωγή στη νεοελληνική φιλολογία*, Αθήνα 1974, 1978· Mario Vitti, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1978· Λίνος Πολίτης, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1978, 1979.

6. Δεν εξετάζονται, επομένως, γραμματολογικά έργα που αφορούν μόνο τη δημόδη βυζαντινή ή την πρωτονεοελληνική λογοτεχνία (H.-G. Beck, 1971· Κ. Μητσάκης, 1973), καθώς και όσα σταματούν πριν από το 1878 (B. Κνός, 1962· Τ. Γριτσόπουλος, 1969· Β. Σκουβαράς, 1976· Μ. Μιράσγεση, 1978). Κριτική βιβλιογράφηση και των έργων αυτών, βλ. τώρα στο άρθρο μου: «Οι Ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας: Έπιλογή και παρουσίαση-Ερευνητική αναφορά», περ. *Μαντατοφόρος*, τεύχος 15 (Μάρτιος 1980) 5-66.

7. Δεν υπάρχει συγκροτημένη βιβλιογραφική καταγραφή ούτε της πρώτης ούτε της δεύτερης κατηγορίας (κυρίως για τα χρόνια 1964-1967).

8. Το πρόβλημα αφορά, βέβαια, περισσότερους συγγραφείς· για τη ένταξή τους στην / ή την αποσύνδεσή τους από την κυπριακή λογοτεχνία είναι ανάγκη, ωστόσο, να αναζητηθούν ασφαλέστερες μέθοδοι, που θα λαμβάνουν υπόψη τους κυρίως τις έργογραφικές (και όχι τις βιογραφικές) συντεταγμένες.

9. "Ο.π., σμ. 5, 1976, κυρίως σ.382-383.

10. "Ο.π., σμ. 5, σ. 511-517 (κεφ. 34: «Τά ελληνικά γράμματα στις παροικίες του άποδому ελληνισμού»).

11. "Ο.π., σμ. 5, σ. 171-172 (κεφ. 25: «Οι άποδημοί και ό Κωνσταντίνος Καβάφης»).

12. "Ο.π., σμ. 5, σ. 164-165 (κεφ. 10: «Λογοτεχνία του μεσοπολέμου. Γενία του 1920»).

13. "Ο.π., σμ. 5, σσ. 11-12, 23-24, 37-38, 71, 72, 93.

14. "Ο.π., σμ. 5, σ. 94-100 (κεφ.: «Κύπρος: Ποιά ή προσφορά της Κύπρου στη νεώτερή μας λογοτεχνία;» κτλ.).

15. "Ο.π., σμ. 5, σ. 152-165 (μέρος 11: «Η λογοτεχνία στην Κύπρο»).

16. "Ο.π., σμ. 5, τ. ΙΓ', σ. 444.

17. "Ο.π., σμ. 5, τ. ΙΔ', σ. 395.

18. "Ο.π., σμ. 5, τ. ΙΕ', σ. 477-478 (κεφ.: «Πολιτιστικά έπιτεύγματα και αναζητήσεις»).

19. Θυμίζω εδώ ένα σχετικό τμήμα της κατάληξης του εξαιρετικού «Προλόγου» της *Ιστορίας* του Δημαρά, δ.π., σμ. 5, σ. ιζ': «Υπάρχουν δόλοκληρα κεφάλαια της ιστορίας των γραμμάτων μας, όπου ό ιστορικός είναι υποχρεωμένος να κάνει έργο έρευνήτη. Νομίζω πως αν θέλουμε κάποτε να δούμε άρτιωμένη τη γνώση μιας τόσο σημαντικής εκδήλωσης του νεοελληνικού πολιτισμού, κύριο μέλημά μας θα πρέπει να γίνει ή επεξεργασία των έπιμέρους θεμάτων».

20. "Ο.π., σμ. 5, 1978, σ. 213-214.

21. Συνέντευξη στην έφ. *Δημοκρατική* της Λευκωσίας, 31.5.1976, με τίτλο: «Δέν μάς ξερουν στην Έλλάδα».

22. Βλ. π.χ., τά (έλληνή) λήμματα του Μαστροδημήτρη, δ.π., σμ. 5, 1978, σσ. 279-280 (Ποίηση. Άνθολογίες τοπικές), 284 (Πεζογραφία. Άνθολογίες τοπικές).

23. Έτσι, π.χ.: Κύπρος Χρυσάνθης, *Τά γράμματα είς την Κύπρον από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, Λευκωσία 1956· Νίκος Κρανιδιώτης, *Ό εθνικός χαρακτήρ της κυπριακής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1958· *Η κυπριακή ποίηση*, Αθήνα 1969· Άντης Περάνης, *Ιστορία της Κυπριακής Γραμματείας*, Λευκωσία 1977.

24. Περιορίζομαι, όπως και σέ δόλοκληρη την ανακοίνωση αυτή, στη «έντεχνη» ή «λόγια» νεότερη κυπριακή λογοτεχνία. Χωρίς να παραβλέπω και εδώ τίς άμφιλεγόμενες ή θρακές περιπτώσεις (Βασίλης Μιχαηλίδης; Παύλος Λιασιδής;), δέν αναφέρομαι, π.χ., στη λαϊκή ποιητάρική παράδοση (γι' αυτήν, βλ., κυρίως, Κ.Γ. Γιαγκουλλής, *Οί ποιητάρδες της Κύπρου*, Θεσσαλονίκη 1976· σημειώνω, έπίσης, την άξιόλογη νεότερη έκδοτική προσπάθεια του ίδιου μελετητή, που συνεχίζεται τώρα εϊδιώνα με τη «Σειρά Κυπριακής Λαϊκής Ποίησης» της Μορφωτικής Υπηρεσίας του Κυπριακού Υπουργείου Παιδείας).

25. Το πρόβλημα αυτό τό εξέτάζω διεξοδικότερα, ύστερα από κριτική βιβλιογράφηση γραμματολογικών βοηθημάτων, στο άρθρο που αναφέρεται παραπάνω, σμ. 6. Βλ. και τίς πολύ ενδιαφέρουσες σκέψεις και προτάσεις του Π.Σ. Πίστα, «Τό πρόβλημα των βοηθημάτων», στον τόμο *Η διδασκαλία της σύγχρονης ποιήσης στη μέση εκπαίδευση*, Αθήνα, Εκπαιδευτήρια Ζηρίδη, 1978, σ. 75-77.

26. "Ο.π., σμ. 3.

27. Σκέφτομαι εδώ ότι σημαντική ώθηση στη μελέτη της κυπριακής λογοτεχνίας, καθώς και στην άπογραφή του φιλολογικού και κριτικού δυναμικού της, θά έδιναν: όι βιβλιογραφικές δυνατότητες περιοδικών νεοελληνικών σπουδών που θγαίνουν στο έξωτερικό, προπαντός του *Μαντατοφόρου* (Άμστερνταμ, τεύχη 13 κ.έ.), και ή οργάνωση (στην Κύπρο, στα Έλληνικά πανεπιστήμια και στα κέντρα νεοελληνικών σπουδών του έξωτερικού) σεμιναρίων ή σειρών μαθημάτων για τη νεότερη κυπριακή λογοτεχνία.

28. Παραπέμπω τόν άναγνώστη που ενδιαφέρεται για τά δυνατά όρια των φιλολογικών ζητούμένων σέ ευρύτερο ή ειδικότερο πλαίσιο, σέ δύο μόνο πρόσφατες δοκιμές: Π.Σ. Πίστα, δ.π., σμ. 25· Γ. Κεχαγιόγλου, «Μερικά φιλολογικά ζητούμενα για τόν Έλύτη», περ. *Άντί*, τεύχος 146 (29.2.1980) 44-51.

29. Η πρόταση αυτή δέν σημαίνει, βέβαια, ότι άπορρίπτω ή ύποτιμώ ένδεχόμενες σοβαρές προσπάθειες δοκιμιογραφικής συγγραφής *Ιστοριών* της νεοελληνικής ή της κυπριακής λογοτεχνίας, σύμφωνα, π.χ., με σύγχρονα άγγλοσαξονικά πρότυπα (για τήν προϊστορία, βλ. εδώ, σμ. 23). Δέν διαθέτω στοιχεία για τη σχεδιαζόμενη από τό κυπριακό Κέντρο Έπιστημονικών Έρευνών *Ιστορία της κυπριακής λογοτεχνίας*, με έπιμέλεια του Κλείτου Ίωαννίδη.

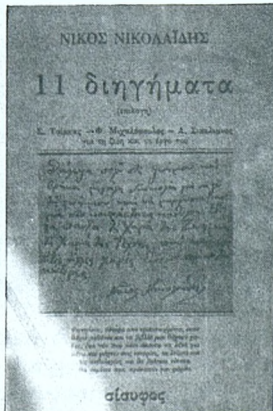
30. Για τίς διακρίσεις, βλ. Π.Σ. Πίστα, δ.π., σμ. 25, σ. 80 κ.έ.

31. Οί προτάσεις μου θά μπορούσαν να έπεκταθούν και στον ειδικότερο τομέα των βοηθημάτων που αφορούν τη διδασκαλία της κυπριακής λογοτεχνίας στην κατώτερη και τη μέση εκπαίδευση. Νομίζω, όμως, ότι βοηθήματα αυτής της τάξης προϋποθέτουν σέ μεγάλο βαθμό εκείνα που άνέφερα παραπάνω· φαντάζομαι, άκόμη, ότι πολλά θά μπορούσαμε να περιμένουμε εδώ από τη γνώση και τήν πείρα των εκπαιδευτικών άκροατών και άναγνωστών της ανακοίνωσης αυτής.

εκδόσεις σίσυφος

Χαριλάου Τρικούπη 60, τηλ. 3636248

ετοιμάζονται για τό τέλος Μάη

ΕΡΣΗ ΛΑΓΚΕ
Στά γεγονότα
πολίτη
(18 πεζά)

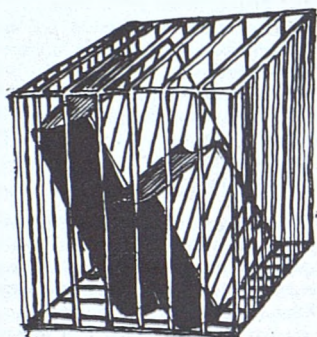
σίσυφος

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
Τό
Στραδόξυλο
Α'
μικρές άγωνίες
(μυθιστόρημα)

σίσυφος

‘Η γυναικεία λογοτεχνία στήν ‘Ελλάδα

της Μαργαρίτας Μέλμπεργκ

Διαβάζοντας την ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, (Δημαρά, Κορδάτου, Πολίτη κ.ά.) παρατηρεί κανείς ότι ο χώρος που αφιερώθηκε στις γυναίκες λογοτέχνιδες ή είναι απαράδεκτα μικρός ή ανύπαρκτος. Σχεδόν δημιουργείται ή εντύπωση ότι οι επιστήμονες που έγραψαν τα έργα παράβλεψαν τη συμβολή της γυναίκας στα ελληνικά γράμματα και μνημόνευσαν ελάχιστα έργα που κατά τη γνώμη τους είναι σημαντικά, και θά ήταν δικαιολογία να ισχυριστεί κανείς πώς οι γυναίκες που παραλείφθηκαν από τις ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας και τις ανθολογίες είναι εκείνες που δεν μπόρεσαν να συναγωνιστούν τους λογοτέχνες συναδέλφους τους. Ποιός καθορίζει την ποιότητα και με ποιο κριτήριο; ‘Αλλά προτού προχωρήσουμε στο θέμα μας θά ήθελα συνοπτικά να παρουσιάσω όρισμένα συμπεράσματα μελετών από ιστορική και κοινωνιολογική άποψη για τη γυναίκα.

‘Από έρευνες που έχουν γίνει για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, στην επιστήμη και στα γράμματα, έχει επισημανθεί ότι τις περισσότερες φορές ή γνώμη που τις διαραίνει, χαρακτηρίζεται από μία προκατάληψη για την αποστολή της γυναίκας. Κοινωνιολόγοι και ιστορικοί δέχονται ότι στην επιστήμη τους δεν γίνεται καμιά ειδική έρευνα για την κοινωνική προσφορά των γυναικών στον τομέα της εργασίας, της οικογένειας, της πολιτικής και της παιδείας. Καί όταν πραγματοποιείται ερμηνεύεται ή εργασία βάση μιας στερεότυπης αντίληψης για τη θέση της γυναίκας.

Οί πατριαρχικές αξίες λειτουργούν σχεδόν αποκλειστικά σαν αξίες δεδομένες για την έρευνα. Οί γυναίκες αναφέρονται σέ σχέση με τούς άντρες π.χ. σέ θέματα που αφορούν την προσωπική ζωή των αντρών και εξετάζονται σαν συμπλήρωμά τους και σχεδόν ποτέ δεν παρατηρείται τό αντίθετο.

Δέν υπάρχει καμιά επιστημονική εργασία στο δαθμό που μπορεί νά είναι κανείς ενημερωμένος για τά δημοσιεύματα γύρω από τό θέμα, που νά πραγματεύεται τό ρόλο της γυναίκας σέ διαφορετικές εποχές, παραδόσεις και κοινωνικές τάξεις. Γενικά ή γλώσσα της επιστήμης χαρακτηρίζεται από τή διάκριση που κάνει σέ δάρος των γυναικών. ‘Ακόμα υπάρχουν πολλά παραδείγματα από σοβάρά λάθη, παραλείψεις και διαστρεβλώσεις που γίνονται στην έρευνα και που αποδίδονται σέ «άνδροκεντρικές» ιδέες, μέ αποτέλεσμα νά παρουσιάζεται μιά άλλη πραγματικότητα.

‘Ηδη όμως έχει σημειωθεί μιά σημαντική κίνηση που αποδίδει στην αποκατάσταση των πραγμάτων. Πολλοί επιστήμονες τά τελευταία χρόνια έχουν ασχοληθεί μ’ αυτό τό θέμα στα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της ‘Αμερικής. ‘Επίσης έχουν δημιουργηθεί ειδικές έδρες «Womens studies courses» για νά μελετηθεί ή θέση της γυναίκας σ’ όλους τούς κοινωνικούς τομείς. Καί εδώ όμως ή απάντηση των νέων επιστημόνων δημιουργεί όρισμένα προβλήματα, γιατί κατά ένα μεγάλο μέρος οί έρευνες αυτές πραγματοποιήθηκαν μέσα σ’ ένα κλίμα αγανάκτησης και έντονης κριτικής – στην παραδοσιακή μορφή ανάλυσης. Κατά συνέπεια διέπονται από έναν αυστηρό φεμινισμό που συχνά αγγίζει τό όριο της υπερβολής. Κύριος σκοπός νά αποδειχτεί πάση θυσία ή παραγνωρισμένη αξία της γυναίκας ή αντίθετα νά δικαιολογηθεί ή απουσία της. Αυτό και στίς δύο περιπτώσεις τό επιτυγχάνουν οί επιστήμονες, που δυστυχώς στην πλειοψηφία τους είναι γυναίκες, ασκώντας μία δογματική πολεμική στους άντρες συναδέλφους.

‘Οντας σωστό τό κίνητρο – γιατί κανείς δέν μπορεί νά άμφισβητήσει τό γεγονός ότι ή θέση και ό ρόλος της γυναίκας στην κοινωνία έχει ελάχιστα μελετηθεί και ότι είναι αναγκαία ή ύπαρξη ιδιαιτέρων τμημάτων σπουδών – παραμένει άμφίβολη ή επιστημονική αξία της έρευνας και συνεπώς του πορίσματος.

Είναι όμως ή μοναδική απάντηση από την πλευρά των γυναικών και προτού βρεθεί ένας ισορροπημένος κώδικας προσέγγισης θά πρέπει κανείς νά υποστεί την ένταση της φωνής τους. Πάντως είναι γεγονός, και αυτό φαίνεται από στατιστικές έρευνες που έχουν γίνει τά τελευταία χρόνια στίς σκανδιναβικές χώρες, ότι ή διάκριση που γίνεται σέ δά-

ρος των γυναικών επιστημόνων και λογοτεχνίδων συνεχίζεται.

‘Η ύφηγητρια Κάριν Βέστμαν-Μπέργκ γράφει στον πρόλογο του διβλίου της «‘Ανάλυση κειμένων από τή σκοπιά του ρόλου των φύλων» ότι: Οί γυναίκες είναι σχεδόν άόρατες στίς διβλιογραφίες. Τά άρθρα τους διαβάζονται λιγότερο και γενικά γίνονται ελάχιστες μελέτες για τό συγγραφικό τους έργο.

Αυτή ή ύποσυνείδητη αποστροφή προς τίς γυναίκες λειτουργεί εξ ίσου στους άντρες κριτικούς όσο και στίς γυναίκες. ‘Η Βέστμαν-Μπέργκ όμολογεί τό σόκ που ένιωσε όταν ανακάλυψε πώς δέν έδινε και μεγάλη σημασία σ’ αυτά που έγραφαν γυναίκες για τό έργο της και πώς προτιμούσε νά μιλάει σ’ ένα μικτό άκροατήριο παρά σ’ ένα άλλο, που αποτελούνταν αποκλειστικά από γυναίκες.

Στή λογοτεχνία και στα πλαίσια μιάς ειδικής έρευνας για τό συγγραφικό έργο των γυναικών οί επιστήμονες θέτουν μεταξύ άλλων τά εξής ερωτήματα:

Κοινωνιολογικά:

Πώς έζησε ή λογοτέχνιδα και κάτω από ποιές συνθήκες έγραψε τό έργο της. Σύγκριση μέ τούς άντρες σύγχρονούς της. Πώς αντιμετώπιστηκε από τούς κριτικούς της εποχής.

Πώς αντιμετώπιζεται από τούς κριτικούς σήμερα.

Ποιά είναι ή ιδεολογική της τοποθέτηση και μέ ποιά θέματα ασχολήθηκε.

Ποιές προσωπικές έμπειρίες και κοινωνικές καταστάσεις έπαιξαν ρόλο για τή διαμόρφωση του έργου της.

‘Η σύγκρουση ανάμεσα στο ρόλο της λογοτέχνιδας και στο ρόλο της γυναίκας.

Λογοτεχνικά:

Τό μυθιστορηματικό πλαίσιο.

‘Ανάλυση του χαρακτήρα της ήρωίδας, του ήρωα.

‘Η ήρωίδα, ό ήρωας σέ σχέση μέ τά υπόλοιπα πρόσωπα του έργου.

Τό σύστημα ιδεών.

Σύγκριση ανάμεσα σέ έργα γυναικών και αντρών της ίδιας λογοτεχνικής γενιάς (θέματα, ιδέες, έννοιες).

Είναι προφανές ότι ή παραδοσιακή μέθοδος της κριτικής που μέχρι σήμερα έχει χρησιμοποιηθεί για τίς λογοτέχνιδες πρέπει ν’ αναθεωρηθεί και βάση των άνωτέρω τό έργο τους νά φωτιστεί από μιά νέα όπτική γωνιά.

‘Ας γυρίσουμε όμως πίσω στο 19ο αιώνα, όπου στην Ευρώπη σημειώνεται μιά ενδιαφέρουσα κίνηση από τή μεριά των γυναικών νά διακριθούν· π.χ. στην ‘Αγγλία του 1800 οί μισοί μυθιστοριογράφοι ήταν γυναίκες που συνέβαλαν ουσιαστικά στη διαμόρφωση του μυθιστορήματος.

Οί κριτικοί όμως της εποχής είχαν εξαπολύσει πραγματικό πόλεμο ενάντια

στis λογοτέχνιδes. Πολλές γυναίκες αναγκάστηκαν τότε χάρη σ' αυτή τή διάκριση νά καλυφτούν πίσω από ένα αντρικό ψευδώνυμο. (Η συγγραφέας τής «Τζαίην Έυρ», Καρλότα Βροντέ, γράφει μέ τό ψευδώνυμο Currer Bell).

Η αντίπαθεια πρός τίς λογοτέχνιδes δέν είχε τή βάση τής στο «ανατρεπτικό» περιεχόμενο του έργου τους. Λίγες ήταν οι «στρατευμένες» γυναίκες. Σέ καμιά περίπτωση δέν ζητούν τήν κοινωνική αλλαγή ή μάχονται γιά τήν ισότητα. Η ήρωίδα τους στην πλειοψηφία είναι ώραία, έξυπνη, μέ ευγενικό χαρακτήρα, υπόδειγμα συζύγου και μητέρας. Οι κριτικοί όμως τής εποχής ήταν τής γνώμης πώς οι γυναίκες γενικώς δέν έπρεπε νά γράφουν. Έάν πάλι επέμεναν νά εκφραστούν δημόσια έπρεπε νά βρίσκονται μέσα στα όρια τής γυναικείας αρμοδιότητας και νά προκύπτει από τό έργο τους κάποιο ήθικό διδάγμα.

Έπιστρέφοντας στη χώρα μας βλέπουμε πώς γιά τά ψευδώνυμα εκφράστηκε και ό γνωστός συγγραφέας Έμμ. Ροΐδης. Σέ σχετικό του άρθρο γιά τίς γράφουσες Έλληνίδες λέει,

πώς ή γυναίκα πρέπει ν' άρκείται στα ιδιαίτερα χαρίσματα του φύλου της και μόνο σ' αυτά. Δέν έχει κανένα λόγο νά κρύβεται πίσω από αντρικό ψευδώνυμο αλλά αντίθετα νά κάνει χρήση τής γυναικείας ιδιότητας γιά νά προβάλλει τήν ευαισθησία της.

«Από τάς γραφούσας ουδέν άλλο ζητούμεν παρά ν' αποδεικνύονται έξ ίσου έξυπνοι, χαρίεσαι, ευαίσθητοι ή πονηραί, φιλοσκόμμονες, κακόγλωσσοι και διασκεδαστικάί όταν γράφωσιν, όσον είναι όπου όμιλώσιν».

Ο Ροΐδης σέ άλλο άρθρο περιγράφοντας τό έργο τής Άρσινόης Παπαδοπούλου ή όποία πραγματικά κινείται μέσα σέ μία γυναικεία σφαίρα, γράφει: «Τό έργον είναι έξόχως γυναικείον».

Η συγγραφέας λοιπόν ικανοποιεί και τόν πιό αυστηρό κριτή.

Χωρίς βαθιές αναζητήσεις και πολύπλοκα νοήματα ή Άρ. Παπαδ. δημιουργεί τήν ήρωίδα της - τήν ιδανική γυναίκα πού είναι άπλή, γλυκομίλητη και προπαντός σεμνή. Γιά τό έργο της, «Αθηναϊκά Ανθύλλια», συνεχίζει ό Ροΐδης:

«Τό ανά χειρας διβλίον τό αποπνέον άπ' άρχής έως τέλους γλυκό άρωμα γυναικός».

Φαίνεται πώς τή γνώμη του Έμμ. Ροΐδη συμμερίζονται πολλοί παράγοντες του λογοτεχνικού κόσμου. Π.χ. στο έργο μιάς άλλης λογοτέχνιδας, τής Άλεξάνδρας Παπαδοπούλου «Διηγήματα», υπάρχει ένας πρόλογος υπογεγραμμένος από τόν Δ.Ι. Καλογηρόπουλο, ό όποιος σπεύδει νά καθησυχάσει τόν αναγνώστη λέγοντας πώς ναί μέν ή Άλεξ. Παπαδοπούλου τάσσεται στην πρωτοπορεία τής γυναικείας χειραφετήσεως έπειδή είναι μορφωμένη, γράφει κλπ., «άλλά όχι από κοινωνική άποψη... άλλ' επί του πνευματικού επιπέδου διά μιάς ειλικρινεστέρας αντιλήψεως και άπλουστεράς εκφράσεως».

Συνεχίζει ακολουθώντας πιστά τή συνταγή του Ροΐδη:

«Η Άλεξ. Παπαδοπούλου και όταν σκέπτεται και όταν παρατηρεί είναι πρό παντός γυναίκα. Και ή διανόησις και ή αισθητικότητα, τό ήθος της, ή έξωτερική

κευσης του έσωτερικού κόσμου είναι γυναικεία».

Είναι άλήθεια πώς υπάρχουν πολλά παραδείγματα πού μπορεί νά χρησιμοποιήσει κανείς προκειμένου νά παρουσιάσει τήν εξέχουσα νοστορία.

Αυτή όμως είναι ή μιά όψη του νομίσματος. Ασφαλώς κάποια άφορηή πρέπει νά δόθηκε στους συγγραφείς γιά νά μιλούν τόσο γιά τό ρόλο τής Έλληνίδας λογοτέχνιδας και νά έγκωμιάζουν τά έργα πού ναρκώνουν κυριολεκτικά - καλώς ή κακώς - μέ τό γλυκό άρωμά τους τόν αναγνώστη.

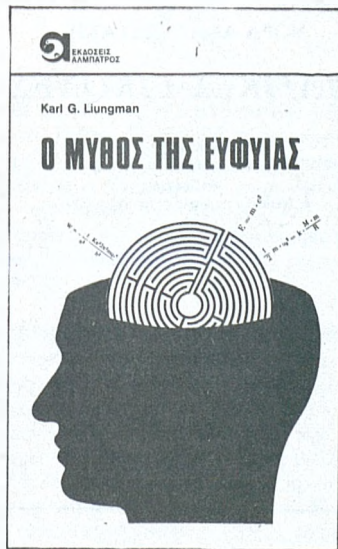
Γιά τίς λογοτέχνιδes λοιπόν προβλέπονταν από τή μεριά των συντηρητικών τά εξής θέματα: Ηθοπλαστικά, ήθογραφικά, βιογραφικά (έπιφανών άνδρων).

Από τά παραπάνω, χωρίς όμως νά θέλω νά γενικεύσω, βλέπουμε πώς υπήρχε μιά έντονη αντίδραση, ένας φόβος θά 'λεγε κανείς, μπρός τή χειραφέτηση τής Έλληνίδας καλλιτέχνιδας.

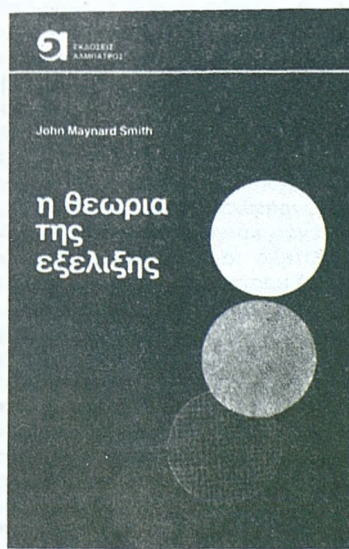
Και συγγραφείς όπως ό Ροΐδης και ό Παλαμάς έλαβαν ενεργό μέρος στο δημόσιο διάλογο πού άνοιξε γιά τίς γυναίκες συγγραφείς.

Περνάμε σέ μία περίοδο ανακατατάξεων και αναζητήσεων. Νέες τάσεις εκδηλώνονται στα έλληνικά γράμματα και τολμηρότερες ιδέες ώριμάζουν μέσα σ' ένα κλίμα συγκρούσεων και αντιθέσεων, πού άνάγονται στο γενικότερο κοινωνικό και πολιτικό κλίμα.

Δέν θ' άργήσουν νά φανούν στο προσκήνιο συγγραφείς όπως ή Άλεξίου, Άξιώτη, Καζαντζάκη, Νάκου κ.ά., πού θά άποτολήσουν μιάν άνατροπή του συσχετισμού των δυνάμεων. Από δω και

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΛΜΠΑΤΡΟΣ**

Γεωργία Κουνιάδου
Καραθεοδωρή 28, Ν. Ψυχικό
τηλ. 67.16.145 - 52.30.053

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

Μίχαελ Τιγκάρυ
Μαντελέιν Λεβάϊ
**ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΑΝΟΔΟΣ
ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ**

Basil Davidson
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Τζέραλντ Φόλεϋ
ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Σέ νέα αναθεωρημένη και μέ όλα τά σύγχρονα δεδομένα έκδοση. Ταυτόχρονη μέ τήν έκδοση των Penguin.

στό εξής αρχίζει να παρουσιάζει ενδιαφέρον τό έργο καθ' έαντό και τά θέματα πού τίγονται από τίς αντίστοιχες γυναίκες, ειδικότερα ό χαρακτήρας τής ήρωίδας τους, ιδέες και έννοιες.

Τά παραπάνω αποτέλεσαν μικρή εισαγωγή στά προβλήματα και στά έρωτήματα πού μπορεί νά θέσει ό μελετητής γύρω από τή γυναίκα λογοτέχνιδα, προκειμένου ν' αναλύσει τό έργο της. Για τούς φεμινολόγους όμως παρουσιάζουν επίσης μεγάλο ενδιαφέρον οί μελέτες γιά τήν ήρωίδα, έτσι όπως σκιαγραφείται στό λογοτεχνικό έργο των άνδρων συγγραφέων.

Τελειώνοντας, θά ήθελα ν' αναφερθώ στόν άγώνα των συγγραφέων και κριτι-

κών στή Βόρεια Ευρώπη του 19ου αιώνα. Ένα αξιόλογο παράδειγμα είναι ή ήρωίδα του Η. Ibsen Νόρα, στό έργο του «Κουκλόσπιτο» (1879), πού προκάλεσε μεγάλη αντίδραση στό αναγνωστικό κοινό και στους κριτικούς τής εποχής. Μέ άφορμή τό έργο άρχισε μιά μεγάλη διαμάχη μέ θέμα: Έκανε καλά ή άσχημα ή Νόρα πού έγκατέλειψε τόν άντρα της και τά παιδιά της; Κατ' αυτόν τόν τρόπο ό Ibsen έθεσε τό ζήτημα του γάμου μέσα από τό λογοτεχνικό του έργο, αναστατώνοντας τήν κοινή γνώμη. Πρέπει όμως ν' αναφερθεί ότι είχε προηγηθεί ή αυστηρή κριτική τής Camille Collet στους συνάδελφους συγγραφείς τής εποχής της, γιά τόν τρόπο πού παρουσίαζαν τή γυναίκα στό έργο τους. Πάντα παθητική, ύπομονετική και έτοιμη νά αυτοθυσιάσει. Έκρινε τίς μέχρι τότε ήρωίδες του Ibsen αδύναμες και όνειροπόλες σέ σχέση μέ τά προβλήματα και τίς αντιθέσεις πού είχαν νά λύσουν. Ό Ibsen, πού είχε από τήν μιά δεχτεί τήν θατιά επιρροή τής γυναίκας του και από τήν άλλη τή σκληρή πολεμική τής Collet αποφάσισε νά ταχτεί στό πλευρό των αγωνιστριών. Έγραψε τό θεατρικό έργο «Κουκλόσπιτο», ένα μανιφέστο θά 'λεγε κανείς γιά τήν κοινωνική άπελευθέρωση τής γυναίκας.

Τήν ίδια εποχή και ό Α. Strindberg στή Σουηδία παίρνει σαφή θέση υπέρ του γυναικείου ζητήματος. Έδώ όμως πρέπει νά τονίσει κανείς ότι οί γνώμες γιά τόν Α. Strindberg και τίς ιδέες του γιά τή γυ-

ναίκα είναι αρκετά άμφίρροπες. Ό Σουηδός συγγραφέας είναι στους περισσότερους γνωστός ως μισογύνης, όμως ή εκάστοτε «προσωπική» του ζωή έπαιξε καθοριστικό ρόλο γιά τήν διαμόρφωση των απόψεών του. Καί σ' αυτήν τή φάση τόν βρίσκουμε σύμφωνο μέ τόν Ibsen.

Φαίνεται λοιπόν πώς οί συγγραφείς πού πήραν θέση στά καιρία προβλήματα τής εποχής τους επηρεάστηκαν σημαντικά από τίς διαμάχες και μέ τή σειρά τους επηρέασαν τήν κοινή γνώμη μέ τό λογοτεχνικό τους έργο ή τήν αρθρογραφία τους. Ένδιαφέρον είναι ότι ό Ibsen αφήνει στά χέρια του άναγνώστη τήν τύχη τής Νόρας.

Τά παραδείγματα πού δόθηκαν δέν άποτελούν παρά μικρά δείγματα γιά τά προβλήματα πού υπάρχουν γύρω από τή μελέτη του συγγραφικού έργου των γυναικών.

Οί ειδικές έδρες πού λειτουργούν στά ξένα πανεπιστήμια μέ σκοπό νά κρίνουν εκ νέου τά έργα των λογοτέχνιδων έχουν πλαισιωθεί από πολλούς μελετητές πού μās παρουσιάζουν ενδιαφέρουσες απόψεις, οί όποιες πράγματι άποδεικνύουν τή διάκριση και τήν προκατάληψη πού επικρατεί στους έπιστημονικούς κύκλους.

Στό φιλολογικό μας χώρο δέν έχει άνοίξει ακόμα ένας τέτοιος διάλογος πού νά αποβλέπει στήν αναθεώρηση τής κριτικής γιά τίς Έλληνίδες λογοτέχνιδες. Καί οί γυναίκες πού έγραψαν δέν είναι ούτε λίγες ούτε άσήμαντες.

Η. ΕΡΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Καταγραφή των προσωπικών, ιδεολογικών και πνευματικών βιωμάτων του συγγραφέα και ταυτόχρονα μιά αποκαλυπτική τοιχογραφία του πρώτου μισού του αιώνα μας, τό «Άνθρωποι, Χρόνια, Ζωή», παραμένει ή συγκλονιστικότερη μαρτυρία τής εποχής μας, μιάς εποχής πού σφραγίστηκε από δύο φοιητούς πολέμους, από τή μεγαλύτερη επανάσταση τής Ιστορίας, από μεγαλεία και άθλιότητες, από λάσπη και αίμα. Μέ τό άνεπανάληπτο ύφος του, ό μεγάλος σοβιετικός συγγραφέας ξετυλίγει μπροστά μας τό πανόραμα ενός κόσμου πού χάθηκε, αλλά πού άφησε άνεξίτηλα τά ίχνη του και στή δική μας ζωή, στή δική μας μοίρα, — φέρνει κοντά μας, τά ψηλαφάμε και μιλάμε κι έμείς μαζί τους, πρόσωπα και γεγονότα πού σημάδεψαν μέ τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο τήν πορεία του καιρού μας. Μέ μάτι διεισδυτικό, δξύ, άμείλικτο και ταυτόχρονα γεμάτο αγάπη γιά τόν άνθρωπο και μίσος γιά όσους σφαγιάζουν τήν ανθρωπιά του, ό Έρενμπουργκ, μās άφηγείται μέ αίσιοδοξία, μέ πίκρα, μέ καημό, αλλά πάντα μέ ζεστή καρδιά, τήν περιπέτεια του Άνθρώπου του Αιώνα μας, αυτή τήν περιπέτεια πού, στήν έσώτερη δραματικότητά της, μάταια θά ψάξουμε νά τή βρούμε στίς σελίδες των έπίσημων Ιστοριών και των κατασκευασμένων γιά ποικίλες σκοπιμότητες, «ντοκουμέντων».

ΝΟΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

ΜΑΓΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

- ★ Βασιλό ★ Σαχτούρης
- ★ Παπαδόπουλος ★ Κύρου
- ★ Σεφέρης
- ★ Νεώτερες τάσεις στην πεζογραφία

Β' Έκδοση

ΝΕΦΕΛΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΑΘΗΝΑ 144
Τηλ. 3607744

Ένα εὐτράπελο πολιτικό ντοκυμανταίρ για τὸ παρόν καὶ τὸ μέλλον
τῶν ἐλληνικῶν βιβλιοθηκῶν
σέ τέσσερις πράξεις, δεκαεφτά εἰκόνες, ἕνα πρόλογο κι ἕναν ἐπίλογο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

(Ἡ Σκηνή εἶναι ἄδεια καὶ σκοτεινή)

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Ὁ συγγραφέας τοῦ ἔργου): Τό ἔργο πού θά δείτε, ἀγαπητοί φίλοι, δέν εἶναι κωμωδία, δράμα, ἰλαροτραγωδία, ἔπος ἢ ὅ,τι ἄλλο φανταστήκατε. Εἶναι ἕνα ντοκυμανταίρ τῆς Κυβερνητικῆς πολιτικῆς στά θέματα τὰ πολιτιστικά, πού λέμε, καί εἰδικά τῶν βιβλιοθηκῶν μας, στά τέσσερα τελευταῖα χρόνια. Ἐδῶ θά πρέπει νά σᾶς διευκρινίσω ὅτι κάθε ὁμοιότητα μέ πρόσωπα καί πράγματα εἶναι ἀπολύτως πραγματική! Δέν ἔγραψα ἕνα φανταστικό ἔργο. Ἀντίθετα ὅλα τὰ κείμενα (ἐκτός φυσικά ἀπό τίς σκηνοθετικές οδηγίες καί τὰ σχόλια τοῦ ἀκροατηρίου) εἶναι αὐθεντικά, πιστή ἀντιγραφή τῶν ὅσων εἰπώθηκαν καί γράφτηκαν στά ἔντυπα πού παραπέμπω, ἄλλωστε, μέ ἀκρίβεια. Τό ἔργο, κατά τή συνήθεια τῆς ἐποχῆς, ἔχει καί τὸ μήνυμά του. Εἶμαι σίγουρος ὅτι θά τό βρεῖτε καί θά τό ἀπολαύσετε – σᾶς συνιστῶ πρό πάντων, μὴν ὀργισθεῖτε. Ἡ ὀργή θολώνει τήν κρίση. Καλή διασκέδαση!

Μάρτης 1980

Σ.Κ.

ΠΡΑΞΗ Α'

Εἰκόνα 1η

(Στό κέντρο τῆς Σκηνῆς ἡ Ἐθνική Βιβλιοθήκη μέ σκαλωσιές καί μουντέλια μόλις καί δασιέται ὄρθια. Ἀριστερά τὸ πορτραῖτο τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν Τρυπάνη, δεξιά σ' ἕνα ταμπλό καρφωμένο ἀπόκομμα τῆς ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή» μέ ὑπογραμμισμένο τόν τίτλο «Προβλήματα τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης» καί τήν ἡμερομηνία 21.1.1977).

Α' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Διαβάζει μέ ἀκαδημαϊκό ὕφος ἐπιστολή τοῦ ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ): Τό Ὑπουργεῖον Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν προβαίνει εἰς τήν λήψιν μέτρων διά νά ἀντιμετωπίσῃ τήν δυσχερή θέσιν εἰς τήν ὁποίαν ἔχει περιέλθει ἀπό ἐτῶν ἡ Ἐθνική Βιβλιοθήκη (...). Ἐξεδηλώθη ἄλλωστε καί τὸ προσωπικόν ἐνδιαφέρον τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ (χειροκροτήματα) ὁ ὁποῖος ἔδωσε οδηγίας διά τήν ἀνέγερσιν καί ἐνός νέου κτιρίου πρὸς στέγασιν τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν βιβλίων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης...

(Ἐπιφωνήματα: Μπράβο, μπράβο, μπράβο).
Β' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Ἐνοχλημένος ἀπὸ τήν διακοπή, συνεχίζει): Εἰς ἐφαρμογὴν τῆς ἀποφάσεως τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μετεκλήθησαν ξένοι εἰδικοί (...) πού θά ἐπιλέξουν τόν κατάλ-

ηλον χώρον πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ νέου κτιρίου (...). Συνεστήθη καί ἐργάζεται ἀπὸ μηνῶν εἰδική ὁμάς ἐκ τῶν κ.κ. (...) διά τήν ἐκπόνησιν σχεδίου ἐκσυγχρονισμένου οργανισμοῦ λειτουργίας τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης... (Θυελλώδη χειροκροτήματα).

(Στό κέντρο τῆς Σκηνῆς ἡ Ἐθνική Βιβλιοθήκη ἀπὸ τήν πλευρά τοῦ κήπου τῆς οδοῦ Ἀκαδημίας. Κόσμος λιάζεται στό γρασιδί. Ἀριστερά τὸ πορτραῖτο τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ Τρυπάνη καί δεξιά σ' ἕνα ταμπλό καρφωμένο ἀπόκομμα τῆς ἐφημερίδας «Ἡ Καθημερινή» μέ ὑπογραμμισμένο τόν τίτλο «Μέτρα γιά τήν ἐπέκτασιν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης» καί τήν ἡμερομηνία 5.2.1977).

Α' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Διαβάζει δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ): Τό κτίριο τῆς Βιβλιοθήκης θά ἀναδιάρθρωθεῖ ἐσωτερικά καί θά ἐπεκταθεῖ στὸν πίσω χώρο, πρὸς τήν ὁδὸ Ἀκαδημίας. Ἡ ἐπέκτασις θά εἶναι ὑπόγεια (...).

Β' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (συνεχίζει): Ἐξ ἄλλου προωθεῖται τὸ νομοσχέδιον πού καθορίζει τὰ προσόντα τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καθὼς καί ὁ νέος οργανισμός. Γιά ὅλα αὐτὰ ὑπάρχει ἔγκρισις τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ... (Θυελλώδη χειροκροτήματα).

Εἰκόνα 3η

(Στό κέντρο τῆς Σκηνῆς πίνακας Νατύρ-μόρτ. Ἀριστερά τὸ πορτραῖτο τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ Τρυπάνη καί δεξιά σ' ἕνα ταμπλό

καρφωμένο ἀπόκομμα τῆς ἐφημ. «Ἐλευθεροτυπία» μέ ὑπογραμμισμένο τὸν τίτλο «Ἀνυπαρκτὴ ἡ πολιτιστικὴ μας πολιτικὴ» καί τήν ἡμερομηνία 11.5.1977).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ φράκο. Ἀνοίγει ἕνα χοντρό βιβλίο μέ χρυσὰ γράμματα σὸ ἐξώφυλλο: «Ἀπὸ τήν ἐκθεσὶ τῆς Ὁμάδας ἐργασίας τοῦ ΚΕΠΕ»): Προτείνεται ἡ δημιουργία ἐκσυγχρονισμένων δημοσίων βιβλιοθηκῶν στά ἀστικά κέντρα καί τήν ὑπαιθρο-τομέας στὸν ὁποῖο ὑστεροῦμε σημαντικά. Θεωρητικά διαθέτουμε 800 περίπου βιβλιοθήκες, ἀλλὰ μερικὲς ὑπάρχουν μόνο κατ' ὄνομα. Ἀλλὰ καί στίς ἄλλες ἡ ἔλλειψη χώρου ἢ προσωπικοῦ, καί τὰ ἀραχνιασμένα συστήματα εὐρετηρίων καί ταξινόμησις τίς κάνει ἀπρόσιτες ἂν ὄχι ἀνυπαρκτες. Ἀκόμα καί ἡ Ἐθνική Βιβλιοθήκη δέν ἀνταποκρίνεται στὸν προορισμό της καί τὸ κοινὸ της ἀποτελοῦν ἐλάχιστοι εἰδικοί. (Ψίθυροι).

Εἰκόνα 4η

(Στό κέντρο τῆς Σκηνῆς τὸ πορτραῖτο τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ Τρυπάνη – ξεθωριασμένο. Ἐνας πιτσιρικός κρατάει πλακάτ ὅπου καρφωμένο ἀπόκομμα τῆς ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή» μέ ὑπογραμμισμένο τὸν τίτλο «Σημαντικὰ μέτρα γιά τήν πολιτιστικὴ πρόοδο τῆς χώρας» καί τήν ἡμερομηνία 12.6.1977).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (μέ ὕφος «τετέλεσται»): Σημαντικὰ ἀποφάσεις γιά τήν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν καί τήν ἀνύψωσιν τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ ἐλήφθησαν χθές σέ σύσκεψη (...) ὑπὸ τήν

προεδριαν του κ. Πρωθυπουργού... 'Επί πλέον ιδρύεται Τεχνική υπηρεσία για τὰ πολιτικά κτίρια, Βιβλιοθήκες κλπ... 'Απεφασίσθη ή ανέγερσις νέου συγχρόνου κτιρίου της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης. Τό κτίριο θά διαθέτει όλον τόν σύγχρονον εξοπλισμό.
(Ψίθυροι καί φωνές: 'Ωχ άδερφέ, πάλι τὰ ίδια. 'Ενας τύπος χειρονομεί κατακόκκινος: Μπουχτίσαμε τζάνουμ...).

Εικόνα 5η

(Στό κέντρο της Σκηνής καινούργιοις κτιρίοις καί φρεσκοδαμμένες βιβλιοθήκες σ' ένα χωριάτικο σκηνικό. 'Αριστερά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της εφημερίδας «Τό Βήμα» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «Πρώτος στόχος οί τοπικές βιβλιοθήκες» καί τήν ήμερομηνία 21.12.1977. Δεξιά τό πορτραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού καί 'Επιστημών Πλυτά - έγχρωμο).

Α' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ παλμό στη φωνή του): 'Η κρατική πολιτική πρέπει (...) νά ξεαρθεί στο έπίπεδο της πολιτιστικής προσοφράς (...). Κάτω άπ' αυτή τή θεώρηση, κάθε άλλαγή κεφαλής στο 'Υπουργείο Πολιτισμού, σημαίνει καί μία καινούρια δυνατότητα... (Τό ακροατήριο χάσκει).

Β' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Διαβάει δηλώσεις του 'Υπουργού Πολιτισμού μέ υφρος «πάει τέλειωσε»): Σάν βάση για μία οποιαδήποτε τέτοια κίνηση, πιστεύω ότι πρέπει να είναι οί Δήμοι καί οί Κοινότητες. Αυτό πρέπει να ένισχυθούν, γιατί αυτοί έρχονται σέ έπαφή μέ τόν «πολύ κόσμο». 'Ετσι ή δημιουργία καί ο έμπλουτισμός των τοπικών δημοτικών καί κοινοτικών βιβλιοθηκών, θά είναι πρώτος στόχος.

(Χειροκροτήματα καί φωνές: Μπράδο, μπράδο, μπράδο).

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΑΞΗ Β' Εικόνα 6η

(Στό κέντρο της Σκηνής βιβλιοθήκες στη σειρά πάνω σέ καρούλια. 'Αριστερά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της εφημ. «'Η Καθημερινή» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «Θά οργανωθούν σέ σύγχρονες βάσεις οί βιβλιοθήκες» καί τήν ήμερομηνία 29.3.1978. Δεξιά τό πορτραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού Πλυτά).

Α' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (μέ ξερή φωνή): Για τὰ προβλήματα που αντιμετωπίζονται στίς βιβλιοθήκες της χώρας κλπ. (...) συστήθηκε ομάδα εργασίας για σχετικές εισηγήσεις σέ σύντομο χρόνο... (Φωνές: Μας τὰ 'παν κι άλλοι).

Β' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Γλυκαίνει τη φωνή του): Για τὰ θέματα αυτά (...) έγινε μεγάλη σύσκεψη στο 'Υπουργείο Πολιτισμού καί 'Επιστημών...

(Φωνές: Σκάστε ν' ακούσουμε τό ρήτορα).
Β' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει): 'Η έπιτειμένη ένταξη μας στην ΕΟΚ κλπ. προϋποθέτει τήν

άμεση όργάνωση κλπ. Για τό σκοπό αυτό αναλύθηκαν τὰ θέματα (...): 'Η σύγχρονη όργάνωση των βιβλιοθηκών μας - δημοσίων, δημοτικών, κοινοτικών, ειδικών έπιστημονικών κλπ. 'Η αναδιοργάνωση της 'Εθνικής μας Βιβλιοθήκης σέ όρθές βάσεις κλπ... (Φωνές: Μας τὰ 'παν κι άλλοι, μας τὰ 'παν κι άλλοι).

Α' ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Γλυκά): 'Οπως δήλωσε ο κ. Πλυτάς θά γίνει άμέσως άπογραφή όλων των βιβλιοθηκών της χώρας μέ σκοπό τήν ένίσχυση τους από τό 'Υπουργείο του.
(Θυελλώδη χειροκροτήματα).

Εικόνα 7η

(Στό κέντρο της Σκηνής, σέ διάφορα έπίπεδα, σκόρπια εικονογραφημένα παιδικά βιβλία. 'Αριστερά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της εφημ. «'Η Καθημερινή» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «Παιδικά βιβλία καί στίς Δημόσιες βιβλιοθήκες» καί τήν ήμερομηνία 2.4.1978. Δεξιά τό πορτραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού Πλυτά).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ κοντά παντελονάκια διαβάει τίς δηλώσεις του 'Υπουργού Πολιτισμού): Τμήματα παιδικού βιβλίου θά δημιουργηθούν στίς Δημόσιες βιβλιοθήκες, σέ μία προσπάθεια να έξυπηρετηθούν οί άναγνώστες παιδικής ήλικίας. 'Η λειτουργία τους προβλέπεται να άρχίσει τόν 'Οκτώβριο.
('Αναρθρες κραυγές από μικρούς καί μεγάλους).

Εικόνα 8η

(Στό κέντρο της Σκηνής, κάτι μεταξύ Μουσείου καί Βιβλιοθήκης - άκαθόριστο. 'Αριστερά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της εφημ. «'Η Καθημερινή» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «Μέ νομοσχέδιο που κατατίθεται τήν έρχόμενη έβδομάδα στη Βουλή ή 'Εθνική Βιβλιοθήκη γίνεται Μουσειακή βιβλιοθήκη» καί τήν ήμερομηνία 6.9.1978. Δεξιά τό πορτραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού Πλυτά - έλαφρώς ξεθωριασμένο).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ φράκο. Διαβάει μέ έπίσημη φωνή τίς δηλώσεις του 'Υπουργού Πολιτισμού): Τό νομοσχέδιο που περιλαμβάνει τό νέο όργανισμό της 'Εθνικής μας Βιβλιοθήκης είναι έτοιμο καί θά κατατεθεί ως τίς 16 Σεπτεμβρίου στη Βουλή...

(Τόν διακόπτουν χειροκροτήματα καί φωνές: Μας τὰ 'παν κι άλλοι).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει): Μέ τό νέο όργανισμό ή 'Εθνική Βιβλιοθήκη της 'Ελλάδος γίνεται Μουσειακή βιβλιοθήκη όπως είναι όλες οί μεγάλες βιβλιοθήκες του κόσμου. Για τή σωστή λειτουργία της προβλέπονται 180 θέσεις υπαλλήλων αντί για τίς 34 που έχει σήμερα (...). Παράλληλα θά γίνει επέκταση του κτιρίου ώστε να δημιουργηθεί ειδικό αναγνωστήριο (...). Παραρτήματα της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης θά γίνουν καί στίς συνοικίες (...). Θά δημιουργηθεί ειδική υπηρεσία για τὰ μικροφίλμ καί τούς παπύρους...

(Φωνές: Μπράδο, εσένα θέλουμε).

Εικόνα 9η

(Στό κέντρο της Σκηνής ένας τεράστιος άγραφος πίνακας μέ τὰ αρχικά κεφαλαία «Είδον, 'Ηλθον καί 'Απήλθον». 'Αριστερά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της εφημ. «'Η Καθημερινή» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «'Ο 'Οργανισμός της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης» καί τήν ήμερομηνία 21.9.1978. Δεξιά τό πορ-

τραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού Πλυτά - τελείως ξεθωριασμένο).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ ξεχαρβαλωμένη φωνή, άκεφα): 'Υπογράφηκε από τόν 'Υπουργό Πολιτισμού καί 'Επιστημών, τό νομοσχέδιο για τόν 'Οργανισμό της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης (...) τέλος (...) ειδικοί στα θέματα λειτουργίας βιβλιοθηκών θά έπιμεληθούν τή σύνταξη του νέου εσωτερικού κανονισμού της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης...

(Φωνές σχολιάζουν: 'Ο Θεός να δώσει! Να τό δούμε καί να μήν τό πιστέψουμε! 'Αν προλάβεις...).

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΑΞΗ Γ' Εικόνα 10η

(Στό κέντρο της Σκηνής, σκόρπια στούς τοίχους, εικονογραφημένα κόμικς. 'Αριστερά τό πορτραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού Νιάνια. Δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της εφημ. «'Ακρόπολις» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «Κόμικς καί παραμύθια μπαίνουν στίς βιβλιοθήκες» καί τήν ήμερομηνία 31.1.1979).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ κοντά παντελονάκια διαβάει δηλώσεις του 'Υπουργού Πολιτισμού): 'Ιδρύονται τμήματα παιδικού βιβλίου σ' όλες τίς Δημόσιες βιβλιοθήκες. 'Η σχετική διαδικασία θά έχει ολοκληρωθεί έως τίς 20 Φεβρουαρίου...

(Πανδαμόνιο φωνών: Μας τὰ 'παν κι άλλοι για τόν 'Οκτώβριο).

Εικόνα 11η

(Στό δάθος της Σκηνής ή Βουλή καί στο κέντρο της άνοιγμένο ένα τεράστιο βιβλίο μέ τίτλο Πρακτικά Βουλής. 'Αριστερά τό πορτραίτο του 'Υπουργού Πολιτισμού Νιάνια καί δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα των «Πρακτικών της Βουλής» μέ υπογραμμισμένο τόν τίτλο «Περί αναφορών καί ερωτήσεων» καί τήν ήμερομηνία 14.2.1979).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ έπίσημο ένδυμα καί άνάλογη φωνή διαβάει τίς δηλώσεις του 'Υπουργού Πολιτισμού): 'Υπάρχουν 38 κρατικές βιβλιοθήκες, όπως είπα, καί δράττομαι της ευκαιρίας να άνακοινώσω στη Βουλή ότι σήμερα τό πρωί άκριδώς έλαβα μιάν άπόφασιν (...) για να αύξηθούν από 38 περίπου σέ 50 καί ίσως περισσότερες...

(Φωνές: Εύγε, να δράττεσθε, κάθε πρωί, μπράδο).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει): Θέλω να άνακοινώσω έπίσης τό πρώτον τώρα στη Βουλή ότι ή άπόφασίς μου είναι να ιδρύσω άκόμη 100 νέες παιδικές βιβλιοθήκες σ' όλη τή χώρα (...). 'Ο αριθμός αυτός πρέπει να θεωρηθεί υπό τās παρούσας συνθήκας μάλλον συγκλονιστικός...

(Φωνές: 'Άσε τίς 100 καί κοίτα τίς άλλες. Ναί, ναί, συγκλονιστικός).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει άτάραχος): Σās είμαι ευγνώμων δι' ότι τώρα θά έχω τήν ευκαιρίαν ν' άνακοινώσω στη Βουλή, ότι δηλ. τό πρόβλημα της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης της 'Ελλάδος τό έχω ήδη λύσει...

(Πανδαμόνιο κραυγών, μουγκανισμών, διαμαρτυριών. 'Ακούγονται φωνές: τό 'χε λύσει ο Πλυτάς, μήν τό ξαναλύνεις, κλπ.).

Εικόνα 12η

(Στό κέντρο της Σκηνης, χρωματιστά χαρτόνια που κουνιούνται, με παραστάσεις παιδικών βιβλιοθηκών, άγνωστων κλπ. 'Αριστερά τό πορτραίτο του υπουργού Πολιτισμού Νιάνια. Δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της έφημ. «Τό Βήμα» με υπογραμμισμένο τον τίτλο «Παιδικά τμήματα στις βιβλιοθήκες» και την ημερομηνία 11.4.1979).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ κοντά παντελονάκια διαβάξει): «Όπως ανακοινώθηκε σχετικά παράλληλα προς τις παιδικές βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν και θα δημιουργηθούν...

(Φωνές: Πού; 'Α, Πού; 'Α, 'Α).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει): Κι αυτά είναι: τά αὐτοτελή παιδικά τμήματα, οί ξεχωριστές «παιδικές γωνιές» και τά ειδικά βιβλιοστάσια και θυρίδες μέ παιδικά βιβλία...

(Φωνές έν χορῶ: Θέλουμε γωνιές, βιβλιοστάσια και θυρίδες).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει χολωμένος): Καταρτίζεται ειδικό πρόγραμμα γιά την ανάπτυξη του θεσμού της βιβλιοθήκης γιά παιδιά... (Φωνές: 'Α, 'Α, 'Α, 'Α, 'Α).

Εικόνα 13η

(Στό κέντρο της Σκηνης μηχανήματα και έσωτερικό βιβλιοθήκης. 'Αριστερά τό πορτραίτο του υπουργού Πολιτισμού Νιάνια. Δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της έφημ. «Τά Νέα» μέ υπογραμμισμένο τον τίτλο «Η λειτουργία της βιβλιοθήκης» και την ημερομηνία 26.4.1979).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Σχετικά...

(Διακόπτεται μέσα σέ πανδαιμόνιο φωνών).

ΕΝΑΣ ΑΚΡΟΑΤΗΣ (Κόκκινος από τό θυμό του): Είμαι τακτικός αναγνώστης της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης (...). Τό απογευματινό έπισκεπτήριο καταργήθηκε. 'Ετσι δρέθηκα μαζί μέ όλους τούς εργαζόμενους, μονίμως αποκλεισμένος από τή δυνατότητα έπισκέψέως της κατά τάς απογευματινάς ώρας...

(Φωνές: Καλέ τί λέει!).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Σχετικά...

(Σάλος στό άκροατήριο).

ΕΝΑΣ ΑΚΡΟΑΤΗΣ (Πάλι ό ίδιος): Τό μοναδικό και παμπύλαιο μηχανήμα φωτοτυπής (διακόπτεται από φωνές) λειτουργεί μία ώρα μόνο. Συνέβη να περιμένω 45 λεπτά γιά να μου δώσουν τέσσερα βιβλία και ένώ οί έπισκέπται ήσαν έλάχιστοι...

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: (Τόν διακόπτει).

(Φωνές: Πέστα Χρυσόστομε, πέστα...)

Εικόνα 14η

(Τό κέντρο της Σκηνης άδειο. 'Αριστερά τό πορτραίτο του υπουργού Πολιτισμού Νιάνια. Δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της έφημ. «Η Καθημερινή» μέ υπογραμμισμένο τον τίτλο «Ο έκσυγχρονισμός των Βιβλιοθηκών» και την ημερομηνία 7.11.1979).

ΦΩΝΗ ΟΡΓΙΣΜΕΝΗ (Ακούγεται από τά παρασκήνια): 'Ολόκληρο τό σύστημα των βιβλιοθηκών μας (νομοθεσία, οργάνωση, λειτουργία, έξοπλισμός, προσωπικό) στή χώρα μας βρίσκεται στή νηπιακή του ηλικία και δέν υπάρχουν περιθώρια σύγκρισης μέ τά αντίστοιχα της ΕΟΚ. Τί έγινε μ' αυτά; Τίποτα... Πριν από πολλούς μήνες ό 'Υπουργός Πολιτισμού και 'Επιστημών υποσχέθηκε ειδικά γιά την 'Εθνική Βιβλιοθήκη έκσυγχρονισμό και προσαρμογή της στά διεθνή πρότυπα. Πού βρισκόμαστε τώρα; Καί ποιά ήταν ή τύχη του προγραμματισμού που έγινε επί ύπουργίας Πλυτά; Δέν είχε γραφεί ότι υπογράφηκε τό

νομοσχέδιο γιά τόν 'Οργανισμό της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης; (Χειροκροτήματα, φωνές: Πέστα Χρυσόστομε...).

Εικόνα 15η

(Στό κέντρο της Σκηνης ένας στόχος σκοποβολής και τρία δέλη ριγμένα εκτός στόχου. 'Αριστερά τό πορτραίτο του υπουργού Πολιτισμού Νιάνια. Δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο απόκομμα της έφημ. «'Ελευθεροτυπία» μέ υπογραμμισμένο τον τίτλο «Μέ στόχο τόν έκσυγχρονισμό της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης» και την ημερομηνία 10.12.1979

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Μέ φράκο και στόμφο διαβάξει δηλώσεις του υπουργού Πολιτισμού): 'Ο κύριος 'Υπουργός Πολιτισμού και 'Επιστημών έξηγγειλεν την έντός του 1980 θεσμικήν ρύθμιση των θεμάτων προσωπικού βιβλιοθηκών και την έντός των ήμερών (άρχες 'Ιανουαρίου 1980) έναρξη των εργασιών «ανάδιαρθρώσεως» της 'Εθνικής Βιβλιοθήκης, μέ υπόγεια επέκτασή της...

(Φωνές: Συγχαρητήρια, συγχαρητήρια. Καί του χρόνου...).

Εικόνα 16η

(Στό κέντρο της Σκηνης ένας τεράστιος ήλιος. Ποδοσφαιριστές, τηλεθεατές και κολυμβητές περνοδιαδαινούν διαβάζοντας. 'Αριστερά τό πορτραίτο του υπουργού Πολιτισμού Νιάνια - ξεθωριασμένο. Δεξιά σ' ένα ταμπλώ καρφωμένο ένα απόκομμα της έφημ. «'Ελευθεροτυπία» μέ υπογραμμισμένο τον τίτλο «Πώς μπορείς να διαβάσεις κάτω από τέτοιο ήλιο;» και την ημερομηνία 11.12.1979).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ ('Αξύριστος, μέ κοντό χρωματιστό σόρτς, ψαθάκι και θερινό πουνκάμισο, διαβάξει δηλώσεις του υπουργού Πολιτισμού): 'Ο προσανατολισμός του 'Ελληнос προς τή μελέτη είναι θέμα ψυχολογικό. 'Η διαμόρφωση της ψυχολογίας του δέν είναι εύκολο πράγμα. Πώς να διαβάσεις μέ τέτοιο ήλιο;

(Θυελλώδη χειροκροτήματα από την πλευρά των λουομένων).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Συνεχίζει): Μετά τό κλίμα είναι όμως και οί «έπίκτητοι» ανταγωνιστικοί παράγοντες της ανάπτυξης (...) τό ποδόσφαιρο και ή τηλεόραση. 'Η υπερνίκηση αυτών των παραγόντων θά δημιουργήσει τό αναγνωστικό κοινό...

(Θυελλώδη χειροκροτήματα από την πλευρά των τηλεθεατών και ποδοσφαιριστών).

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΑΞΗ Δ'

Εικόνα 17η

(Στό κέντρο της Σκηνης νεόχτιστα χτίρια μέ ζωγραφισμένες ορχήστρες στήν πρόσοψη. 'Αριστερά τό πορτραίτο του υπουργού Πολιτισμού Νιάνια - φρεσκοδαμμένο. Δεξιά σέ ταμπλώ καρφωμένα απόκόμματα της έφημ. «Τό Βήμα» και «Η Καθημερινή» μέ υπογραμμισμένους τούς τίτλους «Μουσική 'Ακαδημία, 3 ορχήστρες και μονιμοποίηση των μουσικών», «Τό βιβλίο», «Τά μέτρα, τό πρόβλημα και τά πλατάνια» και τίς ημερομηνίες 2.2.1980, 3.2.1980 και 7.2.1980).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (Σοβαρός όσο παίρνει διαβάξει): Νέα σύσκεψη, έγινε έξ άλλου, χθές υπό την προεδρία του Πρωθυπουργού (...) κατά

τήν σύσκεψη αποφασίστηκε: (...). 'Επίσης δημιουργείται στο 'Υπουργείο Πολιτισμού όργανο έπιστημονικής έρευνας και μελέτης των θεμάτων (οικονομικών, τεχνικών, νομικών κλπ.) που σχετίζονται (...) και μέ την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ελληνικών βιβλιοθηκών.

Α' ΦΩΝΗ ('Από τά Παρασκήνια - οργισμένη): Δέν άρκούν μόνο τά μέτρα που αναγγέθηκαν προχθές. 'Η χάραξη της κρατικής πολιτικής (...) πρέπει να στηρίζεται σέ γερά θεμέλια γιά να επιτύχει και πολύ φοβόμαστε ότι κάτι τέτοιο σχεδόν δέν υπάρχει... Θά πρέπει (τό Κράτος) να στρέψει την προσοχή του (...) στή σωστή οργάνωση και λειτουργία των ελληνικών βιβλιοθηκών...

Β' ΦΩΝΗ ('Από τά Παρασκήνια - οργισμένη): Τό σύνολο των μέτρων που εξαγγέθηκαν δέν προχωρούν στήν ουσία (...). 'Υπάρχουν πολλά ακόμα μέτρα που θά μπορούσαν να είχαν ληφθεί, αλλά δέν ελήφθησαν (...). 'Η δημιουργία νέων κινητών ή άλλων βιβλιοθηκών (...). Βασικές βιβλιοθήκες σ' όλα τά σχολεία (...). Βιβλιοθήκες και βιβλιοθηκάρηοι...

(Φωνές: Βεβαίως, βεβαίως, βεβαίως).

ΑΥΛΑΙΑ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

(Στό κέντρο της Σκηνης τεράστια άνοιγμένα βιβλία μέ τίτλους «Κρατικοί προϋπολογισμοί έτών 1974 έως 1979». 'Αριστερά τά πορτραίτα όλων των ύπουργών Πολιτισμού (Τρυπάνη, Πλυτά, Νιάνια), δεξιά ταμπλώ που άνεδοκατεδαινούν)

Α' ΤΑΜΠΑΛΩ (Πιστώσεις που διατέθηκαν γιά βιβλιοθήκες, αγορά βιβλίων, λειτουργία και έξοπλισμός, κατασκευές και έπισκευές):

1974	9.452.922
1975	7.670.000
1976	9.388.000
1977	10.545.000
1978	18.800.000

'Εξήγηση: Δηλαδή διατέθηκαν από μερικές δεκάρες ως 2 δρχ. κατά κεφαλή του εθνικού εισοδήματος τό χρόνο και άθροιστικά γιά την πενταετία 5 δρχ.

Β' ΤΑΜΠΑΛΩ

(Πιστώσεις που διατέθηκαν γιά τόν άθλητισμό, έπιχορηγήσεις σέ άθλητικές όμοσπονδίες, άθλητικά σωματεία κλπ., γιά άθλητικούς σκοπούς και έκτέλεση έργων):

1974	590.000.000
1975	603.082.000
1976	639.453.000
1977	958.079.000
1978	919.162.000

'Εξήγηση: Δηλαδή διατέθηκαν από 60 δρχ. ως 100 δρχ. κατά κεφαλή του εθνικού εισοδήματος τό χρόνο και άθροιστικά γιά την πενταετία 412 δρχ.

Γ' ΤΑΜΠΑΛΩ

(Πιστώσεις του 1979):

Βιβλιοθήκες	'Αθλητισμός
30.500.000	1.555.500.000
ή 3,5 δρχ.	ή 170 δρχ.

κατά κεφαλή του εθνικού εισοδήματος (Φωνές: 'Από τά παρυσκήνια, ρυθμικά: Τέλος και τώ Θεώ δόξα!).

ΑΥΛΑΙΑ

Σχόλιο ενός άκροατή

Πάλι σάλος για το Τρίτο Πρόγραμμα. Οί στήλες αυτές έχουν επανέλθει πολλές φορές στο «πρόβλημα». 'Αντί σχολίου, αυτή τη φορά, δημοσιεύουμε το γράμμα που πήραμε από τον ποιητή Γιάννη Κοντό:

Πάλι ή ίδια ιστορία. «'Εντιμοι» και «φιλήσυχοι» πολίτες ακούγοντας από το Τρίτο Πρόγραμμα το μυθιστόρημα «Λούσιας» του Ν. Χουλιαρά, παραγωγής Γ. Ευσταθίου (από τις αριστερότερες εκπομπές του Γ' Προγράμματος) μέγας φόδος τους κατέλαβε για τα ήθη των 'Ελλήνων. Κατέφυγαν αγανακτισμένοι στον άρμόδιο εισαγγελέα· ή συνείδηση είναι γνωστή. Τέλος πάντων, ως μάς διευκρινίζει το κράτος, τί θέλει; Πώς τη θέλει τη λογοτεχνία και την τέχνη γενικότερα; Τί θέλει από το Γ' πρόγραμμα (τήν δαση αυτή, μέσα στην νεοελληνική ξηρασία); Τόν Μ. Χατζηδάκη και τούς συνεργάτες του; Καί άσκει αυτόν τον οργανωμένο ψυχολογικό πόλεμο επί τεσσεράμισι χρόνια, σύν την οικονομική άσφυξία;

'Από την μία μεριά, οί έπίσημοι φορείς μιλάνε για μουσεια, πολιτιστικά κέντρα, μεταφράσεις λογοτεχνικών διδλίων κ.λ.π. (Αυτά όλα σχεδιάζονται. 'Ετοι-

μάζουν επιτροπές. Ποιές επιτροπές; Τίς γνωστές θέβαια). 'Από την άλλη μεριά χτυπάνε λυσσώδως ένα ζωντανό οργανισμό, έπιτυχημένο μέ μεγάλη άκροατικότητα που οί ίδιοι δημιούργησαν.

'Η άπάντηση ήρθε στις 3 Μαΐου τά μεσάνυχτα μέ τίς κάμερες της ΕΡΤ και την «γλώσσα» της ΕΡΤ. Θέμα τά ελληνικά καλλιτεία. 'Επί δύο ώρες μάς χτυπούσαν μέ ό,τι μπορεί νά φανταστεί κανείς. Μέ τά άλαμπουργικά της Κορίνας Τσοπέη, μέ τίς κοπέλες που προκαλούσαν τά αντίθετα συναισθήματα, και σάν έπιστέγασμα τό γκάλλοπ για τόν θεσμό των καλλιτείων. 'Όπου είδαμε τόν ταπεινό τυρρανομένο εργάτη: «'Εγώ δέν ξέρω από τέτοια. Δέν έχω τηλεόραση. Είμαι μόνος. Δέν έχω κανένα. Είμαι όδοκαθαριστής». Τέτοια παραβίαση της προσωπικότητας των τηλεθεατών δέν είχαμε φανταστεί.

'Αλλά έχω μιά άπορία μετά άπ' αυτά:

Γιατί διορίσανε διευθυντή του Τρίτου προγράμματος, ένα καλλιτέχνη της περιότης του Μ. Χατζιδάκη. Τί περιμένανε; 'Ας διόριζαν έναν από τούς εκατοντάδες στρατηγούς έ. ά. που έχουν, νά παίζει τό βιολί του.

Ντοκουμέντα της Κατοχής

'Από τίς 'Εκδόσεις «Καστανιώτη», κυκλοφόρησαν, σέ φροντισμένη έκδοση, τά «Ντοκουμέντα Κατοχής της Γερμανικής Προπαγάνδας» του δημοσιογράφου Τάκη Δ. Ψαράκη.

Πρόκειται για ύλικό που δίνεται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα. Οί φωτογραφίες του λευκώματος συνοδεύονται από τίς λεζάντες (γερμανικό κείμενο και μετάφραση στα ελληνικά) και από άλλες ένδειξεις της Γερμανικής 'Υπηρεσίας Προπαγάνδας.

Στά «Ντοκουμέντα Κατοχής» δημοσιεύονται, μεταξύ άλλων,

σκηές από μάχες γερμανικών τμημάτων μέ ανταρτικές ομάδες, στιγμιότυπα από την καθημερινή κατοική ζωή τόσο στην 'Αθήνα όσο και στην ελληνική περιφέρεια και ιδιαίτερα την Κρήτη. 'Εκείνο, ώστόσο, που παρουσιάζει πρόσθετο ενδιαφέρον, είναι τό ίδιο τό κείμενο των γερμανικών λεζαντών, που βοηθά τόν έρευνητή, μελετητή, αλλά και κάθε άλλο ενδιαφερόμενο, νά σχηματίσει κάποιες εικόνες ή εντυπώσεις από την γερμανική προπαγανδιστική συμπεριφορά την περίοδο της κατοχής.

'Η γερμανική λεζάντα γράφει: «Οί έθελοντές του Συναγματοχρον Παύλου. 'Εξόδος του τάγματος από Κρύα Βρύση» - 27/7/44

ειδήσεις

● Μαθαίνουμε πώς ή «Λεσβιακή 'Ενωση Σπουδαστών» έχει από καιρό αναλάβει ένα εκπαιδευτικό έργο: τή δημιουργία ενός θεατρικού τμήματος που νά περιοδεύει τά καλοκαίρια τά χωριά του νησιού. 'Εχει ήδη ανέδoσει τέσσερα έργα και ήδη λειτουργεί σά θεσμός εδώ και έξι χρόνια.

Θά πείτε: Θαυμάσια! 'Από κει και πέρα όμως τά πράγματα δέν είναι και τόσο θαυμάσια για την 'Αστυνομία που έχει θαλθεί από πέρσι τό καλοκαίρι νά σταματήσει, μέ κάθε τρόπο, αυτή την πρωτοβουλία. Τό «Μιά μέρα στο Γυμνάσιο» της 'Ελλης 'Αλεξίου, έγινε ή άφορμή νά μηνυθούν μέ βάσει κατοχικό νόμο που άπαιτεί άδεια από «έπιτροπή διαφωτίσεως». Παρά την άθώωση, ή άστυνομία συνέχισε τό έργο της ως και τη δεύτερη άθώωση. 'Ελπίζουμε νά μην τριτώσουν...

● Στην όδό Δασκαλογιάννη άρ. 9, στόν περιφερειακό του Λυκαδηττού λειτουργεί παιδότοπος για παιδιά από 2-4

χρόνων από τίς 8.00-3.00μ.μ. μέ φαγητό που τό μαγειρεύουν οί γονείς.

Δυό παιδαγωγοί - ένας άντρας και μιά γυναίκα - και μέ όλους τούς γονείς νά συμμετέχουν και νά παρακολουθούν τά παιδιά από κοντά. Δημιουργήθηκε από γονείς - μέ τό νομικό σχήμα της 'Αστικής 'Εταιρείας μή κερδοσκοπικού χαρακτήρα από

τήν κοινή ανάγκη για μιά υπεύθυνη παρακολούθηση και άγωγή των παιδιών. 'Επιθυμία είναι νά υποστηριχτεί μελλοντικά από την τοπική αυτοδιοίκηση, νά εξυπηρετήσει άμεσα στή γειτονία. 'Αξίζει νά ριζώσει!

● Καί σέ άλλες πόλεις της 'Ελλάδας θά μεταφερθεί ή έκθεση των φωτογραφιών που δροθήκαν στά γερμανικά αρχεία για τόν πόλεμο και την κατοχή στην 'Ελλάδα και οί 'Αθηναίοι

τήν είδαν στο Φωτογραφικό Κέντρο (Σίνα 52).

Οί φωτογραφίες αυτές, που τίς δροήκε ο δημοσιογράφος Β. Μαθιόπουλος, πρωτοδημοσιεύτηκαν στο περιοδικό ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ και πρόκειται νά εκδοθούν σέ διδλίο από τόν εκδοτικό οίκο «Μετόπη».

● 'Η «σπουδή», τρίμηνη περιοδική έκδοση των φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής, μάς χαροποίησε για την φρεσκάδα της, αλλά και τή σοβαρότητα του προβληματισμού της: Νίκος Πουλαντζάς, 'Αγγελος Τερζάκης, 'Ελύτης και 'Υπερρεαλισμός, Μύθος και Νεοελληνική Ποίηση, κ.ά. ενδιαφέροντα θέματα και σχόλια.

● 'Ωραία ή πρωτοβουλία που ανέλαβε ή «'Εστία Νέας Σμύρνης». Μιά ενδιαφέρουσα έκθεση περιοδικών εκδόσεων που καλύπτουν χρονολογικά την περίοδο 1837-1979. 'Ελληνικά ή ξενόγλωσσα περιοδικά που έμφανίστηκαν στην έλευθερη 'Ελλάδα, την Κωνσταντινούπολη,

'Η στρατηγική της έρευνας στίς κοινωνικές έπιστήμες: Πρόβλημα ή πολιτική έπιλογή;

'Ενώ οί κοινωνικές έπιστήμες περιθωριοποιούνται στή 'Ελλάδα - παραγκωνισμός του σχεδίου για τό 'Αττικό Πανεπιστήμιο, χωρίς παράλληλη ανάπτυξη ή δημιουργία άλλων σχολών για τίς κοινωνικές έπιστήμες - οργανώθηκε από την ΥΕΕΤ μιά συζήτηση μέ θέμα «'Απολογισμός και Προοπτικές των Κοινωνικών 'Επιστημών στην Γαλλία - Τό πρόβλημα της διεπιστημονικότητας».

Μέ συντονίστρια την γνωστή ιστορική και πρύτανη του πανεπιστήμιου του Παρισιού κ. Γλυκάτζη- 'Αρδελέρ μίλησαν πάνω στο θέμα μιά δεκάδα από γνωστούς πανεπιστημιακούς όπως ο Maurice Duverger, ο Michel Serres, ο George Ballandier, ο Pierre Chauny, ο Michel Alliot, ο Roland Martin, κ.λ.π. Οί εισηγήσεις άνάλυσαν τό πρόβλημα της διεπιστημονικότητας είτε από τη

τή Σμύρνη και τις παροιρίες του ελληνισμού. Σπάνιες χειρόγραφες εκδόσεις όπως «Ήώς» (1889-1892), «Ορίζοντες» Μέση Ανατολή 1945, «Φούντα», «Αραμπάς», «Ρομβία», «Πάνα» του Μικρασιατικού μετώπου 1922.

Ένας άξιος τρόπος να γιορτάσει ή «Εστία Νέας Σμύρνης» τα πενήντα χρόνια ζωής και δράσης της.

● Τό «*al andar*», τό ισπανικό λατινοαμερικάνικο πνευματικό κέντρο λειτουργεί στην Αθήνα, Χαρ. Τρικούπη 170α. Μέ θέρημ και πίστη στην υπόθεση της επικοινωνίας των λαών, οι δημιουργοί του «*al andar*» διδάσκουν τή γλώσσα και οργανώνουν πολιτιστικές εκδηλώσεις που ενισχύουν αυτή τους τήν πρωτοβουλία.

Τά Ισπανικά, πού μιλιούνται σ' όλη τήν Ίβηρική Χερσόνησο (έκτός της Πορτογαλίας) και σ' όλη τή Λατινική Άμερική (έκτός της Βραζιλίας), είναι τό μέσο προσέγγισης μέ πολιτισμούς πλούσιους σέ παράδοση και ιστορία, πού όμως στην Ελλάδα είναι περιορισμένα γνωστοί, ακριβώς γιατί δέν έχουν ευρύτερα διδαχθεί.

Πληροφορίες καθημερινά, 6-8 μ.μ., (έκτός Σαββάτου και Κυριακής) στό «*al andar*» και στό τηλέφωνο 6462786.

● «Τά Αθάαιρετα» είναι ό τίτλος ενός περιοδικού πού εκδίδει ή «Β' Πανελλαδική» για τίς συνοικίες. Μέ κέφι και ζωντάνια γραμμένο και σωστή επιμέλεια από τό πρώτο κι όλας τεύχος τους, «Τά Αθάαιρετα» μπορούν νά προχωρήσουν...

● Στην αίθουσα τής δημοτικής βιβλιοθήκης στόν Άγιο Θωμά (Γουδί) εγκαινιάστηκε τήν

Πρωτομαγιά, έκθεση ζωγραφικής τής Μαργαρίτας Μπακοπούλου στό πλαίσια των περιφερειακών πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου Αθήνας.

Οι πίνακες είχαν για θέμα τό παιδί-άποδομένο μέ όνειρο και μέ πόνο.

● Στη Σειρά «ό έρωτας στην τέχνη» οι εκδόσεις «Διαχρονική» ανέλαβαν και πραγματοποιήσαν ήδη τήν πρώτη έκδοση: «Οί Έλληνες». Μέ θέμα τήν αντίληψη των αρχαίων Έλλήνων για τόν έρωτα και τόν τρόπο απεικόνισής του στην τέχνη τους, ό καθηγητής τής αρχαιολογίας στό Πανεπιστήμιο του Μπορντώ, Ζάν Μαρκαντέ πραγματοποίησε ένα σημαντικό έργο πού έχει αρχικά εκδοθεί άπ' τόν εκδοτικό οίκο Nagel. Στην ευρύτερη σειρά ή «Διαχρονική» προγραμματίζει ένα σύνολο όκτώ έργων πού θά αποτελέσει ένα πραγματικό έρωτικό ταξιδιωτικό στην Κίνα, τό Περού, τή Ρώμη, τήν Περσία, τήν Ίνδία, τό Νεπάλ και τήν Ίαπωνία. Έτσι, ό έρωτικός πολιτισμός, ελεύθερος και προσιτός στό κοινό, μπορεί νά παίξει τόν παιδευτικό ρόλο πού του άνηκε πάντα, αλλά πού του τόν άποστερούσε ή επικρατούσα ψευδοθητική αντίληψη.

σκοπία μιās επιστήμης είτε από μία γενικότερη μεθοδολογική προοπτική. Στην πρώτη κατηγορία έγιναν εισηγήσεις για τή σύνθεση πού επιχειρείται στό πλαίσια της ποιοτικής ιστορικής έρευνας (Chauny), για τήν επιρροή της ανθρωπολογίας (Ballandier). Μεθοδολογικά προβλήματα από τήν σκοπία τής επιστημολογίας έθεσε ό Μ. Serres. Συνάμα στην ίδια εισήγηση τέθηκε τό πρόβλημα τής διεπιστημονικότητας σάν πολιτικής έπιλογής. Έπιλογής πού σκοπιάφει στόν άνταγωνισμό μεταξύ των διαφό-

ρων κλάδων και σχολών και στην διαχείριση τής επιστημονικής πολιτικής από ψευτοειδικούς.

Άλλά ενώ από τήν Γαλλική πλευρά έγιναν αρκετές νύξεις για τήν στρατηγική τής έρευνας σάν θέμα πολιτικών έπιλογών, ή αντίδραση από ελληνικής πλευράς ήταν, σχεδόν, άπογοητευτική. Η συζήτηση αυτή δέν μπόρεσε νά χρησιμεύσει σάν έναυσμα ώστε νά τεθεί επιτέλους τό πρόβλημα τής περιθωριοποίησης τής κοινωνικής έρευνας στην Ελλάδα σάν πολιτικό θέμα.

Έκδόσεις Ι. Χατζηνικολή

ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΓΙΟΥΡΣΕΝΑΡ

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

2η έκδοση
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΓΙΟΥΡΣΕΝΑΡ

Η ΑΒΥΣΣΟΣ

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Ι. Χατζηνικολή, Πλουτάρχου 10, τηλ. 743297

Τέχνη και Έκπαίδευση

Στό Πνευματικό Κέντρο του Δήμου 'Αθηναίων εγκαινιάστηκε στις 17-3-80 έκθεση με σχέδια των μαθητών του Βαρβακείου. Πέρα από το ενδιαφέρον, το καθαρά εικαστικό, που παρουσίασε η έκθεση αυτή - όπως έξ' αλλου και κάθε ανάλογη έκθεση παιδικού ή μαθητικού σχεδίου - τη μέρα των εγκαινίων έγιναν μερικές παρουσιάσεις - όμιλές από καθηγητές και μαθητές του σχολείου.

Θεωρήσαμε πως αυτές οι σύντομες όμιλές έχουν τη χρησιμότητά τους να παρουσιαστούν από τις στήλες αυτές. Δίνουν ένα δείγμα του διαλόγου διδάσκοντος με τους μαθητές για θέματα παιδείας και τη σημασία που οι ίδιοι δίνουν στην καλλιτεχνική παιδεία.

Βασική θέση είναι ότι το σχολείο δε μπορεί και δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στο γνωστικό υλικό που παρέχει, αλλά να ευνοεί μέσα σε ένα κλίμα ελευθερίας και συνεργασίας κάθε δημιουργική προσπάθεια των παιδιών στο χώρο της τέχνης και γενικότερα της έκφρασης. Για την υλοποίηση των θέσεων αυτών το Βαρβάκειο εκτός από την έκθεση ζωγραφικής παρουσίασε το Γενάρη μια έντυπωσιακή καλλιτεχνική εκδήλωση στην 'Ελληνοαμερικανική Ένωση για τα 100 χρόνια από το θάνατο του Βαλαωρίτη, ενώ στις 29 και 30 Μαρτίου μουσικά συγκροτήματα του Σχολείου παρουσίασαν στην Έκφραση '80 και στο «Τριανόν»

αντίστοιχα ένα τρώρο μουσικό πρόγραμμα αφιερωμένο στην ελληνική μουσική και στο rock.

Ζητήσαμε και δημοσιεύουμε στο μεγαλύτερο μέρος τους αυτές τις εισηγήσεις πιστεύοντας πως δείχνουν το δρόμο για μια μελλοντική πολιτιστική ζωή στον τόπο μας. Η πρώτη εισηγήση ανήκει στη Διευθύντρια του Βαρβακείου κ. Ρέλια, η δεύτερη στον κ. Μήτσο και οι άλλες στους μαθητές Κοτταρά, Κούτρα, Σιμόπουλο, Μαρκολέφα και Καραλή αντίστοιχα, που συνεργάστηκαν και με καθηγητές τους: ιδιαίτερα με τους φιλόλογους Β. Ασημομύτη, Θ. Κουρταλίδη, Κ. Πετρόπουλο και Κ. Μπαλάσκα.

Π. ΡΕΛΙΑ:

Είναι απαραίτητο να θεμελιώσουμε μεθοδικά την καλλιτεχνική παιδεία στο σχολικό σύστημα

Η εκδήλωση που οργανώσαν οι μαθητές της σχολής μας με το δάσκαλό τους κ. Μήτσο για να παρουσιάσουν την εργασία τους στο σχέδιο και τη ζωγραφική, μας δίνει την ευκαιρία να θέσουμε σε γενικότερες γραμμές το πρόβλημα της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης στο σχολείο και να διατυπώσουμε κάποιες απόψεις για την προσέγγισή του. Είναι μια πρόσφορη στιγμή. Η πολιτεία προγραμματίζει μίαν ευρύτατη αναδιάρθρωση της πολιτιστικής ζωής στον τόπο μας και σχεδιάζει την ενίσχυση και ανάπτυξη πολλαπλών φορέων καλλιτεχνικής δημιουργίας. Τα εξαγγελόμενα μέτρα υπογραμμίζουν την ανάγκη να ξεφύγουμε από το πνευματικό αδιέξοδο και την καλλιτεχνική αδράνεια, που αποξηραίνουν τις πηγές της δημιουργικής ευαισθησίας μας και άπειλουν με μαρasmus την εθνική πνευματική μας ζωή. Για να τελεσφορήσουν όμως οι πραγματικά γενναίες αυτές

προσπάθειες είναι απαραίτητο να θεμελιώσουμε μεθοδικά την καλλιτεχνική παιδεία πρώτα μέσα στο σχολικό σύστημα: να την οργανώσουμε μέσα σε κατάλληλη ατμόσφαιρα και να της δώσουμε γενικό χαρακτήρα. Παράλληλα να ενισχυθεί κάθε καλλιτεχνική προσπάθεια στον κοινωνικό χώρο. Πάντα οι τέχνες είχαν θέση κεντρική στην παιδεία των προγόνων μας. Το μαρτυρούν αδιάψευστα τα μνημεία της πνευματικής τους κληροδοσίας στην ανθρωπότητα. Οι Έλληνες μέσα από την πολυδύναμη, ευρύτατη και πολύμορφη καλλιτεχνική δημιουργία τους συνέλαβαν την ηθική τάξη της ζωής και την πνευματικότητά της.

Όλες οι μορφές της τέχνης τους: αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, ποίηση, θέατρο και μουσική μίλησαν για το νόημα του κόσμου και της ανθρωπίνης ύπαρξης. Ο Πλάτων στην «Πολιτεία» του το κυριότερο μέρος της

Σχέδιο του μαθητή Παύλου Ζαλιμίδη.

ανάτροφής των παιδιών το επιστεύεται στην παιδευτική δύναμη των τεχνών, την αισθητική αγωγή δρίζει θεμέλιο της παιδείας. Η ομορφιά, η αρμονία ή χάρη και η ευρυθμία της τέχνης σφραγίζουν το χαρακτήρα της ψυχής εκείνου που έχει διαπλάσει ώραίο και χρηστό ήθος. Ο ρυθμός και η αρμονία της μουσικής ιδιαίτερα διαπερνούν ως τα τρισάθα την ψυχή και την εξουσιάζουν μ' όλη τους τη δύναμη και την κάνουν μορφή και ικανή να κατανοεί τα δημιουργήματα της τέχνης και της φύσης και να τρέφεται και να τελειοποιείται σε κάθε αρετή με τα ώραία. Έτσι από μικρό παιδί ο άνθρωπος αποστρέφεται κάθε τι άσχημο πριν ακόμη να μπορεί να ξεγγήσει την αποστροφή του με τον όρθιο λόγο. Κι όταν κατόπιν ο λόγος αφυπνίζεται τον αγκαλιάζει ο άνθρωπος γιατί του είναι παλιός γνώριμος και οικείος, γιατί η αισθητική αγωγή που πήρε από παιδί έχει ανοίξει το δρόμο στο Λόγο.

Λετα οι αρχαίοι Έλληνες.

Σήμερα έμεις ποιοι περιεχόμενο πρέπει να δώσουμε στην καλλιτεχνική εκπαίδευση των παιδιών στα 9 με 12 χρόνια της γενικής τους φοίτησης στο σχολείο, ώστε πέρα από το γενικό σκοπό, που θέτει η αγωγή - πνευματική καλλιέργεια, ψυχική ισορροπία, αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας, πρόσκτηση γνώσεων και μαθήσεων - να τον δομηθούμε και να εκφράζονται ελεύθερα και δημιουργικά. Στην εκπαίδευσή μας δίνεται σήμερα έμφαση στην ανάπτυξη των λογικών δυνάμεων του παιδιού σε βάρος της καλλιέργειας της ευαισθησίας του και της φαντασίας του. Και πρέπει να δρούμε τρόπο να προσφέρουμε στα παιδιά ζωντανές και ενδιαφέρουσες έμπειρίες, ώστε να καλλιεργούν την ευαισθησία τους, να παίρνουν ενεργητική στάση απέναντι στις πολλαπλές μορφές της τέχνης, να διευρύνουν τα ενδιαφέροντά τους για καλλι-

τεχνικά θέματα και ωριμάζοντας να διδάσκονται και να μαθαίνουν να κατανοούν τα μορφικά στοιχεία της δομής, την ευρυθμία και τους νόμους της δημιουργίας των έργων τέχνης καθώς και το ιστορικό τους περιεχόμενο, τον πολιτιστικό περίγυρο που τα γέννησε, τους δραματισμούς των δημιουργών τους και τις αξίες που εκφράζουν.

Είναι φανερό ότι η καλλιτεχνική αγωγή διεκδικεί ένα πολύ σημαντικό χώρο στα προγράμμά μας, που σήμερα δεν τον έχει. Και όφειλουμε να διαθέσουμε οικονομικά μέσα και δασκάλους ικανούς να την υπηρετήσουν και να την προωθήσουν στα σχολεία όλων των βαθμίδων.

Μιά από τις πολύ σπουδαίες αλλαγές, που πραγματοποιήθηκαν στη γενική εκπαίδευση είναι η δίωρη κάθε βδομάδα ένασχόληση των μαθητών της Β' και Γ' τάξεως του Γυμνασίου με πολιτιστικές δραστηριότητες. Το ενδιαφέρον των μαθητών είναι πολύ ζωηρό για θέματα πολιτισμού και τέχνης και με τη βοήθεια και τον ένθουσιασμό ενημερωμένων δασκάλων, μέσα στο δίωρο αυτό της ελευθερίας κι αυθόρμητης δημιουργικής εργασίας που τους παρέχει το πρόγραμμα, θα είχαν τη δυνατότητα να κάμουν πολλά πράγματα. Δάσκαλοι με ενημέρωση, γνώση των θεμάτων και ευρύτητα παιδείας, αλλά και ένθουσιασμό, θέρμη και πνοή μπορούν να κατευθύνουν τα παιδιά σε πολλές μορφές δημιουργικής έκφρασης: Θέατρο, ποίηση, χορό, ζωγραφική, κατά την ατομική ιδιουσυχρασία τους, την ευαισθησία και την κλίση τους. Να καλλιεργήσουν συστηματικότερα, σε βάθος και μεθοδικά την έκφραση με το λόγο, να ενισχύουν το λόγο της προφορικής επικοινωνίας.

Ο Βρετανός Read στο κλασικό διδύλιο του «αγωγή μέσω της τέχνης» δρίζει την εκπαίδευση ως καλλιέργεια τρόπων έκφρασης και μορφομένων άνθρωπων θεωρεί

έκείνον που μπορεί να δημιουργήσει καλό έργο με τους ήχους, το λόγο και τη μουσική, τις εικόνες, τις κινήσεις. Μέσα στην περιοχή αυτή τοποθετεί και τον χειροτέχνη και τον τεχνίτη, που κατασκευάζει όμορφα αντικείμενα γοητευτικά, ακριβή κι ευαίσθητα. Υπάρχει μία ποιότητα αισθητική και σ' αυτή τη δημιουργία και είναι σωστή αυτή η αντίληψη, που καταργεί τα στεγανά ανάμεσα στις κατ' εξοχήν καλές τέχνες και στις δημιουργικές χειροτεχνίες γενικά. - Το εκπαιδευτικό μας σύστημα λοιπόν πρέπει να ενεργοποιεί τις έμφυτες και τό συναισθηματικό κόσμο των παιδιών, να τα βοηθάει να αναπτύξουν πολύπλευρες δημιουργικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερα στις μικρότερες ηλικίες. Η καλλιτεχνική έμπειρία και έκφραση είναι ζωτική ανάγκη για το παιδί, όσο και η χαρά: του δυναμώνει την πρωτοβουλία να βγει από τη μοναξιά του, να ξεπεράσει την ατομία του και την αδυναμία του για δράση, να αποκαταστήσει ημερες ανθρώπινες σχέσεις. Να αποκτήσει ψυχική ασφάλεια ώστε να ανταχθεί στην ανθρώπινη κοινότητα δημιουργικά, με τό συναισθημα της αυταξίας και την ευφορία της ψυχικής υγείας.

Η έξωσχολική καλλιτεχνική παιδεία πρέπει επίσης να ενισχυθεί και να παρέχονται στους εργαζόμενους νέους οι δυνατότητες και τά μέσα να εντάσσονται σε πολιτιστικούς και καλλιτεχνικούς

όμιλους που θα τους προσφέρουν τη χαρά της ατομικής έκφρασης, την ψυχική γαλήνη ποιότητας, την πολύτιμη εμπιστοσύνη στον άνθρωπο. Έτσι ο συγκινησιακός τους κόσμος θα βρίσκει μία δημιουργική έκτόνωση, κοινωνική και καλλιτεχνική, που εξουδετερώνει τό ζοφερό κόσμο όποιας αντικοινωνικής δράσης. - Όλα τά παιδιά, ακόμα κι όσα έχουν μέτρια πνευματικότητα ή δεν είναι πολύ ευαίσθητα, έχουν την ενδιάθετη έφεση για προσωπική έκφραση και δημιουργία. - Υπεύθυνες προσωπικότητες, καλλιτέχνες, συγγραφείς, παιδαγωγοί, σπουδαστές και μαθητές, ό τύπος, ή τηλεόραση, μπορούν να ενισχύσουν αυτές τις παιδευτικές προσπάθειες.

Ιδιαίτερα να γίνουν αντικείμενο σπουδής και πηγή έμπνευσης όλες οι μορφές και οι πτυχές της λαϊκής δημιουργίας. Η πραγματοποίηση αυτών των όρατισμών μπορεί να διασφαλίσει τις προσδοκίες μας ως ιστορικού λαού για την ανάδειξη και ανάπτυξη των δυναμικών καλλιτεχνικών χαρακτηριστικών, τάσεων και αξιών που προσδιόρισαν κατά καιρούς την ιδιαιτερότητα της ελληνικής καλλιτεχνικής δημιουργίας, θα ενισχύσει την αυτογνωσία μας και θα διαγράφει καθαρά την πνευματική μας ταυτότητα. Η έλπίδα μας αυτή θα τελεσφορήσει, αν ή γενική σχολική καλλιτεχνική άγωγή τοποθετηθεί σε νέες στέρεες βάσεις.

Προσπαθούμε οι δάσκαλοι να δγάλουμε καλλιτέχνες· τούτο δεν είναι ούτε σωστό ούτε δυνατό. "Αν άπ' τά 1000 παιδιά που φοιτούν σήμερα στο σχολείο μας βγει ένας καλλιτέχνης αυτό θα πρέπει να τό θεωρήσουμε μεγάλο κέρδος. Όμως όλα αυτά τά παιδιά, με σωστή κατεύθυνση στο σχέδιο, θα μπορούν να βγούν περισσότερο ολοκληρωμένοι άνθρωποι. Η παιδευτική λοιπόν σημασία είναι εκείνη που πρέπει κυρίως να προσεχθεί, γιατί ό μαθητής μαθαίνοντας να σχεδιάζει αποκτή την ικανότητα της αντικειμενικής αντιμετώπισης και θέωρησης του κόσμου. Με τον τρόπο αυτόν καταπολεμάται τό έλάτωμα της έπιπολαιότητας. Συνηθίζει να βλέπει σωστά τά πράγματα. Πέρα άπ' όλα αυτά συμβάλλει στην ανάπτυξη της καλλι-

Σάββας Γεωργιάδης, Η Άνοιξη

τεχνικής συνείδησης και ιδιαίτερα της ελληνικής, που έχει τόση παράδοση κι αποτελεί τη θεμελιώδη βάση για κάθε μεταγενέστερη καλλιτεχνική εκδήλωση.

ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

Ο διδάσκων πρέπει να έμπνέει στην ομάδα την απαραίτητη αίσθηση ελευθερίας, εμπιστοσύνης, κατανόησης και συνεργασίας. Κοτταράς, Στ' τάξη)

Μία προσεχτική ματιά στη σύγχρονη πραγματικότητα θα κάνει εύκολα φανερό, ότι τό θέμα της δημιουργικής σκέψης, συνδέεται με τις βαρύτερες αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος, κυρίως του «παραδοσιακού». Υπέρτοργα κι έν πολλοίς άχρηστα φορτία γνώσεων κι ένα μαζικό, βαθιά τυποποιημένο σύστημα διδασκαλίας, με στερεότυπες δομές και στενά χρησιμοποιητικό προσανατολισμό. Τό κλειστό πνεύμα γεννά την αυθεντία, τον αυστηρό έλεγχο κάθε καινούργιου, την υπερεξοφία του γνωστικού νού και της «συγκλίνοσας» σκέψης. Έτσι, άχρηστεύονται οι δημιουργικές δυνάμεις του μαθητή, που παθητικοποιείται στα καταπιεστικά πλαίσια της μηχανικής εργασίας.

Ποιά θα ήταν λοιπόν ή πρόταση αντιμετώπισης στο όξύ αυτό πρόβλημα; άσφαλώς να μην παραμελείται αλλά και να προωθείται ή δημιουργική δραστηριότητα. Έχουν διαγραφεί γενικές κατευθύνσεις, όπως ή οργάνωση χωριστών σειρών για ή δημιουργική λύση προβλημάτων, ή έμφυτη δημιουργικών άρχών και διαδικασιών στις υπάρχουσες σειρές, ή καθιέρωση δημιουργικού τρόπου διδασκαλίας σ' όλα τά μαθήματα. Κάθε προσπάθεια, όμως, συνίσταται κυρίως στην καλλιέργεια του κατάλληλου κλίματος, ώστε και να προαχθούν οι δημιουργικές ικανότητες και ν' αξιοποιηθούν γόνιμα. Ο διδάσκων έμπνέει στην ομάδα την απαραίτητη αίσθηση ελευθερίας, άμοιβαίας εμπιστοσύνης, κατανόησης και συνεργασίας. Έκει, ό

μαθητής ένθαρρύνεται στη δημιουργία πρωτότυπων ιδεών, μέσ' άπ' τά ίδια τά ένδιαφέροντά του. Ρωτά έλεύθερα γι' αυτό που έπιθυμεί να μάθει και, παράλληλα, άπαντά σε άνοιχτές ερωτήσεις του δασκάλου. Ιδιαίτερα εξαίρονται οι αθόρμητες, οι πρωτότυπες ιδέες, αλλά πάντα ή γνώμη γίνεται σεβαστή. Η κριτική γίνεται στην επικοινωνία διδάσκοντα και μαθητή, με βάση την ατομική πρόοδο και τό αίσθημα ένότητας στη μορφωτική διαδικασία και την ομάδα. Η δημιουργική διδασκαλία είναι μία δυναμική κατάσταση, όπου όλοι μετέχουν στην κοινή μορφωτική προσπάθεια, που με ή σκέψη και τον πειραματισμό οδηγεί στην ίκανοποίηση της μάθησης. Βιόλια και προγράμματα όπως: οργανωμένες εργασίες, έρευνες, κύκλοι ένδιαφερόντων, όμαδικές δραστηριότητες, έχουν μεγάλη σημασία στην ύποκίνηση δημιουργικών πρωτοβουλιών.

Έδώ ή Τέχνη μπορεί να δραματίζει ρόλο πρωταρχικό, σάν κατεξοχήν δημιουργική λειτουργία. Κάτω άπ' την καθοδήγηση του κατάλληλου δασκάλου, τό συγκεκριμένο υλικό ενεργοποιεί τις αθόρμητες δυνάμεις του μαθητή, σε μία προσωπική έκφραση. Με τον ποικίλο πειραματισμό, διευρύνεται ό παραστατικός του κύκλος, αξιοποιώντας την καθημερινή του έμπειρία. Άξιόλογο είναι τό πλεονέκτημα, ότι ή δημιουργική ενεργεία, συγκεκριμενοποιείται μ' ένα αντικείμενο που μπορεί να παρατηρηθεί και να εκτιμηθεί.

Κ. ΜΗΤΣΟΣ:

Οί δάσκαλοι προσπαθούμε να δγάλουμε καλλιτέχνες· τούτο δεν είναι ούτε σωστό, ούτε δυνατό

Σκοπός της έκθεσης δεν είναι να παρουσιάσουμε έργα ζωγραφικής, μά να δείξουμε τον τρόπο με τον όποιο τά παιδιά μάθαίνουν να ένδιαφέρονται για ή τέχνη. Σκοπός της δεν είναι να παρουσιάσει την καλλιτεχνική επίδοση, αλλά την αισθητική ίκανότητα που έχει ό λαός μας.

Σά δάσκαλος δεν έδωσα παρά γενικές συμβουλές και κατευθύνσεις σχετικά με τό σχέδιο και τό χρώμα· κατά τά άλλα οι μαθητές άφέθηκαν να έκφραστούν έλεύθερα, να δώσουν ό,τι θέλουν και με τον τρόπο που θέλουν.

Βέβαια το σημείο της τελειότητας είναι άκόμα μακριά μας· όμως διανύσαμε κιόλας άρκετό δρόμο για να τό πλησιάσουμε.

Είναι άναμφισβήτητο πως με τό σχέδιο αναπτύσσουμε και τις αισθητικές δυνατότητες του παιδιού για να αντιμετώπισει άγριο προβλήματα τέχνης, είτε σάν

καλλιτέχνης ή σάν άπλός θεατής της τέχνης.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία, ειδικά στο σχολείο, είναι ό δάσκαλος να χρησιμοποιήσει τό σχέδιο σά μέσο διαπαιδαγώγησης ενός σωστού κι ολοκληρωμένου ανθρώπου. Η προσήλωση στη δουλειά, ή έπιμέλεια, τό να κατορθώσει ένα παιδί να φτιάξει κάτι πατριτικό και τελειωμένο, κι ολοκληρωμένο, κι αυτό άκόμα είναι ένα μέσο διαπαιδαγώγησης, τό όποιο ό δάσκαλος πρέπει να έχει σοβαρά ύπ' όψη του, να τό έχει δηλαδή σκοπό. Δυστυχώς αυτό δεν είναι μία βασική επιδίωξη των δασκάλων στην Έλλάδα και τούτο όφείλεται ίσως σε μία έλλειψη συντονισμού προγράμματος.

Δέν έχουμε κατανόηση κι αξιοποιήσει άρκετά ή σημασία που έχει τό σχέδιο στη γενική διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Σχέδιο του μαθητή Δημ. Μτίκον.

Νά ξαναπλησιάσει ή Παιδεία τό πρότυπο του «κλασικού ιδεώδους» (Κούτρας, Στ' τάξη)

Ἡ Τέχνη εἶναι σύμφυτη μέ τήν ἔννοια τῆς Ἑργασίας, μέ τήν γενική ἔννοια τοῦ ὄρου Ἑργασία, σάν «ἰδιοποίηση τοῦ φυσικοῦ δεδομένου γιά τίς ἀνθρώπινες ἀνάγκες, καθολική συνθήκη τοῦ μεταβολισμοῦ ἀνάμεσα στόν ἄνθρωπο καί τή φύση» καί σάν μέρος τῆς δραστηριότητάς αὐτῆς, ἡ Τέχνη εἶναι μέρος τῆς ὁργανικῆς διαδικασίας τῆς ἀνθρώπινης ἐξέλιξης.

Ἀπ' τήν ἄλλη μεριά ἡ Παιδεία εἶναι μέρος τοῦ Πολιτισμοῦ, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ὑποκειμενική του ὄψη. Ἐχει σάν σκοπό της νά ἐναρμονίσει τόν ἄνθρωπο μέ τό φυσικό καί κοινωνικό του περιβάλλον

καί τελικά μέ τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό. Ἡ θέση τῆς Τέχνης ἀπό αὐτή τήν ἀποψη εἶναι νά ὠθήσει τόν ἄνθρωπο στή διαδικασία αὐτῆς τῆς ἐναρμόνισης παθητικά σέ πρῶτο στάδιο, μέ τή χρήση τῆς ἀπλῆς καί μηχανιστικῆς ἀναπαράστασης τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου καί ἐνεργητικά στό δεύτερο στάδιο τῆς νοητικῆς ὁλοκλήρωσης τοῦ ἀτόμου.

Στή λειτουργία λοιπόν τῆς Παιδείας, ἰδανικός ὁδηγός μπορεῖ νά σταθεῖ ἡ Τέχνη, ἡ ὁποία μέσω τῶν μορφῶν καί τῆς παραγωγικότητάς της ὠθεῖ διαρκῶς τόν ἄνθρωπο σέ πλήρη ἐξοικείωση μέ τό κάθε εἶδος περιβάλλοντος καί ἐξισορρόπηση μέ τόν ἐσωτερικό του κόσμο. Χρειαζόμαστε, τελικά, αὐτό πού ὀνομάζουμε «αἰσθητική ἀγωγή».

Συγκεκριμένα χρειαζόμαστε ὁπτική καί ἀπτική ἀγωγή. Αὐτή θά πραγματοποιηθεῖ μέσω τῆς ἔννοιας τοῦ σχεδίου καί τῆς δομῆς γενικά. Χρειαζόμαστε μουσική ἀγωγή καί αὐτή θά πραγματοποιηθεῖ μέσω τῆς μουσικῆς. Χρειαζόμαστε κινητική ἀγωγή πού θά πραγματοποιηθεῖ μέ τήν ἀθλήση καί τό χορό. Χρειαζόμαστε λεκτική ἀγωγή, πού θά υλοποιηθεῖ μέ τήν ποίηση, τήν πεζογραφία, τό θέατρο. Ἀκόμα ἔχουμε τήν ἀνάγκη ἀπό κατασκευαστική ἀγωγή, ἀπό ἐξοικείωση μέ τήν ἔννοια τῆς κατασκευῆς.

Ἀκόμα πιό ζωντανό εἶναι τό αἷμα μας γιά τό δράμα, τοῦ ὁποίου ἡ διδασκαλία παραμένει στείρα καί ἄγονη. Δέν καταλάβαμε ποτέ ὅτι τό δράμα δέν εἶναι ἕνα ἄψυχο κείμενο, ἀλλά εἶναι θέατρο, εἶναι χορός καί κίνηση, εἶναι τραγούδι καί ἀρμονία. Ἐάν παράλληλα μέ τή διδασκαλία τοῦ κειμένου δέν γίνεται παρακολούθηση τοῦ ἔργου σέ παράσταση εἶναι ἀδύνατον νά γίνει δεξιὰ κατανόηση τοῦ κόσμου πού κρύβει τό Δράμα.

Γενικό μας αἶτημα εἶναι νά ξαναπλησιάσει ἡ Παιδεία τό πρότυπο τοῦ «κλασικοῦ ιδεώδους» γιά τό ὁποῖο ἡ ἐκπαίδευση δέν ἔχει κατ' ἀνάγκη ἡ ἀποκλειστικά ἐπαγγελματική ἀπόδραση. «Καμιά ὑγίης κοινωνία», ὅπως λέει ὁ From, «δέν μπορεῖ νά οἰκοδομηθεῖ πάνω στό ἀνακάτωμα τῆς καθαρά διανοητικῆς γνώσης καί τῆς σχεδόν πλήρους ἀπουσίας καλλιτεχνικοῦ διώματος συλλογικῆς Τέχνης», τῆς ὁποίας ἡ ἀπουσία ὁδηγεῖ στό «μοναχικό πλήθος». Ἡ Σημερινή Παιδεία πάσχει ἀπ' τήν διαστροφή τῆς ὑπερβολικῆς ἐμφάνης στίς διανοητικές καί γνωστικές δυνάμεις τοῦ ἀτόμου, ἐνῶ ἡ ἀνθρώπινη προσωπικότητα εἶναι οἴγουρα κάτω πιό πολύπλευρο ἀπ' τό «ἰδανικό τοῦ γνωστικοῦ ἀνθρώπου», πού ὑποβάλλει ἡ ἐκπαίδευση.

Ἡ παιδαγωγός νά συντηρήσει στό παιδί τόν καλλιτεχνικό ἀνθορμητισμό (Σιμόπουλος, Δ' τάξη)

Ἐχει παρατηρηθεῖ, ὅπως λέει καί ὁ Malraux, ὅτι «ἡ τέχνη τῶν παιδιῶν πεθαίνει μέ τήν παιδική τους ἡλικία».

Ποιός ὅμως εὐθύνεται γι' αὐτό; Ἐνας λόγος πού δικαιολογεῖ ἐν μέρει τή στεριότητα τῆς τέχνης σ' αὐτό τό στάδιο εἶναι ἡ κρίση προσαρμογῆς καί ἡ φυσική ἀνισορροπία τῆς προεφηβικῆς καί τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. Ὁ πραγματικός ὅμως εὐεχθύνος εἶναι τό Σχολεῖο, ὅταν ἐφαρμόζει μεθόδους αὐταρχικές καί δογματικές, ὅταν ἀποκλείει τήν ἐρευνα καί τήν πρωτοβουλία, κάνοντας τό παιδί παπαγάλου, ὅταν δέν καλλιεργεῖ τήν φαντασία καί τό συναίσθημα καί ἐπομένως πνίγει τίς προσπάθειές του νά συγκροτηθεῖ σέ προσωπικότητα.

Τά παιδιά ἔχουν μεγάλη εὐαισθησία στήν τέχνη καί διψα γιά νά ζωγραφίζουν, νά πλάθουν, νά δημιουργοῦν. Ἐάν, λοιπόν, ὁ παιδαγωγός εἶναι προικισμένος, θά βρεῖ τόν τρόπο νά συντηρήσει στό παιδί τήν ἀγάπη τῆς δημιουργίας καί νά καλλιεργήσει τόν καλλιτεχνικό του ἀνθορμητισμό, ἐμπνέοντάς του ἐμπιστοσύνη

στό μέσα ἐκφράσεώς του, κάνοντας το νά μήν ντρέπεται γιά τόν φανταστικό του κόσμο ὅ,τι εἶναι προσωπικό, δικό του.

Αὐτός θά διαμορφώσει τό γούστο του καί θά καλλιεργήσει τήν εὐαισθησία του μαθαίνοντάς του, ν' ἀναγνωρίζει τό ὠραίο· γι' αὐτό θά μεταφέρει τά κατάλληλα γιά τά παιδιά ἀντίγραφα ἔργων τέχνης ἀπό τό Μουσείο στό σχολεῖο. Θά πρέπει μόνο νά φροντίσει νά συμφωνοῦν μέ τά γούστα τῶν παιδιῶν, νά τά τοποθετήσει κάτω ἀπό τόν αἰσθηματικό καί διανοητικό κόσμο τους καί νά φροντίσει γιά τήν ἐξοικείωσή τους μέ τά ἔργα, χωρίς νά διατάσει νά διαλέξει τίς καλύτερες ἐμπνεύσεις δημιουργῶν μέ ἀναμφισβήτητο ἀξία.

Ἡ παιδαγωγός πρέπει νά δημιουργήσει γιά τό παιδί ἕνα αἰσθητικό πλαίσιο ὅπου τά ἀριστουργήματα τῆς ἀνθρώπινης εὐαισθησίας θά παρουν τήν τιμητική θέση πού τούς πρέπει εἴτε πρόκειται γιά τή ζωγραφική εἴτε γιά τή μουσική, εἴτε γιά τήν ποίηση καί τή δραματική τέχνη.

Ἡ μουσική ἀγωγή εἶναι ἀποξενωμένη ἀπό τό μαθητή (Μαρκολέφας, Ε' τάξη)

Ὅπως δίνεται σήμερα ἡ μουσική ἀγωγή μέσα στό σχολεῖο, θά δοῦμε ὅτι προσφέρει πολύ λίγα πράγματα στό μαθητή. Κι αὐτό συμβαίνει, κατά τή γνώμη μου, γιὰ τό μάθημα, τό μάθημα τῆς Ὡδίκης, εἶναι σχεδόν ἄσχετο ἀπό μουσική ἀγωγή καί ἀποξενωμένο ἀπό τό μαθητή, καθώς δέν σχετίζεται μέ τή μουσική ἐμπειρία του καί δίνει πολύ λίγη αἰσθητική χαρά. Μέχρι σήμερα τό μουσικό μάθημα, τόσο λιγώρο ἄλλωστε, δίνει κάποιες θεωρητικές γνώσεις μακριά ἀπό κάθε μουσική πράξη. Στίς καλύτερες περιπτώσεις ὑπάρχει καί κάποια χορωδία, γιά νά διεκπεραιώνει μερικῆς ἀναγκαῖες ἐκδηλώσεις τοῦ σχολείου, πού ἀνήκει. Πρέπει ἀκόμη νά πούμε πῶς γνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχουν τόσο μεγάλες ἐλλείψεις σέ τεχνικά μέσα, ὥστε καταλαβαίνουμε πόσο στεροῦν ἀπό κάθε δημιουργικότητα τό μάθημα αὐτό.

Ποιές εἶναι οἱ συνέπειες τῆς ἐλλείψεως τῆς σωστής μουσικῆς, καί γενικότερα, αἰσθητικῆς ἀγωγῆς στόν τόπο μας εἶναι τόσο φανερές, καί θλιβόμεναι τόσο πολύ, γιά νά μπορού νά τίς ἀναφέρω. Θά μπορούσαμε ὅμως νά πρτείνουμε, σύμφωνα μέ τίς σχετικές ἐμπειρίες καί γνώσεις μας, πῶς θά ἦταν δυνατόν νά δοθεῖ μιά πιό

δημιουργική καί ἐποικοδομητική μουσική παιδεία.

Θά πρέπει κατ' ἀρχήν νά ὑπάρχουν σ' αὐτή δύο βασικοί στόχοι: ὁ ἕνας νά δοθηθεῖ τούς μαθητές νά πλησιάσουν τή μουσική παραγωγή, πού ἤδη ὑπάρχει, τόσο σάν ἐθνική παράδοση, ὅσο καί σάν παγκόσμια μουσική παραγωγή, καί ὁ ἄλλος νά προτρέψει καί νά ἐνισχύσει τήν ἐφεση τῶν μαθητῶν νά κάνουν μουσική, εἴτε σάν ἐκτελεστές, εἴτε σάν συνθέτες ἀκόμα, ἀνάλογα μέ τήν κλίση καί τό ταλέντο τοῦ καθενός.

Οἱ δύο αὐτοί στόχοι μποροῦν νά υλοποιηθοῦν ὅταν ἀκολουθήσουμε μιά λογική πορεία στήν ἱκανοποίηση αὐτῆς τῆς ἀνάγκης, πού λέγεται μουσική ἀγωγή.

Πρῶτα πρῶτα εἶναι τελείως ἀπαραίτητη ἡ ἀκρόαση μουσικῆς. Πρέπει νά μάθουμε ν' ἀκούμε μουσική, καί αὐτό πρέπει φυσικά ν' ἀρχίσει ἀπό τή μικρή μας ἡλικία. Αὐτό θά γίνει μέ τήν ἀκρόαση μουσικῆς ἀπό δίσκους καί μαγνητοταινίες στήν ἀρχή, ὕστερα μέ τήν παρακολούθηση ζωντανῶν μουσικῶν ἐκδηλώσεων (συναυλίες, κοντσέρτα κ.λ.π.) σέ ὅλα τά εἶδη τῆς μουσικῆς ἐκφράσεως, ἀπό τή δημοτική μέχρι τή λαϊκή καί ἀπό τήν ἐλαφρά συμφωνική μέχρι τή σοβαρή καί κλα-

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

**ΕΝΔΥΜΑΣΙΕΣ
ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΤΟΥ '21**

10 Χαρακτικά • Ἔθιμα
30 Χαρακτικά • Ἐνδυμασίες

Ἐνα πανόγραμμα
κοσμοπολιτῶν καί ἐθίμων
τό πραγματικό ἀπεικονικό θλιμὸ
λαογραφίας γιά τό '21

**ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7**

σική φόρμα της μουσικής. 'Η άκρόαση αυτή, με την πάροδο του χρόνου, θα συνοδεύεται από κάποια θεωρητική ἐνημέρωση πάνω στη μουσική πραγματικότητα. Αυτό θα βοηθήσει τὸν μαθητὴ νὰ μπει βαθύτερα μέσα στο νόημα τοῦ μουσικοῦ ἔργου. Σὲ πῶς προχωρημένο στάδιο θὰ μπορεῖ νὰ συζητᾶ γύρω ἀπὸ τίς μουσικὲς δημιουργίες καὶ τοὺς συνθέτες τους καὶ νὰ ἐξετάζει τὴν ἱστορική, κοινωνική, τεχνική καὶ αἰσθητική θεώρηση τῆς μουσικῆς σὲ σχέση καὶ μετὰ τίς ἄλλες μορφές τέχνης.

Παράλληλα θὰ πρέπει νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ ἐφεση τῶν μαθητῶν νὰ

δημιουργοῦν μουσική. 'Εδῶ δέ-
βαια εἰσέρχεται ὁ ὕλικοτεχνικός
παράγοντας, ποῦ ὁπωσδήποτε
λείπει. Πῶς μπορούμε νὰ μιλάμε
γιά μουσική δημιουργία, ὅταν
λείπουν ὄργανα, μουσικά ἔργα-
στήρια, αἰθουσες καὶ φυσικά ἄν-
θρωποι, ποῦ θὰ μπορούν νὰ δι-
δάξουν ἐνὸργανη μουσική; Μὲ
τὴν προϋπόθεση ὅτι θὰ ὑπάρξουν
τὰ τεχνικά μέσα στὰ σχολεῖα ν'
ἀρχίσει ἡ δημιουργία ὁμάδων
μαθητῶν, ποῦ θὰ γνωρίζουν ὄρ-
γανα καὶ μουσική γιά ν' ἀποτελέ-
σουν ὀρχήστρες. Μέσα σ' αὐτές ὁ
μαθητής, παίζοντας, θ' ἀνακαλύ-
ψει τὴ δική του μουσική γλῶσσα
γιά νὰ μπορέσει νὰ ἐκφραστεῖ.

*Νὰ γίνουν καλλιτεχνικά πειραματικά Λύκεια καὶ
μουσεῖα τέχνης παιδιῶν.*

(Καραλῆς, Ε' τάξη)

Μία ἰδέα καὶ μία πρόταση τῆς
κυρίας Μαρίνας Λαμπράκη-
Πλάκα, Καθηγήτριας τῆς Τέχνης
στὴ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, ποῦ
διατυπώνεται στὴ μελέτη τῆς «'Η
τέχνη στὸ σχολεῖο», πιστεύω πῶς
θὰ προωθήσει τὴ λύση τοῦ προ-
βλήματος τῆς ἐκφρασης μέσω τῆς
τέχνης ἂν μπει σὲ πράξη.

Μιλώντας γιά τὰ παιδιά, ποῦ
ὀλοφάνερα ἔχουν ἰδιαίτερη ἐφεση
καὶ ξεχωριστὲς ἱκανότητες γιά
διάφορες μορφές καλλιτεχνικῆς
δημιουργίας, εἰσπείνεται νὰ τοὺς
δημιουργήσουμε καὶ μεῖς στὴν
Ἑλλάδα καλλιτεχνικά Λύκεια,
ἰσοτίμα μετὰ τὰ τεχνικά. Στὰ σχο-
λεῖα αὐτὰ τὸ βάρος θὰ πέσει στὴν
καλλιτεχνική ἀσκήση καὶ στὴν
καλλιτεχνική θεωρία. Τὰ παιδιά
με ταλέντο θὰ μυοῦνται σὲ ὅλες
τίς τέχνες: μουσική, ζωγραφική,
γλυπτική, χορὸ, ποίηση, θέατρο,
σκηνογραφία, κινηματογράφος
καὶ, ὅταν ἀποφοιτοῦν, θὰ ἐγγρά-
φονται σὲ ἀνώτερες καὶ ἀνώτατες
καλλιτεχνικὲς, κατὰ τὴν ἰδιαίτερη
κλίση τους, Σχολές. 'Απὸ αὐτὰ τὰ
παιδιά, ποῦ θὰ ἔχουν μίαν σφαι-
ρική καλλιτεχνική μόρφωση, θὰ
δυναῖν καὶ τὰ στελέχη τῆς καλ-
λιτεχνικῆς ἀγωγῆς στὰ Σχολεῖα.
'Ισως δὲν θὰ ἦταν δύσκολο νὰ
δημιουργηθοῦν πειραματικά τρία
τέσσερα σχολεῖα στὴν ἀρχὴ στίς
μεγάλες πόλεις. 'Αθήνα, Θεσσα-
λονίκη. Τέτοια καλλιτεχνικά σχο-
λεῖα λειτουργοῦν καὶ στὴν 'Αγ-
γλία καὶ στὴ Γαλλία καὶ στὴ Γερ-
μανία καὶ στίς 'Ανατολικές χῶ-
ρες. 'Ισως δὲν εἶναι ἀκατόρθωτο
καὶ γιά μᾶς στὴν Ἑλλάδα νὰ πει-
ραματιστοῦμε ἔστω γι' αὐτὰ τὰ
Λύκεια.

Θὰ ἦταν εὐχὴς ἔργο νὰ ἀποφα-
σιζόταν ἡ ἴδρυση, στὴν 'Αθήνα
καὶ τὴ Θεσσαλονίκη πρῶτα, τοῦ
ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΕΧΝΗΣ ΤΩΝ
ΠΑΙΔΙΩΝ. 'Ενας τέτοιος χώρος
ὑπάρχει στὸ πνευματικὸ κέντρο
τοῦ Παρισιοῦ, στὸ περίφημο

Μπομπούρ, καθὼς καὶ στὸ 'Ισ-
ραήλ. 'Εκεῖ ὑπάρχουν αἰθουσες
ἀφιερωμένες στίς τέχνες, ὅπου τὰ
παιδιά μπορούν νὰ ἐρθοῦν σὲ
ἀμεση ἐπαφή μετὰ τὰ ποικίλα ὄρ-
γανα καὶ μέσα, ποῦ χρησιμοποίη-
σαν ἀλλὰ καὶ χρησιμοποιοῦν μέ-
χρι σήμερα οἱ ἐρασιτέχνες καὶ οἱ
ἐπαγγελματίες.

'Ακόμα μπορούν ἐκεῖ τὰ παι-
διά νὰ γνωρίσουν χαρακτηρι-
στικά ἔργα τέχνης, κατάλληλα
ἐπιλεγμένα, ὥστε νὰ ἀνταποκρί-
νονται στίς ψυχικὲς τάσεις καὶ
ἀναζητήσεις τους. Βέβαια ὅλα
αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα καὶ μέσα τῆς
καλλιτεχνικῆς δημιουργίας δὲν
εἶναι ἀπρόσιτα ἀλλὰ κοντὰ στὰ
παιδιά μετὰ τρόπο ποῦ νὰ τέφρουν
τὴν ὄραση, τὴν ἀκοή καὶ τὴν ἀφή-
τους. 'Εξάλλου σ' ἓνα τέτοιο
Μουσεῖο Τέχνης τῶν Παιδιῶν
ὑπάρχουν ἐργαστήρια ὅπου
ἀσκοῦνται τὰ παιδιά μετὰ βοή-
θεια ἐδικῶν παιδαγωγῶν - καλ-
λιτεχνῶν καὶ ἐκφράζονται κατὰ
τὴν κλίση τους. Μ' αὐτὸ τὸν
τρόπο τὸ Μουσεῖο θὰ κέντριζε τὴ
φαντασία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν
παιδιῶν καὶ θὰ ἀπέδανε ἡ καρ-
διά καὶ τὸ κέντρο ἐρασιτεχνικῆς
καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ἓνας
«μαγικός κόσμος» τέχνης.

Σήμερα ἓνα Μουσεῖο καὶ μία
Πινακοθήκη ἀποτελοῦν ζωντα-
νοὺς οργανισμοὺς, ποῦ ἀσκοῦν
μὴ βασική ἐκπαιδευτική ἀπο-
στολή. Καὶ ἡ 'Εθνική μας Πινα-
κοθήκη πειραματίζεται καὶ
ἐρευνᾷ τρόπους γιά νὰ ἐπιτύχει
μὴν ἀριότερη λειτουργία, ποῦ
νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ σκέψεις καὶ
προτάσεις τῶν ἰδίων τῶν παι-
διῶν. Κοντὰ στίς ἄλλες τόσο
σπουδαῖες δραστηριότητές της
ὁργάνωσε παραδείγματος χάρι
φέτος μίαν θαυμάσια ἔκθεση ζω-
γραφικῆς παιδιῶν ἐνός μονοθέ-
σιου Σχολείου τῆς 'Ανδρου καὶ
συγχρόνως τὴ λαμπρὴ καὶ πρωτό-
τυπη ἔκθεση ἔργων τοῦ καλλιτέ-
χνη καθηγητὴ Λαμέρα. ■

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ Α ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ
■ ΕΠΟΣ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ ■ ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
■ ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ Β' Μ. Μ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ
■ ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ (Βηλαράς, Χριστόπουλος κ.λπ.)
■ ΠΡΟΣΟΛΩΜΙΚΟΙ
■ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ (Σολωμός, Κάλβος κ.λπ.)

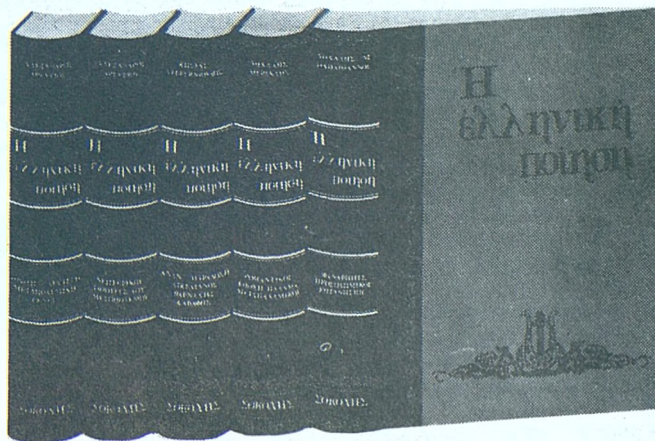
ΤΟΜΟΣ Γ' Μ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ
■ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ (Ζαλοκώστας,
Παράσχος, Σούτσος κ.λπ.)
■ ΕΠΟΧΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΩΝ
(Παλαμᾶς, 'Εφταλιώτης, Πορφύρας, κ.λπ.)
■ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΒΟΡΡΑ
■ ΟΙ ΣΑΤΙΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ

ΤΟΜΟΣ Δ' ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
■ ΝΕΟ ΑΪΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ (Μελαχρινός,
Σικελιανός, Βάρναλης, Αὐγέρης, Καζαντζάκης)
■ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΚΥΚΛΟΣ (Καβάφης, Μάγνης,
'Αλιθέρσης, κ.λπ.)
■ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΑΝΑΝΕΩΣΕΙΣ (Φιλύρας, Λαπαθιώτης,
Ουράνης, Καρυωτάκης, 'Αγρας, Πολυδούρη, κ.λπ.)
■ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ (Καββαδίας κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ Ε' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ
■ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ
(Παπατσώνης, Δρίβας, Ντόρος, Ράντος, Σεφέρης,
Σαραντάρης, 'Εμπειρικός, Βρεττάκος,
'Ελύτης, Ρίτσος κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ ΣΤ' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ
■ ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ
(Δημάκης, Δικταῖος, Παπαδίστας, Κακναβάτος κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ Ζ' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ
■ ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ
(Χριστιανόπουλος, Δημουλά, 'Ασλάνογλου κ.λπ.)

Τιμή κάθε τόμου 1500 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ Γραβιάς 10-12 τηλ. 3605-520

της Ντόρας Ήλιοπούλου - Ρογκάν

Τοπία και έντυπώσεις του Χ. Βογιατζή: Η πρόσφατη δουλειά του ζωγράφου με τοπία από την Ελλάδα («Ωρα») τεκμηριώνει τη μεγάλη του ευαισθησία στο χρώμα και την ικανότητά του να αναπλάθει και να μεταυσιώνει μέσ' από αυτό τις μνήμες και τα διώματα που του δημιουργεί ένας συγκεκριμένος χώρος. Βλέπουμε έτσι ότι τις έντυπώσεις του αυτές άλλου τις έχει αποκρυπτογραφήσει ο καλλιτέχνης με έναν πιο παραστατικό τρόπο και άλλου με έναν πιο ελεύθερο και αφηρημένο. Από τα έργα της έκθεσης ξεχωρίζουν για την ωριμότητα της σύνθεσης και τα χρώματα ή «Πάτμος», ή «Σκόπελος», ή σύνθεση με τα «Κυπαρίσσια», ή «Καρδαμύλη», κ.ά.

Η γνήσια ναίφ ζωγραφική του Γ. Θεοφίλη: Στίς ζωγραφικές του συνθέσεις που παρουσιάζει ο καλλιτέχνης στο Πολύπλανο έχει αποκρυπτογραφήσει διώματα, μνήμες, παρατηρήσεις αλλά και συνάμα εύγλωττα τεκμήρια όχι μόνο από την ελληνική ύπαιθρο αλλά και από το γενικότερα έννομημένο περιβάλλον, ειδωμένα με τό μάτι, την αντίληψη και την ευαισθησία του γνήσια αυτοδίδακτου ναίφ καλλιτέχνη. Από τη ζωή στους αγρούς, το ιδιόρρυθμο της διαβίωσης στο χωριό, τα ήθη και τα έθιμα, την πολύτιμη για την πληροφόρηση που μας παρέχει λεπτομέρεια, ο καλλιτέχνης μάς αναμεταδίδει εκείνη την ιδιόμορφη ατμόσφαιρα που συνθέτει ένα περιβάλλον. Ο τρόπος που είναι διευθετημένες - ένορχηστρωμένες - οι μορφές και που αποκαλύπτει ακόμη και τις αναμεταξύ τους «προσωπικές» σχέσεις, ή παραμικρή λεπτομέρεια της τοιχοδομίας, ή αντίστροφη προοπτική με την οποία είναι ει-

δωμένη μία γάτα στο πρώτο πλάνο σε σχέση με τις μορφές στο βάθος, ή ποικιλία των τόνων του πράσινου - μήνυμα δροσιάς - ή διάταξη των πιστών μπροστά στο ξωκλήσι καθώς και οι εμπνευσμένες από την κοινωνική και την πολιτική πραγματικότητα εικόνες συνθέτουν ένα αυθεντικό έργο που έχει προλογίσει για την τωρινή έκθεση ή Τ. Γκρίτσι-Μιλλιέξ.

Η Σαντορίνη από τους Ευρωπαίους ταξιδιώτες (15-19ος αιών): Η συλλογή Ταίτουρα που παρουσιάζεται στο Γαλλικό Ίνστιτούτο αποτελεί ένα παράδειγμα για μίμηση που δυστυχώς θα είναι δύσκολο να επαναληφθεί για άλλα μέρη λόγω της καταστροφής, της άστοργης μεταχείρισης και της ελλείψεως ύλικού... Ο συλλέκτης έχοντας, εδώ, συγκεντρώσει πολύτιμα ντοκουμέντα: χάρτες, απόψεις και τοπία, απεικονίσεις φορεσιών, σπάνια έπιπλα, αποδεικνύει τί θα μπορούσαν να είχαν κάνει τόσοι άλλοι Έλληνες αν ήθελαν και αν είχαν έστω και ένα στοιχειώδη σεβασμό για την πολιτιστική τους κληρονομιά. Τα χαρτικά έργα της συλλογής με τοπία, χάρτες, ένδυμασίες κ.ά. προέρχονται από τις πολύτιμες εκδόσεις και τα βιβλία των Ντάπερ, Ουέλλς, Καμότσιο, Σουαζέλ-Γκουφιέ, Τουρνενφόρ, Γκρασέ, κ.ά. Η έκθεση που περιλαμβάνει και σπάνια έπιπλα θα παρουσιαστεί από τον Ιούλιο μόνιμα στο μέγαρο Γκύζη στα Φηρά Σαντορίνης.

Η πρόσφατη δουλειά του Κ. Τσόκλη, «έκτός των τειχών» μιας γκαλλερί: Στο χώρο ενός σπιτιού στη Φιλοθέη (οίκία Καδβαθά) διάλεξε να παρουσιάσει την τελευταία του δουλειά ο Κ. Τσόκλη. Πρόκειται για μία χαρακτηριστική και ουσιαστική σύνοψη των μέχρι τώρα έμπειριών του από τη χρήση του ξύλου και το έρεθισμα που του δίνει σε ό,τι αφορά το εικονογραφικό μέρος, το δέντρο. Έδώ ο καλλιτέχνης προτρέπει το θεατή να λειτουργήσει συνειρμικά αλλά και στην κυριολεξία από τη στιγμή που το ύλικό με το οποίο έχει δουλέψει τόσα χρόνια - το ξύλο -, σε αυθύπαρκτες κατασκευές ή σε εικόνες, ενώνεται τώρα οργανικά με την υπόσταση του δέντρου. Φυλλάματα δοσμένα με μία χαρακτηριστική ευαισθησία στα χρώματα, άδωστοι, εϋθυγενείς κορμοί, έδαφος προδιδόμενο με τα χρώματα του οθρανού, ρίζες πραγματικές που μέσ' από έναν καθρέφτη προεκτείνουν το

έργο σε δύο κατευθύνσεις, κατασκευές που θυμίζουν την προηγούμενη δουλειά του, δένουν με το χώρο που παρουσιάζονται και προβάλλουν με μιάν ιδιόμορφη ένταση μέσ' από αυτόν.

Χαρακτικά - Σχέδια - Γλυπτά του Ε. Γκρέκο στην Έθνική Πινακοθήκη: Μέ μιά σπάνια σχεδιαστική ικανότητα και ένα εξαιρετικό μετιέ ο Έταλός γλύπτης-Καθηγητής στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Ρώμης - έχει, εδώ, σκιαγραφήσει ένα έπος του «γυμνού» και της έρωτικής σχέσης μετουσιώνοντας την παράσταση της ανθρώπινης μορφής καθώς και τον έρωτικό παλμό σε συνθέσεις δώτελα ποιητικές. Σε αυτές μοιάζει να έχει ένορχηστρωθεί, κάθε φορά,

ένα ρυθμό, εξακριβωμένους στην «έλευθερία» της γραμμής, στην «κίνηση» και τον «άερα» της μορφής. Το ίδιο αυτό γνώρισμα χαρακτηρίζει - παρά τον φυσικό όγκο και τις διαστάσεις και τα γλυπτά του Γκρέκο που προβάλλουν παράλληλα σάν τεκμήρια της ψυχούσθησης της απεικονιζόμενης μορφής.

Ζωγραφικά και ποιητικό έπος του Di Paola (Ισπανο-Λατινοαμερικανικό πνευματικό Κέντρο): Μέσ' από 13 έργα ακρυλικά και μέλανη) ο ζωγράφος αυτός που είναι και ποιητής - άλλωστε εικόνα και ποίηση αξιοποιούνται στα έργα του δημιουργικά ή μιά μέσ' από άλλη - μάς παρουσιάζει με μιά χαρακτηριστική άμεσότητα την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα της πατρίδας του - της Χιλής - με το τυραννικό καθεστώς, τους βασανισμένους φίλους του, τα αγαπημένα πρόσωπα και τις μνήμες που άφησε πίσω του μιά που το πραξικόπημα που ανάτρεψε τον Άλλέντε τον θρήκε έξω από την πατρίδα του. Η καθαρά δοσμένη λεπτομέρεια στην εικόνα έτσι ώστε να μην υπάρχει τό δικαιολογητικό του διφορούμενου, ή άμεσότητα της απόδοσης που θυμίζει φωτογραφία - δίχως, όμως, να 'ναι - ή συνύπαρξη των

τάγκς με τα κλαμένα γεμάτα αγωνία πρόσωπα, των δότσαλων στην παραλία με τις γυμνές μορφές που δείχνουν περισσότερα θύματα βασανιστηρίων, τό τηλεγράφημα ή τό γράμμα που δέν θά φτάσουν ποτέ, οι συνειρμοί που προκαλούνται στο θεατή από την συμβίωση έπιμέρους εικόνων και από τό περιεχόμενο των στίχων καθιστούν τό καθένα από τά έργα του Di Paola μιά χρυσή τομή ανάμεσα στην έπιθετικότητα της στρατευμένης τέχνης και ένα δίχως ίχνος περιττής αφηγηματικότητας, λυρικό στοιχείο. Είναι ένας όπωσδήποτε πολύ προικισμένος ζωγράφος και ποιητής ο Χιλιάνος αυτός δημιουργός που εκφράζεται με μιά χαρακτηριστική αυθεντικότητα και στίς δύο περιπτώσεις.

Έκθεση χαρακτικών και πολλαπλών του Σ. Νταλί: Μέ την παρουσίαση αυτή στην Αθήνα Τέχνης Έθνωνό δίνεται ή ευκαιρία στο ελληνικό κοινό νά έπισημάνει μερικές από τις ικανότητες του καλλιτέχνη αυτού που χρημάτισε όπό τους πρωτεργάτες του σουρεαλισμού. Στίς ένότητες των έργων που παρουσιάζονται, εδώ: «Ρονσάρ», «Καθημερινά», «Μυθολογικά», «Φάουστ» κ.ά. έχουν ένορχηστρωθεί πολλές από τις εύρηματικές «λύσεις» που δίνει με τη φαντασία του ο Νταλί και παράλληλα διαπιστώνει κανείς μιά πολύ μεγάλη ευχέρεια στο σχέδιο. Από τά «πολλαπλά», ή «Γυναίκα-Καμηλοπάρδαλις» είναι από τά πιο γνωστά - προκαλεί, όπως π.χ. «Τό μαλακό βιολί» είναι λιγότερο. Τό άψογο μετιέ του Ίωάννη του Βαπτιστή - είδωλο σε μοναδικό αντίτυπο - προκαλεί έντύπωση, τό ίδιο όπως και τό κόσμημα με τό κεφάλι του Νταλί και της γυναίκας του Γκάλα.

Ζητείται

Έλληνας ή Έλληνίδα, άπόφοιτος άνώτατης σχολής, νά διδάσκει Έλληνικά σε ξένους φοιτητές.

Είναι άπαραίτητο νά ξέρει Άγγλικά.

Τά μαθήματα παραδίδονται πρωινές ώρες στο διδύμημα Σεπτέμβριος - Μάιος και τρείς έβδομάδες τό καλοκαίρι.

Γράψτε στην άκόλουθη διεύθυνση, με τό τηλέφωνό σας και ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα:

DAVIS

Σινώπης 36 ΑΘΗΝΑ Τ.Τ. 609

Οί ανεπιθύμητες έκπομπές πού έχουν «κάτι»

του Κ. Α. Μανιάτη

Υπάρχουν έκπομπές που δεν τις θέλει ο διευθυντής τηλεόρασης.

Υπάρχουν έκπομπές που δεν τις θέλει ο κ. Τσαλδάρης.

Δηλαδή υπάρχουν έκπομπές που δεν τις θέλει ούτε η διεύθυνση ούτε η Κυβέρνηση. Και θα μπορούσαν βέβαια να τὸ δηλώσουν ἀπερίφραστα και να προχωρήσουν ἀφοδο. Δική τους είναι η τηλεόραση, ὅτι θέλουν τὴν κάνουν...

Ἔλα ὅμως πού έχουμε και λό-
ξεις. Και πονηριές. Μιά ἀπ' αὐτές
εἶναι ὅτι εἰμαστε δημοκρατική
κυβέρνηση και ἐπομένως έχουμε
και δημοκρατική τηλεόραση. Δέν
πρέπει νά φαίνεται ὅτι ἄλλες ἐκ-
πομπές τις θέλουμε και ἄλλες ὅχι
μέ κριτήρια μικροπολιτικά.

Κι ἔτσι ἡ μόνη λύση εἶναι νά
παίζουμε κρυφτούλι μέ τις ἐκ-
πομπές και τούς δημιουργούς
τους, σάν «παίδες» ἡ μάλλον σάν
«παλιμπαιδες» γιά νά λάβουμε
ὑπ' ὄψη μας και τή σκληρή χρο-
νολογική πραγματικότητα.

Δυσκόλη λύση πού θέλει εὐελι-
ξία, μεθοδικότητα και ἐφευρετι-
κότητα. Ἔλα ὅμως πού οἱ ἄν-
θρωποι πού «δουλεύουν» στήν
τηλεόραση, διαθέτουν βασικά τὰ
ἑξῆς δύο προσόντα:

- κάθονται στίς πολυθρόνες
τους ἀκόμα και στόν ὕπνο τους,
γιατί φοβοῦνται μήπως στήν
ἀπουσία τους καθίσει κανένας
ἄλλος και τούς φάει τήν προσ-
οδοφόρο και ἀναπαυτική θέση.

- εἶναι ἄσσοι στήν ἐκδήλωση
θαυμασμοῦ πρὸς τούς ἀνώτερους.
Κεχηνότες πρέπει νά τούς θαν-
μάζουν και νά τούς ρωτοῦν μέ
ψευτική ἀπορία, νά ἐκστασιάζον-
ται γιά τή σοφία τῶν παραπάνω
και νά αὐτομαστιγώνονται γιά
τήν μετριότητά τους.

Ἔτσι ὑπάρχει πάντα «κάτι»
γιά νά ἀναστελλεται ἐπ' ἀόριστον

κάθε ἐκπομπή πού τολμά νά προ-
χωρήσει ἔστω και ἓνα δῆμα πέρα
ἀπὸ τὰ πεπατημένα. Τά προσή-
ματα δέν λείπουν. Τά δίνει συν-
ήθως ἡ ἐπικαιρότητα. Ἐνα πρό-
γραμμα σὸ «Μιά ταινία, μιά συ-
ζήτηση» ἀναβάλλεται ἐδῶ και
μῆνες. Πότε πεθαίνει κάποιος
γνωστός καλλιτέχνης ἡ κάποιος
φιλέλληνας ἡ ἔστω ὁ Χίτσκοκ.
Ἔτσι μένουν σὸ ράφι και οἱ δη-
μιουργοί τῆς ταινίας και οἱ καλε-
σμένοι γιά ἀπροσδιόριστο χρόνο
μόνο και μόνο γιατί ὅπως ψιθυ-
ρίζουν στούς διαδρόμους οἱ ἀρ-
μόδιοι «μπορεῖ κάτι νά δημιουρ-
γηθεῖ».

Ἔτσι ἔγινε και μέ τὰ παιδιά.
Ἦταν ἐν δυνάμει φορεῖς τοῦ
ἀνησυχητικοῦ «κάτι». Δέν ἦταν
δυνατό νά συνεχιστεῖ αὐτή ἡ
ἀναζήτηση τῆς ἰδανικῆς πολι-
τείας μέσα ἀπὸ τὰ παιδιά. Τά
παιδιά ἦταν ἐνδεχόμενο ὅτι μέ
τήν ἀσυνδοσία πού τὰ διακρίνει
ὅταν δέν τρομοκρατοῦνται θά
ἐκθέταν ἐλεύθερα τις ἀνακαλύ-
ψεις τους. Κι ἔτσι θά πέφταμε
σὸ χῶρο τοῦ ἀδυσσαλέου και
αἰνιγματικοῦ, τοῦ ἀπειλητικοῦ
και ἀνατρεπτικοῦ «κάτι». Τό κα-
λύτερο ἦταν νά κοπεῖ ἡ ἐκπομπή.
Δηλαδή νά ἀναβληθεῖ γιά χρόνο
ἀόριστο. Μέχρι νά ξεχαστεῖ ὀρι-
στικά. Γιατί μιά ἐκπομπή πού γί-
νεται στή χάση και τή φέξη χάνει
δαθμιαία τὸ κοινὸ της μέχρι νά
πέσει στή λήθη.

Ἔτσι και σὸ σήριαλ τῆς ἐκλο-
γῆς τοῦ κ. Καραμανλῆ. Ὅταν δέν
συγκέντρωσε τὴν πρώτη φορά τις
180 ψήφους ὁ κ. Καραμανλῆς, θά
ἐπρεπε νά ἀντανακλάται σὰ κα-
νάλια ἡ αἴσθηση πού προκλήθηκε
σὴν κοινὴ γνώμη. Ἀλλά τὰ me-
dia, ὅχι τυχαία βέβαια, ἀγρόν
ἠγόρασαν. Ἀλλά και τὴ δεύτερη,
ὅταν τις συγκέντρωσε, πάλι τὸ
πράγμα περάστηκε σχετικὰ «σὸ
ντούκου».

Ἐπρεπε βλέπετε νά ἐορταστεῖ
μέ κωδωνοκρουσίες και πυροτε-
χνήματα ἡ τελικὴ του ἐκλογή. Ὁ
τηλεοπτικός πανηγυρισμός συν-
ἔβη τὴν τρίτη και καλὴ φορά.
Μία κι ἔξω!

Θά τελειώσουμε μέ κάτι ὄντως
θλιβερό πού ἀφορᾷ τὸ «Παρα-
σκήνιο». Ἀκόμη κι ἐκεῖ ἓνας
διευθυντής... ἀμέμπτου δημοκρα-
τικότητας ἐλέγχει τὰ πάντα γιά
νά μὴ ξεφύγει οὔτε μιά ἀναπνοή.

Κι ἀναρωτιόμαστε: γιατί δέν
κόβουν τὰ πάντα; γιατί τόσα
προσχήματα δημοκρατικότητας;

Ἀλλά ἂς μὴν τὸ παρακάνουμε.
Στὸ κάτω-κάτω οἱ ἐπικαιρες
ἱστορίες τρέμου εἶναι μιά πρα-
γματικότητα: Καί ὁ θάνατος τοῦ
Χίτσκοκ, και ἡ ἥττα τῆς Ἑλλάδας
ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῆς Μπουρδο-
ζουαλάνδης σὸ ποδόσφαιρο και
ἡ ἐκλογή τοῦ κ. Καραμανλῆ εἶναι
φυσικὸ σάν ἐπικαιρες νά ἔχουν
μὴν προτεραιότητα.

Κι ἐξ ἄλλου λίγος εἶναι ὁ τρέ-
μος πού διώνουν καθημερινὰ οἱ
ἐπικεφαλῆς τῆς ΕΡΤ μήπως χά-
σουν τὴ θεσοῦλα τους και τὰ
ὠφελήματα πού συνεπάγεται; Ἀς
δειξουμε κάποιαν κατανόηση.
Ἐξ ἄλλου αὐτὸ τὸ «κοινὴς ὠφε-
λείας» ὅταν ἐφαρμόζεται στήν
τηλεόραση σημαίνει και «προσω-
πικῆς ὠφελείας».

Και σὸ κάτω-κάτω ὑπάρχει
πάντα φόβος νά θυμώσουν οἱ ἀρ-
χοντες. Κι ἀντὶ γιὰ Χίτσκοκ νά
βλέπουμε συνέχεια δελτία εἰδή-
σεων μὴν Μπίστικα.

Δηλαδή δέν προτιμᾶτε τὸ Χί-
τσκοκ ἀπὸ τὸ Μπίστικα;

Ἐρωτῶ!

οδυσσεας

Σολωνος 116 - Αθνα 145

Τηλ. 36.19.724

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ ΣΤΑΪΝ
Ἡ αὐτοβιογραφία τῆς Ἀλῆς
Τόκλας

ΤΣΕΖΑΡΕ ΠΑΒΕΖΕ
Τὸ φεγγάρι και οἱ φωτιές

ΑΡΜΑΝΤΑ ΓΚΟΥΙΝΤΟΥΤΣΙ
Δυὸ γυναῖκες χωρὶς σημασία

ΕΒΕΛΥΝ
ΚΑΙ ΚΛΩΝΤ ΓΚΟΥΤΜΑΝ
Στὴ μέση τοῦ κρεβατιοῦ

ΒΑΣΚΟ ΠΡΑΤΟΛΙΝΙ
Οἰκογενειακὸ χρονικὸ

ΠΙΕΡ ΠΑΟΛΟ ΠΑΖΟΛΙΝΙ
Τὰ παιδιά τῆς ζωῆς

ΑΝΤΡΕ ΜΑΛΡΩ
Οἱ κατακτητές

ΑΛΙΚΗ Χ.
Ἡ Ἀλίκη στὴ χώρα τοῦ LSD

ΓΙΟΥΡΙ ΤΡΙΦΟΝΟΦ
Ὅλα ἡ μιά ἄλλη ζωὴ

ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΜΠΕΚ
Ὁ δρόμος μέ τις φάμπρικες

ΚΑΡΛΟ ΛΕΒΙ
Ὁ Χριστὸς σταμάτησε σὸ
Ἔμπολι

ΓΙΟΥΚΙΟ ΜΙΣΙΜΑ
Ἐξομολογήσεις μιὰς μόσκας

ΜΠΡΑΝΙΜΙΡ ΣΤΣΕΠΑΝΟΒΙΤΣ
Ὁ θάνατος τοῦ κυρίου
Γκόλουζα

ΟΥΡΛΙΧ ΠΛΕΝΤΣΤΟΡΦ
Ἡ σύντομη ζωὴ τοῦ νεαροῦ
Ἐντγκαρ

ΣΙΜΠΙΛΑ ΑΛΕΡΑΜΟ
Μιά γυναῖκα

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ
Τὸ ρομάντσο τῆς πεντάρας

ΤΣΕΖΑΡΕ ΠΑΒΕΖΕ
Ἐνα ὠραῖο καλοκαίρι

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΜΑΓΙΑΚΟΦΣΚΙ
Ἐρωτικά γράμματα στὴ Λίλια
Μπρίκ

ΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Κυκλοφορεῖ καὶ ἀπὸ
τὸ Κέντρος ἐπιστροφῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος ἐλλάδας

ΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Κυκλοφορεῖ καὶ ἀπὸ
τὸ Κέντρος ἐπιστροφῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος ἐλλάδας

ΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Κυκλοφορεῖ καὶ ἀπὸ
τὸ Κέντρος ἐπιστροφῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος ἐλλάδας

ΤΟ
πληγωμένο
ελεφαντακι

βιβλία

χαρτικά

γιαννης δαρως

δεριγνυ 22 (σταση ΟΤΕ, Πατήσια)

σε ολους

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ 25% τηλ. 8813433
30% 8237431

P. PYLARINOS

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΟΥ ΑΝΟΙΓΕΙ
ΝΕΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Σας περιμένουμε απ' τό Μάρτιο στό νέο μας κατάστημα, στή Σοφοκλέους 7-9 (άπέναντι από τό Χρηματιστήριο) όπου θά λειτουργεί καί μεγάλη αίθουσα δημοπρασιών γιά κάθε είδους συλλεκτικά αντικείμενα, όπως:

**ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ - ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΠΙΝΑΚΕΣ
ΡΟΛΟΓΙΑ
ΠΟΡΣΕΛΑΝΕΣ κ. ά.**

Έπίσης, ή αίθουσα προσφέρεται σέ κάθε ενδιαφερόμενο γιά εκθέσεις, δημοπρασίες, γενικές συνελεύσεις, διαλέξεις κλπ.

● ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΤΑΙ

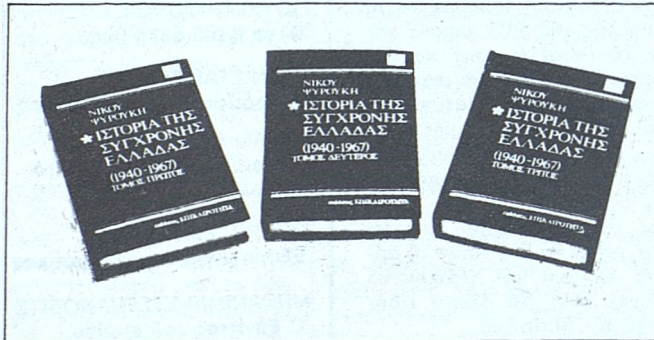
ότι ή αίθουσα δημοπρασιών είναι 250 τετρ. μέτρα, μέ κλιματισμό καί ότι κατασκευάστηκε ειδικά γιά τούς αναφερόμενους λόγους.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1940-1967

Του **ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ** (Τόμοι 3, "Αδελτοι")

1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Α')	Δρχ. 400
2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Β')	400
3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Γ')	400

* Μιά μοναδική ιστορία γραμμένη άπλά κι αντικειμενικά γιά τήν πιό πολυτάραχη περίοδο τού έθνους μας. Στους 3 αυτούς τόμους ό αναγνώστης διακρίνει σέ βάθος όλη τήν αλήθεια γιά τά γεγονότα πού τήν συνθέτουν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 3636083 - 3607382.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΕΚΠΤΩΣΗ 30%
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

Θεατρο

Ο καλός άνθρωπος του Σέ-Τσουν

Άννυς Θ. Κολτσιδοπούλου.

"Ανοιξη. Διανύουμε μία εποχή ρεσιτάλ δετεράνων ήθοποιών μας. Όσοι είχαν τύχη ή... πρόσκληση νά τούς δούν, λένε τί είδανε. Έμεις, προσπαθούμε νά βρούμε είσιτήρια καί δέν μπορούμε. Έξαντλημένα όλα. Γενική εξάντληση.

Κατά τ' άλλα, ή άνοιξη, σάν μεταβατική εποχή στό άθηναικό θέατρο σχεδόν καταργήθηκε όπως... καί στό άθηναικό κλίμα. Υπάρχουν θέατρα, πού εγκαινίασαν έδώ καί ένα μήνα περίπου τήν καλοκαιρινή τους σαιζόν. Βαίνουν φαίνεται, πρós μία NON-STOP πνευματική καί πολιτιστική ζωή, μαζί μέ τόν NON-STOP τουρισμό μας καί τήν NON-STOP παραγωγή όπωροκηπευτικών...

Η «Έκφραση '80», είναι τό χειμωνιάτικο, «ας πούμε», κρατικό φεστιβάλ, πού σέ λίγο θά παραδώσει τή σκυτάλη στό θερινό φεστιβάλ Άθηνών κ.ά. Η πρωτοβουλία καί ή οργάνωση, άνήκει στό Υπουργείο Πολιτισμού. Φέτος, ανάμεσα σέ πολλά καί διάφορα θέατρα, συγκροτήματα κ.λπ., εκλεκτά μά καί αδιάφορα, κλήθηκε στήν «Έκφραση '80» γιά τρεις παραστάσεις καί ό Θεατρικός Όργανισμός Κύπρου.

Τό θέατρο, πού έδώ καί τρία χρόνια, μάς κάνει μία μέ δυό καλλιτεχνικές ενέσεις τόν χρόνο, ενέσεις θαυμαστής τόνωσης καί διάρκειας. Βλέπουμε κι ακούμε Έλληνες ήθοποιούς σέ μιά άγνωστη γιά μάς οργάνωση καί πειθαρχία, σ' ένα διαφορετικό επίπεδο συντονισμού, απόδοσης, επίδοσης ή δημιουργίας. Φέτος, παρουσίασαν τόν «Καλό άνθρωπο τού Σέ-Τσουν» τού Μπρέχτ σέ σκηνοθεσία Χάιντς Όντε Χάουζ. Ό Άνατολικογερμανός σκηνοθέτης, κλείνει, μέ τό δύσκολο αυτό έργο, μία μπρεχτική τριλογία, πού θά πρέπει σίγουρα νά θεωρηθεί σημαδιακή καί σημαντική γιά τό θέατρο τής Κύπρου. Άρχισε τήν πολύτιμη συνεργασία του τό 1975 μέ τόν «Καυκασιανό Κύκλο μέ τήν κιμωλία», προχώρησε μέ τήν «Μάνα κουράγιο καί τά παιδιά της», γιά νά παρουσιάσει φέτος τόν «Καλό άνθρωπο τού Σέ-Τσουν». Πέρα από τήν εισροή νέου αξιόλογου ύλικού στόν δε-

κάχρονο αυτό οργάνισμό πιστεύω πώς τρία είναι τά γεγονότα πού αποφασιστικά συντέλεσαν στήν καταπληκτική του άνθιση τά τελευταία χρόνια. Η ανάθεση τής διεύθυνσης στόν Εύη Γαβριηλίδη, ή μαχητική θέση τού οργανισμού σάν πολιτιστική κι εθνική έπαλη στόν κυπριακό άγώνα κι όπωσδήποτε τό άνοιγμα σέ ανθρώπους σάν τόν Χάιντς Όντε Χάουζ, τόν Γκλίν Χιούζ, τόν Νίκο Χαλαάμπους κ.ά. κ.ά. Ό Ο.Θ.Ο.Κ. εργάζεται τή στιγμή αυτή μέ τρεις σκηνές καί παρουσιάζει περίπου όκτώ έργα τό χρόνο τόσο γιά τήν Κύπρο όσο καί γιά τό έξωτερικό. Τά μελλοντικά σχέδια καί προγράμματα λέγονται Έπίδαυρος (Φεστιβάλ '80 μέ 'Ικέτιδες), Άδινόν, Παρίσι, Ρώμη, κ.ά. κ.ά, μά κυρίως λέγονται συνέπεια, σεμνότητα, δουλειά καί συνέχεια.

Ό «Καλός άνθρωπος τού Σέ-Τσουν» είν' ένα έργο πού ό Μπρέχτ σχεδίαζε από τό 1926, πότε μ' ένα ποιήμα, πότε μέ μία ιδέα, μέ κάποιες σημειώσεις, μέ μία δοκιμή γραφής, ώσπου, τό 1941, πήρε πιά τήν τελειωτική του μορφή. Μέσα από τόν άπελπισμένο άγώνα τής Σέν Τέ νά «παραμείνει» ό καλός άνθρωπος πάνω στή γή - έτσι όπως τής τό όρισαν οι άπεσταλμένοι θεοί - καί μέσα από τό δίχασμό της καί τήν αποξένωση της, αναδύεται ένα από τά πιό γυμνά κι άμειλικτα ποιήματα τής σύγχρονης δραματουργίας. Παινικό ύφος κι ύφος παραμυθιού διάλεξε κι ό

Βιβλίο - παρουσίαση

σκηνοθέτης Χάουζ για την παράσταση του Θ.Ο.Κ. Ένός παραμυθίου ελάχιστα εικονογραφημένου, με σελίδες όμως, άλλοτε «λακωνικές» άλλοτε «θυμωμένες» άλλοτε «τρυφερές, διδακτικές», δγαλμένες ίσια μέσα απ' τη μοναδική ποίηση του Μπρέχτ. Μικροί άνθρωποι σε μικρές παράγκες μέσα σε τεράστιο χώρο, αγωνίζονται να υπάρξουν, κοπιάζουν να είναι καλοί, ή αγωνίζονται να 'ναι καλοί. Κάπου εκεί, τρεις ξένοι απ' τον ουρανό. «Τό δδοιοπορικό των Θεών πάνω στη γη» σημειώνει ο σκηνοθέτης, «παίρνει άδοξο τέλος: φθείρονται από σκηνή σε σκηνή μέχρι που σάν γελοίοι άλγτες δέν μπορούν να άποκρύψουν πιά τήν άδυναμία τους παρ' όλα τα σοβαροφανή μεγάλα λόγια... άναζητούν ένα καλό άνθρωπο που να ζει άνθρωπινά δικαιολογώντας έτσι τόν κόσμο σάν ύποφερτό, χωρίς άνάγκη άλλαγής... Μέ διανοουμενίστικα άκροβατικά δικαιολογούν τό άνάποδο σάν κανονικό, και κατηγορούν αυτούς που πατούν γερά στά πόδια τους για άνηθικότητα και παραλογισμό, διατηρώντας έτσι τήν τάξη...» 'Η σκηνοθετική αυτή άποψη των θεών μαζί με μία Σέν-Τέ-Σοού-Τά πέρα για πέρα άνθρώπινη και άδέβαιη, και κωμική και τραγική και δυναμική και άπελπισμένη, ύποστηρίχτηκε θαυμάσια από τήν Λένα Σορόκου κι από τους Β. Καυκαρίδη, Κ. Δημητρίου, Άντώνη Καταρτή. Θαυμάσια δουλεμένοι και όλοι οι άλλοι ρόλοι σάν σύντομα περάσματα ή στίς όμαδικές σκηνές. Ξεχωριστές παρουσίες τής Τζένης Γαϊτανόπουλου στό ρόλο τής κας Μί Τσοϋ, τής Μαρίας Μίχα στό ρόλο τής άνηψιάς, τού Σ. Καυκαρίδη στόν ρόλο τού νερούλα Βάνγκ, τού Νέοφωτου Νεοφύτου (Γιάνγκ Σούν) και τού Σπύρου Σταυριανίδη (κωυέα). 'Η προσοχή τού Χάουζ κι ή ιδιαίτερη σπουδή τής «κοινωνικής χειρονομίας» (GESTUS) φάνηκε ξεκάθαρη μαζί με μάν άκρίβεια και πειθαρχία λόγου και κίνησης που έπειθε δίχως να λειτουργεί σε βάρος τής ποιήσής τους. 'Η έρωτική σκηνή τού πάρκου άνάμεσα στήν Σέν Τέ και τόν άνεργο πιλότο, είχε μία ποιήση και μάν άνθρωπιά άνεπανάληπτη. Τά σκηνικά και τά κοστούμια των Γκλύν Χιούζ - Κώστα Καυκαρίδη μαζί με τήν μουσική τού Γιώργου Κοτσώνη και τήν μετάφραση τού Μάριου Πλωρίτη συμβάλαν σε μία παράσταση προσφορά τού Θ.Ο.Κ. Τό κοινό τής 'Αθήνας πήρε μαζί του φέγγοντας και τήν παράσταση και τό έργο. Ξέρει, πώς ή «λύση» τού διχασμού τής Σέν Τέ δέν θγάξει πουθενά αυτό τό Σέ-Τσοϋάν, που τό λένε γή...

F. DE SAUSSURE
Μαθήματα Γενικής Γλωσσολογίας
Μετ. - Σχόλια - Προλογικό σημείωμα:
Φ. Δ. 'Αποστολόπουλος
'Εκδόσεις: Παπαζήση, 'Αθήνα 1979

Στήν πολύ ένδιαφέρουσα, στό σύνολό της, σειρά: Φιλοσοφία - Πηγές, είδε τό φώς ένα απ' τά πιο σημαντικά έργα - σταθμός τής γλωσσολογικής έπιστήμης: τά «μαθήματα» τού Saussure, όπως κρατήθηκαν σε σημειώσεις απ' τούς μαθητές του. Τό έργο αυτό πρωτοεκδόθηκε τό 1916. 'Από τότε και παρ' τίς έξονυχιστικές φιλολογικές έρευνες και συγκριτικές προσπάθειες με άλλες σημειώσεις μαθητών τού Saussure, ή άρχική του μορφή θεωρήθηκε ως ή καλύτερη δυνατή.

Στήν 'Ελλάδα τό πολύτιμο αυτό έργο έμεινε περισσότερο από εξήντα χρόνια άμετάφραστο, αλλά και ουσιαστικά άγνοήθηκε από τούς ειδικούς που ήσαν προσκλημένοι στήν ιστορική αντίληψη σχετικά με τήν έπιστήμη τής Γλωσσολογίας.

'Η μετάφραση των «μαθημάτων», έργο δύσκολο και επίπονο, πραγματοποιήθηκε απ' τόν φιλόλογο και γλωσσολόγο Φώτη 'Αποστολόπουλο, κατά τρόπο ύποδειγματικό. 'Ο προσεκτικός άναγνώστης θά βρει πολύτιμες πληροφορίες και ένα χρήσιμο εύρετήριο. 'Ακόμη, θά διαπιστώσει πώς ή διαπραγμάτευση ενός τόσο δύσκολου θέματος, άκριδώς έπειδή έχει άποδοθεί στά ελληνικά από έναν ειδικό, καταφέρνει να κάνει τό κείμενο οικείο και έλκυστικό.

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
Φοιτητές, διανοούμενοι και πάλη των τάξεων
'Εκδ.: 'Ουτοπία', 'Αθήνα 1980

'Ακόμα ένα βιβλίο τού Μαντέλ στά ελληνικά. Διεσδυτική διερεύνηση τής κρίσης τού σύγχρονου πανεπιστημίου από τή γνωστή σκοπιά τού συγγραφέα. 'Ιδιαίτερα ένδιαφέρον βρήκαμε τό κομμάτι για τήν προληπτική τής διανοητικής εργασίας και τά συνεπακόλουθά της.

'Η 'Ελληνική Ποίηση - (Φαναριώτες - Άνθη Εύλαβείας - 'Επτανήσιοι) άνθολογία, γοαματολογία. 'Επιμέλεια άνθολόγησης, εισαγωγή: Μ. Μ. Παπαϊωάννου - Κ. 'Ιορδανίδης. 'Εκδόσεις «Σοκόλη». 'Αθήνα 1980

'Ο τίτος τόμος που κυκλοφόρησε στή σειρά τής νέας άνθολο-

γίας που ξεκίνησαν οι εκδόσεις «Σοκόλη». Στο ίδιο επίπεδο καλλιτεχνικής επιμέλειας και πατρικής και εύσυνείδητης εκδοτικής δουλειάς όπως και με τούς προηγούμενους τόμους, έχει ο τόμος αυτός και ένα πολύτιμο φιλολογικό υλικό.

Μία άναπτυγμένη παρουσίαση των Φαναριωτών και τής Φλαγγίνειας άνθολογίας, των προσωπομικών, τού Σολωμού και τού Κάλβου και τής μετά τόν Σολωμό 'Επτανησιώτικης Σχολής, άναδείχνει τό πολιτιστικό φαινόμενο τής μορφοποίησης τού νέου ελληνισμού και τά κορυφωμάτα του στόν περασμένο αιώνα.

ΦΩΤΗ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
Μνήμη και νοσταλγία
'Αθήνα 1980

Θά μπορούσε να πει κανείς ότι με τό βιβλίο αυτό ο Φ.Φ. θέλει να μιλήσει με λίγα λόγια και άπλά για τή νοσταλγία του για πράγματα (καταστάσεις και πρόσωπα) που πέρασαν πιά και χάθηκαν. Καί διακρίνεται για τήν άπλότητα τού ύφους και τής γλώσσας, ένω μέσα απ' αυτήν τήν άνθρώπινη άπλότητά του αφήνει στόν άναγνώστη να νιώσει τήν προσπάθεια τού συγγραφέα να πλησιάσει τίς ρίζες και τήν παράδοσή μας.

'Αφιέρωμα στόν καθηγητή Λίνο Πολίτη
Θεσσαλονίκη 1979

Μέ πρωτοβουλία μαθητών του, και με έκτύπωση τού βιβλίου, που τήν ανέλαβαν κυρίως οι πανεπιστημιακοί Κ. Τσαντσάνογλου, Π.Σ. Πίστας και ο φιλόλογος, λογοτέχνης και επιμελητής εκδόσεων Ντ. Χριστιανόπουλος, πραγματοποιήθηκε, χωρίς καμιά επιχορήγηση, ένας σύμμεικτος

έπιστημονικός τόμος, άφιερωμένος στόν καθηγητή Λίνο Πολίτη.

'Ο Λίνος Πολίτης άσχολήθηκε με τήν παλαιογραφία, τήν κλασική άρχαιολογία και τή βυζαντινή και νεοελληνική φιλολογία. Διαδέχτηκε τόν Γιάννη 'Αποστολάκη στήν έδρα τής Νεότερης ελληνικής φιλολογίας στό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, όπου και δίδαξε για 21 χρόνια. Κορυφαίος παλαιογράφος, ο κύριος σολωμίστης τού καιρού μας, εκδότης πολλών κειμένων, έρευνήτης ποικίλων φιλολογικών θεμάτων, ευαίθετος ιστορικός τής λογοτεχνίας μας, ο Πολίτης συνέβαλε όσο λίγοι στόν τόπο μας στήν προώθηση τής νεοελληνικής φιλολογικής έπιστήμης και τή συστηματική πανεπιστημιακή διδασκαλία της.

Δραστήριο μέλος τής δημοκρατικής «Φοιτητικής Συντροφιάς», ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος τής προοδευτικής Μακεδονικής Καλλιτεχνικής 'Εταιρείας «Τέχνη», διακήρυξε τήν αντίθεσή του στό δικτατορικό καθεστώς τής έπταετίας, που τόν οδήγησε σε παραίτηση τό 1969 από τό Πανεπιστήμιο, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τήν καθιέρωση τού θεομού τού κυβερνητικού επιτρόπου.

Γιά θέματα παλαιογραφικά, γράφουν οι Μ. Σακελλαριάδη-Πολίτη, Β. Μπόμπου-Σταμάτη, Φ. Σ. Τασιοϋ, Ι. Κόλια· για ζητήματα τής δημόσιας βυζαντινής και τής κρητικής λογοτεχνίας, οι Η. και Ν. Eideneier, Α.Ι. Θαβώρης, Ε.Α. Ζαχαριάδου, Α.Φ. Van Gemert· σε σολωμικά προβλήματα άφιερώνεται ο κύριος - σε όγκο - πυρήνας τού τόμου, με έργασίες των: Η. Σπυρόπουλου, Α. Πολίτη, Ντ. Χριστιανόπουλου, Ε. Τσαντσάνογλου, Γ. Κεχαγιόγλου, Χρ. Π. Φράγκου, Π. Καραγιώργου· για άλλους συγγραφείς και έργα τού 19ου και τού 20ου

ΧΙΟΥΜΟΡ ΑΠ' ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ

ΣΑΝΠΕ / ΓΚΟΣΣΙΝΥ
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΣ
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΙ Η ΤΡΕΛΛΟΠΑΡΕΑ ΤΟΥ
ΟΙ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΝΙΚΟΛΑ
'Ετοιμάζεται
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΙΟΑΚΙΜ

ΣΑΝΠΕ
Ο ΜΑΡΣΕΛΛΕΝ ΠΟΥ ΚΟΚΚΙΝΙΖΕΙ
ΠΡΕΒΕΡ/ΦΡΑΝΣΟΥΑ
ΓΡΑΜΜΑ ΑΠ' ΤΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΑ ΝΗΣΙΑ
ΤΖΩΡΤΖ ΜΑΪΚΣ
ΠΩΣ ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ - ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 17 - ΤΗΛ: 6448510

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαθηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τοιμένοτο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίδλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμίου
Βαλσαμώνος 4 και 'Ασκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

τὰ τετράδια
τῆς 'Ανζέλ Κουρτιάν
(μνήμες από τή Μικρασία, 1915-1924)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΛΕΘΡΟΝ
Τοσίτσα 1 Α' 'Αθήνα τηλ. 8834692

Κάθε Κυριακή

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

αίωνα, γράφουν οί Π. Μουλλάς (Κάλδος), Β. Χατζηγεωργίου - Χασιώτη ('Ενυάλης), Γ.Π. Σαβίδης (Ν. Πολίτης - Κ. Βάρναλης), Ν. Λυκούργου-Μιχαήλ (Ξενοπούλος-Πάλλης), Χ.Α. Καράογλου (Καβάφης), Ξ.Α. Κοκόλης και Φ.Ι. Κακριδής (Σεφέρης), Ε.Γ. Καψωμένος (σύγχρονο κρητικό τραγούδι), Κ. Χρυσομάλλη-Henrich (Βασιλικός)· τέλος, για προβλήματα μετρικής και λεξιλογικού πλούτου ποιητικών κειμένων γράφουν, αντίστοιχα, οί Κ. Τσαντσάνογλου και Π.Σ. Πίστας. Στόν τόμο προτάσσεται είσαγωγικό σημείωμα και κατάλογος μέ 431 «Δημοσιεύματα Λίνου Πολίτη» (1925-Νοέμβρ. 1979).

Μελετήματα γύρω από τόν Βενιζέλο και τήν εποχή του.
'Εποπτεία Θ. Βερέμη - 'Οδ. Δημητρακόπουλου
'Εκδ. «Φιλιλπότη»
- 'Αθήνα 1980.

Μιά σημαντική συλλογή μελετημάτων για τήν πιό σημαντική πολιτική φυσιογνωμία τῆς νεώτερης 'Ελλάδας, πού κυριάρχησε στούς σύγχρονούς του και στήν κατοπινή μοίρα του τόπου του. Στή σχετική μέ τόν Βενιζέλο διδλογραφία, ό νέος αυτός πολυσέλιδος τόμος έρχεται νά εγκαινιάσει μία νέα - πιό «κριτική» και πιό «άποστασιοποιημένη» - όπτική. Προσόν του τόμου - και αντίβαρο στήν «άποσπασματικότητα» του - είναι ή πολύπλευρη εξέταση τῆς προσωπικότητας του Β. μέ τίς εξειδικευμένες μονογραφίες.

Στόν τόμο προτάσσεται χρονολόγιο και σέ έπιμετρο ακολουθούν ανέκδοτα αυτόγραφα του Βενιζέλου.

ΝΕΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ - 'Η περίπωση τῆς 'Αγγλίας. 'Επιμέλεια: Π.Γ. Λαζαρίδης - 'Εκδ. «Παρατηρητής», Θεσσαλονίκη 1980.

Κεντρικό θέμα του διδλίου αυτού είναι ή οργανωμένη και έλεγχόμενη από τό κράτος αναδόμηση του άστικού περιβάλλοντος στήν 'Αγγλία.

'Η σύλληψη των άγγλικών «Νέων Πόλεων» στηρίζεται σέ μεγάλο βαθμό στίς ιδέες του Ebenezer Howard για τήν «Κηπούπολη» και στήν άγγλική παράδοση τῆς άρχιτεκτονικής κατοικιών, αλλά αφομοιώνει έπίσης και τίς βασικές διευκρινήσεις πού προέκυψαν από τήν έρευνα του «μοντέρνου κινήματος» στήν άρχιτεκτονική, σχετικά μέ τήν οργάνωση των άστικών λειτουργιών και κυρίως σχετικά μέ τή σχέση κατοικίας και έξυπηρετήσεων, τή σχέση του ιδιωτικού μέ τό δημόσιο χώρο, τῆς τυπολογίας των καταλυμάτων και του τρόπου

συγκρότησής τους σέ ομάδες κ.λπ.

Τό θέμα είναι επίκαιρο για τήν 'Ελλάδα, μιάς και οί «άντίπαλες πόλεις» πού έχουν από καιρό εξαγγελθεί από τήν κυβέρνηση, βρίσκονται πάντοτε στο έπικεντρο του ενδιαφέροντος.

ΝΙΚΟΥ ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
'Ιουλιανός ό δραματιστής
(θέατρο)
Δωδώνη 1979

Στό έργο του αυτό ό Ν. Ζ. προσπαθεί νά δώσει τή φυσιογνωμία και τό δράμα του 'Ιουλιανού, σέ συνδυασμό μέ τίς συνθήκες τῆς εποχής εκείνης, μέσα από περιστατικά πού δέν έχουν θέβαια όλα συγκεκριμένη ιστορική ακρίβεια, είναι όμως καθημερινές έκδηλώσεις τῆς ζωῆς - όπως τονίζει ό ίδιος ό συγγραφέας - πού βγαίνουν από τήν έν γένει ιστορία του 'Ιουλιανού, τό χαρακτήρα του, τά παράτολμα όνειρά του και τίς κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, όπως άποκαλύπτονται ιδιαίτερα στίς έπιστολές του, και παρέμειναν έκτοτε και διατηρούνται σάν ένα ιστορικό και λογοτεχνικό κείμενο μεγάλης άξιας.

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
'Η τελευταία οικονομική κρίση
'Εκδ. 'Οδυσσέας, 1980

Μέ τό γνωστό του συναρπαστικό τρόπο, πού συνδυάζει τή δημοσιογραφική αφήγηση, τήν οικονομική άνάλυση και τήν αναζήτηση μιάς μαρξιστικής παγκόσμιας έπαναστατικής στρατηγικής ό Βέλγος τροτσκιστής άναλύει τήν κρίση. 'Η βασική του θέση ότι πρόκειται για μία κρίση σάν τίς άλλες - κυκλική κρίση τῆς άνοδικής πορείας του καπιταλισμού - αλλά πού ταυτόχρονα παρουσιάζει ιδιομορφίες, δέν είναι ιδιαίτερα πειστική και ή έπιλογή όρισμένων στοιχείων είναι μερικώς φορές συζητήσιμη.

'Οπωσδήποτε όμως ή έγκαιρη - εκδόθηκε σά γαλλικά μόλις πέρσι - μετάφραση ενός τέτοιου διδλίου καλύπτει ένα σημαντικό κενό στήν τόσο στερημένη από πληροφορίες έλληνική αγορά ιδέων.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΡΗΝΗ
Τό πεπρωμένο
'Εκδ. Δωρικός, 1980

Είναι ένα μυθιστόρημα πού οί ρίζες του πηγάζουν στήν ύπαιθρο και στόν άρχαίο κόσμο τῆς 'Ελλάδας. Οί ήρωές του είναι γνήσιοι τύποι, πού ή δράση τους στηρίζεται στήν πραγματικότητα ενός καιρού παρωχημένου και οί αναζητήσεις και τά όράματά τους φτάνουν έξελικτικά ως εμάς.

● **Γιά την απεργία των τραπεζικών και με άφορμή το άρθρο του Ν. Ασημακόπουλου στο τχ. 148, ο συνδικαλιστής Φ. Δεληβοριάς μās γράφει:**

Επειδή γίνεται μεγάλη καταιχία στα γεγονότα που δόγησαν στην λύση της απεργίας των Τραπεζικών, θα προσπαθήσω να αποκαταστήσω την αλήθεια με βάση πραγματικά γεγονότα και όχι μονόπλευρη πληροφορία.

Πρώτα-πρώτα ο κύριος υπεύθυνος για την εισήγηση της μη συνέχισης της απεργίας δεν είναι ο Μαυρουλίδης, αλλά το Δ.Σ. του Συλλόγου 'Υπαλλήλων της 'Εθνικής Τράπεζας, που αναλαμβάνοντας το βάρος των ευθυνών του απέναντι σε όλoκληρο το τραπεζικό, αλλά και γενικότερα στο συνδικαλιστικό κίνημα της χώρας, εισήχθηκε στον Προεδρό του την αναστολή της απεργίας.

Και τό έκανε αυτό μετά από υπεύθυνη και ψύχραιμη εκτίμηση όλων των μέχρι εκείνη τη στιγμή δεδομένων που συνέθεταν την εξέλιξη της απεργίας.

Τά δεδομένα αυτά κατά χρονολογική σειρά είναι:

1. Τό σπάσιμο της απεργίας και ή υπογραφή Συλλογικής Σύμβασης από τούς «έπιστημονικούς» αντισυλλόγους, μέ άμεσο αποτέλεσμα την κατάρρευση της απεργίας στο χώρο της 'Αγροτικής Τράπεζας.

2. 'Η προοδευτική πτώση του ποσοστού των απεργών σε μία σειρά άλλων Τραπεζών, μερικές από τίς όποιες παρουσάζαν αδυναμία από την αρχή της απεργίας, μέ συνέπεια νά εξασθενεί ή πίεση της απεργίας στην αντίπαλη πλευρά.

3. 'Η επαναφορά του συμβατικού ώραριου, ή κυβερνητική υποχώρηση στο θέμα της εισοδηματικής πολιτικής και ό υποσχέσεις που δόθηκαν από τίς Διοικήσεις ορισμένων Τραπεζών - και της 'Εθνικής - πρός τούς ίδιους της απεργούς, για τακτοποίηση των ήμερομισθίων απεργίας, περιόρισαν σημαντικά τούς στόχους της απεργίας και ή συνέχισή της απαιτούσε θυσιές δυσανάλογες μέ τό σκοπούμενο αποτέλεσμα. Αυτό άλλωστε ήταν και τό περιεχόμενο των μηνυμάτων που έρχονταν από τη βάση, κυρίως, των επαρχιακών καταστημάτων. "Όλα αυτά έδειχναν ότι ή απεργία είχε φθάσει στο όριακό της σημείο.

Τό έρώτημα που έπρεπε νά απαντηθεί μέ τη μορφή διλήμματος ήταν: Συνέχιση της απεργίας

μέ κίνδυνο έκφυλισμού της την επόμενη εβδομάδα ή συντεταγμένη αναδίπλωση για άποφυγή άπωλειών μέ ταυτόχρονη διαφύλαξη των όσων μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν κατακτηθεί;

'Η κατάσταση, όπως είχε διαμορφωθεί, δεν επέτρεπε πειραματισμούς σε βάρος των εργαζομένων. 'Η πιθανότητα έκφυλισμού μιας απεργίας μέ ιδιαίτερα μεγάλη σημασία για τό ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα, δεν έπρεπε νά επιτρέψουμε νά γίνει πραγματικότητα.

Ενώ ή άντοχή των απεργών που έκτός από τίς ήθικές πιέσεις δοκιμάζονταν σιωπηρά και από την οικονομική πίεση (35 ήμέρες άπληρωτοι) δεν επέτρεπε «συναισθηματικές» λύσεις και τούτο ήταν κοινή συνείδηση όλων, ανεξάρτητα αν είχαν τό θάρρος ή όχι νά τό πουνε.

"Αλλωστε, ό έκφυλισμός της απεργίας θά είχε όλέθριες συνέπειες για τούς απεργούς (ήθικές και υλικές), ενώ μία αναδίπλωση στή σωστή στιγμή διατηρούσε τίς δυνάμεις άκέραιες και απέτρεπε την πιθανότητα διώξεων μιάς και τό όπλο της απεργίας θά ήταν δυνατό και τό ήθικό των απεργών άκμαίο.

Μέ αυτές τίς εκτιμήσεις ό πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Μαυρουλίδης εισηγήθηκε στο Ε.Σ. της 21/2 την μη συνέχιση της απεργίας.

Στή διάρκεια της συνεδρίασης του 'Εκτελεστικού οι υπέρμαχοι της συνέχισης έφεραν δύο προτάσεις: Συνέχιση της απεργίας, μέ προϋποθέσεις (Παπαμάργαρας - 'Ελλάδος) και συνέχιση της απεργίας χωρίς προϋποθέσεις ('Αντωνίου - 'Εμπορικής).

Προϋπόθεση της συνέχισης,

κατά την πρώτη άποψη, ήταν ή ένεργητική συμμετοχή των δύο Προέδρων (άπό τούς 33) που τάχθηκαν υπέρ της μη συνέχισης μέ περιοδικές στην έπαρχία για νά πείσουν τούς τραπεζικούς για ή συνέχιση.

"Αν είναι δυνατόν νά υποχρεωθεί ένας υπεύθυνος συνδικαλιστής - ήγέτης μέ Α άποψη νά θγαίνει και νά υποστηρίξει μέ λόγους του την Β άποψη διαμετρικά αντίθετη μέ την πρώτη. Πώς θά μπορούσε νά πείσει τό άκροατήριό του όταν ή γνώμη του για τό αντίθετο θά ήταν δοσμένη;

Στήν ψηφοφορία που ακολούθησε καμία άποψη δεν συγκέντρωσε την απαιτούμενη πλειοψηφία, γιατί ούτε ό Παπαμάργαρας ψήφισε υπέρ της προτάσεως 'Αντωνίου, που ήταν και λογικά ή πιό συνεπής, αν τουλάχιστον ήθελε ελλικρινά νά περάσει ή άποψη της συνέχισης, ούτε, φυσικά, ό 'Αντωνίου υπέρ της πρότασης Παπαμάργαρα.

Τά επιχειρήματα ότι, χωρίς ή σύμφωνη γνώμη των Μαυρουλίδη και Γρυπάρη, ή απεργία δεν συνεχιζόταν, είναι άσταθι γιατί και οι δύο διαβεβαίωσαν την πλειοψηφία του 'Εκτελεστικού ότι θά πειθαρχήσουν σε όποιάδήποτε άπόφαση κι αν ληφθεί και ότι θά διαθέσουν και τό μηχανισμό του Συλλόγου τους και άπεριόριστη υλική βοήθεια για την υλοποίηση της αποφάσεως αυτής.

"Όσο για την πρόταση Τσoπέλα, αυτή δεν ήταν παρά μόνο μία προσάθεια αναβολής λήψεως αποφάσεως για την επόμενη μέρα. Χωρία ότι ή διακομματική 'Επιτροπή που πρότεινε σάν μέσο όρο δραστηριοποίησης για τό ανεπαρκές χρονικό διάκενο είχε εξαντλήσει τίς δυνατότητές της. Τότε όμως, τί θά έλεγε τό 'Εκτελεστικό στή συγκέντρωση που ήταν προγραμματισμένη για την επόμενη τό πρωί;

Και τί ήταν εκείνο που έμπόδιζε τό 'Εκτελεστικό νά πάρει την άπόφασή του την ίδια μέρα, όποια κι αν ήταν αυτή; 'Αναβολή αποφάσεως εκείνες τίς κρίσιμες ώρες δεν ήταν λύση.

Μετά από 12 ώρες άκαρπης συνεδρίασης ζητήθηκε από τόν κ. Χολέβα ή διεξαγωγή μυστικής ψηφοφορίας για μία τελική άπόφαση. 'Εδώ άντέδρασαν οι περισσότεροι σύμβουλοι και κυρίως ό υποστηρικτής της συνέχισης που είχαν - φανερά τουλάχιστον - πλειοψηφία. Γιατί όμως;

Στό σημείο αυτό αποχώρησαν οι δύο Πρόεδροι (Μαυρουλίδης-Γρυπάρης) και τό 'Εκτελεστικό - χωρίς αυτούς - πήρε άπόφαση για ή λύση της απεργίας, ενώ μπορούσε νά πάρει άπόφαση - όσο οι δύο Πρόεδροι ήταν παρόντες - για συνέχιση της απεργίας. Την ίδια μέρα στην παντραπεζική συγκέντρωση οι ευθύνες για την αναστολή της απεργίας έπιρρίφθησαν στους Προέδρους της 'Εθνικής και της 'Αγροτικής Τράπεζας... 'Εδώ τά σχόλια περιτεύουν. 'Ο καθένας άς θγάλει τά συμπεράσματά του μόνος του.

Τελειώνω μέ την αναφορά για την καλλιέργεια από μέρους της «τάσης» Μαυρουλίδη της αντίληψης ότι χρειάζεται ένας καθαρά «έθνοτραπεζικός» συνδικαλισμός, ξεκομμένος από τόν αγώνα των άλλων τραπεζοϋπαλλήλων και της ΟΤΟΕ.

Μία είναι ή αλήθεια: ότι τό προσωπικό της 'Εθνικής Τράπεζας ήταν και θά είναι ή «άτμομηχανή» που σέρνει τά βαγόνια των απεργιακών αγώνων στο χώρο της ΟΤΟΕ. Και αυτό όφείλεται στο συνδικαλιστικό κίνημα στην 'Εθνική Τράπεζα που είναι τό δυνατότερο στην 'Ομοσπονδία και σε συνδικαλιστές σάν τόν Μαυρουλίδη, που έστησαν τό συνδικαλισμό στην μεγαλύτερη Τράπεζα της χώρας σε έποχές

**Όλα τα βιβλία
αφίσσες
δισκοί**

"Ο δρομος"

**1
ΠΑΤΗΣΙΩΝ 36
τηλ. 3621-892
Κοντά στο πολυτεχνείο**

Μαθητικό περιοδικό

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

**Γιά μία διέξοδο
και προοπτική
στο μαθητικό κίνημα
Πολιτικά - πολιτιστικά
κοινωνικά - εκπαιδευτικά
θέματα
'Απόψεις
και προβληματισμοί**

**Κυκλοφορεί
τό 2ο τεύχος**

**υπάρχει στα
περίπτερα**

Εσείς, εμείς & ο ηχος

Έδω και τέσσερα χρόνια στο φιλόξενο STUDIO HI FI της οδού Άσκληπιοῦ 76 εξυπηρετούμε με αληθινά φιλική διάθεση όλους αυτούς που, ψάχνοντας για ένα καλό στερεοφωνικό συγκρότημα, θέλησαν να μας εμπιστευθούν.

Και είναι αλήθεια ότι αποκτήσαμε πολλούς νέους φίλους.

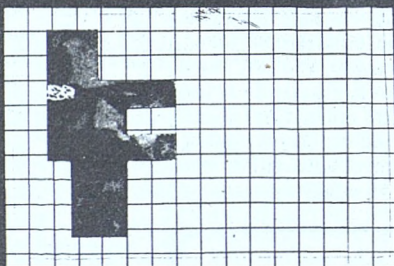
Είμαστε πάντοτε πρόθυμοι να συζητήσουμε για κάθε πρόβλημά σας, σχετικό με την απόκτηση ενός στερεοφωνικού συγκροτήματος οποιασδήποτε μάρκας, και πιστεύοντας ότι έχουμε τις χαμηλότερες τιμές, ελπίζουμε και σε νέους φίλους.

Και τώρα, αν σκεφτόσαστε για χρωματιστή τηλεόραση, θυμηθείτε μας.

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76, ΑΘΗΝΑ 706.

τηλ. 3602697, 3627858

Σ. ΜΠΕΤΕΛΕΝ - Ρ. ΛΙΝΑΡ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ν. ΣΙΑΦΗΣ

ΡΗΕΙ ΠΥΛΟΝ / βιβλία κ.ά.

πολύ δυσκολότερες από τις σημερινές, όταν το 1953 χτυπήθηκε, άμέσως μετά τον εμφύλιο, ο τραπεζικός συνδικαλισμός. Άλλοι βρίσκονται ο «κόμπος»: Στο ότι το προσωπικό αυτό, που σέρνει πάντοτε το βάρος των αγώνων του κλάδου, παραμερίζεται στην Όμοσπονδία όταν - ενώ αποτελεί σε αριθμό μελών το 1/3 της δυνάμεως της ΟΤΟΕ - εκπροσωπείται σε αριθμό ψήφων μόνο από το 1/4 της δυνάμεως του Έκτελεστικού και του Γενικού Συμβουλίου. Θέλω να πιστέψω ότι το προσεχές συνέδριο της ΟΤΟΕ θα διορθώσει αυτό το άποιο.

Όσο για τη «συλλογιστική» που θέλει τα συμφέροντα της εργοδοσίας και των Τραπεζικών να ταιριάζουν οά διδυμοί ίσκιοι», αυτή ίσως να υπάρχει, αλλά σε άλλους χώρους, όχι σ' αυτόν της Έθνικης.

Φώτης Δεληβοριάς
Μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου
Υπαλλήλων Έθνικης Τραπεζής

● Στην άπεργία των τραπεζικών αναφέρεται και η Στεργιάνα Γεράρδη:

Άγαπητό ANTI,

Θά ήθελα να απαντήσω στον άρθρογράφο σας κ. Ν. Άσημακόπουλο σχετικά με το θέμα της Έθνικης Τράπεζας. Θά μπορούσα να πω ότι ο κ. Άσημακόπουλος δεν είναι, το λιγότερο, καλά ενημερωμένος.

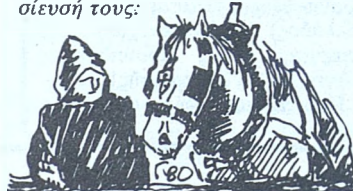
Ο συνάδελφος πρόεδρος Μαυρουλίδης υπήρξε ένας συνδικαλιστής ήθος, συνεπείστατος, και με παρηγορία υποστήριξε στο συμβούλιο της Όμοσπονδίας τη γνώμη του (...), που ήταν να μην συνεχιστεί η άπεργία. Βλέπετε αυτός δεν δημαγωγούσε, όπως άλλοι (...).

Τώρα όσον αφορά τον «έθνο-τραπεζικό», ξεκομμένο από τους άλλους αγωνιζόμενους τραπεζοπάλληλους, συνδικαλισμό αυτό δεν ανταποκρίνεται καθόλου στην πραγματικότητα. Πάντοτε το διοικητικό μας συμβούλιο χειρίστηκε προσεκτικά το θέμα της άπεργίας, συνδράμοντας με μεγάλη φειδώ τους συναδέλφους που είχαν μεγάλη ανάγκη. Κι αυτό για να μην κατηγορηθούμε από άλλες μικρότερες τράπεζες ότι προδοκάρομε την άπεργία. Βέβαια, αν ο ρόλος της ΕΘΝΙΚΗΣ υπήρξε ιδιαίτερα σοβαρός στην πορεία των αγωνιστικών κινητοποιήσεων αυτό όφειλται στη μεγάλη συνέπεια των συναδέλφων και στην συνοχή και ένότητα μπροστά σε κινδύνους, καθώς επίσης και στην ιδιαίτερη θέση που κατέχει στην ελληνική οικονομία. Ποτέ όμως δεν τέθηκε θέμα άποκοπής μας από την όμοσπονδία μέσω της οποίας κατοχυρώνουμε τα δικαιώματά μας.

Στεργιάνα Γεράρδη
Υπάλληλ. Έθν. Τράπεζας
Πειραιάς

ΔΙΑΦΩΝΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΙΑΦΩΝΟΥΝΤΕΣ

● Πλήθος οι έπιστολές για το κείμενο των διαφωνούντων στο ΚΚΕ και την ΚΝΕ. Συνεχίζουμε στο σημερινό τεύχος την, κατά το δυνατό, συντομευμένη δημοσίευσή τους:

● Ένας από τους 400, ο Γιώργος Μπλάνας, μάς έστειλε το κείμενο που ακολουθεί:

Είναι πιά, γενικά παραδεκτό, πώς η προώθηση των μαζών προς τα μπρός, σ' ότι αφορά την λύση των νομοτελειακών προβλημάτων της Ιστορίας γίνεται πάνω στη βάση της σχέσης του τί σκέφτονται για τα κοινωνικά πράγματα και τί τα πράγματα αυτά, αληθινά, είναι. Έδω, πάνω, σ' αυτή την ιδεολογική στόφα, κινείται πάντα η άνεγερση της επαναστατικής ταχικής, σάν άποτέλεσμα της επαναστατικής δόμησης της ανθρώπινης σκέψης. Αυτό του-

λάχιστον όλα τα μέχρι τώρα κινήματα μάς δείχνουν κι είναι νομίζω άσκοπη χρήση λεκτικών σχεδίων ή υπενθύμιση μερικών άπ' αυτά. Βέβαια ή τόσο γενική αυτή θεωρητική άραχή, δύναται στα χέρια του πιο διαφορετικού στοχαζόμενου, ν' άποχτήσει, τέτοιαν ελαστικότητα σε δάθος και πλάτος, ώστε να καταντήσει με την σειρά της Διαλεχτικό Χαπάκι όμοιο μ' εκείνα που τόσο έξοχα ξέρει ή παραδοσιακή άριστερά να έτοιμάζει μέσα στα σσιαλχημικά της εργαστήρια. Κι αυτό γιατί οι υποκειμενικές ή αντικειμενικές συνθήκες που καθορίζουν ένα κίνημα τόσο στη σχέση τους, όσο και μεμονωμένα, δεν είναι καθόλου άνοιχτές στη μελέτη τους, και πόσο μάλλον όταν κάποιος αυτοσυνταχόμενος καθοδηγής του λαού συστηματικά σκοταδίζουν την έρευνα.

Η παραπάνω έξήγηση έγινε από μεριάς μου, προληπτικά, μιά και το γεγονός ότι για μένα ή κρίση της άριστεράς όφείλεται σ' αυτή την ιδιαίτερη σχέση που υπάρχει άνάμεσα στα κεφάλια

μας, και τα κοινωνικά πράγματα καθ' αυτά δεν μπορεί να πει σε μια δεδομένη στιγμή τίποτε αν δεν βρεθεί εκείνη ή πραγματική σχέση, στην ποιότητά της και αν δεν μελετηθεί επιπλέον, επιτρέποντας την παρέμβασή μας στο ιδεολογικό και πρακτικό μπλόκο που έχει κολλήσει την αριστερά στο ίδιο σημείο και μετουσιώνει την προωθητική της δύναμη σε περιοριστική, αποχτώντας τη σημασία της ρουλέτας. Σκοπός αυτού του μικρού άρθρου, όπως ακριβώς και ο τίτλος του δηλώνει, δεν είναι αυτή καθαυτή η μελέτη της παρούσας χαοδικής σχέσης ιδεολογίας και πρακτικής, παρά μονάχα η διαπίστωση της κι η έντοπιση της μεθοδολογίας βλέψης του γεγονότος της κρίσης της αριστεράς. Σ' ότι αφορά τη διαπίστωση τα πράγματα είναι, σαφέστατα, απλά μια και η πείρα μάς οδηγεί θεικά. Η κατάσταση μέχρι στιγμής παρουσιάζεται έτσι: Από τη μία το κίνημα στη βάση του την αντικειμενική, βαδίζει όπως βαδίζει, από την άλλη τα παραδοσιακά αριστερά κόμματα προκατασκευάζουν ένα μυθικό κίνημα δίνοντάς του χαρακτηριστικά επικά, μπλέκοντας την πολιτική ανάλυση με την κακού είδους ποίηση, και στη συνέχεια διωχεύουν τον λαϊκό αυτό μύθο στα μέλη τους πλαισιωμένο με τον όρητικό ήχο των αντάρτικων τραγουδιών και τίζ ρωμαλέες φυσιογνωμίες των αγωνιστών που τόσο εύκολα πούλησαν κάποτε. Είναι χαρακτηριστική πιά η ψυχολογία του οργανωμένου αριστερού νεολαίου: όρητικός, υπερασπιστής, υπάκουος, μά πάνω απ' όλα υποχρεωμένος να πνίγει τα ανθρώπινα βιοενεργειακά του ξεσπάσματα μέσα στον άθλιο θώρακα του «επαναστάτη». Το γεγονός ότι όλα αυτά δεν γίνονται από συνειδητούς ή ασυνειδητούς φασίστες (αυτό κανένας δεν έχει δικαίωμα να το ξεστομίσει), μάς οδηγεί σε μια τραγική διαπίστωση: Η άφομοίωση της αριστεράς απ' το άστικό έποικοδόμημα έφτασε σε τέτοιο βαθμό που η κίνησή της γίνεται πιά με βάση την άστική ιδεολογία. Φράσεις και θέσεις δίχως περιεχόμενο τί άλλο δείχνουν από γραφειοκρατικοποίηση του πολιτικού στοχαζομού στον αριστερό χώρο. Έλλειψη σωστής και ουσιαστικής ταχικής και υποστήριξη απόψεων που κανείς δεν ξέρει γιατί τις υποστηρίζει ή εκ των υστέρων τό μαθαίνει, μπαλατζάρισμα θέσεων και τυχοδιωχτισμός, όχι σπάνια ασκούμενος, τί άλλο δείχνουν, αν όχι αποστέωση, ιδεολογική και χάσιμο κάθε έπαφής με τό κίνημα.

Η ΚΝΕ λόγω χάρη και η Ν. ΠΑΣΟΚ δέχονται, σίς κατά τόπους σχολές, μορφές πάλης

(καταλήψεις), που σαφώς δρίσκονται έξω απ' τη λογική τους δίχως ν' αφομοιώνουν την ουσία τους, παρά στεκόμενες μονάχα στη λέξη κατάληψη σάν λέξη, μ' αποτέλεσμα τό φοιτητικό και τό σπουδαστικό κίνημα να απομαζικοποιείται.

Αυτά για την κατάσταση (πάντα ένδειχτικά).

Πάρα πέρα και σ' ότι αφορά τη μέθοδο διερεύνησης της ποιότητας μιας κατάστασης γενεσιουργού της κρίσης της αριστεράς, απ' την αρχή τό τόνισα: Βαθιά αναλυτικoσυνθετική μελέτη του χαρακτηριστήρα των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών που καθορίζουν τό σημερινό λαϊκό κίνημα. Άλλωστε κάτι τέτοιο είναι ή πιό σωστή δουλειά που μπορεί να κάνει ένας μαρξιστής. Άν δεν υπάρχει ή δεν υπάρξει μία τέτοια διάθεση για μελέτη, απ' όλους όσους αποφάσισαν να αντισταθούν στη θωράκιση των συνειδητών τους, τό καλύτερο που θά μπορούσαν να κάνουν είναι ή έπιστροφή στην πατρική αγκάλη, ή απόλαυση του σιτευτού μόσχου κι ή συστηματική ανάπτυξη του πολιτικού μαζοχισμού τους κάτω απ' τόν σαδιστικό βούρδουλα ενός σοσιαλισμού στά λόγια που σκότωσε ένα Μαγιακόβσκι, έξόντωσε πνευματικά ένα Γιεφτουσένκο και πνίγει καθημερινά ένα Βοζνισιένσκι.

Γιώργος Μπλάνας

● Η Νικολέττα Μ. από τόν Κορυδαλλό απέχθυνεται στά μέλη του ΚΚΕ σ' όλη την Ελλάδα:

Θέλω να διαχωρίσω τη θέση μου από τό ΚΚΕ και παράλληλα να ένημερώσω τόσους και τόσους ανθρώπους που πιστεύουν στην αυταπάτη της αλλαγής της «πολιτικής συμπεριφοράς του ΚΚΕ» και παραμένουν ακόμη σ' αυτό. Οί διαπιστώσεις μου αφορούν τό ΚΚΕ Κορυδαλλού που ήμουν δεκατέσσαρες μήνες δόκιμο μέλος του κόμματος και δραστηριοποιήθηκα στο μαζικό χώρο της γειτονιάς μέσα από τό Δ.Σ. (είμαι μέλος του) του Έκπολιτιστικού συλλόγου Κορυδαλλού. Και τί δεν είδα τόσους μήνες εκεί μέσα... Είδα την πολιτική τύφλωση, τό πέμμα και την υποκρισία στην πρώτη γραμμή. Είδα συνειδήσεις να σκοτώνονται μπρός στην αρχή της μιας και μοναδικής γραμμής στο κόμμα. Είδα παλιούς κομμουνιστές να κλείνουν στόμα και αυτιά μπροστά σε δύοσσομες καταστάσεις. Είδα λαϊκούς αγωνιστές να βρίζονται και να σπιλώνονται με τό χειρότερο τρόπο... Είδα νεολαίους, πραγματικά ταξικά καθόνια, κομματικά τηλεφωνα και καταλόγους αποδείξεως ένοχών. Είδα καθοδηγητάδες να διαγράφουν και τί βάση

εκδόσεις Γλαρος

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΥ

Το κοινό ταξίδι της Σιμόν ντε Μπωβουάρ και του Ζάν-Πώλ Σάρτρ

Εκδόσεις Γλαρος

Ο Άξελ Μάντσεν, ο βιογράφος του Μαλρώ, παρακολουθεί με τό βιβλίο του αυτό ένα από τα διασημότερα ζευγάρια στην ιστορία των γραμμάτων. Παρακολουθεί τό κοινό ταξίδι της Σιμόν ντε Μπωβουάρ και του Ζάν - Πώλ Σάρτρ, που διαρκεί περισσότερα από πενήντα χρόνια. Παρακολουθεί την καταγωγή τους, τά γραφτά τους, τούς έρωτές τους, τούς αγώνες τους, τη δημόσια και ιδιωτική ζωή τους. Ο Μάντσεν πέρασε πολύ καιρό με τη Μπωβουάρ και τόν Σάρτρ· έγινε δικός τους, οικείος, άνοιξε τά χρονοντούλαπα και κοίταξε εκεί που ξέρουν μόνο οί προικισμένοι βιογράφοι να κοιτάζουν. Πάνω απ' όλα ο Μάντσεν άνοιξε την καρδιά της Μπωβουάρ και του Σάρτρ και τούς άφησε να μιλήσουν και ιστορήσουν με τό δικό τους τρόπο τη συναρπαστική ζωή τους.

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31, ΑΘΗΝΑ - 142. ΤΗΛ. 36.18.457

αντι

Τό ζήτημα δέν είναι μόνο

νά διαβάσετε «ΑΝΤΙ»

**άλλά νά μπορείτε ν' ανατρέχετε
σ' αυτό σταθερά.**

Ή αποκτήστε

τήν πλήρη σειρά τῶν 10 τόμων

Στούς τόμους τοῦ ANTI – πανόδετους, μέ ἐξώφυλλα καί ἀναλυτικά περιεχόμενα θεμάτων καί συνεργατῶν – θά βρεῖτε μιά πλούσια καί πολύπλευρη καταγραφή:

- τῆς πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς ζωῆς, μας
- τῆς κατάστασης στήν Ἀριστερά
- τῆς ἐξωτερικῆς ἐπικαιρότητας
- τῶν ἰδεολογικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας καί
- πλῆθος στοιχεῖα πού ἐνδιαφέρουν ὅσους συμμετέχουν στά προβλήματα τοῦ τόπου μας.

Ζητεῖστε τοὺς τόμους τοῦ ANTI ἀπό τὰ γραφεῖα μας:

Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601) τηλ. 732.713 καί 732.819.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

τοῦ ΑΤΡΕΟΝ

**Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΤΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ**

- Πόσο προοδευτικές εἶναι οἱ προοδευτικές δυνάμεις στήν Ἑλλάδα;
- Τί πρέπει νά κάνει ἡ νεολαία σήμερα;
- Τό βιβλίο πού εἰσχωρεῖ στά ἄδυνα κάθε εἴδους πολιτικοῦ κατεστημένου

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ, ἢ, «ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ» ΤΗΛ. 36.145.36

ΤΕΤΑΡΤΗ
ΕΚΔΟΣΗ

κεραμικά

σταχυ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

αντικείμενο

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ
Φανερωμένης 48 Χολαργός.
Τηλ. 652.1725

νά συμφωνεῖ τάχατες γιά νά σώσει τήν κομματική ὁργάνωση, μά σ' ἀλήθεια γιά νά σώσει τήν δική της κομματική ταυτότητα, τό δικό της τό κεφάλι... Εἶδα ὄργανα (!) νά γίνονται καρότσια ἀπό ΚΟΒα εἰς ΚΟΒα – γιατί λέει ἦταν ἐπιτυχημένοι. Εἶδα τήν οἰκογενειοκρατία σ' ὅλο της τό μεγαλεῖο. Εἶδα συγγενολοί ἀφθονο καί κολλητοὺς ἀπάνω σέ καρέκλες μ' ἓνα πλατύ μά πονηρό χαμόγελο νά κατευθύνουν τίς μάζες. Εἶδα τήν κομματική ὁργάνωση μιά οἰκογενειακή ζεστή φωλίτσα. Εἶδα πετυχημένους εἰδικούς, κοντυλοφόρους καί ταμίες. Εἶδα τήν ἀμάθεια νά σκοτώνει τόν Μαρξισμό. Εἶδα τή σκέψη νά στραγγαλίζεται καί τόν παπαδισμό νά μεγαλοσυργεῖ. Εἶδα μιά φοβερή καλοκουρδισμένη μηχανή νά θγάξει μηχανάκια. Εἶδα τή δημοκρατία νά πεθαίνει καί τοὺς ἀστούς νά χαιρονται πού μᾶς τραβᾶνε ἀπὸ τή μύτη. Εἶδα ὅτι ὅσα ἔλεγαν οἱ ἀπ' ἔξω ἦταν ἀληθινά καί λίγα ἦταν. Εἶδα ἀνιμαρξιστές νά μιλοῦν γιά ἐπανάσταση. Εἶδα ἓνα καζάνι πού βράζει καί δέν θά ἀργήσει νά ξεχυλίσει.

Νικολέττα Μ.
Κορυδαλλός.

● Ἀλλά καί μιά «Ὁμάδα Πρωτοβουλίας Ἀριστερῶν Κορυδαλλοῦ» μᾶς ἔστειλε ἓνα κείμενο γιά «κάλεσμα καί πρόταση ἐν ὄψει ἐξελέξεων καί ἀνοιχτῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν ἀνάμεσα σέ ἀριστεροὺς τῆς συνοικίας», ὅπου ἀνάμεσα σέ ἄλλα ἀναγράφει:

Δω καί μερικές μέρες ξεκίνησε στή συνοικία μας μιά διαδικασία συζητήσεως μέ περιεχόμενο τήν κρίση τῆς Ἀριστερᾶς καί τοὺς τρόπους μέ τοὺς ὁποίους αὐτὴ ἡ κρίση διαπερνᾷ καί τὴ συνοικία μας. Στὶς συζητήσεις αὐτές πῆραν καί παίρνουν μέρος πολλοὶ ἄνθρωποι, κατὰ καιροὺς «διωγμένοι» ἀπὸ τοὺς πολιτικούς σχηματισμοὺς τῆς Ἀριστερᾶς, μέ πρώτη προοπτικὴ τὴν ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων πάνω στὸ πρόβλημα καί τὸ εὐρύτερο ἀνοιγμα ἐνός διαλόγου ὅπου εἶναι δυνατόν οἱ διαφορὲς ἀπόψεις νά ἀντιπαρατίθενται μέ στόχο ὅχι τὴν ξεφτισμένη πιὰ λογικὴ τῆς ἰδεολογικῆς καί πολιτικῆς ἐπιβολῆς τῆς κομματικῆς γραμμῆς, ἀλλὰ μέ στόχο τὴν ἀνταλλαγὴ γνώσεως, (μέ τῶς ἐχθροὺς!), τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς προβληματικῆς γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς κρίσεως τῆς Ἀριστερᾶς καί γενικά τὴν ἱστορικὴ, πολιτικὴ, ἐθνολογικὴ καί θεωρητικὴ διερεύνηση τοῦ φαινομένου.

Παράλληλα δεχτήκαμε τὴν λογικὴ τῆς πλέον ἀνοιχτῆς δημοκρατικῆς συγκρότησης, μελλοντικά, μέ τὴν μορφή τῆς ἐκλογῆς μέσα ἀπὸ διαδικασίες πλατέματος καί συνέχισης τοῦ διαλόγου ἐνός Συντονιστικοῦ ὁργάνου, μᾶς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς

Ἀριστερῶν δυνάμεων στὴ συνοικία. Αὐτὸ κρίθηκε λογικὸ καί ἀπαραίτητο γιά δύο λόγους:

α) Θά κάνει εὐκολότερη καί πλέον συντονισμένη τὴν προσπάθεια ἀνεύρεσης καί συμμετοχῆς στὸν διάλογο ὅλο καί περισσότερων ἀνθρώπων καί

β) Θά συντονίσαι τὴν συζητησι-δράση-συζήτηση στὰ διάφορα μέτωπα πάλης πού νομοτελεακά ἀνοίγονται στὴν προσπάθεια ξεσκεπάσματος τῆς παραδοσιακῆς «ἀριστερῆς» λογικῆς μέσα στὶς μάζες καί παράλληλα συντονίζοντας τὴν μαζικὴ πολιτικὴ δουλειά, θά βοηθήσει στὴ δύσκολη ὁμολογουμένως συγκρότηση τῆς νέας πολιτικῆς λογικῆς σέ μαρξιστικο-λενινιστικὰ πλαίσια, πάντα στὴ βάση τῆς ἐρευνας καί τῶν ἀπαιτήσεων τῆς σύγχρονης πραγματικότητος.

Ἐπισημάνουμε τὰ διάφορα μέτωπα σέ συνοικιακὸ ἐπίπεδο, ὅπου αὐτὰ εἶναι σημεῖα πολιτικῆς ἀναφορᾶς μας καί συνιστώσες τῶν δραστηριοτήτων μας, (πολιτιστικὸ κίνημα, Ε.Ε.Σ.Κ., κρατικὴ καταπίεση καί τρομοκρατία – ἐπιτροπὴ κατὰ τῆς κρατικῆς τρομοκρατίας, γυναικεῖο κίνημα – οἱ γυναικεῖοι σύλλογοι Κορυδαλλοῦ, δημοτικὰ τοπικά προδμήματα – ὁ ρόλος τῆς τοπ. αὐτοδιοίκησης σήμερα κ.ἄ.)

Προτείνουμε τὴ λογικὴ μας σ' ὅλους ἐκείνους πού μέ τὸν α ἡ β τρόπο ἐντάσσονται στὸ ὀγκύμενο ρεῦμα ἀμφισβήτησης τῆς πολιτικῆς τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς, σ' ὅλες τὶς συνοικίες, ἐκθέτοντάς τὴν παράλληλα στὴν ὁποιαδήποτε καλόπιστη κριτικὴ, ἔτοιμοι ἀκόμη καί νά τὴν ἀνακαλέσουμε μπροστὰ σέ μιά ὀρθότερη ἐπιλογή.

Ὁμάδα Πρωτοβουλίας Ἀριστερῶν Κορυδαλλοῦ

● Ὁ Σάκης Βελκόπουλος ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιά ὅσα ἀναφέρονται στὸ ἄρθρο τοῦ συνεργάτη μας Χρ. Κυριαζῆ (τχ. 147):

Ὁ κ. Χ. Κυριαζῆς (ὅπως καί τὸ ANTI) μέ τὴ λογικὴ τοῦ οὐδενέ-ρου παρατηρητῆ τῆς ἐνδοαριστερῆς διαμάχης, κρατᾷ πολὺ προσεκτικὰ «ἴσες» ἀποστάσεις ἀπὸ τὸ ΚΚΕ καί τὸ ΚΚΕ ἑσωτ. στὰ πλαίσια τῶν ὁποίων πολλὰ «θάβονται». Συγκεκριμένα: ὁ Χ.Κυριαζῆς λέει κάπου στὸ ἄρθρο του: «Ἐμμεσά... ἡ Ἀγῆ» δέν ἐντάσσει τὴν ὅλη υπόθεση (σημείωση: τῆς διακήρυξης τῶν πρώων μελῶν τοῦ ΚΚΕ) στὸ εὐρύτατο πλαίσιο τῆς κρίσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀριστερᾶς στὸ σύνολο τοῦ κλπ.». Ἐγὼ μέ τὴ σειρά μου ρωτᾶω: ποῖος ἀριστερᾶς κ. Κυριαζῆς; Ἡ κρίση τῆς ἐλλ. ἀριστερᾶς ξέσπασε φανερά πιά τὸ 1968 μέ τὴ διάσπαση τοῦ ἐνιαίου ΚΚΕ.

Από τότε στο χώρο της άριστερ-
ρας δρουν βασικά δυο δυνάμεις
που εκπροσωπούν και δυο δια-
φορετικές τάσεις. Οι δυνάμεις
του δογματισμού και οι δυνάμεις
της ανανέωσης. Για ένα παρατη-
ρητή δεξιά αυτό μπορεί να μὴν
ἔχει σημασία (φυσιολογικά) και
ἐπιτρέπεται να μιλά γενικά και
ἀόριστα για «παραδοσιακή» και
«ἐλληνική ἀριστερά». Για έναν
ἀριστερό ὅμως νομίζω ὅτι δὲν
συμβαίνει τὸ ἴδιο πράγμα. Αὐτός
πρέπει νὰ ξεκαθαρίζει ποιές δυ-
νάμεις ἀκριδῶς ἐννοεῖ. Ἡ κρίση
πού ξέσπασε στὸ ΚΚΕ ἔσωτ. καὶ
ἡ δημιουργία τῆς «Β' Πανελλαδι-
κῆς» εἶναι χαρακτηριστικὸ τοῦ
ἀνανεωτικοῦ λεγομένου χώρου.
Τὸ ἀντίστροφο σημαίνει ἡ κρίση
πού ξέσπασε στὸν χώρο τοῦ ΚΚΕ.
Κρίση τοῦ δογματισμοῦ. Ὅλα
αὐτὰ ἐντάσσονται στὸ «παιγνίδι»
τοῦ ποιῆς δυνάμεις θὰ κυριαρχή-
σουν τελικά στὸν χώρο τῆς ἀρι-
στερᾶς. Τὸ σύνθημα μιᾶς ἀριστε-
ρᾶς πού δὲν «θὰ βρίσκεται στὸ
περιθώριο καὶ δὲν θὰ ἔναι ἀφο-
πλισμένη...» δὲν εἶναι καινούρ-
γιο. Εἶναι σύνθημα πού τὸ ΚΚΕ
ἔσωτ. λάνσαρε πολὺ παλιότερα
ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τοῦ «κειμένου
τῶν πρώην μελῶν κλπ.». Στὴ συν-
ῆχεια ὁ κ. Κυριαζὴς λέει «ἡ πα-
ρουσία» καὶ ἡ ἐπιλογή τῶν ση-
μείων τοῦ κειμένου αὐτοῦ ὑπα-
κούει στὸ μέλημα τῆς ὑπονόμει-
σης τοῦ ΚΚΕ... καὶ τῆς ἀνάδειξης
τῆς ἐπιρροῆς πού ἄσκει τὸ ΚΚΕ
ἔσωτ. στὶς γραμμές τοῦ ΚΚΕ». Ρω-
τῶ ξανά τὸν κ. Κυριαζή. Ἄν
ὅλες αὐτές οἱ διεργασίες δὲν εἶναι
ἀποτέλεσμα τῶν ἰδεῶν τῆς ἀνα-
νέωσης πάνω στὴν δογματικὴ μο-
νολιθικότητα τότε τί εἶναι; Ἄς
δοῦμε ὅμως τὸ ζήτημα λίγο πιὸ
βαθιά, καὶ ἄς πᾶμε λίγο μακρό-
τερα: στὰ 1968. Ἡ διάσπαση τοῦ
ἐνιαίου ΚΚΕ ἀπὸ ποιές δυνάμεις
ἔγινε καὶ γιατί; Μήπως δὲν ἔγινε
ἀπὸ τὶς δυνάμεις πού σήμερα
βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο
τοῦ ΚΚΕ ἔσωτ. γιατί οἱ δυνάμεις
αὐτές δὲν δέχονταν οὔτε τὶς
ἐπεμβάσεις τῶν σοβιετικῶν οὔτε
τὴν σταλινικὴ πρακτικὴ τῆς ἡγε-
σίας τοῦ ἐξωτερικοῦ; Μήπως οἱ
δυνάμεις αὐτές δὲν καταγγέλλαν
καὶ καταγγέλλουν συνέχεια τὴν
ἐλλειψη «θέσεων πού νὰ βασί-
ζονται στὴν ἐλληνικὴ πραγματι-
κότητα» τῶν δογματικῶν; Ὅλα
αὐτὰ εἶναι γνωστά καὶ ἀναμφι-
σβήτητα. Τί λέει λοιπὸν (ἡ καλύ-
τερα τί καταγγέλλει) τὸ κείμενο
τῶν πρώην μελῶν τοῦ ΚΚΕ καὶ
τῆς ΚΝΕ; Σχεδὸν τὰ ἴδια. Θέ-
λουμε δὲ θέλουμε λοιπὸν κ. Κυ-
ριαζή ἡ ἐπίδραση τῶν ἰδεῶν τῆς
ἀνανέωσης πάνω στὸ «κείμενο»
αὐτὸ εἶναι ὁλοφάνερη.

Τὸ ΚΚΕ ἔσωτ. ἔχει κάνει με-
γάλα λάθη. Καὶ ἡ γραφειοκρατία
ὑπάρχει στὶς γραμμές του. Καὶ ἡ
σταλινικὴ λογικὴ ὑπάρχει ἀκόμα
ὁρίσματα παλιά στὴν ἡλικία

στελέχη. Καὶ ἡ τακτικὴ τοῦ καπε-
λώματος τοῦ μαζικοῦ κινήματος
(ὅσο εἶναι δυνατόν) προτείνεται
ἀπὸ ὁρισμένα παλιά καὶ σταλινο-
θρεμμένα στελέχη. Ὅμως! Τὸ νέο
αἷμα πού ὑπάρχει στὸ κόμμα
αὐτὸ (καὶ ἔχει μεγάλη δύναμη)
εἶναι γαλουχημένο στὸ πνεῦμα
τῆς ἀνανέωσης καὶ τῆς ὑπόθεσης
τοῦ σοσιαλισμοῦ μὲ ἐλευθερία.
Αὐτὸ τὸ νέο αἷμα εἶναι ἡ ἐλπίδα
ὅτι ἡ ὑπόθεση τῆς ἀνανέωσης δὲν
θὰ σβήσει ποτέ. Γιὰ τὸ καλὸ τοῦ
κινήματος γενικότερα. Ὅλα αὐτὰ
— πού δὲν πιστεύω κ. Κυριαζή νὰ
τά ἀμφισβητεῖς — ἀποσιωπῶνται
στὰ πλαίσια τῶν ἴσων ἀποστά-
σεων ἀπὸ τὸ ΚΚΕ καὶ τὸ ΚΚΕ
ἔσωτ., στὰ πλαίσια τοῦ «οὐδετέ-
ρου παρατηρητῆ» στόν... στείρο
ἀνταγωνισμό ΚΚΕ-ΚΚΕ ἔς.! Δὲν
ἐπιτρέπεται νομίζω γιὰ κανέναν
αὐτῆ ἡ οὐδετερότητα ἀνάμεσα
στὴ διαμάχη δογματισμοῦ — ἀνα-
νέωσης. (κ. Κυριαζή ἐπιτρέπεται
ἡ οὐδετερότητα ἀνάμεσα στὴ
συντήρηση καὶ στὴν πρόοδο; Ὅχι
δέβαια).

Συντροφικὰ
Σάκης Βελκόπουλος

● «Ἀπαιτῶ ἀπ' τὸ ANTI νὰ
δημοσιεύσει ἐπὶ λέξει ὁλόκληρη
τὴν ἐπιστολή μου. Τὴ στιγμή πού
ἔχει δημοσιεύσει ἄλλες κι ἄλλες,
ἡ δική μου ἀποτελεῖ ὁσαύτως. Μὲ
τὸ ὑστερόγραφο, αὐτὸ κλείνει τὸ
γράμμα του πού τιτλοφορεῖται
«Ὁλοκληρωμένη ἀπάντηση στοὺς
Κνίτες τοῦ Διαλόγου» ὁ ἀναγνώ-
στης μας Γ. Π. — μέλος τοῦ ΠΑ-
ΣΟΚ. — Ἡ ἀπαίτησή του θὰ ἦταν
δέβαια σεβαστὴ ἂν ἦταν καὶ ἡ
ἐπιστολή του σύντομη. Στὸ
γράμμα αὐτὸ ὁ φίλος Γ. Π. ἀφοῦ
περιγράφει καὶ κριτικάρει σειρά
ἀπὸ ἐνέργειες καὶ πολιτικὲς πρω-
τοβουλίες τῶν ΚΚΕ-ΚΝΕ-ΕΣΑΚ
σημειώνει ὅτι «πολλοὶ ἀριστεροὶ
σήμερα συσπειρώνονται στὸ
ΠΑΣΟΚ γιὰ νὰ βοηθήσουν νὰ
ἐρθεῖ ἡ ΑΛΛΑΓΗ τώρα καὶ μὲ τὴ
δράση καὶ συμμετοχὴ τοῦ ὁγα-
νωμένου Λαοῦ μέσα ἀπὸ μιὰ αὐ-
τόχθονη λαϊκὴ ἀπελευθερωτικὴ
ἐλληνικὴ στρατηγικὴ καὶ ὅχι
ὅποτε συμβοῦν ἀλλαγές στὸ διε-
θνὲ συσχετισμὸ καὶ πῶς οὐκ οὐκ
σφαίρα ἐπιρροῆς τῆς ΕΣΣΔ».

● Ὁ πρωτοετής τῆς Νομικῆς
Σχολῆς τῆς Θράκης Λάκης Σ.
προσυνπογράφει τὸ κείμενο τῶν
διαφωνούντων:

Ἀγαπητὸ «ANTI»

Συμφωνῶ κι ἐγὼ μὲ τὸ κείμενο
διαφωνίας τῶν συντρόφων πού
ἀποχώρησαν ἀπ' τὴν ΚΝΕ καὶ τὸ
ΚΚΕ, κι εὐχομαι σύντομα νὰ κα-
θοριστεῖ ἡ φυσιογνωμία τῆς Νέας
Ἑλληνικῆς Ἀριστερᾶς, μέσα ἀπὸ
τὸν γόνιμο προβληματισμὸ πού
ἐκφράστηκε.

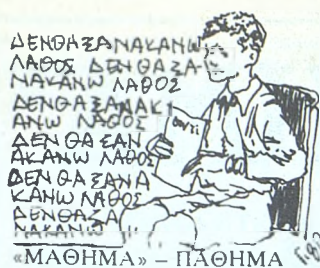
Μὲ τιμὴ
Λάκης Σ.

Πρωτοετής Νομικῆς Σχολῆς
Θράκης

ΤΟ ΒΗΜΑ

**γι' αὐτόν
πού σκέφτεται
ἐλεύθερα**

«ΜΑΘΗΜΑ» – ΠΑΘΗΜΑ

● 'Από τόν ἐκδόστη κ. Λάμπη
Ράππα πήραμε ἕνα σημείωμα γιά
τό «Μάθημα». Πάντως – καί
πρός ἀποκατάστασή μας – σέ
ἐπόμενο τεύχος θά ἀφιερῶσουμε
μερικτές σελίδες γιά τόν Ρολάν
Μπάρτ. Ἰδού τώρα καί ἡ ἐπι-
στολή:

Ἀγαπητοί φίλοι,

Είμαι παραπονούμενος (για πρώτη φορά) και στενοχωρημένος: παραπονούμενος, γιατί στο δημοσίευμά σας για το θάνατο του Ρολάν Μπάρτ (τεύχος 149/11.4.80) αγνοήσατε τις εκδόσεις μου έργων του Ρ. Μπάρτ (και μαζί με έμένα και άλλων εκδοτών) και στενοχωρημένος γιατί ή αγνοία σας αυτή, καθώς και η κακή μετάφρασή σας ενός αποσπάσματος από το «Μάθημα» του Ρ.Μπάρτ, δείχνουν τέτοια προχειρότητα, που ούτε μās έχει συνηθείς ως σήμερα το ANTI, αλλά και ούτε θά ήθελα νά τήν επαναλάβει το περιοδικό αυτό, που τόσο αγαπώ. Συγκεκριμένα: γράφατε ότι επειδή το έργο του Ρ.Μπάρτ «είναι δυσμετάφραστο,

μένει σχεδόν ολόκληρο αμετάφραστο στα ελληνικά». Ἀγνοείτε, δηλαδή, ότι από τὰ δώδεκα βασικότερα ἔργα του Ρ.Μπάρτ ἔχουν μεταφραστεί στὰ ἑλληνικά τὰ ἑξι: Στὴ σειρά «Προβλήματα τοῦ καιροῦ μας Ἑκδόσεις Ράππα» τὰ ἔργα: «Ἡ ἀπόλαυση τοῦ χειμένου», «Μυθολογίες – Μάθημα», καὶ ἀπὸ ἄλλους ἐκδότες, τὰ ἔργα: «Ὁ βαθμὸς μὴδὲν τῆς γραφῆς», «Κριτική καὶ ἀλήθεια» καὶ «Σάντ, Φουριέ, Λογίολεα». Καὶ ἐτοιμάζεται ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ράππα τὸ «Ἀποσπάσματα τοῦ ἐρωτικοῦ λόγου». Ἡ προχειρότητα δὲ τοῦ δράστη τοῦ δημοσιευματοῦς σαφῶς φτάνει στὸ σημεῖο νὰ ἄγνοεῖ ὅτι τοὐλάχιστον γιὰ τὶς τελευταῖες ἐκδόσεις στὰ ἑλληνικά τῶν ἔργων τοῦ Μπάρτ, τὸ ANTI ἔχει κατὰ καιροὺς δημοσιεύσει παρουσιάσεις καὶ διαφημίσεις. Τὸ πλεονέκτημα τοῦ στοιχείου: γιὰ τὰ βιβλία «Μυθολογίες-Μάθημα» (ἐκδόσεις Ράππα) καταχωρήθηκαν διαφημίσεις στὸ ANTI στὰ τεύχη 140,141,142 καὶ 143 (διαφημίσεις «Κέδρου») καὶ στὸ τεύχος 143/18.0, δημοσιεύθηκε παρουσίαση τοῦ βιβλίου (στὴ σελ. 48). Ἡ προχειρότητα αὐτὴ ἀνάγκασε τὸν συνεργάτη σας νὰ ἀντιγράψῃ τὴ μετάφραση τοῦ Γιάννη Κρητικοῦ (ποῦ τόσο ἐπαινέθηκε ἀπὸ τὸν Τύπο μας) καὶ νὰ μεταφράσῃ ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Μάθημα» τόσο κακὰ, ὥστε νὰ ἀλλάξῃ τὸ νόημα. Διότι, μαζὶ μὲ τ' ἄλλα, φαίνεται

ὅτι ὁ συνεργάτης σας ἀγνοεῖ τὴ λέξη reaction (διοίκηση, κυβέρνηση, κλπ) καί, πιστεύοντας ὅτι πρόκειται γιὰ...τυπογραφικὸ λάθος (τί διάβολο, μόνο ἐμείς κάνουμε λάθη; καὶ οἱ Γάλλοι τῆς ΕΟΚ κάνουν κι αὐτοί...) τὴν πέρασε γιὰ reaction (ἀντίδραση). Νά χαρεῖτε, ὅχι τέτοιους προχειρότητες ἄλλη φορὰ.

Μέ αγάπη
Λάμπης Ράλλας

● Πρέπει να ομολογήσουμε ότι το σημείωμά μας για το θάνατο του Ρολάν Μπάρτ έγινε κάπως διαστειλάει και έπομένως πρόχειρο μέσα σε έκτακτη συνθήκες. Ο συνεργάτης πού το συνέταξε δέ γνώριζε πράγματι όλη τήν έκταση τής μεταφραστικής προσπάθειας των εκδόσεων «Ράππα» και των άλλων εκδότων. Όπωςδήποτε μένουν αμετάφραστα όρισμένα από τά πιο σημαντικά έργα του Μπάρτ, πού είναι δυσμετάφραστα, όπως δείχνουν και οι άφθονες αδυναμίες των μεταφράσεων πού αναφέρει ο φίλος κ. Ράππας δίνοντάς μας τή δυνατότητα νά τίς εξετάσουμε από πιο κοντά. Συμφωνούμε ότι ή μετάφραση του Γιάννη Κρητικού αποτελεί μιάν εξαίρεση σ' αυτό τό σημείο. Όσο για τό δικό μας άμάρτημα, πράγματι όφείλεται σέ λάθος έγ- γονοι γαλλικού έντυπου από τό όποιο αντιγράψαμε τό απόσπασμα πού δημοσιεύσαμε. Γιατί... «Και οι Γάλλοι της ΕΟΚ, κάνουν οι αυτοί...» λάθη.

● Εκόδοτης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Αθήνα 601.
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Αλεξάνδρου 26. Περιστερί
● Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ
● Μοντάζ:
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ
● Φωτοστοιχειοθεία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ.
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604.
● Αναπαραγωγή φίλμ:
Ιωάννου - Τσομπρος και Σία
Δερβενίων 9 - τηλ. 3604812
● Εκτύπωση:
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστερί. Τηλ.
57.22.201.

- Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἑσωτερικοῦ
Ἑξ.μ. 320 δρχ. – Ἑτήσια 640
Ἑτήσια Ὁργανισμῶν,
Τραπεζῶν, κλπ: 1.500 δρχ.
Γιὰ φοιτητὲς ἔκπτωση 15%

Εξωτερικού		
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:		
Εξάμνηη:	 άπλή	δολ. 15
"	 άεροπ.	δολ. 17
έτήσια:	 άπλή	δολ. 30
"	 άεροπ.	δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Άσία:		
Εξάμνηη:	 άπλή	δολ. 15
"	 άεροπ.	δολ. 22
έτήσια:	 άπλή	δολ. 30
"	 άεροπ.	δολ. 44
Αυστραλία - Ωκεανία:		
Εξάμνηη:	 άπλή	δολ. 15
"	 άεροπ.	δολ. 30
έτήσια:	 άπλή	δολ. 30
"	 άεροπ.	δολ. 60

● Έμβασματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημρχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25 .
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
 ● γιά τά βιβλιοπωλεία
 τής Αθήνας:
 Στά γραφεία του -ANTI-
 Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
 ● γιά τά βιβλιοπωλεία
 Β. Ελλάδας:
 βιβλιοπωλείο
 Μ. Κοτζιά καί Σία Ο.Ε.
 Τοιμακή 78, τηλ. 279.720
 Θεσσαλονίκη

κυκλοφορεί

η πυρηνική ενεργεια -οχι μονο- για αρχαριους

σκίτσας Kaianders Sempier
κειμενο Stephen Croull

Και οι ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ!

εκδόσεις
επιλογη

... Λυπούμαστε πού τό βιβλίο αυτό δέν σās δείχνει πōς νά στήσετε ένα δικό σας αντιδραστήρα οικιακής χρήσης... ούτε και πōς νά φτιάξετε τήν ατομική σας βόμβα κάτω στό ύπόγειο τοῦ σπιτιοῦ σας... Ἄλλωστε, τέτοιες πληροφορίες μπορεῖτε νά τίς βρεῖτε κι ἄλλοῦ...

Θά ἀνακαλύψτε ὅμως τί μπορεῖ νά συμβεῖ ὅταν ὁ « Ἀνθρώπινος Παράγων» συναντηθεῖ μέ τόν ἀντιδραστήρα ταχείας ἀναπαραγωγῆς. Καί τί ἀκριβῶς εἶναι τό Σύνδρομο τῆς Κίνας. Καί πōς ἡ σημερινή τεχνολογία ετοιμάζει τοὺς αὐριανούς τρόπους ζωῆς. Καί ποιός πραγματικά ἔχει ἀνάγκη ἀπό τοὺς πυρηνικούς σταθμούς. Καί γιατί ἡ Γαλλία ἐκβιάζει τήν Ἑλλάδα νά ἀγοράσει δικό της ἀντιδραστήρα.

Τώρα πού τό «πυρηνικό ἐξπρές» πλησιάζει -τελικά- καί στήν Ἑλλάδα, ἡ ἔγκαιρη πληροφόρηση καί γνώση ἀποκτᾶ ζωτική σημασία -πολύ περισσότερο γιά ὅποιον θέλει νά λέγεται συνειδητός πολίτης.

Κεντρική Διάθεση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 116 ΑΘΗΝΑ 145 ΤΗΛ. 3619724

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ 11ου ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ Β' ΠΕΡΙΟΔΟΥ (ΤΕΥΧΗ 129-141) (7 Ιουλίου - 21 Δεκεμβρίου 1979)

Καί στους δύο πίνακες - ύλης καί συνεργατών - τά λήμματα αναγράφονται κατ' απόλυτη άλφαθητική σειρά. Στήν παραπομπή ό πρώτος αριθμός δηλώνει τό τεύχος καί ό δεύτερος τή σελίδα.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΑΝΤΙ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

130/8, 131-32/11, 133/9, 134/7, 'Επιστολή Ν. Δήμου - απάντηση Δ. Σκάλου 134/8, 135/28, 136/21, 137/9, 138/16, 139/28, 141/8.

ΑΝΤΙ-ΘΕΜΑΤΑ

Κουμανταρέας Μένης: Οί νεολαῖοι 139/10
Μηλιώνης Χριστόφορος: 'Εν γενεᾷ καί γενεά.....138/10
Ραυτόπουλος Δημ.: Φιλοδοξίες.....129/10
Ραυτόπουλος Δημ.: Κυνόχρηστα.....136/10
Τσίρκας Στρατής: "Όχι δά καί μαφιά-ζος.....130/12
Τσίρκας Στρατής: "Ο Κόλιας κι ό 'Αλε-ξανδρινός κριτικός.....140/10
Φραγκιάς 'Ανδρ.: "Ζήτω ή κρίση". 131-32/10
Φραγκιάς 'Ανδρ.: Κάτι γιά τίς ρίζες 135/12
Χατζής Δημ.: 'Από τή Λευκάδα στό νησί τοῦ Σκορπιού.....134/12
Χατζής Δημ.: 'Από τήν εξέγερση τῶν Μεγάρων ὡς τό δεύτερο βραβεῖο Νό-μπελ.....137/12
Χατζής Δημ.: Χριστουγενιάτικο ἀντι-δήλημα σύγχρονης ἡθογραφίας141/10

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

129/6, 130/6, 131/
129/6, 130/6, 131-32/6, 134/6, 135/6, 136/6, 137/6, 138/6, 139/6, 140/6, 141/6.

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

'Αγγλία138/9, 135/14
'Αγκόλα139/ 9
'Αζανία (Ν. 'Αφρική).....136/ 9
'Αφγανιστάν.....133/10
'Αφρική.....138/ 9
Βραζιλία.....137/10, 140/8
Γαλλία.....134/11
Δυτική Γερμανία.....130/11
Ζιμπάμπουε.....133/11
ΗΠΑ.....138/ 9
'Ινδοκίνα.....129/ 9
'Ιράν.....141/ 9
'Ισημερινή Γουινέα.....134/11
Κίνα.....136/ 9
Κουρδικό πρόβλημα.....131-32/ 9
Νικαράγουα.....129/ 9
ΟΟΣΑ.....133/11

Παλαιστίνη.....130/11
Σάν Σαλβαντόρ.....137/10

ΔΙΑΛΟΓΟΣ:

129/51, 130/51, 131-32/59, 133/51, 134/50, 135/52, 136/52, 137/52, 139/50, 140/50, 141/52.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

129/44, 130/40, 131-32/49, 133/42, 134/40, 135/41, 136/42, 137/43, 138/46, 139/42, 140/40, 141/43.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ

129/5, 130/5, 131-132/5, 133/6, 134/5, 135/11, 136/5, 137/8, 138/5, 139/5, 140/5, 141/5

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

129/3, 130/3, 131-132/3, 133/3, 134/3, 135/3, 136/3, 137/3, 138/3, 139/3, 140/3, 141/3

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

129/4, 130/4, 131-132/4, 133/4, 134/4, 135/4, 136/4, 137/4, 138/4, 139/4, 140/4, 141/4

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ - ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

'Η κλιμάκωση πρός τόν εμφύλιο 131-32/20
'Ημερομηνίες τοῦ εμφύλιου.....131-32/22
Προσφυγιά καί στό θάνατο:.....137/31
Λέκκας Γ.: Μνήμη Κ. Κουβαρά.....134/52
Λέκκας Γ.: 'Η προετοιμασία τοῦ εμφύλιου.....137/30
Λέκκας Γ.: 'Η παράδοση στούς Γερμα-νούς τῶν 'Ελλήνων πολιτικῶν κρατου-μένων.....138/38

ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ - ΑΜΥΝΑ

- 'Αεροπόρος θά γινῶ...129/ 7
- 'Υπόθεση Κονοφάου.....138/22
- 'Ενας φίλος ἀπ'τά παλιά· ἀπόρρητο ἔγγραφο τοῦ στρατηγοῦ Ντάβου γιά τό Πο-λυτεχνεῖο.....138/29
- Πῶς χάθηκε ή μάχη τοῦ ἐμπάρκο: ή ἐπι-στολή Δημητρακόπουλου πρός τόν Γερουσια-στή Μόες.....139/15
- Οί ἀξιωματικοί μηχανικοί τοῦ Ναυτικοῦ140/ 6
Ρ. 'Η 'Υπόθεση Κονοφάου.....137/14

Ρεπόρτερ: 'Η πολιτική σύγχυση ἐνός διοι-κτηῖ τεθωρακισμένων ή τά τάνκς τοῦ Καρα-μανλή.....133/24
Ρεπόρτερ: Ναύαρχος ή ἔμπορος ό ἀντιναύ-αρχος ἀρχηγός ΓΕΝ κ. Σπ. Κονοφάος; 134/14
Ρεπόρτερ: Τά τάνκς τοῦ Καραμανλή 134/19
Ρεπόρτερ: 'Αβέρωφ: Ἐνας πολυπράγμων ἐπι-δοξος πρωθυπουργός.....138/17
Ρεπόρτερ: Κινδυνεύει ή ἰσορροπία στό Αι-γαῖο.....139/13

ΕΠΤΑΕΤΙΑ:

- 'Αβέρωφ: Μέ τί καρφιά χτίζονται οί γέ-φυρες (Δήλωση 'Αβέρωφ πρός ξένους ἀνταπο - κριτές στίς 12/6/71).....138/19
- Κατάθεση Η. Δημητρακόπουλου στήν ἐπιτρο-πή ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς ἀμερικανικῆς Βουλῆς στίς 12/6/71.....138/19
Ρεπόρτερ: 'Η χουντική διπλωματία....137/15

ΕΡΓΑΤΙΚΑ - ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

- 'Απεργία Τραπεζικῶν: Πρώτη μάχη ἐνός πο-λέμου πού μόλις ἀρχίζει.....131-32/16

- 'Αστυνομική θεωρία καί πράξη: ἐπλήρωση ἐναντίον τοῦ δχλου- 'Απεργοί "Πετζετάκη" στή θήβα.....131-32/45
- Πότε θά γίνεи τό ἐπόμενο ἀτύχημα-Λάσκο 139/ 6

'Εργατικός 'Αντ.: Δύο οί γραμμές-πλήθος οί ἀντιφάσεις.....133/13
Κατσάνεβας Θ.: 'Η ἐξάρτηση τῶν συνδικατῶν ἀπό τήν κυβέρνηση καί τά κόμματα- 'Ο μύθος καί ή πραγματικότητα.....133/18
Κατσάνεβας Θ.: Μιά συνοπτική ἀναδρομή στήν ἱστορία τῆς ΓΣΕΕ.....133/19
Κατσάνεβας Θ.: 'Ο συνδικαλιστικός τύπος 133/19

Κατσάνεβας Θ.: 'Επιλογή ἐργατικῆς βιβλιο-γραφίας.....133/20
Κατσάνεβας Θ.: Τά μυστικά κονδύλια τοῦ ἐργατοπατερτισμοῦ.....136/16
Παπαδοπούλου Κ.-Λιβάνιος Π.: Τά μεταλλεῖα στή Σέριφο καί οί συνδικαλιστικοί ἀγῶνες τῶν μεταλλωρύχων.....129/28
Παπαδόπουλος Θ. Χ.: Τά ἐργασιακά σωμα-

τετα και ο διπλός αναχρονισμός του ελ-
ληνικού συνδικαλισμού.....136/18
Τσαλακός Γ.: Η γιγάντια μάχη της κόκκι-
νης Καβάλας της 21-25 Ιούλη 1933 130/32

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ - ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

129/8, 130/10, 131-32/8, 133/8, 134/8,
135/9, 136/8, 137/11, 138/8, 139/8

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

- Μιά συζήτηση για την Ιστορία του κομ-
μουνιστικού κινήματος στην Ισπανία 141/20
- "Κρίση και διάλογος": μία απάντηση στο
ANTI από την ΕΚΟΝ "Ρ.Φ.".....133/22
*Αναστασιδής Γ.: Νομική Παιδεία και ιδε-
ολογία.....134/30
Δουγενής Α.: Αύτοκτονία.....136/14
Καυταντζόγλου Ι.: Πολιτικός λόγος και
ιδεολογία.....137/32
Νεράντζης Π.: Τό Ιταλικό Κ.Κ. και η "Ακρά
*Αριστερά-Μετεκλογικές εξελίξεις 137/26
Πρίφτης Φ.: Ακμή και παρακμή της ιδεολο-
γίας της προόδου.....130/19
Σταυρακόπουλος Θ.: Οικολογία και εξανθρω-
πισμός της βιομηχανικής κοινωνίας 133/36
Γκλυκισμάν-Μπισέλ Κ.: Ν. Πουλιαντζής: ο μαρξι-
στής, ο θεωρητικός, ο φίλος μας.....136/12
Γκολντμάν Π.: Κείμενα και θέσεις 137/25
Μπάρο Ρ.: "Η ιδεολογική αδυναμία είναι
πιο απελπιστική από την ύλη..." 140/30
Σβάρτσερ Α.: Τό φεμινιστικό κίνημα-προ-
βλήματα.....140/34
Φουκά Μ.: Είναι άχρηστη η εξέγερση; Μία
άποψη πάνω στην Ιρανική επανάσταση 129/24
Χομπσμπάουμ Ε.: Διανοούμενοι, κοινωνία και
*Αριστερά.....135/37

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Η κλιμάκωση προς τον εμφύλιο 131-32/20
- Ημερομηνίες του εμφύλιου 131-32/22
- Μαρτυρίες για τους Ναζί 131-32/46
- Προσφυγιά και στο θάνατο (Γιάννης
Πατούρας, "Ηλίας Παπαδημητρίου, βιογρα-
φίες).....137/31
- Καπετάν Ζαχαριά (Κ. Γεωργιάδης): Μία επι-
χείρηση, που δεν έγινε στην κατεχόμενη
*Ελευσίνα.....135/26
Κατσάνεβας Θ.: Μία Ιστορική αναδρομή στην
Ιστορία της ΓΣΕΕ.....133/19
Λέκκας Γ.: Η προετοιμασία του εμφύλιου
137/30
Λέκκας Γ.: Η παράδοση στους Γερμανούς
των "Ελλήνων πολιτικών κρατουμένων" 138/38
Παναγιώτου Γ.Α.: Περί των "αγίων" Μακρο-
νήσου και Γυάρου.....140/42
Παπαδοπούλου Κ.-Αιβάνιος Π.: Τά μετα-
λετα στη Σέριφο και οι συνδικαλιστικοί
άγωνες στη Σέριφο.....129/28
Τσαλακός Γ.: "Η γιγάντια μάχη της κόκκι-

νης Καβάλας" της 21-25 Ιούλη, 1933 130/32
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 134/25
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 135/22
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 136/38
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 137/34
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 138/42
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 140/36
Richter Heinz: Η Μεγάλη Βρετανία και η
πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας 141/33

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

- Ο νέος διωγμός του παπ-Πυρουνάκη
140/22
Μαγκάκης Γ.Α.: Οι φυλετικές διακρίσεις
141/18
Ρεπόρτερ: ΡΑΝΚ-ΧΕΡΟΧ: Η άκαθεκτη πορεία
μιας πολυεθνικής.....137/20
Σβάρτσερ Α.: Τό φεμινιστικό κίνημα-προβλή-
ματα.....140/34
Σταμπουλόπουλος Κ.: "Γκέλε" σημαίνει
τρελός αλλά και θυμωμένος.....137/28

ΚΥΠΡΟΣ

Πώς χάθηκε η μάχη του εμφύλιου: Η επι-
στολή του Η. Δημητράκου προς τον Γε-
ρουσιαστή Μόσ.....139/15
Καρατζόγλου Γιάννης: Τό πραξικόπημα της
15/7/1974 και η κυπριακή πόληση...130/22

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Γερονικόλος Κ.: Συζήτηση στη Βουλή για
την ΕΟΚ.....129/12
Κίτσος Κ.: "Ενεργειακό-χωρίς άλλοθι η
κυβερνητική..." "έθνική πολιτική" 131-32/14
Κίτσος Κ.: "Αντίλογος στον ΟΟΣΑ -Γιατί
δεν πάμε καλά "και μέσα".....135/15
Κίτσος Κ.: Πώς δημιουργείται ο πληθωρι-
σμός.....140/12

ΠΑΙΔΕΙΑ - ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

- Η δομή του σύγχρονου Πανεπιστημίου, Β'
μέρος συζήτησης
μέρος. Συζητούν: "Αρ. Προβελένγιος, "Αργ.
Φατούρος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Κριμπίς 129/35
- Η δομή του σύγχρονου Πανεπιστημίου, Γ'
μέρος. Συζητούν: "Αρ. Προβελένγιος, "Αργ.
Φατούρος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Κριμπίς 130/37
- Προβλήματα σπουδαστών στη Ρουμανία
134/18
- Πολυτεχνείο Έξι χρόνια πριν: Μέλη της
συντονιστικής επιτροπής συζητούν για τό
γεγονός και τις συνέπειές του 138/27
- "Ένας φίλος από τα παλιά": απόρρητο
έγγραφο του στρατηγού Ντάβου για τό Πολυ-

τεχνείο.....128/29
- "Υπόθεση Σίνου: Ένα σκάνδαλο που δεν
έχει τέλος.....139/26
- "Ακαδημαϊκές ευαισθησίες.....140/ 7
- "Ημερολόγιο των φοιτητικών κινητοποιή-
σεων.....141/14
Α.Κ.: Τό Πανεπιστήμιο Κρήτης και η
Ιστορία του.....129/36
*Αναστασιδής Γ.: Νομική παιδεία και ιδε-
ολογία.....134/30
Βεργίλης Δ.: Ο μύθος της αντιμεταρρύθμι-
σης.....136/27
Ζαμάνος Δ.: Μία απόπειρα πορείας...138/32
*Ηλιού Μ.: Οι ξεχασμένοι της μεταρρύθμι-
σης.....139/29
Θ.Α.: Αστυνομική θεωρία και πράξη
131-32/44

Κοτσιάνης Π.: Η εκπαίδευση των παιδιών
των "Ελλήνων μεταναστών στη Δ. Γερμανία
136/24

Λιοντάρης Θ.: Οι φοιτητές της Πάτρας δι-
κάζονται και τό φ.κ. δοκιμάζεται 129/16
Μακεδονίτης Γ.: Η φτώχεια ενός δασκάλου
136/22

Μαυρομάτης Μ.: Φοιτητικό κίνημα του '79
"Ένα βήμα μπροστά ή πολλά βήματα πίσω;
141/13

Ντεβιλιάδης Γ.: Οι καθηγητές του ΝΑΤΟ
139/24

Φράγγος Χρ.: Εκπαιδευτική πολιτική στις
δυτικές και ανατολικές χώρες 129/39

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ

α. κόμματα

- Διευκολύνσεις "Υπουργών προς" Υπουργών
129/27
- Ο κ. Παναγιωτόπουλος (άδελφός) και τό
μάρμαρα Καβάλας.....131-32/48
- Μνήμη Κ. Κολιγιάννη.....134/ 7
- Ο "Ριζοσπάστης" κι έμεις.....135/10
- Η ανανέωση του παλατιοκομματισμού από
έναν "τεχνοκράτη" της Ν.Δ.130/ 6
- "Κρίση και διάλογος": Μία απάντηση στο
ANTI από την ΕΚΟΝ-Ρ.Φ.133/22
Καρδς Στ.: Διέξοδος στη χρόνια κρίση
140/16

Κοκοβλή-Πολυχρονάκη "Αργ.: Περίπτωση Κ.
Κολιγιάννη.....140/23
Λύρης Ν.: Η Χριστιανική Δημοκρατία στο
Α' συνέδριό της: "Αφετηρίες και όρια" 140/19
Μέλος Γ.Α.: ΠΑΣΟΚ: Μπροστά στην 6η Σύνοδο
της Κ.Ε.140/14
Μπριλλάκης Α.: Κρίσιμα ερωτήματα και
ανάγκαια διδάγματα.....135/18
Ρεπόρτερ: "Αβέρωφ: Ένας πολυπράγμων επί-
δοξος Πρωθυπουργός.....138/ 7

6. Διεθνείς σχέσεις

- Στ. Ρούσσος: Ένας διπλωμάτης σαν πολλούς

άλλους.....	129/14
- Πώς χάθηκε ή μάχη του Εμπάρκο: Η επι- στολή Δημητρακόπουλου προς τόν Γερουσιαστή Μός.....	139/15
- Δείγμα εργασίας της ελληνικής διπλωμα- τίας.....	139/16
Γερνικόλός Κ.: Συζήτηση στη Βουλή για τήν ΕΟΚ.....	129/12
Ρεπόρτερ: Κινδυνεύει ή Ισορροπία στο Αλγαιό.....	139/13

✱ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ

- Άπεργία των Τραπεζικών: πρώτη μάχη ένός πολέμου πού μόλις άρχίζει 131-32/16	
- Πολυτεχνείο* Ξεί χρόνια πριν. Μέλη της συντονιστικής επιτροπής συζητούν τό γε- γονός καί τίς συνέπειές του.....	138/27
- Όπου, άρχίζει ό κλεφτοπόλεμος 130/26	
- Παραλαγή άντικομμουνισμού.....	138/20
Κίτσος Κ.: Ένεργειακό: χωρίς άλλοθι ή κυ- βερνητική... "έθνική πολιτική" 131-32/14	
Λιναρδάτος Σ.: Πέντε χρόνια από τή μετα- πολίτευση.....	131-32/12
Λιναρδάτος Σ.: Η πολιτική μας ζωή καί κάποια επίκλινδνα καί άνησυχητικά συμ- πτώματα.....	134/16
Ντεβιλιάδης Γ.: Οί οίκοπεδοφάγοι του Προ- έδρου ή chercher la femme.....	138/12
Παναγιώτου Γ.: Η δραστηριότητα της Βου- λής σέ αριθμούς.....	131-32/18
Ρεπόρτερ: Σχέδια-προπαρασκευές της Άστυ- νομίας.....	129/19

✱ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ-ΉΡΕΥΝΕΣ

- Η Νομαρχία Άν. Άττικής καί ό ύπαλληλι- κός κώδικας.....	129/ 6
- Ζητείται ό συντάκτης.....	129/20
Θ.Λ.: Άστυνομική θεωρία καί πράξη 131-32/44	
Ντεβιλιάδης Γ.: Οί καθηγητές του ΝΑΤΟ 139/24	
Παναγιώτου Γ.Α.: Περί των "άγλων" Μακρονή- σου καί Γυάρου.....	140/42
Ρεπόρτερ: Σχέδια καί προπαρασκευές της Άστυνομίας για τίς διαδηλώσεις... 129/19	
Ρεπόρτερ: Όπου άρχίζει ό κλεφτοπόλεμος 130/26	
Ρεπόρτερ: Ό Ψυχονιός πάει παντού 130/27	
Ρεπόρτερ: Οί σχηματισμοί μάχης καί οί επι- θετικοί έλιγμοί.....	130/28
Ρεπόρτερ: Η άστυνομική έκδοχή για τόν χη- μικό πόλεμο.....	131-32/41
Ρεπόρτερ: Ό "χρυσός δηγός" για τή σύλλη- ψη καί τήν καταδίκη των "όχλοκρατών" 131-32/42	
Ρεπόρτερ: Η πολιτική σύγκλιση ενός διαι- κητή τεθωρακισμένων ή τά τάνκς του Καρα- μανλή.....	133/24
Ρεπόρτερ: Ναύαρχος ή Έμπορος ό άντιναύαρ- χος άρχηγός ΓΕΝ Κ. Σπ. Κονοφός;....	134/14
Ρεπόρτερ: Τά τάνκς του Καραμανλή... 134/19	
Σάμος: άρχαιο ναρκοπέδιο Beach-hotel 135/ 8	

Κοτσιώνης Π.: Η εκπαίδευση των παιδιών των Έλλήνων μεταναστών στη Δυτική Γερ- μανία.....	136/24
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ	
Συζήτηση καί διάλογος στά Άνώγεια 133/28	
Γυρίζοντας από τήν Ιθάκη.....	134/41
Άξελός Λ.: Οί εκδόσεις του Γκράμσι στά ελληνικά.....	136/45
Ηλιοΰ Φ.: Ίδεολογική χρήση της παράδοσης.....	133/30
Καψωμένος Α.: Βασικές όψεις του λαϊ- κού πολιτιστικού μοντέλου όπως έμφα- νίζεται στο δημοτικό τραγούδι.....	134/33
Κούρκουλα Ε.: Φεστιβάλ νεολαίας....	136/44
Κουρουπός Γ.: "Η σημασία μιās παρά- δοσης στη σύγχρονη ελληνική πραγμα- τικότητα".....	135/34
Λέκας Γ.: Μνήμη Κ. Κουβαρά.....	134/52
Μαρωνίτης Δ.: Η παράδοση καί οί πα- ραδοσιακές περιπέτειες της νεοελλη- νικής ποίησης.....	133/33
Τρικούδης Μ.: Οί εκδόσεις του Γκράμσι στά ελληνικά.....	141/38
Φωτιάδης Θ.: Μιά άντίκρουση-σχόλιο στο κείμενο της Άγγ. Φωτοπούλου για τήν παράδοση.....	135/34
ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ-ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	
Βαλλιέχο Κ.: Δύο άφηγήματα.....	135/45
Βασιλικός Β.: "Τά ζώα", "Τό νυφικό" 133/43	
Γαλανάκη Ρέα: Διάσταση Ν. Ύδρας 135/34	
Μπαλέρμας Ε.: Ένας βαρυσονίτης θυμάται.....	141/30
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	
Νικολινάκου, Μ.: Αίμ. Ζαχαρέας, "Ο στρατηγικός-πολιτικός προγραμματι- σμός της οίκονομίας.....	129/49
Ζήρα, Αλ.: Μ. Κουμαντάρεας, Τό κου- ρετό.....	130/49
Καρατζόγλου, Γ.: Άν. Ευαγγέλου, "Α- πογύμνωση.....	133/49
Φούρας, Άθαν.: Για τήν παρουσίαση του ελληνικού παιδικού βιβλίου στο έξωτερικό.....	134/48
Μερακλή, Μ. Γ.: Π. Καλιότσος, Δεκεμβρι- ανή νύχτα - Γ. Στολίνγκας, "Ω: τί ώ- ρατός πίνεξ;" "Επωλήθη".....	135/49
Γιάνναρη, Γ.: Μ. Παγτζιλογλου, Νύχτα καί καταχνιά.....	135/50
Κατσάνεβα, Θ.: Τ. Τασσόπουλος, Έλληνι- κή Βιομηχανία.....	140/48
ΒΙΒΛΙΟ-Π ΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	
129/50, 130/50, 133/50, 134/49, 135/51, 136/49, 138/51, 139/48, 140/48, 141/50	
ΔΟΚΙΜΙΟ	
Γαβριηλίδης Γ.: Η γλωσσική επιστήμη δωλείει νά μάς δώσει μιιά ολοκληρωμένη Γραμματική.....	138/47
Διογένης Α.: Αυτοκτονία.....	136/14
Καπάτος Ρ.: Ό Καίσαρα Βαλλιέχο καί ή πρωτοποριακή ποίηση του 20 ^{ου} αιώνα 135/44	
Καρατζόγλου Γ.: Τό πραξικόπημα της 15/7/74 καί ή κυπριακή ποίηση.....	130/22
Μπιτσάκης Ε.: Γιάννης Ίμβριώτης: ό τελευταίος μιās γενιάς.....	139/35

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

- ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΕΓΑΛΙΔΗΣ:.....	129/48
- Οί άγιογράφοι έξοριστοι καί οί βανδα- λισμοί ενός ήγουμένου.....	140/41
Δεληγιάννης Δ.: Έκθεση γλυπτικής στο "Σκυρώνειο".....	130/48
Ρογκάν-Ήλιοπούλου Ντ.: Έξόρμηση ζωγρα- φικής στους τοίχους.....	130/41
Ρογκάν-Ήλιοπούλου Ντ.: Χρονικό εκθέσεων 131-32/53	
Ρογκάν-Ήλιοπούλου Ντ.: Έντυπη χαρακτική τριών Γερμανών καλλιτεχνών στην Έθνική Πινακοθήκη.....	135/48
Ρογκάν-Ήλιοπούλου Ντ.: Εικαστικά 136/51	
Ρογκάν Ντ.: Χρονικό εκθέσεων.....	137/50
Ρογκάν Ντ.: Χρονικό εκθέσεων.....	138/49
Ρογκάν-Ήλιοπούλου Ντ.: Βρ. Τσοϋχος-χρο- νικό εκθέσεων.....	139/44
Ρογκάν Ντ.: Χρονικό εκθέσεων.....	140/43
Ψαρέλλη Ε.: "Ο διαγωνισμός παιδικού σχε- δίου - καί μιιά εξήγηση.....	133/39
ΘΕΑΤΡΟ	
- Τό Δημοτικό θέατρο Βόλου.....	130/41
- 5 ^ο θεατρικό φεστιβάλ Ιθάκης.....	134/41
Δημολίτσα Ντ.: Τό θέατρο του δρόμου 136/46	
Δημολίτσα Ντ.: Living Theater.....	140/46
Κολτσιδοπούλου Α.Θ.: "Βρεφονηπιακοί σταθ- μοί έναντιόν πνευματικών κέντρων 129/48	
Κολτσιδοπούλου Α.Θ.: Ποικίλα "κοίτα" κι ή... κατρακύλα.....	133/44
Κολτσιδοπούλου Α.Θ.: Ποικίλων "κοίλων" συνέχεια.....	134/43
Κολτσιδοπούλου Α.Θ.: Καί τό... τέλος 135/43	
Κολτσιδοπούλου Α.Θ.: Περί κρίσεως 137/51	
Κολτσιδοπούλου Α.Θ.: "Νεοελληνικές εισ- πνοές".....	141/46
Παναγιώτου Γ.: "Ο Βικτόρ" του Ροζέ Βιτράκ από τή θεατρική Λέσχη Βόλου 130/45	
ΚΑΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ	
Ξανθόπουλος Λ.: Όμπενχάουζεν 1979: 25 ^ο φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους 130/42	
Ξανθόπουλος Λ.: Φεστιβάλ ελληνικού κινη- ματογράφου Θεσσαλονίκης.....	135/46
Ξανθόπουλος Λ.: 20 ^ο φεστιβάλ ελληνικού κινηματογράφου.....	137/44
Ρ. Γ.: Δράμα: 2 ^ο φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους.....	141/48
Ρικάκη Λ.: Τό φεστιβάλ του Λοκάρνο 134/44	
Ρικάκη Λ.: Τό κοινωνικό ντοκιμαντέρ στο 8 ^ο φεστιβάλ της Λίλης.....	140/44
Τένιας Δ.: Ταινίες καταστροφής καί ή δυσκολία παλινόρθωσης του άμερικανικού όνειρου.....	131- 32/51
Zimmer Chr.: "Αποκάλυψη τώρα" ή ή χρεω- κοπία της Ιστορίας.....	139/46
ΛΑΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ	
Πλατής Ν.: Η παραφιλολογία της ληστοκρα- τίας 131-32/25	
Πλατής Ν.: Τό "συνδικάτο του εγκλήματος" καί ή μικρή του Ιστορική άναδρομή 135/29	

Πλατής Ν.: Συνέντευξη με τό Γ.Μαρή 135/30
Πλατής Ν.: Μιά περιήγηση 1914-18 135/31
ΜΟΥΣΙΚΗ

Γιαννουλόπουλος Κ.: 'Η τζάζ στην Ελλάδα με μορφή σφίγγας.....141/44
Καραϊνδρου Ε.: 'Η μουσική προφορικής παράδοσης και η δημιουργική της αντιμετώπιση.....134/35
Λεωτσάκος Γ.: 'Η Ούγγαρέζα πιανίστα "Αννι Φίσερ".....130/46
Λεωτσάκος Γ.: Έλλα Φίτζεραλντ 131-32/50
Λεωτσάκος Γ.: 'Η όπερα του Ραμό "Ιππόλυτος και Άρκία".....133/48
Λεωτσάκος Γ.: Φτωχός φεστιβαλικός Αύγουστος.....134/46
Λεωτσάκος Γ.: "Παγκόσμιες μουσικές μέρες" 137/47
Τηλεόραση
Δελάκης Ν.: Τά πρώτα γενέθλια 133/46
Μανιάτης Κ.Α.: Ειδήσεις από μέσα 137/17
138/24 139/19 140/26
Μανιάτης Κ.Α.: Παραστρατήματα 141/45

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ - ΔΙΕΘΝΗΣ

- 'Η διεθνής άμνηστια.....140/20
- Χομνένι: Κλήρος και πολιτική ή Ισλαμική ήθικη.....140/28
- 'Ο Ρ.Μπάρο αναλύει τόν ύπαρκτό σσιαλισμό.....140/30
Μαγκάκης Γ.Α.: Οι φυλετικές διακρίσεις 141/18
Πάγκαλος Θ.: 'Αποπλιτισμοί και επανεξοπλισμοί.....138/36
Γαλλία:
Θεοδώρα Λ.: 'Ο Πιέρ Γκολντμάν, στάθρια της πολιτικής εξέγερσης.....137/23
Δανία:
Worning Α.: δανέζικες εκλογές.....138/34
Δυτική Γερμανία:
'Η παραγραφή των εγκλημάτων πολέμου στη Δ.Γερμανία.....131-32/46
Ιράν:
Φουκώ Μ.: Μιά άποψη πάνω στην Ιρανική επανάσταση.....129/24

Ιταλία:

Νεράντζης Π.: Τό Ιταλικό Κ.Κ. και η "Άκρα Άριστερά -Μετεκλογικές εξελίξεις 137
Πιπέρνο Φ.: Οι "αυτόνομοι" δέν είχαν καμιά σχέση με τή δολοφονία του Μόρο 134/2
Φωκά Α.: 'Η Ιταλική Άριστερά επιμένει στην εύρωπαϊκή της πολιτική.....130/30

Σουηδία:

Τσιλιχρήστου-Γρεβενιώτη Α.: Σουηδία: πρότυπο κρίσης του συστήματος ή του δρόμου για τήν αλλαγή;136/30

ΤΥΠΟΣ - ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Τό πορτραίτο ενός περιοδικού (Κοσμοπόλιταν).....136/33
'Αντωνόπουλος Νικηφόρος: Οι δημοσιογράφοι δέσμοι της Συντεχνίας.....139/22
Μανιάτης Κ.Α.: ΕΡΤ: Ειδήσεις από μέσα 137/17 138/24 139/19 140/26
Μανιάτης Κ.Α.: "Παραστρατήματα"....141/45

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α.Κ. : 129/36
'Αναστασάδης Γ.: 134/30
'Αντήνωρ : 129/4, 130/4, 131-32/4, 134/4, 135/4, 136/4, 137/4, 138/4, 140/4, 141/4
'Αντίλογος : 133/4
'Αντωνόπουλος Ν.: 139/22
'Αξελός Λουκός : 136/45

Βαλλίεχο Κ. : 135/45
Βασιλικός Β.: 133/43
Βεργιλίδης Δ.: 136/27

Γαβριηλίδης Γ.: 138/47
Γαλανάκη Ρ.: 135/34
Γερωνικαλός Κ. : 129/12
Γεωργιάδης Κ. (Καπετάν Ζαχαριάς): 135/26
Γιαννουλόπουλος Κ.: 141/44
Γκλυκομάν-Μπισί Κ.: 136/12
Γκολντμάν Π. : 137/25

Δελάκης Ν.: 133/46
Δεληγιάννης Δ.: 130/48
Δημολίστα Μ.: 136/46, 140/46
Δουαγένης Α.: 136/14

'Εργατικός Α.: 133/13

Ζαμάνος Δ.: 138/32
Ζαχαριάς (Κ.Γεωργιάδης): 135/26
Ζήρας Α.: 130/49
Ζήης Α.: 131-32/49

'Ηλιό Μ.: 139/29
'Ηλιό Φ.: 133/30

Θ.Α. : 131-32/44
Θεοδώρα Λ.: 137/23

Καπάτος Ρ.: 135/44
Καραϊνδρου Ε.: 134/35
Καρατζόγλου Γ.: 130/22, 133/49
Καρράς Σ. : 140/16
Κατσάνεβας Θ.: 133/18, 136/16, 140/48,
Καυταντζόγλου Ι.: 137/32
Καψαμένος Ε.: 134/33
Κίτσος Κ.: 131-32/14, 135/15, 140/12

Κοκοβλή-Πολυχρονάκη Α.: 140/23
Κοτσιδοπούλου Α.Θ.: 129/48, 133/44, 134/43, 135/43, 137/51, 141/46

Κοτσιάνης Π.: 136/24
Κουμανταρέας Μ.: 139/10
Κούρκουλα Ε.: 136/44
Κουρουπός Γ.: 135/34

Λάζου Κ.: 136/43

Λέκας Γ.: 134/52, 137/30, 138/38
Λεωτσάκος Γ.: 130/46, 131-32/50, 133/48, 134/46, 137/47
Λιβάνιος Π.-Παπαδοπούλου Κ.: 129/28
Λιναρδάτος Σ.: 131-32/12, 134/16
Λιοντάρης Θ.: 129/16
Λύρης Ν.: 140/19

Μαγκάκης Γ.Α.: 141/18
Μακεδονίτης Γ.: 136/22

Μανιάτης Κ.Α.: 137/17, 138/24, 139/19, 140/26, 141/45
Μαρινίτης Δ.: 133/33
Μαυρομήτης Μ.: 141/13
Μέλος Γ.Α.: 140/14
Μερακλής Μ.: 135/49
Μηλιώνης Χ.: 138/10
Μπαλέρμας Ε.: 141/30
Μπάρο Ρ.: 140/30
Μπιτσάκης Ε.: 139/35
Μυριλάκης Α.: 135/18

Νεράντζης Π.: 137/26
Νικολινάκος Μ.: 129/49
Ντεβιλιάδης Γ.: 138/12, 139/24

Ξανθόπουλος Α.: 130/42, 135/46, 137/44

Πάγκαλος Θ.: 138/36
Παναγιώτου Γ.: 131-32/18, 130/45, 140/42
Παπαδόπουλος Θ.Χ.: 136/18
Παπαδοπούλου Κ.-Λιβάνιος Π.: 129/28
Πιπέρνο Φ.: 134/22
Πλατής Ν.: 131-32/25, 135/29, 135/30, 135/31
Πρόφτης Φ.: 130/19

Ρ.: 137/14
Ρ.Γ.: 141/48
Ραυτόπουλος Δ.: 129/10, 136/10
Ρεπόρτερ: 129/19, 130/26-28, 131-32/41-42, 133/24, 134/14, 134/19, 137/15, 137/20, 138/7, 139/13
Ρικάκης Α.: 134/44, 140/44

Ρογκάν-'Ηλιοπούλου Ν.: 130/41, 131-32/53, 135/48, 136/51, 137/50, 138/49, 139/44, 140/1

Σβάρτσερ Α.: 140/34
Σκάκος Δ.: 130/8, 131-32/11, 133/9, 134/7, 134/8, 135/28, 136/41, 137/9, 138/16, 139/28, 141/8
Σταμπούλου Κ.: 137/28
Σταυρόπουλος Θ.: 133/36

Τένιας Δ.: 131-32/51
Τρικοόκης Μ.: 141/38
Τσαλακός Γ.: 130/32
Τσιλιχρήστου-Γρεβενιώτη Α.: 136/30
Τσίρκας Σ.: 130/12, 140/10

Φλέμινγκ Α.: 136/50
Φούρλας Α.: 134/48
Φουκώ Μ.: 129/24
Φραγγίδης Α.: 131-32/10, 135/12
Φράγγος Χ.: 129/39
Φωκά Α.: 130/30
Φωτιάδης Θ.: 135/34

Χατζής Δ.: 134/12, 137/12, 141/10
Χουτσινάδου Ε.: 135/37

Ψαρέλλη Ε.: 133/39

Richter H. : 134/25, 135/22, 136/38, 137/3
138/42, 140/36, 141/83
Worning A. : 139/34
Zimmer Chr. : 139/46

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

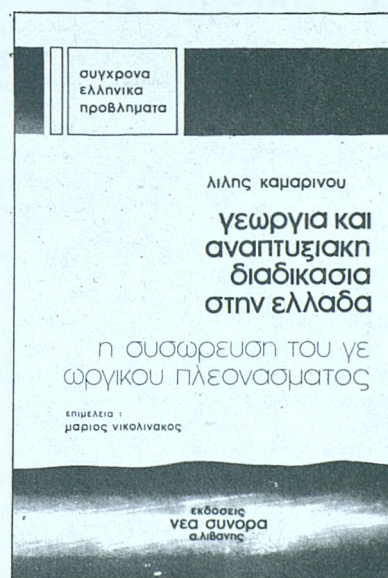

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

Ένα βιβλίο που συμπυκνώνει την
πείρα μιᾶς έντονης δράσης στη
δουλή και στο πλευρό των
ἐργαζομένων.

Μιά ολοκληρωμένη θεώρηση
του ἐξενρωπαϊσμοῦ τῆς ἐργατικῆς
μας νομοθεσίας.

Βιβλία που δίνουν τή σωστή και ἀντικειμενική πληροφόρηση γιά τήν πορεία
καί τήν ἐξέλιξη τοῦ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ στήν ΕΛΛΑΔΑ.

● **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ:**
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
(Από Φεργκοκρατίας μέχρι σήμερα)

● **ΛΙΛΗ ΚΑΜΑΡΙΝΟΥ:**
ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τό μοναδικό βιβλίο πού περιέχει τά ΥΠΕΡ καί τά ΚΑΤΑ

Γράφουν οί :

Α. ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δ. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ
Α. ΑΝΤΩΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Α. ΕΛΕΦΑΝΤΗΣ
Μ. ΚΑΒΟΥΡΙΑΡΗΣ
Β. ΚΑΠΕΤΑΝΓΙΑΝΝΗΣ
Η. ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ
Α. ΚΕΛΠΕΡΗ
Κ. ΚΟΛΜΕΡ
Π. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ
Γ. ΛΟΥΛΗΣ
Σ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ
Ν. ΜΟΥΖΕΛΗΣ
Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ
Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

«... Δέν εἶναι παρακινδυνευ-
μένος ὁ ἰσχυρισμός ὅτι χωρίς
ἐπαρκή γνώση τῶν στοιχείων
ἐκείνων πού συγκροτοῦν τή
συνολική φυσιογνωμία ἑνός
σηματισμοῦ, οἱ καθημερινές
πολιτικές διαφωνίες συσκοτί-
ζονται καί διαστρεβλώνονται,
παραμορφώνοντας τοὺς ὅρους
τῶν κοινωνικῶν συγκρούσε-
ων. Ἀποτέλεσμα, ὁ ἔκχυδα ἴ-
σμός τῆς πολιτικῆς ζωῆς καί ἡ
συνακόλουθη «φιλαθλοποίη-
ση» τῆς κομματικῆς ἐπιλο-
γῆς, γεγονότα πού δυστυχῶς
σφραγίζουν ἀποφασιστικά τήν
παθολογία τῆς πολιτικῆς μας
ζωῆς... »

Βιβλία γιά μιά σφαιρική ἐνημέρωση

Ἐκδοτικός Οἶκος ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Πρ. Κορομηλά 38, τηλ. 264958, 277350 Θεσσαλονίκη